

ЗЕЛЕНА КНИГА

«АНАЛІЗ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ»

СЕРПЕНЬ – 2018

ОФІС ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

EU4Business

**ПРЯМУЄМО
РАЗОМ**

FORBIZ

Створення кращого
бізнес-середовища

ОФІС ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

info@brdo.com.ua, office@brdo.com.ua
+38 (044) 332 49 12, +38 (094) 832 49 12
Київ, вул. Хорива, 55-К
www.brdo.com.ua

Офіс ефективного регулювання BRDO заснований у листопаді 2015 року для сприяння ефективному регулюванню й поліпшенню економічної свободи в Україні (з пріоритетом для малого/середнього бізнесу). Саме з цією метою реалізуємо інклюзивний та відкритий процес оптимізації регуляторних відносин, який спонукає до взаємної довіри та партнерства держави й бізнесу.

Документ підготовлено експертами Офісу ефективного регулювання.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

КЕРІВНИК СЕКТОРУ «РИНКОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД»

ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ BRDO: Володимир Головатенко

ГРУПА ЕКСПЕРТІВ ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ BRDO: Ганна Башняк, Наталія Дуплій,
Дмитро Горюнов

ПЕРЕДМОВА

Підготовка та публікація Зелених книг є поширеною практикою стимулювання й організації професійних дискусій щодо актуальних проблем і шляхів їх вирішення. Як правило, опублікування Зеленої книги з певної проблематики є передумовою наступного етапу – розробки документу, в якому формуються основи державної політики, спрямованої на розв’язання проблем у певній сфері.

Для комплексного аналізу регулювання в Україні фахівці Офісу провели повну інвентаризацію регуляторних інструментів (засобів). З метою виявлення закономірностей застосування різних інструментів регулювання ми класифікували їх за ознаками цілей, для досягнення яких вони застосовані та поділили їх на наступні умовні групи:

- ◆ обмеження доступу до ринків;
- ◆ державне цінове регулювання;
- ◆ обов’язкова диверсифікація ризиків;
- ◆ регулювання доступу до спільного обмеженого ресурсу;
- ◆ державна підтримка;
- ◆ державна верифікація;
- ◆ державне обмеження ринків;
- ◆ державний захист конкуренції;
- ◆ технічне регулювання;
- ◆ регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- ◆ валютне регулювання;
- ◆ фіскальне регулювання.

Це дослідження – третє з 12-ти запланованих, яке присвячене пошуку та аналізу проблем сфери обов’язкового страхування в рамках групи «обов’язкова диверсифікація ризиків», містить пропозиції щодо їх вирішення. Правильне та повне усвідомлення проблематики у сфері обов’язкового страхування дозволить комплексно та всебічно підійти до подальшого створення ефективної системи страхування в Україні.

Зелена книга сформована на основі законодавства України станом на 01 квітня 2018 року.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ ПЕРШИЙ: ПОНЯТТЯ СТРАХУВАННЯ	8
1. ПОНЯТТЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	8
2. ОГЛЯД РИНКУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЙОГО ДИНАМІКА	10
3. ОСНОВНІ СУБ'ЄКТИ СФЕРИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	15
РОЗДІЛ ДРУГИЙ: АНАЛІЗ ЯКОСТІ НОРМАТИВНОГО ПОЛЯ СФЕРИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	19
4. ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЛІКУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	19
5. ОЦІНКА АКТУАЛЬНОСТІ ТА ЗАКОННОСТІ	21
6. ПРОГАЛИНИ РЕГУЛЮВАННЯ	22
6.1 ЩОДО НАЯВНОСТІ ЗАТВЕРДЖЕНИХ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ВІДПОВІДНО ДО ЧАСТИНИ 2 СТАТТІ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ»	22
6.2 ЩОДО НАЯВНОСТІ ЗАТВЕРДЖЕНИХ ВІДПОВІДНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ПЕРЕЛІКІВ ОБ'ЄКТІВ, ПРОФЕСІЙ, ПОРІД СОБАК, ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОЩО, ЩОДО ЯКИХ ПОВИННО ЗАПРОВАДЖУВАТИСЬ ОС, ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ»	24
7. ВИДИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЯКІ НЕ ОТРИМАЛИ РЕАЛІЗАЦІЇ	26
8. КОЛІЗІЇ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	28
РОЗДІЛ ТРЕТІЙ: АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ	29
9. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСТУПУ ДО РИНКУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	29
9.1 ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДНОГО З ВИДІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	30
9.2 ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	32
9.3 ВИМОГИ, ОБОВ'ЯЗКОВІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ЛІЦЕНЗІЙ НА ПРОВАДЖЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗІАТАМИ-СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ З ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	38
9.4 ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМОГИ ЩОДО ПОЧАТКУ ТА ВЕДЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	42
10. АНАЛІЗ САНКЦІЙ, ЇХ РОЗМІРУ ТА УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ ДО СТРАХОВИКІВ	48
11. ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	57
11.1 ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЩО ПІДЛЯГАЄ ДЕРЖАВНОМУ НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) НАЦІОНАЛЬНОЮ КОМІСІЄЮ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	57
11.2 ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ	59
12. ПОРЯДКИ ТА ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЄВРОПЕЙСЬКІ ВИМОГИ ЩОДО ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	66
13. ТАРИФОУТВОРЕННЯ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	68
14. САМООРГАНІЗАЦІЯ СТРАХОВИКІВ (АСОЦІАЦІЇ)	71

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ: АНАЛІЗ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ВИМОГ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХУВАННЯ	74
15. ВИЗНАЧЕННЯ СФЕР, ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ (ЛАБІРИНТ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ)	74
15.1 ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ТА ПІДВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЯКІ ВИЗНАЧЕНІ СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ».....	75
15.2 ВСТАНОВЛЕННЯ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЯКІ МІСТЯТЬСЯ ПОЗА СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ»	75
15.3 ПРОБЛЕМА ВИБОРУ РІВНЯ ЗАКРІПЛЕННЯ НОРМ.....	76
15.4 ВСТАНОВЛЕННЯ НЕАКТУАЛЬНИХ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	77
15.5 АНАЛІЗ ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТІВ НА ПРЕДМЕТ НАЯВНОСТІ В НИХ НОРМ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	80
16. ОБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СТРАХУВАННЯ	81
17. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТРАХУВАЛЬНИКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ВИМОГ ЩОДО ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	83
18. МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	89
РОЗДІЛ П'ЯТИЙ: АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	93
19. СТРАХОВІ ВИПЛАТИ	93
20. МОДЕЛЬ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	95
21. МЕТОДОЛОГІЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ	97
22. МЕТОДОЛОГІЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦИФІЧНИХ ВИМОГ ДО СТРАХОВИКІВ	100
23. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ДО ВИДІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПЕЦИФІЧНИХ ВИМОГ ДО СТРАХОВИКІВ	101
23.1 СФЕРИ СТРАХУВАННЯ, ЯКІ НАЯВНІ В СТАТТІ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ», ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУВАТИ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ДОЦІЛЬНО	102
23.1.1 СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	102
23.1.2 ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ.....	114
23.1.3 МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ.....	121
23.1.4 АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ.....	127
23.1.5 СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТОРА ЯДЕРНОЇ УСТАНОВКИ ЗА ЯДЕРНУ ШКОДУ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ВНАСЛІДОК ЯДЕРНОГО ІНЦИДЕНТУ.....	135
23.1.6 СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ПОЖЕЖАМИ ТА АВАРІЯМИ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ, ВКЛЮЧАЮЧИ ПОЖЕЖОВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТИ, ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЯКИХ МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО АВАРІЙ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ (ОБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ)	142
23.1.7 СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНВЕСТОРА, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ДОВКІЛЛЮ, ЗДОРОВ'Ю ЛЮДЕЙ, ЗА УГОДОЮ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ, ЯКЩО ІНШЕ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ТАКОЮ УГОДОЮ	147
23.1.8 СТРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ РИЗИКІВ ПРИ ПРОМИСЛОВІЙ РОЗРОБЦІ РОДОВИЩ НАФТИ І ГАЗУ У ВИПАДКАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО НАФТУ І ГАЗ»	151
23.1.9 СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЕКСПОРТЕРА ТА ОСОБИ, ЯКА ВІДПОВІДАЄ ЗА УТИЛІЗАЦІЮ (ВИДАЛЕННЯ) НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ, ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ЗДОРОВ'Ю ЛЮДИНИ, ВЛАСНОСТІ ТА НАВКОЛИШНЬОМУ ПРИРОДНОМУ СЕРЕДОВИЩУ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТНОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ТА УТИЛІЗАЦІЇ (ВИДАЛЕННЯ) НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ.....	156

23.1.10	СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	163
23.1.11	СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ НА ВИПАДОК НАСТАННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ.....	165
23.1.12	СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ СОБАК (ЗА ПЕРЕЛІКОМ ПОРІД, ВИЗНАЧЕНИХ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ) ЩОДО ШКОДИ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ТРЕТІМ ОСОБАМ.....	172
23.1.13	СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЩО МАЮТЬ У ВЛАСНОСТІ ЧИ ІНШОМУ ЗАКОННОМУ ВОЛОДІННІ ЗБРОЮ, ЗА ШКОДУ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ТРЕТІЙ ОСОБИ АБО ЇЇ МАЙНУ ВНАСЛІДОК ВОЛОДІННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ЧИ ВИКОРИСТАННЯ ЦІЄЇ ЗБРОЇ.....	176
23.1.14	СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ЖИТТЮ ЧИ ЗДОРОВ'Ю ТУРИСТА АБО ЙОГО МАЙНУ.....	180
23.1.15	СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВИРОБНИКІВ (ПОСТАЧАЛЬНИКІВ) ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ, ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ, СУБСТАНЦІЙ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ТРЕТІМ ОСОБАМ.....	183
23.1.16	СТРАХУВАННЯ ПРЕДМЕТА ІПОТЕКИ ВІД РИЗИКІВ ВИПАДКОВОГО ЗНИЩЕННЯ, ВИПАДКОВОГО ПОШКОДЖЕННЯ АБО ПСУВАННЯ	185
23.1.17	СТРАХУВАННЯ МАЙНА, ПЕРЕДАНОГО У КОНЦЕСІЮ	188
23.1.18	СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ДОВКІЛЛЮ АБО ЗДОРОВ'Ю ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС ЗБЕРІГАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПЕСТИЦИДІВ І АГРОХІМІКАТІВ	190
23.1.19	СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ТРЕТІМ ОСОБАМ УНАСЛІДОК ПРОВЕДЕННЯ ВИБУХОВИХ РОБІТ	194
23.1.20	СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА.....	197
23.1.21	СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИЗНАЧЕНИХ ОРГАНІВ З ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ ТА ВИЗНАНИХ НЕЗАЛЕЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ТРЕТІМ ОСОБАМ	200
23.1.22	СТРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ РИЗИКІВ КОРИСТУВАЧА НАДР ПІД ЧАС ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВОГО І ПРОМИСЛОВОГО ВИДОБУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГАЗУ (МЕТАНУ) ВУГІЛЬНИХ РОДОВИЩ.....	206
23.2	СФЕРИ СТРАХУВАННЯ, ЯКІ НАЯВНІ В СТАТТІ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ», ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУВАТИ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ НЕ ДОЦІЛЬНО	209
23.2.1	МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ	209
23.2.2	ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ І ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ) НА ВИПАДОК ІНФІКУВАННЯ ВІРУСОМ ІМУНОДЕФІЦИТУ ЛЮДИНИ ПРИ ВИКОНАННІ НИМИ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ	211
23.2.3	ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ВІДОМЧОЇ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ) ТА СІЛЬСЬКОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ І ЧЛЕНІВ ДОБРОВІЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ ДРУЖИН (КОМАНД).....	214
23.2.4	СТРАХУВАННЯ СПОРТСМЕНІВ ВИЩИХ КАТЕГОРІЙ	216
23.2.5	СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я СПЕЦІАЛІСТІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ.....	219
23.2.6	СТРАХУВАННЯ ЗАСОБІВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ.....	221
23.2.7	СТРАХУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ), ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У НАДАННІ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДОГЛЯД ЗА ОСОБАМИ, ЯКІ СТРАЖДАЮТЬ НА ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ.....	223
23.2.8	СТРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ РИЗИКІВ ЗА УГОДОЮ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ У ВИПАДКАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО УГОДИ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ»	225

23.2.9	СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ТИМЧАСОВОГО АДМІНІСТРАТОРА, ЛІКВІДАТОРА ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ ТА ПРАЦІВНИКІВ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ФІНАНСОВУ ПОЛІТИКУ, ЯКІ ВИЗНАЧЕНІ НИМ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЩОДО УЧАСТІ ДЕРЖАВИ У КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКУ	227
23.2.10	СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ ТА ІНШИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ДЕРЖАВНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ) НА ВИПАДОК ЗАХВОРЮВАННЯ НА ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ВИКОНАННЯМ НИМИ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ ЗАРАЖЕННЯ ЗБУДНИКАМИ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ	230
23.2.11	КОСМІЧНЕ СТРАХУВАННЯ.....	232
23.2.12	СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ МОЖЕ ЗАПОДІЯТИ ШКОДУ ТРЕТІМ ОСОБАМ, ЗА ПЕРЕЛІКОМ, ВСТАНОВЛЕНИМ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ	237
23.2.13	СТРАХУВАННЯ ТВАРИН (КРІМ ТИХ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ЦІЛЯХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА) НА ВИПАДОК ЗАГИБЕЛІ, ЗНИЩЕННЯ, ВИМУШЕНОГО ЗАБОЮ, ВІД ХВОРОБ, СТИХІЙНИХ ЛИХ ТА НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ У ВИПАДКАХ ТА ЗГІДНО З ПЕРЕЛІКОМ ТВАРИН, ВСТАНОВЛЕНИМИ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ	239
23.2.14	СТРАХУВАННЯ ЛІНІЙ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧ ТА ПЕРЕТВОРЮЮЧОГО ОБЛАДНАННЯ ПЕРЕДАВАЧІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ВІД ПОШКОДЖЕННЯ ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ СТИХІЙНИХ ЛИХ АБО ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ ТА ВІД ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ТРЕТІХ ОСІБ	241
23.2.15	СТРАХУВАННЯ РИЗИКУ НЕВИПЛАТИ ГРАВЦЯМ ПРИЗІВ У РАЗІ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА/АБО БАНКРУТСТВА ОПЕРАТОРА ДЕРЖАВНИХ ЛОТЕРЕЙ	243
23.3	РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ДО СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКІ НЕ ВИЗНАЧЕНІ СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАХУВАННЯ»	245
24.	ДОДАТКИ.....	285

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ: ПОНЯТТЯ СТРАХУВАННЯ

1 | ПОНЯТТЯ ОBOB'ЯЗKOBOTO СТРАХУВАННЯ

Відповідно до Закону України «Про страхування» (далі – Закон про страхування) **страхування** – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів¹.

Статтю 5 Закону про страхування визначено, що страхування може бути обов'язковим та добровільним. Закріпивши в Законі про страхування поняття «добровільне страхування», законодавець, в той же час, не визначав, що ж слід розуміти під «обов'язковим страхуванням».

В той же час, статтю 5 Закону про страхування встановлено, що обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом.

Види обов'язкового страхування, які здійснюються в Україні, визначені в статті 7 Закону про страхування.

Відсутність в рамковому Законі про страхування визначення поняття «обов'язкове страхування» призводить до подвійного тлумачення можливих випадків його застосування. Так, враховуючи норму про заборону здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені Законом про страхування, можна припустити, що види обов'язкового страхування в статті 7 Закону про страхування є виключними випадками, коли громадян та суб'єктів господарювання зобов'язують укладати договори страхування.

Однак, поряд з такою позицією, існує позиція, що стаття 7 Закону про страхування містить тільки ті види страхування, здійснювати які можуть ліцензіати, що вже мають досвід роботи на ринку добровільного страхування та відповідають певним додатковим вимогам. Для отримання можливості здійснення будь-якого з видів господарської діяльності, що визначені в статті 7 Закону про страхування, ліцензіат має знову як здобувач звернутися до органу ліцензування за отриманням права на їх здійснення. Саме тому такі види страхування і мають назву видів обов'язкового страхування.

На перевагу існуючому в Україні подвійному тлумаченню поняття «обов'язкове страхування», міжнародний досвід говорить тільки про те, що обов'язкове страхування це вимоги до громадян та суб'єктів господарювання з обов'язкового укладення ними відповідних договорів страхування у певних сферах.

Враховуючи необхідність застосування кращих міжнародних практик та імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, в рамковому Законі про страхування доцільно визначити виключний перелік випадків, коли держава на громадян та суб'єктів господарювання покладає обов'язок укладати договори страхування. Що ж стосується страховиків, то вимоги до здійснення ними господарської діяльності,

¹ Стаття 1 Закону України «Про страхування» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

слід визначати відповідними ліцензійними умовами. Така позиція в повному обсязі кореспондується із положеннями Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (далі – Закон про ліцензування), стаття 1 якого визначає, що **ліцензійні умови** – нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, іншого уповноваженого законом органу державної влади, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог, обов’язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії.

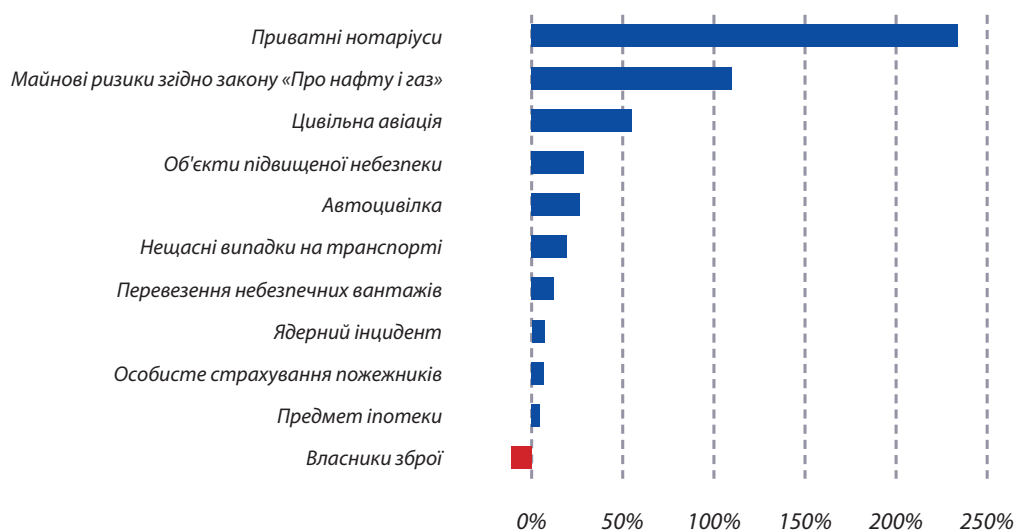
Ліцензійні умови у сфері страхування на сьогодні затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. №913 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)». Саме цими ліцензійними умовами слід передбачити додаткові вимоги до діяльності страховиків за певними видами страхування. *Про перелік можливих додаткових вимог до страховиків, як ліцензіатів, більш детально можна ознайомитись в пункті 22 Розділу 5 цієї Зеленої книги.*

2 | ОГЛЯД РИНКУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЙОГО ДИНАМІКА

Ринок страхових послуг є найбільшим серед ринків небанківських фінансових послуг. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2017 року становила **296¹**, що у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року є меншим на **27** страхових компаній (**8,4%**). Станом на 17.08.2018 року загальна кількість страхових компаній становить **291**, це демонструє скорочення кількості страхових компаній майже за **11** місяців на **5** компаній². Ринок обов'язкового страхування (далі – ОС) представлений **40** видами ОС, визначеними статтею 7 Закону про страхування.

Динаміка ринку обов'язкового страхування за період 2015-2017 рр. характеризується такими показниками³: обсяг надходжень валових страхових платежів (премій, внесків) збільшився на **1,36 млрд гривень (21,6%)**; обсяг чистих страхових премій збільшився на **1,3 млрд гривень (21,9%)**. Збільшення страхових премій відбулося майже по всім працюючим видам обов'язкового страхування (на графіку наведені лише ті види, за якими чисті премії перевищували **1 млн грн на рік**).

ДИНАМІКА В 2015-2017 РОКАХ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

Сім обов'язкових видів було скасовано в 2014 році. З них по **п'яти** взагалі не було діяльності, ще по **двом** обсяги страхових премій були незначні, але не було виплат. Натомість, з 2015 року з'явилося **сім** нових видів. По **трьом** з них поки що не було діяльності, по **чотирьом** – були незначні обсяги премій, і теж не було виплат.

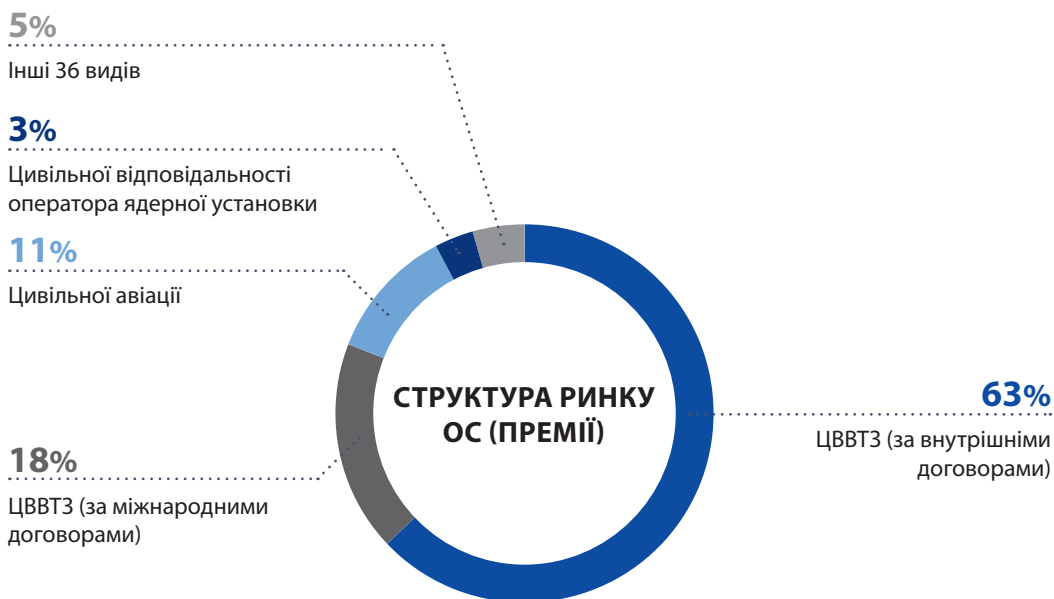
Протягом 2015-2017 років кількість укладених договорів обов'язкового страхування майже збільшилась на **22 млн одиниць** (або на **22%**). Випадки не виконання страхових зобов'язань у визначений договором страхування термін за 2017 рік скоротились на **2392 одиниць** (у **2,4 рази**) у порівнянні з 2016, і на **806 одиниць** (у **1,5 рази**) у порівнянні з 2015 роком.

¹ Державний реєстр фінансових установ - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Derzhavnyi-reiestr-finansovykh-ustanov.html>

² <https://www.nfp.gov.ua/ua/Derzhavnyi-reiestr-finansovykh-ustanov.html>

³ Уся інформація розрахована експертами Офісу ефективного регулювання на основі консолідованих звітних даних страхового ринку, які опубліковані на офіційному веб-сайті Нацкомфінпослуг - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>

Виходячи з показників чистих надходжень страхових платежів (премій, внесків) по видам обов'язкового страхування за 2017 рік, було виділено частки таких видів ОС на ринку ОС страхування. По всім **трьом** видам ОС в Україні наявні міжнародні зобов'язання щодо обов'язковості їх здійснення.

Джерело: Нацфінпослуг

Виходячи з кількості укладених договорів страхування протягом 2017 року, було виділено частки видів ОС на ринку ОС страхування:

Джерело: Нацфінпослуг

Таким чином, **найбільша** кількість договорів страхування укладається з особистого страхування від нещасних випадків на транспорті – **93% (114,8 млн договорів)**. Це пояснюється великою кількістю споживачів послуг пасажирського транспорту, які купуючи квиток на проїзд автоматично укладають відповідний договір страхування від нещасних випадків на транспорті¹. За даними Держстату, в 2017 році відповідними видами транспорту було перевезено **700 млн** пасажирів.

Друге місце за кількістю договорів ОС займає страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів – **6,7% (близько 8 млн договорів)**: за внутрішніми договорами – **6,1% (7,3 млн договорів)**, за міжнародними договорами – **0,6% (701,5 тис. договорів)**. Так, за даними

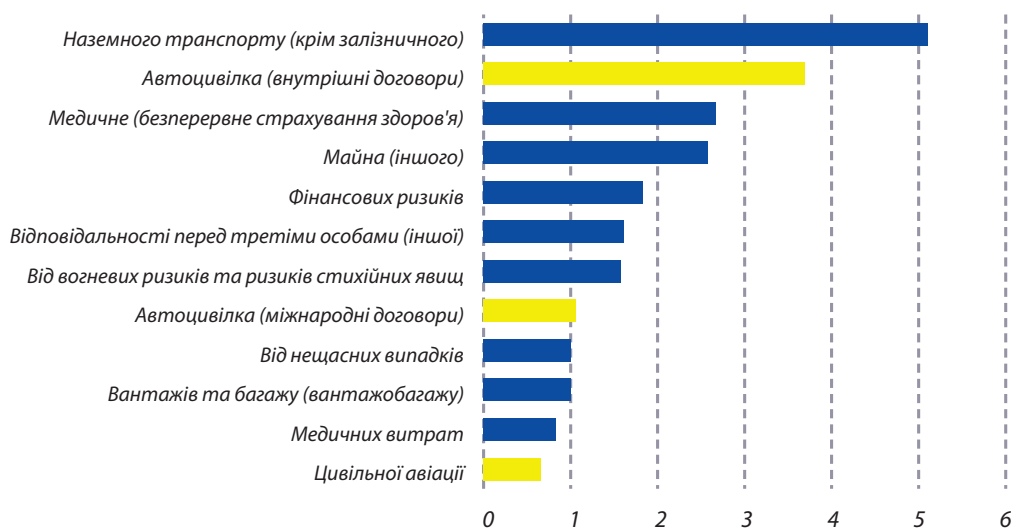
¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» від 14.08.1996 №959 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF>

Міністерства інфраструктури, кількість зареєстрованих ТЗ в Україні складає близько **9,2 млн.** З них легкових автомобілів – майже **7 млн,** решта – вантажні автомобілі, автобуси та мотоцикли. В середньому транспортним засобом володіє кожен **п'ятий** українець.

Третє місце за кількістю укладених договорів ОС займає страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї – **0,15% (188 тис. договорів).** Це пояснюється великою кількістю зареєстрованої зброї (понад **1,2 млн** штук), щоправда, покриття далеке від бажаного.

З точки зору страхового ринку в цілому, обов'язкове страхування – далеко не єдиний вид заробітку. На обов'язкові види страхування припадає **23%** чистих страхових премій в 2017 році (мова йде про види, передбачені законом «Про страхування»). Серед **12** видів страхування, чисті премії по яким в минулому році перевищували **500 млн грн** (на них припадає **95%** всього ринку), лише **три** види є обов'язковими.

ЧИСТІ ПРЕМІЇ ЗА НАЙБІЛЬШИМИ ВИДАМИ В 2017 Р., млрд грн

Джерело: Нацфінпослуг

Конкуренція на ринку страхування характеризується такими показниками:

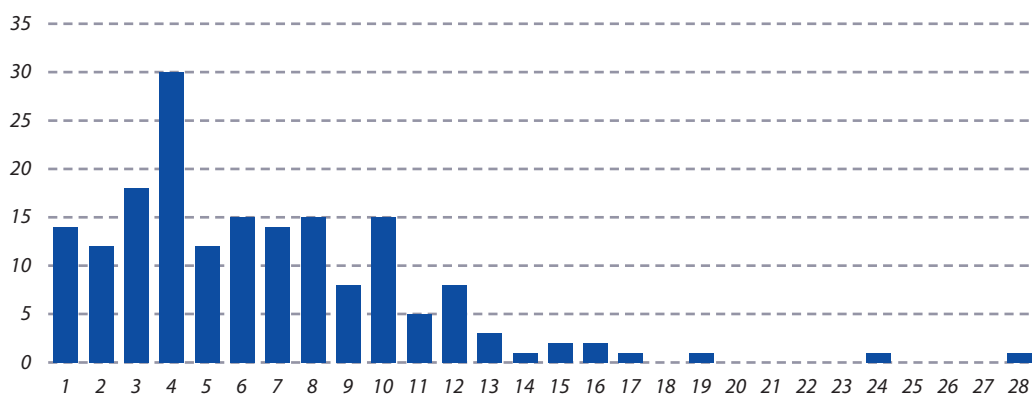
1 Загальна кількість ризикових страхових компаній¹ станом на 31.03.2018 становила **261.** Станом на 1 березня 2018 року **174** компанії мали принаймні одну ліцензію на обов'язковий вид страхування. В середньому кожна компанія має ліцензії на **10** обов'язкових видів. Так чи інакше задіяні всі види, хоча по **17** з них видано лише по **одній** ліцензії, ще по **5 – дві.** Але користуються цими ліцензіями не всі. Згідно офіційної інформації Нацкомфінпослуг², **148** страхових компаній здійснювали³ діяльність за **23** обов'язковими видами страхування.

¹ В Україні розділене страхування життя та інші види страхування. Страхування життя повинно бути виключним видом діяльності компанії.

² Дана інформація отримана в рамках відповіді на публічний запит Офісу ефективного регулювання до Нацкомфінпослуг

³ Уклали договори страхування за цими видами обов'язкового страхування та отримували страхові платежі

РОЗПОДІЛ КІЛЬКОСТІ ЛІЦЕНЗІЙ (ОС)

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

Найбільше страхових компаній працює за такими видами обов'язкового страхування: особисте страхування від нещасних випадків на транспорті – **116** страхових компаній; страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів – **106** страхових компаній; особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) – **105** страхових компаній.

НАЙБІЛЬШ ПОПУЛЯРНІ СЕРЕД КОМПАНІЙ ВИДИ (ОС)

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

Таким чином, з точки зору виданих ліцензій, популярність не сходиться з обсягами страхування у грошовому вимірі. Страхування цивільної відповідальності власників автомобілів за внутрішніми договорами посідає лише **7**-ме місце, за міжнародними договорами – **11**-те.

Серед окремих видів інформація щодо конкуренції є лише за лідерами¹. Ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів не є концентрованим (індекс Херфіндаля-Хіршмана в 2017 році складав 460 за внутрішніми договорами та 1285 - за міжнародними). Ринок обов'язкового авіаційного страхування є помірно концентрованим (індекс становив 2077).

Статистики за видами, що не передбачені законом «Про страхування», не ведеться, оскільки формально вони не відповідають окремими

¹ Дані надані галузевим виданням Форіншурер з посиланням на УНДІ «Права та економічних досліджень» та журнал «Insurance Top» <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/>

видам страхових ліцензій; діяльність здійснюється в межах відповідних добровільних видів.

- 2) Кількість актуаріїв (особи, які на підставі відповідного свідоцтва мають право займатися актуарними розрахунками) станом на 08.02.2018 року становить **52** особи¹.
- 3) Кількість страхових та перестрахових брокерів: **56**².
- 4) Страхові та перестрахові брокери-нерезиденти, які повідомили про намір здійснювати діяльність на території України – **19** осіб³.
- 5) Аварійні комісари – **745** осіб⁴.
- 6) Тимчасові адміністратори страхових компаній – **38**⁵.
- 7) Страхові посередники, які повідомили про намір здійснювати посередницьку діяльність на території України з укладання договорів страхування/перестраховування зі страховиком-нерезидентом – **1** особа (Товариство з обмеженою відповідальністю «УКРЛЛОЙД»)⁶.

Таким чином, загалом конкуренція на ринку обов'язкового страхування є досить високою. За окремими видами конкуренція може бути низькою, але переважно це стосується не дуже популярних видів.

1 Перелік осіб, яким видано та/або анульовано свідоцтво про відповідність кваліфікаційним вимогам до осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

2 Державний реєстр страхових та перестрахових брокерів - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

3 Перелік страхових та/або перестрахових брокерів-нерезидентів, які повідомили про намір здійснювати діяльність на території України - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

4 Перелік осіб, які відповідають кваліфікаційним вимогам та можуть займатися визначенням причин настання страхового випадку та розміру збитків (аварійні комісари) - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

5 Перелік осіб, які мають сертифікат на право здійснення тимчасової адміністрації страхових компаній - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

6 Перелік страхових посередників, які повідомили про намір здійснювати посередницьку діяльність на території України з укладання договорів страхування/перестраховування зі страховиком-нерезидентом - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

3 | ОСНОВНІ СУБ'ЄКТИ СФЕРИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Основними суб'єктами сфери обов'язкового страхування виступають:

- ◆ Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;
- ◆ **148** страхових компаній;
- ◆ Моторне (транспортне) страхове бюро України, зважаючи на левову частку ринку ОС, яку займає страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (**78,4%**);
- ◆ Ядерний страховий пул;
- ◆ Страхові асоціації: Ліга страхових організацій України, Українська федерація ubezpieczenia;
- ◆ Споживачі страхових послуг: юридичні особи, фізичні особи-підприємці, фізичні особи.

ПЕРЕЛІК ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ СТОРІН (ГРУП) НА РИНКУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Опис основних інтересів кожної з заінтересованих сторін (груп)	Опис ресурсів, якими оперують стейкхолдери (вплив/авторитет, спеціальна інформація, спеціальні повноваження, грошові, організаційні та кадрові ресурси)Указ
НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Формування та забезпечення реалізації політики у сфері ринків фінансових послуг; ◆ здійснення ліцензування страхової діяльності; ◆ здійснення контролю за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов; ◆ здійснення реєстрації фінансових установ та саморегулівних організацій учасників ринків фінансових послуг; ◆ визначає порядок реєстрації, ліцензування, ліквідації філій страховиків-нерезидентів, здійснення нагляду за їх діяльністю, а також застосування заходів впливу до них. 	<p><i>Спеціальні повноваження.</i></p> <p>Спеціальні повноваження визначені нормативно-правовими актами, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Указ Президента України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» від 23.11.2011 №1070/2011; ◆ Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»; ◆ Закон України «Про страхування»; ◆ Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»; ◆ Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; ◆ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 05.08.2015 №609; ◆ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 07.12.2016 №913.

Опис основних інтересів кожної з заінтересованих сторін (груп)	Опис ресурсів, якими оперують стейкхолдери (вплив/авторитет, спеціальна інформація, спеціальні повноваження, грошові, організаційні та кадрові ресурси)Указ
СТРАХОВІ КОМПАНІЇ (148)	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Проведення страхової діяльності; ◆ отримання прибутку; ◆ збільшення кількості укладених договорів страхування; ◆ мінімізація власних ризиків. 	<p>За 2017 рік діяльність страхового ринку за обов'язковими видами характеризувалась наступною динамікою:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ кількість договорів страхування – 123,2 млн договорів; ◆ валові страхові премії – 6,3 млрд грн; ◆ валові страхові виплати – 2,4 млрд грн; ◆ сплачено на перестраховання – 1,3 млрд грн; <p>Найбільшими за розміром сплати страхових премій за період перше півріччя 2017 року є наступні страхові компанії: Кремінь, Уніка, Арсенал Страхування, РЗУ Україна, ІНГО Україна, Провідна, ТАС, Кредо, Українська страхова група.</p>
МОТОРНЕ (ТРАНСПОРТНЕ) СТРАХОВЕ БЮРО УКРАЇНИ (ОБОВ'ЯЗКОВЕ ОБ'ЄДНАННЯ СТРАХОВИКІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ)	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Виконання гарантійних функцій стосовно відшкодування шкоди, завданої третім особам при експлуатації наземних транспортних засобів; ◆ забезпечення членства України в міжнародній системі автомобільного страхування «Зелена картка» та виконання загальновизнаних зобов'язань перед уповноваженими організаціями інших країн-членів цієї системи; ◆ виконання страхових зобов'язань з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (у тому числі, за договорами міжнародного страхування) за страховиків-членів Бюро у разі недостатності коштів та майна цих страховиків, що визнані банкрутом та/або ліквідовані; ◆ співробітництво з органами Міністерства внутрішніх справ України та іншими органами державної влади з питань обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. 	<p><i>Спеціальні повноваження та членські внески.</i></p> <p>Членами МТСБУ є 53 страхових компаній.</p> <p>Найбільшу дольову участь в Централізованому страховому резервному фонді захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах МТСБУ мають наступні страхові компанії: ВАТ НАСК «Оранта», ПрАТ «СК «ЮНІВЕС», ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», АТ «СК «АХА Страхування», ПрАТ СК «ПЗУ Україна», АТ «СГ «ТАС», ТДВ «СК «Гардіан», ПрАТ «УПСК».</p> <p>Сума коштів Централізованого страхового резервного фонду захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах становить 338,6 млн грн та 1,3 млн дол. США.</p>

Опис основних інтересів кожної з заінтересованих сторін (груп)	Опис ресурсів, якими оперують стейкхолдери (вплив/авторитет, спеціальна інформація, спеціальні повноваження, грошові, організаційні та кадрові ресурси)Указ
--	---

**ЯДЕРНИЙ СТРАХОВИЙ ПУЛ
(ОБ'ЄДНАННЯ СТРАХОВИКІВ-РЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ,
ЯКІ В УСТАНОВЛЕНОМУ ПОРЯДКУ ОТРИМАЛИ ЛІЦЕНЗІЮ НА ПРОВЕДЕННЯ
ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ЯДЕРНУ ШКОДУ)**

- ◆ Координація діяльності його членів, пов'язаної з проведенням обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду;
- ◆ організація перестраховування за страховими ризиками, страхові обов'язки за якими перевищують фінансові можливості членів Пулу щодо страхового покриття цих ризиків власними активами;
- ◆ установлення та підтримання зв'язків з іноземними фахівцями страхової діяльності, координація взаємовідносин з ядерними пулами інших країн.

Спеціальні повноваження та членські внески.
Члени Пулу **27** страхових компаній.

ЛІГА СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

- ◆ захист прав та інтересів учасників ринку страхових послуг, що є членами Ліги;
- ◆ сприяння формуванню та вдосконаленню правової бази страхової діяльності;
- ◆ розробка рекомендацій з питань методології страхової справи.

Членські внески.
В асоціацію входить **48** страхових організацій.
Найбільшими є:

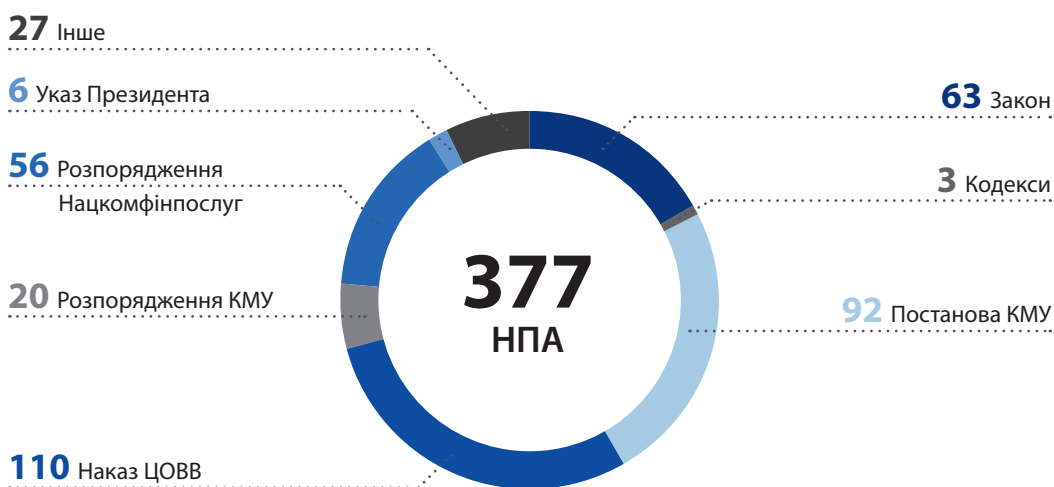
- ◆ АЛЬЯНС
(активи на 30.09.2017 – **1 568 708,0 тис. грн**;
страхові резерви – **125 333,0 тис. грн**;
власний капітал – **1 323 819,0 тис. грн**);
- ◆ АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ
(активи на 30.09.2017 – **1 186 418,0 тис. грн**;
страхові резерви – **631 949,0 тис. грн**;
власний капітал – **265 014,0 тис. грн**);
- ◆ ПЗУ Україна
(активи на 30.09.2017 – **1 449 324,0 тис. грн**;
страхові резерви – **819 414,0 тис. грн**;
власний капітал – **262 449,0 тис. грн**);
- ◆ УНІКА
(активи на 30.09.2017 – **1 483 768,0 тис. грн**;
страхові резерви – **739 367,0 тис. грн**;
власний капітал – **411 590,0 тис. грн**);
- ◆ ПРОВІДНА
(активи на 30.09.2017 – **721 775,0 тис. грн**;
страхові резерви – **383 296,0 тис. грн**;
власний капітал – **322 377,0 тис. грн**).

Опис основних інтересів кожної з заінтересованих сторін (груп)	Опис ресурсів, якими оперують стейкхолдери (вплив/авторитет, спеціальна інформація, спеціальні повноваження, грошові, організаційні та кадрові ресурси)Указ
УКРАЇНЬКА ФЕДЕРАЦІЯ УБЕЗПЕЧЕННЯ (УФУ)	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Представництво інтересів її учасників перед органами влади та самоврядування, міжнародними організаціями, іншими юридичними та фізичними особами; ◆ забезпечення прозорості в діяльності її учасників, шляхом оприлюднення ними страхової та фінансової звітності; ◆ розроблення проектів нормативно-правових актів, сприяння їх прийняттю та впровадженню. 	<p><i>Членські внески.</i></p> <p>Склад УФУ у 2010 році збільшився майже вдвічі. Активи членів УФУ перевищили 4 млрд грн, кількість укладених договорів – 450 млн, сума зібраних премій – 3,4 млрд грн, сума страхових виплат - 1,6 млрд грн.</p> <p>Учасники Федерації – провідні компанії класичного страхового ринку України, а саме: НАСК «Оранта», ПрАТ «АСК «ІНГО Україна», АТ «СК «АХА Страхування», ПрАТ «Європейське туристичне страхування», АТ «СК «Оранта-життя», ПрАТ «СК «Європейський страховий альянс», ТДВ «Альянс Україна».</p>
СПОЖИВАЧІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ (123 МЛН ДОГОВОРІВ ОС БУЛО УКЛАДЕНО ПРОТЯГОМ 2017 РОКУ)	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Мінімізація ризиків настання страхових випадків; ◆ компенсація шкоди внаслідок настання страхового випадку; ◆ при обов'язковому страхуванні – виконання вимог нормативно-правових актів, ◆ отримання доступу до інших ринків (укладення договору страхування є однією з підстав для видачі ліцензії/дозволу). 	<p><i>Грошові ресурси.</i></p> <p>Переважно це споживачі послуг пасажирського транспорту; власники наземних транспортних засобів; особи, у власності чи іншому законному володінні яких є зброя <i>(Більш Детально Див. пункт 2 Розділу 1 цієї Зеленої книги).</i></p>

РОЗДІЛ ДРУГИЙ: АНАЛІЗ ЯКОСТІ НОРМАТИВНОГО ПОЛЯ СФЕРИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

4 | ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЛІКУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

НОРМИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ СФЕРУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ,
МІСТЯТЬСЯ В **377** НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ АКТІ (Див. Таблиця №1).

Найголовнішим та рамковим нормативно-правовим актом у сфері обов'язкового страхування є Закон України «Про страхування», який був прийнятий Верховною Радою України 07.03.1996 року¹, який регулює відносини у сфері страхування і спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб.

Більшість актів у сфері обов'язкового страхування приймається Кабінетом Міністрів України – **24,9%** від усієї кількості актів, що регулюють сферу ОС та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг) – **15,7%**. Це пояснюється наявністю спеціальних повноважень цих органів у сфері ОС:

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ:

- 1 встановлення порядку та правил проведення обов'язкового страхування, форм типового договору, особливих умов ліцензування обов'язкового страхування, розмірів страхових сум та максимальних розмірів страхових тарифів або методу актуарних розрахунків, якщо інше не визначено законом (частина 2 статті 7 Закону про страхування);
- 2 встановлення максимальних розмірів страхових платежів, у межах яких Моторне (транспортне) страхове бюро України встановлює обов'язкові для своїх повних членів єдині розміри страхових платежів за договорами міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних (частина 3 статті 7 Закону про страхування).

¹ Закон України «Про страхування» - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

НАЦКОМФІНПОСЛУГ:

- 1) формування та забезпечення реалізації політики державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг (стаття 3 Указу Президента України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» від 23.11.2011 №1070/2011);
- 2) здійснення ліцензування надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) (стаття 7 Закону про ліцензування¹, постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 05.08.2015 №6092);
- 3) здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері (стаття 3 Указу Президента України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» від 23.11.2011 №1070/2011).

¹ Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19/print>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 05.08.2015 №609 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF>

5 | ОЦІНКА АКТУАЛЬНОСТІ ТА ЗАКОННОСТІ

Одним з кроків нашого аналізу сфери обов'язкового страхування було проведення оцінки нормативно-правових актів на предмет законності та актуальності. Вона здійснюється шляхом їхньої перевірки за наступними критеріями:

- ♦ обов'язковість державної реєстрації нормативно-правових актів Міністерством юстиції України згідно Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. №731. Якщо підзаконний акт підлягав реєстрації, але не був зареєстрований, зазначений акт вважається таким, що має ознаки незаконного;
- ♦ наявність вимоги на законодавчому рівні щодо необхідності додаткового врегулювання правовідносин шляхом прийняття такого акту відповідним регуляторним органом. Якщо для підзаконного акту відсутня підстава для його прийняття у законі, він вважається таким, що має ознаки незаконного.

Оцінка кожного регуляторного акту на предмет актуальності здійснюється шляхом його перевірки за наступними критеріями:

- ♦ чинність нормативно-правового акту вищої юридичної сили, на підставі (або на виконання) якого був прийнятий регуляторний акт, що аналізується;
- ♦ відповідність акту нормативно-правовим актам вищої або однакової юридичної сили, що суттєво змінили регулювання у сфері, яку регулює даний акт;
- ♦ закінчення строку дії на який був прийнятий акт.

В ході дослідження було встановлено **3** незаконних та **15** неактуальних нормативно-правових актів у сфері обов'язкового страхування, що становить **4,7%** від усієї кількості нормативно-правових актів, які регулюють сферу ОС (Див. Таблицю №2).

Наявність незаконних та неактуальних актів у нормативному полі спричиняє засмічення правового поля хибною інформацією щодо необхідності здійснення певних видів ОС, а також створює небезпеку застосування таких норм регуляторними органами, суб'єктами господарювання та громадянами.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ:

- 1) Внесення змін до неактуальних нормативно-правових актів, неактуальних норм;
- 2) Скасування незаконних та неактуальних нормативно-правових актів, незаконних та неактуальних норм.

6 | ПРОГАЛИНИ РЕГУЛЮВАННЯ

Повна або часткова відсутність необхідних правових норм, нормативно-правових актів, які, виходячи з положень законодавчих актів України або її міжнародних зобов'язань, мають бути прийняті і спрямовані на регулювання відносин у сфері ОС, є прогалинами регулювання.

Прогалини у сфері ОС досліджувались у таких аспектах:

- ◆ наявність затверджених Кабінетом Міністрів України нормативно-правових актів, відповідно до частини 2 статті 7 Закону про страхування;
- ◆ наявність затверджених відповідними органами влади переліків об'єктів, видів діяльності тощо, щодо яких повинно запроваджуватись ОС, відповідно до статті 7 Закону про страхування.

За результатами аналізу було виявлено низку прогалин, що в загальному негативно характеризує якість як нормативного поля сфери ОС, так і призводить до блокування повноцінної реалізації механізму ОС, створює корупційні чинники.

6.1

ЩОДО НАЯВНОСТІ ЗАТВЕРДЖЕНИХ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ВІДПОВІДНО ДО ЧАСТИНИ 2 СТАТТІ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ

Частина 2 статті 7 Закону про страхування визначає, що для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює:

- ◆ порядок та правила його проведення,
- ◆ форми типового договору,
- ◆ особливі умови ліцензування обов'язкового страхування,
- ◆ розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методик актуарних розрахунків.

Так, в ході дослідження виявлено, що з **40 видів ОС, встановлених статтею 7 Закону про страхування, у 18 видах ОС не затверджено порядок та правила проведення ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів, що складає 45% від загальної кількості видів ОС** (Див. Таблицю №3).

**ВИДИ ОС, В ЯКИХ НЕ ЗАТВЕРДЖЕНО ПОРЯДОК ТА ПРАВИЛА
ПРОВЕДЕННЯ ОС, ФОРМИ ТИПОВОГО ДОГОВОРУ, РОЗМІРИ СТРАХОВИХ
СУМ ТА МАКСИМАЛЬНІ РОЗМІРИ СТРАХОВИХ ТАРИФІВ**

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування
1	медичне страхування
2	страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам
3	страхування засобів водного транспорту
4	страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади
5	страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції»
6	страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку
7	страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб
8	страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності
9	страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності
10	страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України
11	страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну
12	страхування відповідальності морського судновласника
13	страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб
14	страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам
15	страхування майна, переданого у концесію
16	страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів
17	страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт
18	страхування ризику невиконання зобов'язань гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей

Таким чином, тільки **22** види ОС з **40**, визначених Законом про страхування, мають **нормативно-правове підґрунтя**, тобто, розроблені правила та порядки, визначені страхові суми і тарифи. Проте, й у таких випадках містяться прогалини, зокрема, у **5** видах ОС з **22 відсутні затверджені форми типового договору**, що складає **22,7%** (Див. Таблицю №3).

ВИДИ ОС, ЯКІ МАЮТЬ РОЗРОБЛЕНІ ПРАВИЛА ТА ПОРЯДКИ, ВИЗНАЧЕНІ СТРАХОВІ СУМИ І ТАРИФИ, ПРОТЕ У ЯКИХ ВІДСУТНІ ЗАТВЕРДЖЕНІ ФОРМИ ТИПОВОГО ДОГОВОРУ

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування
1	особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків
2	особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)
3	страхування спортсменів вищих категорій
4	страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини
5	особисте страхування від нещасних випадків на транспорті

Наявність такої кількості прогалин фактично призводить до відсутності обов'язкового страхування за такими видами.

6.2

ЩОДО НАЯВНОСТІ ЗАТВЕРДЖЕНИХ ВІДПОВІДНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ПЕРЕЛІКІВ ОБ'ЄКТІВ, ПРОФЕСІЙ, ПОРІД СОБАК, ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОЩО, ЩОДО ЯКИХ ПОВИННО ЗАПРОВАДЖУВАТИСЬ ОС, ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ

Статтею 7 Закону про страхування визначається, що в Україні здійснюються такі види обов'язкового страхування, зокрема, як:

- 22) страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності;
- 27) страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України.

В даних випадках види ОС визначаються не прямо, а опосередковано, шляхом встановлення об'єктів ОС у нормативно-правових актах уряду.

Однак, Кабінетом Міністрів України не затверджено ні перелік об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), ні перелік осіб, професійна діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам. Відсутність визначених державою об'єктів ОС пояснюється відсутністю концептуального розуміння того, а що саме має

підлягати обов'язковому страхуванню в державі. Слід зазначити, що по даним видам також відсутні правила та порядки їх здійснення.

Наявність таких прогалин призводить до фактичного нездійснення обов'язкового страхування, що наводить на роздуми про доцільність існування таких видів ОС.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

- 1) Здійснити перегляд сфер ОС на предмет доцільності застосування обов'язкового страхування до тих чи інших видів;
- 2) Керуючись результатами перегляду сфер ОС, розробити нормативно-правові акти, на виконання вимог Закону про страхування до тих видів, які є доцільними;
- 3) Керуючись результатами перегляду сфер ОС, розробити і затвердити переліки об'єктів ОС у тих видах, які є доцільними.

7 | ВИДИ ОBOB'ЯЗKOBOrO CТРАХУВАННЯ, ЯКІ НЕ ОТРИМАЛИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Однією з проблем сфери обов'язкового страхування є відсутність укладених договорів страхування за деякими видами ОС, визначеними в статті 7 Закону про страхування.

Так, за період 2008-2017 рр. договори страхування не уклалися, хоча Закон про страхування містить пряму вказівку про обов'язковість здійснення страхування в таких випадках¹, а саме:

ВИДИ ОС, ЯКІ НЕ ПРАЦЮЮТЬ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

Так, в середньому за період 2008-2017 рр., по **19 з 40 (47,5%)** видах обов'язкового страхування договори страхування не уклалися, а страхування не здійснювалось (Див. Таблиця №4). Крім частини видів, для яких відсутні правила, це також стосується таких видів:

- ◆ страхування майна, переданого у концесію;
- ◆ страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт;
- ◆ страхування ризику невиплати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей.

Таким чином, приблизно **половина видів ОС не здійснюються** з тих чи інших причин. Однією з причин є відсутність затверджених порядків та правил проведення ОС, а відповідно форми типового договору, розмірів страхових сум та максимальних розмірів страхових тарифів або методики актуарних розрахунків у **18** видах ОС з **40**, які визначені статтею 7 Закону про страхування. Ця причина має місце у **77%** випадках нездійснення обов'язкового страхування. Інші **23%** випадків пояснюється відсутністю попиту (тобто по суті відсутністю діяльності, ризику якої повинні бути застрахованими). Доречним постає питання про необхідність існування таких видів обов'язкового страхування.

Цікавим фактом є виявлення випадків фактично страхування видів діяльності, які не мають нормативного підґрунтя. Шляхом проведення аналізу консолідованих звітних даних страхового ринку за 2008-2017 роки, що опубліковані

¹ Інформація надана на основі консолідованих звітних даних страхового ринку за 2008 - 2017 роки, які опубліковані на офіційному веб-сайті Нацфінпослуг - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>

Нацкомфінпослуг¹, з **18** видів ОС, які не мають нормативного підґрунтя, по **11** видах (**60%**) здійснювалось обов'язкове страхування:

Доречним постає питання - за якими порядками і правилами здійснювалось таке страхування?

¹ Консолідовані звітні дані страхового ринку за 2008 - 2017 роки опубліковані на офіційному веб-сайті Нацкомфінпослуг - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>

8 | КОЛІЗІЇ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Юридична колізія – це протиріччя, розбіжність між нормативно-правовими актами, що регулюють одні й ті ж або суміжні правовідносини, а також між компетенцією органів влади. В ході проведеного аналізу нами були виявлені колізії та неузгодженості між нормами права, які містяться в нормативно-правових актах однакової або різної юридичної сили.

Так, відповідно до Закону про страхування, страхуванню підлягає відповідальність суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну (страхування відповідальності). А у галузевому Законі України «Про туризм» (далі – Закон про туризм) обов'язковим визначається медичне страхування туристів та страхування їх від нещасного випадку (особисте страхування)¹. Таким чином, в різних нормативно-правових актах однакової юридичної сили міститься колізія щодо предмету здійснення обов'язкового страхування.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

Узгодити між собою нормативно-правові акти в сфері обов'язкового страхування.

¹ Стаття 16 Закону України «Про туризм» - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/print>

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ: АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ

В даному розділі нами буде розглянуто здійснення обов'язкового страхування з точки зору страхових компаній, а саме буде розглянуто набуття ними права на провадження обов'язкового страхування; санкції за порушення страхового законодавства; державний нагляд (контроль) за такими страховими компаніями; правила, порядки і тарифоутворення при здійсненні такого страхування; рівень самоорганізації страхових компаній; міжнародні зобов'язання України у сфері обов'язкового страхування.

9 | ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСТУПУ ДО РИНКУ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Законом про страхування визначається, що страховиками є фінансові установи, що одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності¹. Таким чином доступ до ринку страхування суб'єктів господарювання здійснюється шляхом ліцензування.

Процедура ліцензування страхової діяльності, перш за все, визначається Законом про ліцензування, який є рамковим законодавчим актом у сфері ліцензування.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 р. №609², орган ліцензування з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) є Нацкомфінпослуг.

Ліцензійні умови, вимоги яких зобов'язані виконувати ліцензіати, а здобувачі ліцензії для її одержання – відповідати їм, затверджені постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 7 грудня 2016 р. №913³ (далі – ліцензійні умови з надання фінансових послуг).

Згідно даних Нацкомфінпослуг, опублікованих у Публічному звіті про діяльність Нацкомфінпослуг за 2017 рік⁴, на провадження діяльності зі страхування було видано **104** ліцензії⁵. У структурі виданих у 2017 році ліцензій за видами фінансових послуг, страхова діяльність склала **4,7%** від загальної кількості виданих ліцензій (**2181** ліцензії).

¹ Стаття 2 Закону України «Про страхування» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/print>

² Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 р. №609 - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF>

³ Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 7 грудня 2016 р. №913 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF/print>

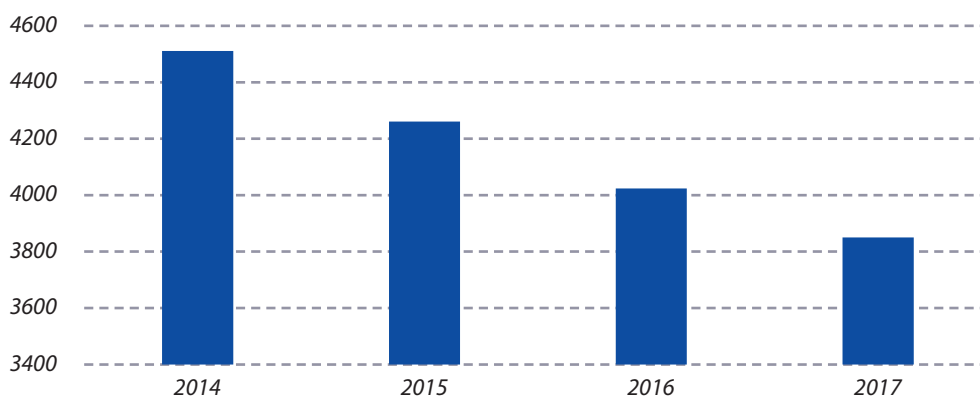
⁴ Публічний звіт про діяльність Нацкомфінпослуг за 2017 рік - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni-zvity-Natskomfinposluh.html>

⁵ Відповідно до пункту 4 ліцензійних умов з надання фінансових послуг, орган ліцензування видає ліцензії на провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг на послуги у сфері страхування в частині проведення конкретних видів страхування, визначених законодавством. Таким чином, під кожною ліцензією необхідно розуміти конкретний вид страхування, а не кількість страхових компаній, які провадять страхову діяльність - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF/print1509541854097277>

Протягом 2016 року фінансовим установам було видано **293** ліцензії, у т.ч. **248** ліцензій (**85%** загальної кількості) – на провадження страхової діяльності¹. Така зміна у структурі виданих ліцензій за видами фінансових послуг для страхової діяльності, швидше за все, пояснюється набранням чинності ліцензійними умовами з надання фінансових послуг².

Станом на кінець 2017 року кількість діючих ліцензій на провадження діяльності з надання фінансових послуг становила **6344** одиниць. З них найбільшу частку становлять ліцензії на здійснення страхової діяльності – **3878** одиниць (**61%** від усієї кількості діючих ліцензій з надання фінансових послуг).

КІЛЬКІСТЬ СТРАХОВИХ ЛІЦЕНЗІЙ

Джерело: Нацфінпослуг, дані на кінець року, без врахування страхування життя

Як бачимо, кожного року кількість ліцензій на здійснення страхової діяльності зменшується в середньому на **5%**.

9.1

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДНОГО З ВИДІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

У Законі про ліцензування прямо не визначається, що ліцензуванню підлягає страхова діяльність. Так, відповідно до статті 7 Закону про ліцензування, ліцензуванню підлягає «надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)»³.

Стаття 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (далі – Закон про фінансові послуги) визначає перелік фінансових послуг, до якого відноситься:

- 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;
- 2) довірче управління фінансовими активами;
- 3) діяльність з обміну валют;
- 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- 5) фінансовий лізинг;

¹ Річний звіт Нацфінпослуг за 2016 рік - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni-zvity-Natskomfiposluh.html>

² Відповідно до ліцензійних умов з надання фінансових послуг, для здійснення діяльності з надання послуг з фінансового лізингу, надання коштів у позику, у тому числі на умовах фінансового кредиту, надання гарантій та поручительств, надання послуг факторингу та довірчого управління фінансовими активами суб'єктам господарювання, які внесені до Державного реєстру фінансових установ або до реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, необхідно отримати ліцензію

³ Стаття 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19/print>

- 6» надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- 7» надання гарантій та поручительств;
- 8» переказ коштів;
- 9» послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;
- 10» професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню;
- 11» факторинг;
- 11-1» адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;
- 12» управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;
- 13» операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів;
- 14» банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

В той же час відповідно до ліцензійних умов з надання фінансових послуг орган ліцензування видає ліцензії на провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), а саме на:

- 1» залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- 2» надання послуг з фінансового лізингу;
- 3» надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- 4» надання гарантій та поручительств;
- 5» послуги у сфері страхування в частині проведення конкретних видів страхування, визначених законодавством;
- 6» послуги в системі накопичувального пенсійного забезпечення в частині адміністрування недержавних пенсійних фондів;
- 7» надання послуг з факторингу;
- 8» адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;
- 9» управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;
- 10» довірче управління фінансовими активами.

Таким чином, **4** види фінансових послуг, які визначені Законом про фінансові послуги, не вимагають отримання ліцензії: випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків; діяльність з обміну валют; переказ коштів; операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів.

Натомість, послуги у сфері страхування підлягають ліцензуванню, і є одним з видів надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів).

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до статті 7 Закону про ліцензування ліцензуванню підлягає такий вид господарської діяльності, як надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів). Послуги у сфері страхування вважаються фінансовими послугами та підлягають ліцензуванню (стаття 4 Закону про фінансові послуги). Як бачимо, ліцензування надання фінансових послуг (ліцензування послуг у сфері страхування) здійснюється у порядку, встановленому Законом про ліцензування, та без урахування особливостей, визначених іншими Законами.

Проте, всупереч положенням Закону про ліцензування, в інших спеціальних законах та підзаконних нормативно-правових актах визначені особливості здійснення ліцензування діяльності зі страхування.

Першим нормативно-правовим актом, що говорить про особливості ліцензування діяльності у сфері страхування та має бути приведений у відповідність до рамкового Закону про ліцензування, – є Закон про страхування. Так, частиною 2 статті 7 Закону про страхування передбачено, що Кабінет Міністрів України має встановити особливі умови ліцензування обов'язкового страхування. Крім того, Закон про страхування містить цілу низку особливостей у сфері ліцензування, що відмінні від порядку ліцензування, запровадженого Законом про ліцензування.

Визначені, також, особливості ліцензування діяльності у сфері страхування Законом Про фінансові послуги і постановою Кабінету Міністрів України «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 23 червня 2003 р. №953 (далі – Постанова КМУ №953). Перелік особливостей ліцензування діяльності у сфері страхування, що міститься у вищенаведених нормативно-правових актах, не відповідає рамковому Закону про ліцензування та має бути приведений у відповідність до нього, наводимо нижче.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ СТРАХУВАННЯ:

Відповідна норма НПА та назва НПА, в якому передбачено таку особливість	Відповідна норма рамкового Закону про ліцензування, яка врегулює дане питання
РОЗМІР ПЛАТИ ЗА ВИДАЧУ ЛІЦЕНЗІЇ УРЯДОМ	
Кабінет Міністрів України встановлює розмір плати за видачу ліцензій на проведення конкретних видів страхування (<i>частина 2 статті 38 Закону про страхування</i>).	За видачу ліцензії справляється разова плата в розмірі одного прожиткового мінімуму, виходячи з розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що діє на день прийняття органом ліцензування рішення про видачу ліцензії, якщо інший розмір плати не встановлений законом (<i>частина 1 статті 14 Закону про ліцензування</i>).
ВІДМІННІСТЬ ДОКУМЕНТІВ, ЩО ПОДАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧЕМ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ	
Для одержання ліцензії страховик-резидент подає до Уповноваженого органу заяву, до якої додаються: <ul style="list-style-type: none"> ◆ копії установчих документів; ◆ довідки банків або висновки аудиторських фірм (аудиторів), що підтверджують розмір сплаченого статутного капіталу; 	Перелік підтвердних документів встановлюється ліцензійними умовами і є виключним (<i>частина 4 статті 11 Закону про ліцензування</i>). Ліцензійними умовами обов'язку у ліцензіата подавати такі документи не передбачено.

Відповідна норма НПА та назва НПА, в якому передбачено таку особливість	Відповідна норма рамкового Закону про ліцензування, яка врегульовує дане питання
<ul style="list-style-type: none"> ◆ довідка про фінансовий стан засновників страховика, підтверджена аудитором (аудиторською фірмою), якщо страховик створений у формі повного чи командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю; ◆ правила (умови) страхування; ◆ економічне обґрунтування запланованої страхової (перестраховальної) діяльності; ◆ інформація про учасників страховика, голову виконавчого органу та його заступників, копія диплома голови виконавчого органу страховика або його першого заступника про вищу економічну або юридичну освіту, копія диплома головного бухгалтера страховика про вищу економічну освіту, інформація про наявність відповідних сертифікатів у випадках, передбачених Уповноваженим органом (<i>частина 4 статті 38 Закону про страхування</i>). 	<p>Державна політика у сфері ліцензування ґрунтується на принципі дотримання законності шляхом того, що забороняється вимагання органами ліцензування надання документів з державних паперових або електронних інформаційних ресурсів (<i>пункт 3 частина 1 статті 3 Закону про ліцензування</i>).</p>
ВИМАГАННЯ ОРГАНАМИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ НАДАННЯ ДОКУМЕНТІВ З ДЕРЖАВНИХ ПАПЕРОВИХ АБО ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	
<p>Для одержання ліцензії страховик-резидент подає до Уповноваженого органу заяву, до якої додаються:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ копії установчих документів... (<i>частина 4 статті 38 Закону про страхування</i>). 	<p>Державна політика у сфері ліцензування ґрунтується на принципі дотримання законності шляхом того, що забороняється вимагання органами ліцензування надання документів з державних паперових або електронних інформаційних ресурсів (<i>пункт 3 частина 1 статті 3 Закону про ліцензування</i>).</p>
СТРОК ВИДАЧІ ЛІЦЕНЗІЇ	
<p>Уповноважений орган зобов'язаний розглянути заяву страховика про видачу йому ліцензії у строк, що не перевищує 30 календарних днів з часу одержання всіх передбачених цією статтею документів (<i>частина 5 статті 38 Закону про страхування</i>).</p>	<p>Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить десять робочих днів з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії (<i>частина 8 статті 13 Закону про ліцензування</i>).</p>
<p>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, здійснює нагляд за діяльністю відповідних фінансових установ, приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі у строк не пізніше ніж тридцять календарних днів з дати надходження заяви про видачу ліцензії та документів, що додаються до заяви, якщо законом, що регулює відносини у певних сферах господарської діяльності, не передбачений інший строк видачі ліцензії на окремі види діяльності. У разі коли надіслано запит щодо підтвердження достовірності поданих для отримання ліцензії документів або виникла потреба у проведенні перевірки таких документів іншим способом, зазначений строк може бути продовжений Головою національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, але не більш як на 30 робочих днів (<i>частина 1 статті 36 Закону про фінансові послуги</i>).</p>	

Відповідна норма НПА та назва НПА, в якому передбачено таку особливість	Відповідна норма рамкового Закону про ліцензування, яка врегульовує дане питання
СТРОК ПОВІДОМЛЕННЯ ОРГАНУ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН У ЗАЗНАЧЕНІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ДОДАВАЛИСЯ ДО ЗАЯВИ ПРО ВИДАЧУ ЛІЦЕНЗІЇ	
<p>Про внесення змін у зазначені у цій статті документи страховик зобов'язаний повідомити Уповноважений орган в десятиденний строк з часу реєстрації цих змін у встановленому порядку (<i>частина 6 статті 38 Закону про страхування</i>).</p>	<p>Вимоги ліцензійних умов до суб'єкта господарювання мають бути обумовлені особливостями провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, та включають організаційні вимоги щодо строку повідомлення органу ліцензування про всі зміни даних (у тому числі розширення, звуження), зазначених у документах, що додавалися до заяви, який не може бути меншим, ніж один місяць з дня настання таких змін (<i>пункт 3 частини 9 статті 9 Закону про ліцензування</i>).</p>
ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДМОВИ У ВИДАЧІ ЛІЦЕНЗІЇ	
<p>Підставою для відмови у видачі юридичній особі ліцензії на здійснення страхової діяльності може бути невідповідність документів, що додаються до заяви, вимогам чинного законодавства України (<i>частина 1 статті 39 Закону про страхування</i>).</p>	<p>Підставою для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії за результатом розгляду заяви про отримання ліцензії є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ встановлення невідповідності здобувача ліцензії ліцензійним умовам, встановленим для провадження виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про отримання ліцензії; ◆ виявлення недостовірності даних у підтвердних документах, поданих здобувачем ліцензії. Виявленням недостовірності даних у підтвердних документах, поданих суб'єктом господарювання до органу ліцензування, є встановлення на момент подання документів здобувачем ліцензії чи ліцензіатом наявності розбіжності між даними, наведеними у них, та фактичним станом цього суб'єкта господарювання. Не вважаються недостовірними дані, підстава наведення яких суб'єктом господарювання не могла бути для нього завідомо неналежною (<i>частина 3 статті 13 Закону про ліцензування</i>).
СТРОК ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ВИДАЧУ ЛІЦЕНЗІЇ	
<p>Повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії або про відмову у видачі ліцензії надсилається (видається) заявникові в письмовій формі протягом трьох робочих днів з дати прийняття відповідного рішення (<i>частина 2 статті 36 Закону про фінансові послуги</i>).</p>	<p>Орган ліцензування після встановлення відсутності підстав для залишення заяви про отримання ліцензії без розгляду розглядає її та підтвердні документи з метою встановлення відсутності або наявності підстав для відмови у видачі ліцензії.</p> <p>У разі встановлення наявності підстав для відмови у видачі ліцензії орган ліцензування приймає обґрунтоване рішення про відмову у видачі ліцензії.</p> <p>У разі встановлення під час розгляду заяви про отримання ліцензії відсутності підстав для відмови у видачі ліцензії орган ліцензування приймає рішення про видачу ліцензії.</p> <p>Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить десять робочих днів з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії (<i>стаття 13 Закону про ліцензування</i>).</p>

Відповідна норма НПА та назва НПА, в якому передбачено таку особливість	Відповідна норма рамкового Закону про ліцензування, яка врегульовує дане питання
	Законом не передбачено строку надсилання повідомлення про прийняте рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії. Такий строк повідомлення на сьогоднішній день входить в строк прийняття рішення, який становить 10 днів.
НАЯВНІСТЬ ПРОЦЕДУРИ ВІДКЛИКАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ	
Спори про відмову у видачі або відкликанні ліцензії розглядаються у судовому порядку (<i>частина 3 статті 39 Закону про страхування</i>).	Законом про ліцензування такої процедури, як відкликання ліцензії, не визначено.
НЕ ВИЧЕРПНИЙ ПЕРЕЛІК ПІДТВЕРДНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО ДОДАЮТЬСЯ ДО ЗАЯВИ ПРО ВИДАЧУ ЛІЦЕНЗІЇ	
До заяви про видачу ліцензії або дозволу додаються документи, вимоги до переліку та змісту яких встановлені законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг, а до заяви про видачу ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг, зазначених у пунктах 3 і 4 частини першої статті 34 цього Закону, – також документи, вимоги до переліку та змісту яких встановлені нормативно-правовими актами національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Законами України з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг можуть встановлюватися додаткові вимоги щодо переліку та змісту документів, необхідних для отримання відповідної ліцензії (<i>ч.ч.2,4 статті 35 Закону про фінансові послуги</i>).	Перелік підтвердних документів встановлюється ліцензійними умовами і є виключним (<i>частина 4 статті 11 Закону про ліцензування</i>).
СТРОК ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЗАЛИШЕННЯ ЗАЯВИ ПРО ОТРИМАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ БЕЗ РОЗГЛЯДУ	
Про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду заявник повідомляється в письмовій формі із зазначенням підстав залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду у строки, передбачені для видачі ліцензії (<i>частина 5 статті 35 Закону про фінансові послуги</i>).	Орган ліцензування протягом трьох робочих днів з дня одержання заяви про отримання ліцензії встановлює наявність або відсутність підстав для залишення її без розгляду і в разі їх наявності приймає відповідне рішення (<i>частина 1 статті 12 Закону про ліцензування</i>). Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить десять робочих днів з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії (<i>частина 8 статті 13 Закону про ліцензування</i>).
ФОРМА ЛІЦЕНЗІЇ	
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, використовує бланки ліцензії єдиного зразка. Бланк ліцензії єдиного зразка затверджується Кабінетом Міністрів України (<i>частина 1 статті 37 Закону про фінансові послуги</i>).	Ліцензія – запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (<i>стаття 1 Закону про ліцензування</i>).

Відповідна норма НПА та назва НПА, в якому передбачено таку особливість	Відповідна норма рамкового Закону про ліцензування, яка врегульовує дане питання
	Ліцензія на провадження здобувачем ліцензії визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, оформлюється органом ліцензування в електронному вигляді (запис про рішення органу ліцензування щодо видачі ліцензії суб'єкту господарювання в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань) та відображається у виписці з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, яка видається ліцензіату безоплатно, та підлягає обов'язковому оприлюдненню на порталі електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (<i>частина 11 статті 13 Закону про ліцензування</i>).
СТРОКОВІСТЬ ДІЇ ЛІЦЕНЗІЇ. ЗМІСТ ЛІЦЕНЗІЇ (передбачається строковість дії ліцензії, а також різниться особа, яка підписує ліцензію)	
У ліцензії зазначаються, зокрема: ◆ дата видачі ліцензії та строк її дії. Ліцензія підписується членом національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до розподілу обов'язків та засвідчується печаткою національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (<i>частина 3 статті 37 Закону про фінансові послуги</i>).	Ліцензія видається на необмежений строк (<i>частина 12 статті 13 Закону про ліцензування</i>).
ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВНЕСЕННЯ ПЛАТИ ДО ВИДАЧІ ЛІЦЕНЗІЇ	
У разі прийняття позитивного рішення про видачу ліцензії національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, повинна оформити ліцензію не пізніше ніж за п'ять робочих днів з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії (<i>частина 1 статті 38 Закону про фінансові послуги</i>).	Плата за видачу ліцензії вноситься ліцензіатом у строк не пізніше десяти робочих днів з дня оприлюднення на порталі електронних сервісів рішення про видачу ліцензії (<i>частина 2 статті 14 Закону про ліцензування</i>).
НАЯВНІСТЬ ПРОЦЕДУРИ СКАСУВАННЯ РІШЕННЯ ПРО ВИДАЧУ ЛІЦЕНЗІЇ ТА ПРОЦЕДУРИ ВИЗНАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ НЕДІЙСНОЮ	
Якщо заявник протягом тридцяти календарних днів з дня направлення йому повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії не подав документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії, або не звернувся до національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, для отримання оформленої ліцензії, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, має право скасувати рішення про видачу ліцензії або прийняти рішення про визнання такої ліцензії недійсною (<i>частина 3 статті 38 Закону про фінансові послуги</i>).	Підставою для прийняття рішення про анулювання ліцензії, зокрема, є несплата за видачу ліцензії відповідно до частини другої статті 14 цього Закону (<i>стаття 16 Закону про ліцензування</i>).

Відповідна норма НПА та назва НПА, в якому передбачено таку особливість	Відповідна норма рамкового Закону про ліцензування, яка врегульовує дане питання
НАЯВНІСТЬ ПРОЦЕДУРИ ЗУПИНЕННЯ ЛІЦЕНЗІЇ НА ПРАВО ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу, зокрема, тимчасово зупиняти або анулювати ліцензію на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг (<i>пункт 4 частини 1 статті 40 Закону про фінансові послуги</i>).	Законом про ліцензування не передбачено зупинення.
НЕ МАТИ ПРИПИСІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРЕВІРОК УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ, ЗАУВАЖЕННЯ ЗА ЯКИМИ НЕ УСУНЕНІ НА МОМЕНТ ЗВЕРНЕННЯ ЗА ОТРИМАННЯМ ЛІЦЕНЗІЇ	
Страхова організація, яка звернулася до Нацкомфінпослуг для отримання ліцензії на проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, повинна відповідати таким вимогам, зокрема, не мати приписів за результатами перевірок уповноваженого органу, зауваження за якими не усунені на момент звернення за отриманням ліцензії (<i>пункт 2 Особливих умов ліцензування діяльності з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, які затверджені Постановою КМУ N 953</i>).	Закон про ліцензування та Ліцензійні умови з надання фінансових послуг відповідного положення не містять.
МАТИ АУДИТОРСЬКЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ТА ПОВНОТИ РІЧНОГО БАЛАНСУ І ЗВІТНОСТІ	
Страхова організація, яка звернулася до Нацкомфінпослуг для отримання ліцензії на проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, повинна відповідати таким вимогам, зокрема, мати аудиторське підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності (<i>пункт 2 Особливих умов ліцензування діяльності з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, які затверджені Постановою КМУ N 953</i>).	Ліцензійними умовами з надання фінансових послуг (<i>пункт 14</i>) встановлено, що до заяви про отримання ліцензії здобувачем ліцензії додаються такі документи, зокрема, фінансова звітність, визначена Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», складена за міжнародними стандартами фінансової звітності, та звітні дані здобувача ліцензії відповідно до вимог Нацкомфінпослуг станом на останній день кварталу, що передує дню одержання органом ліцензування відповідної заяви, достовірність та повнота яких підтверджені аудитором (аудиторською фірмою), інформація про якого (яку) внесена до реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ. Звітні дані не подаються здобувачем ліцензії, який був внесений до Державного реєстру фінансових установ не пізніше ніж за 90 календарних днів до дня подання заяви про отримання ліцензії та не має/ не мав ліцензій, виданих органом ліцензування. Таким чином, ліцензійними умовами та Постановою КМУ №953 передбачені різні періоди звітності, що подається для отримання ліцензії.

Таким чином, нараховується **17** особливостей здійснення ліцензування страхової діяльності, які закріплені в Законі про страхування, Законі про фінансові послуги та Постановою КМУ №953 і мають бути приведені у відповідність до Закону про ліцензування та ліцензійних умов з надання фінансових послуг. Проте слід зазначити, що відповідно до євроінтеграційних зобов'язань України, підхід до процедури ліцензування страхової діяльності, як і усього спектру фінансових послуг, має бути переглянутий.

ВИМОГИ, ОБОВ'ЯЗКОВІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ЛІЦЕНЗІЙ НА ПРОВАДЖЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗІАТАМИ-СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ З ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Ліцензійні умови з надання фінансових послуг встановлюють вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії на провадження страхової діяльності, а також додаткові вимоги до здобувачів ліцензії та ліцензіатів, що провадять/планують провадити будь-який з обов'язкових видів страхування.

ЩОДО ПЕРЕЛІКУ ДОКУМЕНТІВ НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ

Перелік документів необхідних для отримання ліцензії міститься у пунктах 17, 18, підпункті 1 пункту 19 Ліцензійних умов з надання фінансових послуг.

Так, для отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг, зокрема на провадження страхової діяльності, здобувач ліцензії подає до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії, складену згідно з додатком 1 ліцензійних умов на надання фінансових послуг, у спосіб, визначений частиною першою статті 10 Закону про ліцензування.

До заяви про отримання ліцензії здобувачем ліцензії додаються такі документи:

- ◆ фінансова звітність, визначена Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», складена за міжнародними стандартами фінансової звітності, та звітні дані здобувача ліцензії відповідно до вимог Нацкомфінпослуг станом на останній день кварталу, що передує дню одержання органом ліцензування відповідної заяви, достовірність та повнота яких підтверджені аудитором (аудиторською фірмою), інформація про якого (яку) внесена до реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ. Звітні дані не подаються здобувачем ліцензії, який був внесений до Державного реєстру фінансових установ не пізніше ніж за **90** календарних днів до дня подання заяви про отримання ліцензії та не має/не мав ліцензій, виданих органом ліцензування;
- ◆ анкета керівника/головного бухгалтера фінансової установи (подається окремо керівником та головним бухгалтером фінансової установи);
- ◆ опис документів, що подаються для одержання ліцензії, у двох примірниках;
- ◆ копія паспорта керівника здобувача ліцензії (або довіреної особи) із відміткою органу державної податкової служби про повідомлення про відмову через свої релігійні переконання від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (подається тільки фізичними особами-підприємцями, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби).

Проте, для отримання ліцензії на провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, крім вищезазначених документів, здобувачу ліцензії також необхідно подати такі довідки із зазначенням дати їх складення:

- ◆ довідка здобувача ліцензії про підтвердження забезпечення здобувачем ліцензії можливості опрацювання претензій (врегулювання страхових випадків) на всій території України (з метою підтвердження виконання вимог, передбачених пунктом 60 Ліцензійних умов з надання фінансових послуг);

- ◆ довідка від об'єднання страховиків країни місцезнаходження страховика-нерезидента, членство в якому є обов'язковим для страховиків, що проводять обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (подається тільки страховиком-нерезидентом).

ЩОДО ВИМОГ, ЯКИМ ПОВИНЕН ВІДПОВІДАТИ ЗДОБУВАЧ ЛІЦЕНЗІЇ НА ДАТУ ПОДАННЯ ДОКУМЕНТІВ НА ОТРИМАННЯ ЛІЦЕНЗІЇ НА ОБОВ'ЯЗКОВІ ВИДИ СТРАХУВАННЯ

Здобувач ліцензії на дату подання документів на отримання **ліцензії на обов'язкові види страхування** повинен провадити страхову діяльність з укладення договорів страхування в кожному звітному кварталі, що минув, **не менше ніж два роки (вісім звітних кварталів)**.

Здобувач ліцензії на дату подання документів на отримання **ліцензії на обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів** додатково повинен відповідати таким вимогам:

- ◆ дотримуватися умов забезпечення платоспроможності страховика на останню звітну дату, що передує даті подання документів на отримання ліцензії, та мати перевищення фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності не менше ніж на **25%**, але не менше **1 млн євро** за офіційним валютним курсом на останню звітну дату;
- ◆ провадити страхову діяльність з укладення договорів добровільного страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту в кожному звітному кварталі, що минув, не менше ніж протягом **двох** років (**вісім** звітних кварталів), зокрема мати досвід врегулювання страхових випадків і виплати страхового відшкодування щонайменше за десятьма такими договорами.

Здобувач ліцензії на дату подання документів на отримання **ліцензії на обов'язкове страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту**, повинен додатково відповідати таким вимогам:

- ◆ провадити страхову діяльність з укладення договорів страхування в кожному звітному кварталі, що минув, не менше ніж **три** роки (**12** звітних кварталів);
- ◆ провадити страхову діяльність з укладення договорів страхування будь-якої відповідальності в кожному звітному кварталі, що минув, не менше ніж протягом **двох** років (**вісім** звітних кварталів).

ЩОДО ДОДАТКОВИХ ВИМОГ ДО СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ, ЯКІ МАЮТЬ ЛІЦЕНЗІЮ НА ЗДІЙСНЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ

Для деяких видів обов'язкового страхування встановлюються додаткові вимоги для провадження господарської діяльності страховиками¹.

Так, страховики, які мають ліцензію на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, зобов'язані утворити ядерний страховий пул та/або бути його членами.

Страховики, які мають ліцензію на обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації, зобов'язані бути зареєстрованими в уповноваженому органі виконавчої влади в галузі цивільної авіації.

Страховики, які мають ліцензію на обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, зобов'язані:

- ◆ бути членами Моторного (транспортного) страхового бюро та виконувати свої обов'язки як його члена;
- ◆ формувати та вести облік страхового резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості в обов'язковому порядку;
- ◆ дотримуватися умов забезпечення платоспроможності страховика, а також на будь-яку дату після отримання ліцензії мати перевищення фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності не менше ніж на **25%**, але не менше **1 млн євро** за офіційним валютним курсом на дату розрахунку зазначених показників;
- ◆ забезпечити можливість опрацювання претензій (врегулювання страхових випадків) на всій території України, а саме забезпечити прийняття та облік повідомлень учасників дорожньо-транспортних пригод цілодобово за номером безоплатної багатоканальної телефонної лінії страховика про їх учасників та обставини з метою фіксації повідомлення і надання учасникам дорожньо-транспортних пригод інформації про порядок урегулювання збитків та вжиття страховиком необхідних заходів. Телефонне повідомлення фіксується страховиком в електронному вигляді та є підтвердженням повідомлення про страховий випадок і підлягає довгостроковому зберіганню².

За результатами проведеного дослідження було виявлено, що додаткові вимоги до ліцензіатів встановлюються для тих видів обов'язкового страхування, які є найбільшими за показниками валових надходжень страхових платежів (премій, внесків) за останні **9** років, а відповідна частка на ринку ОС в середньому складала:

- ◆ для авіаційного страхування – **9,12%**;
- ◆ для страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів – **78,87%**;
- ◆ для страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту – **2,84%**.

З огляду на зазначене, різниця між обов'язковими та добровільними видами страхування полягає у додаткових вимогах до здобувачів ліцензії та ліцензіатів. Такими додатковими вимогами при отриманні ліцензії на обов'язкове страхування, згідно з Ліцензійними умовами з надання фінансових послуг, є необхідність провадження страхової діяльності не менше ніж два роки (вісім звітних кварталів).

Така додаткова вимога, частіше за все, є чисто формальною та не говорить про наявність у страховика досвіду у сфері страхування, оскільки здебільшого страховики для підтвердження такого досвіду надають Нацкомфінпослуг по **одному/два** укладених договорів страхування за квартал.

¹ П.п. 21-60 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 7 грудня 2016 р. №913 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF/print>

² П.п. 57-60 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 7 грудня 2016 р. №913 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF/print>

Поряд з цим, деякі види обов'язкового страхування містять особливі вимоги до здобувачів ліцензії. Наприклад, при отриманні ліцензії на обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, окрім вимог до досвіду роботи, законодавцем встановлюються особливі вимоги щодо необхідності мати перевищення фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) над розрахунковим нормативним запасом. Встановлення таких вимог є доцільним та можна пояснити наступним: коло постраждалих осіб, які можуть звернутися за отриманням страхового відшкодування є досить значним; у цих випадках об'єкт, що може призвести до виникнення страхового випадку відноситься до джерел підвищеної небезпеки; страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів стосується поширеного джерела небезпеки – транспортного засобу. Виникнення страхового випадку у цих видах може потребувати постійного та значного розміру страхового відшкодування.

Для **трьох** видів обов'язкового страхування встановлюються додаткові вимоги також і при провадженні господарської діяльності (*Див. вище*).

Враховуючи вищенаведене, встановлені на сьогоднішній день додаткові вимоги для отримання ліцензії і провадження діяльності для більшості видів обов'язкового страхування, є фактично формальними. У зв'язку з цим виникає питання про доцільність отримання окремих ліцензій на здійснення більшості видів обов'язкового страхування, що перелічені в статті 7 Закону про страхування.

Крім того, недоцільним є визначення додаткових вимог до страхових компаній через поняття «обов'язковий вид страхування», адже у міжнародній практиці це поняття обов'язок укладати договори страхування. Додаткові вимоги до страхових компаній, які здійснюються страхування, слід за необхідності визначати відповідними ліцензійними умовами, що не має означати отримання додаткової ліцензії (*Більш детально див. розділ п'ятий цієї Зеленої книги*).

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМОГИ ЩОДО ПОЧАТКУ ТА ВЕДЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Угодою про асоціацію передбачається імплементація Директиви 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестраховування (Платоспроможність II)¹ (далі – Директива). Зобов'язання щодо імплементації Директиви 2009/138/ЄС випливають з Розділу IV та Додатку XVII Угоди про асоціацію², відповідно до положень якого Директиву 2009/138/ЄС Україна повинна впровадити до 31 грудня 2019 року, за винятком статей 127 та 17с цієї Директиви, які повинні бути впроваджені до 31 грудня 2023 року³.

Пунктом 8 Преамбули Директиви визначається, що для початку діяльності у сфері страхування або перестраховування необхідно отримати ліцензію. З цією метою мають бути встановлені умови і порядок надання такої ліцензії, а також причини відмови у її наданні.

Відповідно до статті 14 Директиви, початок діяльності з прямого страхування⁴ і перестраховування, що підпадає під дію цієї Директиви, включає в себе попереднє отримання ліцензії. Така ліцензія, видається відповідними органами реєстрації страхових компаній держави-члена:

- ◆ будь-якій організації, що відкрила свій головний офіс на території цієї держави-члена; або
- ◆ страховій компанії, яка бажає розширити свою діяльність до цілого класу страхування або здійснювати діяльність за тим класом страхування, на який вона ще не отримувала ліцензію.

Ліцензія надається на окремі класи прямого страхування, перелічені у частині А додатку 1 або у додатку 2. Вона охоплює весь клас страхування, окрім випадків, коли заявник бажає охопити лише окремі ризики, які відносяться до такого класу страхування.

Ліцензія може надаватися на **два** або більше класи страхування, якщо законодавство держави-члена дозволяє здійснювати такі види діяльності одночасно.

У сфері страхування, не пов'язаного із життям, держави-члени можуть надавати ліцензії на групи класів, перелічених у частині В додатку 1.

Таким чином, згідно Директиви, ліцензія на провадження страхової діяльності буде видаватися страховим компаніям (як тим, що планують здійснювати страхування життя, так і тим, що планують провадити страхову діяльність не пов'язану із страхуванням життя) в залежності від обраного класу та ризику страхової діяльності, визначених Директивою. Це повністю змінює поточний підхід українського законодавця щодо ліцензування страхування в залежності від конкретних видів страхування, визначених законодавством.

¹ Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (Text with EEA relevance) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0138>

² Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони - http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/print1452689195883347

³ Відповідно до частини п'ятої статті 486 Угоди про асоціацію для цілей відповідних положень цієї Угоди, в тому числі відповідних Додатків і Протоколів, будь-яке посилання у таких положеннях на «дату набрання чинності цією Угодою» необхідно розуміти як «дату, з якої ця Угода застосовується тимчасово» відповідно до пункту 3 цієї статті. Перелік актів права ЄС у сфері страхування, до яких Україна зобов'язалася наблизити своє законодавство, передбачений пунктом «В» Доповнення XVII-2 Додатку XVII Розділу IV Угоди про асоціацію. Положення Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею», а також додатки, доповнення та протоколи до нього, тимчасово застосовуються з 1 січня 2016 року відповідно до Рішення Ради ЄС від 29 вересня 2014 р. №2014/691/ЄС.

⁴ Страхування життя та страхування інше, ніж страхування життя

Довідково:

**ДОДАТОК І ДО ДИРЕКТИВИ 2009/138/ЄС
КЛАСИ СТРАХУВАННЯ, НЕ ПОВ'ЯЗАНОГО ІЗ ЖИТТЯМ**

А. Класифікація ризиків відповідно до класів страхування

1. Нещасний випадок (включаючи виробничу травму і професійні захворювання):
Фіксована грошова допомога, допомога у вигляді відшкодування, поєднання обох, травма пасажирів,
2. Хвороба:
Фіксована грошова допомога, допомога у вигляді відшкодування, поєднання обох,
3. Наземні транспортні засоби (за виключенням рухомого залізничного складу)
Усі пошкодження або втрата: наземних транспортних засобів, обладнаних двигуном, інших наземних транспортних засобів,
4. Рухомий залізничний склад
Усі пошкодження або втрата рухомого залізничного складу.
5. Повітряні судна
Усі пошкодження або втрата повітряних суден.
6. Судна (морські, річкові та річні і каналні судна)
Усі пошкодження або втрата: річкових і каналних суден, озерні судна, морські судна,
7. Товари в дорозі – страхування вантажу – (включаючи комерційні вантажі, багаж та інші товари)
Усі пошкодження або втрата товарів у дорозі або багажу незалежно від виду транспортування,
8. Пожежа та сили природи
Усі пошкодження або втрата майна (окрім майна, включеного у класи 3, 4, 5, 6 і 7) через: пожежу, вибух, бурю, впливом природних явищ інших ніж сильний вітер (буря), атомної енергії, зсувом ґрунту,
9. Інше пошкодження майна
Усі пошкодження або втрата майна (окрім майна, включеного у класи 3, 4, 5, 6 і 7) через град або мороз, та будь-яку подію на зразок крадіжки, за виключенням тих, які включені у клас 8,
10. Автоцивільна відповідальність
Уся відповідальність, що виникає через використання наземних транспортних засобів, обладнаних двигуном (включаючи відповідальність перевізника),
11. Авіаційна відповідальність
Уся відповідальність, що виникає через використання повітряних суден (включаючи відповідальність перевізника),
12. Відповідальність, пов'язана з використанням водного транспорту (морські, озерні, річкові та каналні судна)
Уся відповідальність, що виникає через використання кораблів, суден або човнів на морі, озерах, річках або каналах (включаючи відповідальність перевізника),
13. Загальна відповідальність
Усі відповідальності окрім відповідальності згаданої у класах 10, 11 і 12,
14. Кредит:
Неплатоспроможність (загальна), експортний кредит, кредит з погашенням у розстрочку, іпотеки, сільськогосподарський кредит,
15. Порука:
Порука (пряма), порука (непряма),
16. Різні фінансові збитки:
Ризики безробіття, не достатність доходу (загальна), погана погода, втрата прибутків, тривалі загальні витрати, непередбачені торгові витрати, втрата ринкової вартості, втрата оренди або зниження прибутку, інші непрямі торгові збитки, інші фінансові збитки не пов'язані з торгівлею, інші форми фінансових збитків,
17. Юридичні витрати
Юридичні витрати та судові витрати,
18. Допомога
Допомога для осіб, які потрапили у скрутне становище під час подорожі, перебуваючи далеко від своєї домівки або звичного місця проживання.

В. Описання ліцензій, наданих для більш ніж одного класу страхування

Наступні назви повинні бути присвоєні ліцензіям, які одночасно охоплюють наступні класи:

- Класи 1 і 2: «Страхування життя і від нещасного випадку»;
- Класи 1 (четвертий параграф), 3, 7 і 10: «Автомобільне страхування»;
- Класи 1 (четвертий параграф), 4, 6, 7 і 12: «Морське та транспортне страхування»;
- Класи 1 (четвертий параграф), 5, 7 і 11: «Авіаційне страхування»;
- Класи 8 і 9: «Страхування від пожежі та іншого пошкодження майна»;
- Класи 10, 11, 12 і 13: «Страхування відповідальності»;
- Класи 14 і 15: «Кредитне страхування та страхування поруки»;

ДОДАТОК II ДО ДИРЕКТИВИ 2009/138/ЄС

КЛАСИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

- I.* Страхування життя, про яке йдеться мова у підпунктах (i), (ii) і (iii) пункту (а) частини 3 статті 2, за виключенням того, що згадується у II і III, а саме: страхування життя, яке включає в себе страхування тільки на випадок досягнення передбаченого віку, страхування тільки на випадок смерті, страхування на випадок досягнення передбаченого віку або смерті до досягнення цього віку, страхування життя з поверненням страхових внесків; ануїтети; додаткове страхування, що здійснюється у сфері страхування життя, зокрема, страхування на випадок травмування, включаючи неприцездатність, страхування на випадок смерті у результаті нещасного випадку і страхування на випадок недієздатності, спричиненої нещасним випадком або хворобою
- II.* Страхування на випадок укладення шлюбу, страхування на випадок народження дитини;
- III.* Страхування, зазначене у підпунктах (i) і (ii) пункту (а) частини 3 статті 2, яке зв'язане з інвестиційними фондами, а саме: страхування життя, яке включає в себе страхування тільки на випадок досягнення передбаченого віку, страхування тільки на випадок смерті, страхування на випадок досягнення передбаченого віку або смерті до досягнення цього віку, страхування життя з поверненням страхових внесків, страхування на випадок укладення шлюбу, страхування на випадок народження дитини; ануїтети;
- IV.* Безперервне страхування здоров'я;
- V.* Тонтіни, зазначені у підпункті (i) пункту (b) частини 3 статті 2, а саме: страхуванням організації тонтін – асоціацій осіб, що підписали угоду, згідно з якою їхні вклади об'єднані в загальний фонд та загальна сума страховки розподіляється між членами фонду, що пережили інших, або спадкоємцями померлих;
- VI.* Операції з погашення капіталу, зазначені у підпункті (ii) пункту (b) частини 3 статті 2, а саме: операції з викупу капіталу, побудовані на актуарних розрахунках, на основі яких, у відповідь на попередньо узгоджені разові або періодичні виплати, передбачається виконання зобов'язань щодо виплати зазначених сум у зазначені терміни;
- VII.* Управління групою пенсійних фондів, зазначених у підпункті (iii) і (iv) пункту (b) частини 3 статті 2, а саме: управління груповими пенсійними фондами, тобто операції, що складаються з управління інвестиціями та, зокрема, коштами резервних фондів, що впливають на виплату платежів у разі смерті або досягнення передбаченого віку чи закінчення або скорочення діяльності; ці операції, якщо вони супроводжуються страхуванням, що передбачає економію капіталу чи виплату з мінімальним відсотком;
- VIII.* Операції, зазначені у підпункті (v) пункту (b) частини 3 статті 2, а саме: операції, що здійснюються страховими організаціями, зазначеними у главі 1 розділу 4 книги IV французької роботи «Code des assurances»;
- IX.* Операції, зазначені у пункті (c) частини 3 статті 2, а саме: операції, що стосуються тривалості життя, запропоновані або передбачені соціальним страховим законодавством, здійснюються або регулюються організаціями, що надають послуги зі страхування життя на власний ризик, згідно із законодавством держави-члена ЄС.

ЩОДО ВИМОГ ДО СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ:

Відповідно до статті 18 Директиви, держава-член реєстрації страхової компанії вимагає від страхових та перестраховальних організацій:

- (a) від страхових організацій – обмежити свою діяльність страховою та тією діяльністю, що пов'язана зі страховою, і виключити можливість провадження будь-якої іншої комерційної діяльності;
- (b) від перестраховальних організацій – обмежити свою діяльність перестраховальною та супутньою діяльністю;
- (c) надати програму діяльності відповідно до статті 23 Директиви, що включає в себе детальний опис або дані про:

- (a) характер ризиків, покриття яких пропонує страхова чи перестраховальна організація;
- (b) види угод у галузі перестраховання, які перестраховальна організація пропонує укласти з організаціями-цедентами;
- (c) керівні принципи щодо перестраховання і ретроцесії;
- (d) складові власних базових фондів для покриття абсолютної нижньої межі мінімального необхідного капіталу;
- (e) оцінки витрат на організацію адміністративних послуг та страхової діяльності; фінансові ресурси для покриття таких витрат і, якщо ризики, які підлягають покриттю, відносяться до класу 18 частини А додатку I, – ресурси, які знаходяться в розпорядженні страхової організації для надання обіцяної допомоги.

На додаток до вищезазначених вимог, програма діяльності за перші **три** фінансові роки містить:

- (a) прогнозований баланс компанії;
- (b) оцінку майбутнього необхідного платоспроможного капіталу, як передбачено у субсекції 1 секції 4 глави VI, на основі прогнозованого балансу компанії, зазначеного у пункті (a), а також методу розрахунків, використаного для здійснення цієї оцінки;
- (c) оцінку майбутнього мінімального необхідного капіталу, як передбачено у статтях 128 і 129, на основі прогнозованого балансу компанії, зазначеного у пункті (a), а також методу розрахунків, використаного для здійснення цієї оцінки;
- (d) оцінку фінансових ресурсів для покриття технічних резервів, мінімального необхідного капіталу та необхідного платоспроможного капіталу;
- (e) у сфері страхування, не пов'язаного із життям і перестраховання, програма діяльності також містить:
 - (i) оцінку управлінських витрат, інших, ніж витрати на установку обладнання, зокрема поточних управлінських витрат та комісійних;
 - (ii) оцінку премій чи внесків та виплат;
- (f) у сфері страхування життя, програма також включає у себе план з докладним кошторисом доходів і витрат, що стосуються діяльності з прямого страхування, прийняття і передачі перестраховальних ризиків.

- (d) володіти відповідними власними базовими фондами для покриття абсолютної нижньої межі мінімального необхідного капіталу, передбаченими у пункті (d) частини 1 статті 129, а саме він повинен мати абсолютний нижній рівень:

- (i) **EUR 2,2 млн** для організацій, які займаються страхуванням, не пов'язаним із життям, включаючи кептивні страхові організації, за виключенням покриття усіх або деяких ризиків, включених в один із класів з 10 по 15, перерахованих в частині А додатку 1, у випадку чого він повинен становити не менше **EUR 3,2 млн**,
- (ii) **EUR 3,2 млн** для організацій, що займаються страхуванням життя, включаючи підконтрольні страхові організації,
- (iii) **EUR 3,2 млн** для перестраховальних організацій, окрім підконтрольних перестраховальних організацій, у випадку яких мінімальний необхідний капітал повинен бути не меншим **EUR 1 млн**,
- (iv) сума розмірів, встановлених в підпунктах (i) та (ii) для страхових організацій, як зазначено в частині 5 статті 73.

- (e) надати докази щодо можливості володіння відповідними власними базовими фондами для покриття необхідного платоспроможного капіталу в майбутньому, як передбачено у статті 100. Необхідний платоспроможний капітал повинен підраховуватись або згідно із стандартною формулою або з використанням внутрішньої моделі, що встановлено в статтях 103-127 Директиви;
- (f) надати докази щодо можливості володіння відповідними власними базовими фондами для покриття мінімального необхідного капіталу у майбутньому, як передбачено у статті 128 Директиви;
- (g) надати докази щодо можливості дотримання вимог системи управління, зазначеної у секції 2 глави IV Директиви. Держави-члени вимагають від усіх страхових чи перестраховувальних організацій наявності ефективної системи управління, спрямованої на забезпечення раціонального і пруденційного керівництва діяльністю. Така система включає в себе, принаймні, відповідну прозору організаційну структуру з чітким розподілом і доцільним розділенням зобов'язань та ефективною системою забезпечення передачі інформації. Вона передбачає дотримання вимог, встановлених у статтях з 42 по 49: Вимоги щодо компетентності і надійності осіб, які здійснюють фактичне управління організацією або виконують інші ключові функції; Підтвердження надійної репутації; Управління ризиками; Власна оцінка ризиків і платоспроможності; Внутрішній контроль; Внутрішній аудит; Актуарна функція; Аутсорсинг.

Система управління є об'єктом регулярних внутрішніх перевірок. Система управління є пропорційною природі, обсягам та складності діяльності страхової чи перестраховувальної організації.

- (h) у сфері страхування, не пов'язаного із життям – повідомляти імена та адреси усіх представників по роботі з вимогами, призначених відповідно до статті 4 Директиви 2000/26/ЄС у кожній державі-члені, окрім держави-члена, у якій звертаються за отриманням ліцензії, якщо ризики, що підлягають покриттю, відносяться до класу 10 частини А додатку I цієї Директиви і не включають у себе відповідальність перевізника.

Таким чином, Директивою 2009/138/ЄС встановлюються загальні однакові вимоги до компаній при отриманні ліцензії чи провадженні страхової діяльності за усіма класами страхування, незалежно від того чи є таке страхування обов'язковим, чи ні.

В той же час, Директивою не заборонено державам-членам встановлювати певні додаткові вимоги до страхових компаній, які провадять діяльність з певного класу страхування чи ризику страхування.

Нагадаємо, що наразі законодавством України додаткові вимоги до страхових компаній, що висувуються при отриманні ліцензії на обов'язкові види страхової діяльності, визначаються через поняття «обов'язковий вид страхування», що означає отримання додаткової ліцензії. Однак, такий підхід є недоцільним, оскільки додаткові вимоги до страхових компаній слід, за необхідності, визначати у відповідних ліцензійних умовах без отримання додаткової ліцензії.

Таким чином, законодавство України у сфері страхування потребує ґрунтовного перегляду з метою забезпечення належного виконання зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію щодо імплементації Директиви 2009/138/ЄС, зокрема, зміни підходу до ліцензування страхових компаній шляхом впровадження класів страхування, встановлення загальних вимог до страхових компаній, які здійснюють діяльність за будь-яким класом страхування.

Окремо слід зазначити, що підхід до процедури ліцензування страхової діяльності, як і усього спектру фінансових послуг, відповідно до Директиви 2009/138/ЄС має бути переглянутий.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

З метою імплементації Директиви 2009/138/ЄС був розроблений законопроект №1797-1 «Про страхування» від 06.02.2015 року, який 31.03.2016 року Верховною Радою України прийнято в першому читанні¹.

Проте, законопроект лише частково враховує положення Директиви 2009/138/ЄС, а також містить певні невідповідності з вимогами цієї директиви. Серед іншого необхідно звернути увагу на такі розбіжності:

- ◆ статтю 11 законопроекту обов'язковою вимогою для здійснення страхової діяльності визначається участь у саморегульвній організації страховиків в той час, як умовами отримання ліцензії згідно з Директивою не передбачено обов'язкової участі у подібному об'єднанні. Також було би доцільно визначити вимоги до саморегульвній організації, певні обмеження її діяльності та які саме повноваження можуть бути делеговані їй уповноваженим органом;
- ◆ у частині встановлення вимог до договору страхування законопроект потребує узгодження із положеннями статті 186 Директиви, відповідно до якого страхувальникам, що укладають індивідуальний договір про страхування життя, має бути наданий період часу від **14** до **30** днів з дати підписання для його розірвання без будь-яких негативних наслідків для страхувальника;
- ◆ у тому, що стосується регулювання процедури ліквідації, частиною другою статті 72 проекту Закону визначається, що страховик може бути ліквідований за рішенням загальних зборів акціонерів страховика або судом з ініціативи Уповноваженого органу, у разі наявності передбачених проектом Закону підстав. Однак, відповідно до частини першої статті 273 Директиви лише компетентні органи держави-члена реєстрації уповноважені приймати рішення про відкриття провадження у справі про ліквідацію стосовно страхової компанії, включаючи її відділення в інших державах-членах;
- ◆ в законопроекті чітко не визначені підстави покладення, перегляду та скасування наглядовими органами додаткових вимог до капіталу страхових та перестрахових організацій, як це зокрема, передбачено ст. 37 Директиви;
- ◆ мінімальний розмір регулятивного капіталу страховика, визначений частиною 10 ст. 105 законопроекту №1797-1, не відповідає передбаченим Директивою вимогам до капіталу страхових та перестрахових компаній (пункт d частини 1 статті 129 директиви).

Окрім того, стаття 7 законопроекту зберігає підхід до визначення «обов'язкового страхування» через встановлення додаткових вимог до страхових компаній, що висуваються при отриманні ліцензії на обов'язкові види страхової діяльності та здійсненні такого страхування.

Отже, законопроект №1797-1 має бути доопрацьований для усунення розбіжностей з вимогами Директиви, а також з метою комплексної імплементації зазначеної директиви та інших передбачених Угодою про асоціацію законодавчих актів ЄС у сфері страхування.

¹ Законопроект №1797-1 «Про страхування» від 06.02.2015 року - http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53904

10 | АНАЛІЗ САНКЦІЙ, ЇХ РОЗМІРУ ТА УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ ДО СТРАХОВИКІВ

За порушення законодавства у сфері надання страхових послуг винні особи притягаються до різноманітної відповідальності.

Відповідальність страхових компаній є розгалуженою і встановлена низкою нормативно-правових актів, таких як: Закон про страхування, Закон про фінансові послуги, Закон про ліцензування, Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Зокрема, до страховиків застосовуються такі види відповідальності:

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір (вказати частину та номер статті)
<p>Кодекс України про адміністративні правопорушення</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p><i>Стаття 164</i></p> <p>Провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без одержання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, чи здійснення таких видів господарської діяльності з порушенням умов ліцензування, а так само без одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), – тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.</p> <p>Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме правопорушення, або пов'язані з отриманням доходу у великих розмірах, – тягнуть за собою накладення штрафу від двох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення.</p> <p>Надання суб'єктом господарювання дозвільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства – тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>
<p>Кодекс України про адміністративні правопорушення</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p><i>Стаття 166 - 8</i></p> <p>Здійснення банківської діяльності, банківських операцій або іншої діяльності з надання фінансових послуг без набуття статусу фінансової установи чи без спеціального дозволу (ліцензії), якщо законом передбачено набуття статусу фінансової установи чи одержання спеціального дозволу (ліцензії) для здійснення зазначених видів діяльності, або з порушенням умов ліцензування – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Дії, передбачені частиною першою цієї статті, пов'язані з отриманням доходу у великих розмірах, – тягнуть за собою накладення штрафу від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір (вказати частину та номер статті)
Кодекс України про адміністративні правопорушення АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 188-29</i> Невиконання законних вимог посадових осіб національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, щодо усунення порушень законодавства у сфері державного регулювання ринків фінансових послуг або створення перешкод для виконання покладених на них обов'язків – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Кодекс України про адміністративні правопорушення АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ¹	<i>Стаття 127-1 (частина 3)</i> Видача спеціального знака державного зразка з порушенням встановленого Законом порядку укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Закон України «Про страхування» ШТРАФНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 20</i> Страховик зобов'язаний при настанні страхового випадку: здійснити страхову виплату або виплату страхового відшкодування у передбачений договором строк. Страховик несе майнову відповідальність за несвоєчасне здійснення страхової виплати (страхового відшкодування) шляхом сплати страхувальнику неустойки (штрафу, пені), розмір якої визначається умовами договору страхування або законом; відшкодувати витрати, понесені страхувальником при настанні страхового випадку щодо запобігання або зменшення збитків, якщо це передбачено умовами договору.
П.18 Постанови КМУ від 10.11.2010 №1033 ШТРАФНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ²	<i>Пункт 18</i> Страховик несе майнову відповідальність за несвоєчасне здійснення виплати страхового відшкодування шляхом сплати страхувальнику неустойки (штрафу, пені), розмір якої визначається згідно з умовами договору страхування.
Закон України «Про страхування» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 43 Закону України «Про страхування»</i> Уповноважений орган має право призначити проведення примусової санації страховика-резидента у разі: невиконання ним зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців; досягнення ним визначеного законом розміру статутного капіталу; настання інших випадків, визначених чинним законодавством України. Примусова санація передбачає: проведення комплексної перевірки фінансово-господарської діяльності страховика-резидента, в тому числі обов'язкової аудиторської перевірки; визначення Уповноваженим органом управляючої особи, без згоди якої не може здійснюватися фінансове, господарське і кадрове управління страховиком-резидентом; встановлення заборони на вільне користування майном страховика-резидента та прийняття страхових зобов'язань без дозволу Уповноваженого органу; встановлення обов'язкового для виконання графіка здійснення розрахунків із страхувальниками; прийняття рішення про ліквідацію або реорганізацію страховика-резидента. Ліквідація страховика-резидента здійснюється в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

¹ Застосовується лише щодо страховиків, які здійснюють страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

² Застосовується до страховиків, які здійснюють страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі; страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі;

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір (вказати частину та номер статті)
	<p>Реорганізація страховика-резидента за рішенням Уповноваженого органу передбачає: реорганізацію у страхового посередника відповідно до нормативних актів, що регулюють діяльність страхових посередників; об'єднання кількох страховиків-резидентів із визначенням порядку передачі страхових зобов'язань за умови погодження на це власників страховиків-резидентів; залучення до числа учасників страховика-резидента інших страховиків (у тому числі страховиків-нерезидентів) за умови проведення ними всіх розрахунків за зобов'язаннями та боргами страховика, строк сплати яких уже настав.</p>
<p>Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p><i>Стаття 40</i></p> <p>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу:</p> <p>вимагати скликання позачергових зборів учасників фінансової установи.</p>
<p>Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p>Стаття 40</p> <p>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу:</p> <p>тимчасово зупиняти або анулювати ліцензію на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг.</p>
<p>Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p><i>Стаття 40</i></p> <p>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу:</p> <p>відсторонювати керівництво від управління фінансовою установою та призначати тимчасову адміністрацію.</p>
<p>Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p><i>Стаття 40</i></p> <p>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу:</p> <p>затверджувати план відновлення фінансової стабільності фінансової установи.</p>
<p>Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p><i>Стаття 40</i></p> <p>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу:</p> <p>виключати відповідно до законодавства учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) з Державного реєстру фінансових установ або реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги.</p>

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір (вказати частину та номер статті)
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 40</i> Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу: установлювати для небанківських фінансових груп підвищені економічні нормативи, ліміти та обмеження щодо здійснення окремих видів операцій.
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 41</i> Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, застосовує до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) штрафні санкції за: провадження діяльності на ринках фінансових послуг, для якої законом встановлені вимоги щодо одержання ліцензії та/або реєстрації, без відповідної ліцензії та/або реєстрації – у розмірі від 1000 до 10000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 41</i> Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, застосовує до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) штрафні санкції за: неподання, несвоєчасне подання або подання завідомо недостовірної інформації – у розмірі від 100 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 41</i> Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, застосовує до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) штрафні санкції за: ухилення від виконання або несвоєчасне виконання розпорядження, рішення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, про усунення порушення щодо надання фінансових послуг – у розмірі від 100 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 43</i> Проведення операцій на ринках фінансових послуг, для яких законом встановлені вимоги щодо одержання ліцензії та/або реєстрації, без відповідної ліцензії та/або реєстрації тягне за собою накладення на посадову особу штрафу в розмірі від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 43</i> Неподання, несвоєчасне подання або подання завідомо недостовірних відомостей національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, тягне за собою накладення на посадову особу штрафу в розмірі від 50 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 43</i> Ухилення від виконання або несвоєчасне виконання розпорядження, рішення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, тягне за собою накладення на посадову особу штрафу в розмірі від 20 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір (вказати частину та номер статті)
Кримінальний кодекс України КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<i>Стаття 220-2.</i> Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи 1. Внесення змін до документів або реєстрів бухгалтерського обліку або внесення у звітність фінансової установи завідомо неповних або недостовірних відомостей про угоди, зобов'язання, майно установи, у тому числі яке перебуває в довірчому управлінні, чи про фінансовий стан установи, чи підтвердження такої інформації, надання такої інформації Національному банку України, опублікування чи розкриття такої інформації в порядку, визначеному законодавством України, якщо ці дії вчинені з метою приховування ознак банкрутства чи стійкої фінансової неспроможності або підстав для обов'язкового відкликання (анулювання) у фінансової установи ліцензії або визнання її неплатоспроможною, – караються штрафом від восьми сот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до чотирьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до десяти років.

ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ, ЗАКРІПЛЕНОЮ КОДЕКСОМ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ УКРАЇНИ

Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено наступну адміністративну відповідальність суб'єктів господарювання – страховиків, їх посадових осіб: ст.ст. 127-1, 164, 166-8 та 188-29 КУпАП.

Так, згідно статті 164 КУпАП передбачено, що провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без одержання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, чи здійснення таких видів господарської діяльності з порушенням умов ліцензування, а так само без одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), – тягне за собою накладення штрафу від **17 000 грн** до **34 000 грн** з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.

Особи, які мають право складати протоколи про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 164 КУпАП є уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ, органів у сфері пожежної та техногенної безпеки, фінансових органів, органів державної податкової служби (стаття 225 КУпАП). Розгляд даної категорії справи здійснюють судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (стаття 221 КУпАП).

Відповідно до даних статистичного бюлетня «Адміністративні правопорушення в Україні» за 2015 рік¹, кількість осіб, на яких накладено адміністративні стягнення за даною статтею становить **4 293**, розмір сплачених штрафів складає **11 833 498 грн** (середній розмір накладеного штрафу складає **2 758,39 грн**), розмір установленої заподіяної майнової шкоди складає **34 000 грн**. Проте, ці дані не класифіковані за видами економічної діяльності, а тому виокремити інформацію щодо страхових компаній є неможливим.

Частина 3 статті 127-1 КУпАП регламентує відповідальність за порушення порядку видачі спеціального знака державного зразка про укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

¹ Статистичний бюлетень «Адміністративні правопорушення в Україні» за 2015 рік, опублікований на сайті Державної служби статистики України - https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_ap_bl.htm

Норма щодо обов'язку страховика видати страхувальнику спеціальний знак, що затверджується Нацкомфінпослуг за поданням Моторно (транспортного) страхового бюро України при укладенні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, міститься в частині 17.5. статті 17 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (далі Закон про страхування наземного транспорту)¹.

Його зразок, технічний опис, порядок заповнення та використання встановлений Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження зразка і технічного опису спеціального знака, що видається страхувальнику при укладенні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, та порядку його заповнення і використання» від 19.06.2007 N 7495².

Так, відповідно до статті 127-1 КУпАП, видача спеціального знака державного зразка з порушенням встановленого Законом порядку укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб у розмірі **1 700 грн.**

Такий рівень штрафів безумовно вказує на низький рівень адміністративної відповідальності посадових осіб страхових компаній. Не можна погодитись із таким низьким рівнем відповідальності посадових осіб, оскільки така низька відповідальність призводить, у тому числі до збільшення випадків не укладення власниками транспортних засобів договорів страхування, а отже і до неможливості відшкодування шкоди третім особам, що постраждали внаслідок дорожньо-транспортної пригоди. Отже, розмір вищезазначеної відповідальності слід переглянути на предмет її збільшення.

Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 127-1 КУпАП є уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (стаття 225 КУпАП). Розгляд даної категорії справ здійснюють судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (стаття 221 КУпАП).

Згідно даних статистичного бюлетеня «Адміністративні правопорушення в Україні» за 2015 рік³, кількість осіб, на яких накладено адміністративні стягнення за даною статтею становить **14** осіб, сума накладеного штрафу складає **22 100 грн.**

Згідно статті 166-8 КУпАП регламентується адміністративна відповідальність за порушення порядку зайняття діяльністю з надання фінансових послуг. Так, здійснення банківської діяльності, банківських операцій або іншої діяльності з надання фінансових послуг без набуття статусу фінансової установи чи без спеціального дозволу (ліцензії), якщо законом передбачено набуття статусу фінансової установи чи одержання спеціального дозволу (ліцензії) для здійснення зазначених видів діяльності, або з порушенням умов ліцензування – тягне за собою накладення штрафу від **1 700 грн** до **4 250 грн.**

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, пов'язані з отриманням доходу у великих розмірах (коли сума перевищує **17 000 грн**), – тягнуть за собою накладення штрафу від **34 тис. грн** до **51 тис. грн.**

Такий рівень штрафів безумовно вказує на низький рівень адміністративної відповідальності фінансової установи, зокрема, страхової компанії, адже

¹ Частині 17.5. статті 17 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1961-15/print>

² Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження зразка і технічного опису спеціального знака, що видається страхувальнику при укладенні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, та порядку його заповнення і використання» від 19.06.2007 N 7495 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0732-07>

³ Статистичний бюлетень «Адміністративні правопорушення в Україні» за 2015 рік, опублікований на сайті Державної служби статистики України - https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_ap_bl.htm

специфіка їх діяльності прямо пов'язана з фінансовими ресурсами споживачів (фізичних та юридичних осіб), яким можуть бути завдані значні майнові збитки.

Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 166-8 КУпАП, у частині, що стосується правопорушень у галузі діяльності з надання фінансових послуг, ліцензії (дозволи) на проведення якої видає Нацкомфінпослуг є уповноважені на те посадові особи Нацкомфінпослуг (стаття 225 КУпАП). Розгляд даної категорії справ здійснюють судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (стаття 221 КУпАП).

Згідно інформації статистичного бюлетеня «Адміністративні правопорушення в Україні» за 2015 рік, випадків притягнення до адміністративної відповідальності за цією статтею відсутні.

Статтею 188-29 КУпАП регламентується адміністративна відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Право розглядати справи про такі адміністративні правопорушення закріплено за Нацкомфінпослуг (стаття 244-16 КУпАП). Від імені Нацкомфінпослуг розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право голова, інші члени комісії, а також уповноважені комісією посадові особи¹.

Згідно інформації статистичного бюлетеня «Адміністративні правопорушення в Україні» за 2015 рік, дані щодо адміністративної відповідальності за цією статтею – відсутні.

Отже, розмір адміністративної відповідальності, встановленої КУпАП характеризується низьким рівнем, та потребує перегляду на предмет збільшення розміру штрафних санкцій, особливо в ст.ст. 127-1, 164, 166-8 та 188-29 КУпАП.

ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ, ЗАКРІПЛЕНОЇ ЗАКОНОМ ПРО ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

Законом про фінансові послуги закріплюється наступна відповідальність посадових осіб за адміністративні правопорушення, пов'язані з діяльністю на ринках фінансових послуг:

- ◆ Проведення операцій на ринках фінансових послуг, для яких законом встановлені вимоги щодо одержання ліцензії та/або реєстрації, без відповідної ліцензії та/або реєстрації тягне за собою накладення на посадову особу штрафу в розмірі від **1 700 грн** до **3 400 грн**.
- ◆ Неподання, несвоєчасне подання або подання завідомо недостовірних відомостей національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, тягне за собою накладення на посадову особу штрафу в розмірі від **850 грн** до **3 400 грн**.
- ◆ Ухилення від виконання або несвоєчасне виконання розпорядження, рішення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, тягне за собою накладення на посадову особу штрафу в розмірі від **340 грн** до **1 700 грн**.

Як бачимо, рівень адміністративної відповідальності посадових осіб за адміністративні правопорушення, пов'язані з діяльністю на ринках фінансових послуг є досить низьким. Не можна погодитись із таким низьким рівнем відповідальності посадових осіб, оскільки такий низький рівень відповідальності не сприяє виконанню фінансовими установами вимог чинного законодавства. Такі дії фінансових установ можуть спричинити збитки громадянам і суб'єктам господарювання у великих розмірах. Отже, розмір вищезазначеної відповідальності слід переглянути на предмет її збільшення.

¹ Стаття 244-16 Кодексу про адміністративні правопорушення України - zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/print

ЩОДО ЗАХОДІВ ВПЛИВУ НАЦКОМФІНПОСЛУГ, ЗАКРІПЛЕНИХ ЗАКОНОМ ПРО ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

Відповідно до статті 39 Закону про фінансові послуги, у разі порушення законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання фінансових послуг, Нацкомфінпослуг застосовує заходи впливу відповідно до закону, обирає та застосовує заходи впливу на основі аналізу даних та інформації стосовно порушення, враховуючи наслідки порушення та наслідки застосування таких заходів. Протягом 2017 року Нацкомфінпослуг було видано 925 розпоряджень щодо застосування заходів впливу до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг)¹.

Законом про фінансові послуги до фінансових установ застосовуються різноманітні заходи впливу, передбачені статтею 40 Закону про фінансові послуги. А саме Нацкомфінпослуг може:

- ◆ зобов'язати порушника вжити заходів для усунення порушення та/або вжити заходів для усунення причин, що сприяли вчиненню порушення;
- ◆ вимагати скликання позачергових зборів учасників фінансової установи;
- ◆ накладати штрафи в розмірах, передбачених статтями 41 і 43 цього Закону:

1) щодо штрафних санкцій, передбачених статтею 41 Закону про фінансові послуги:

Відповідно до статті 41 Закону про фінансові послуги Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, застосовує до учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) штрафні санкції за:

- 1) провадження діяльності на ринках фінансових послуг, для якої законом встановлені вимоги щодо одержання ліцензії та/або реєстрації, без відповідної ліцензії та/або реєстрації – у розмірі від **17 тис. грн** до **170 тис. грн**;
- 2) неподання, несвоєчасне подання або подання завідомо недостовірної інформації – у розмірі від **1700 грн** до **34 тис. грн**;
- 3) ухилення від виконання або несвоєчасне виконання розпорядження, рішення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, про усунення порушення щодо надання фінансових послуг – у розмірі від **1700 грн** до **17 тис. грн**.

Таким чином, встановлений рівень відповідальності за правопорушення, пов'язані з діяльністю на ринках фінансових послуг є досить низьким. Адже, оперуючи фінансовими ресурсами споживачів, рівень заподіяної матеріальної шкоди та отримання неправомірного прибутку, наприклад, внаслідок провадження страхової діяльності без ліцензії, є досить високим. Постраждати від такої діяльності можуть не тільки споживачі фінансових послуг, а й національна економіка. Отже, розмір вищезазначеної відповідальності слід переглянути на предмет її збільшення.

2) щодо штрафних санкцій, передбачених статтею 43 Закону про фінансові послуги (див. попередній пункт Зеленої книги).

- ◆ тимчасово зупиняти або анулювати ліцензію на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг;
- ◆ Відповідно до статті 40 Закону про фінансові послуги Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може тимчасово зупиняти або анулювати ліцензію на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг. Нагадуємо, що відповідно до Закону про ліцензування, такого механізму як зупинення ліцензії не передбачено.

¹ Публічний звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2017 рік - https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT2017/%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2_2017.pdf

- ◆ Так, згідно інформації Нацкомфінпослуг, кількість страхових компаній, у яких анульовані (відкликані) ліцензії на право здійснення страхової діяльності на дії яких надходили звернення громадян та юридичних осіб за весь 2017 рік становить **21**¹ (що складає **7,14%** від загальної кількості діючих страхових компаній²).
- ◆ відсторонювати керівництво від управління фінансовою установою та призначати тимчасову адміністрацію;
- ◆ затверджувати план відновлення фінансової стабільності фінансової установи;
- ◆ виключати відповідно до законодавства учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) з Державного реєстру фінансових установ або реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (у разі якщо порушення та його наслідки усунені порушником самостійно до застосування заходів впливу, крім випадків, передбачених статтями 41 і 43 цього Закону, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, не застосовує заходи впливу за таке порушення);
- ◆ встановлювати для небанківських фінансових груп підвищені економічні нормативи, ліміти та обмеження щодо здійснення окремих видів операцій.

За даними Нацкомфінпослуг у період з 01.07.2017 по 31.12.2017 ними за результатами розгляду звернень фізичних та юридичних осіб:

- ◆ складено **74** акти про правопорушення;
- ◆ прийнято **34** розпорядження про застосування заходів впливу та усунення порушень законодавства про фінансові послуги;
- ◆ кількість страхових компаній, у яких анульовані (відкликані) ліцензії на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг, та/або страхові компанії, виключені з Державного реєстру фінансових установ, на дії яких надходили звернення – **7** страхових компаній за вище зазначений період (за весь 2017 рік – **21** страхова компанія)³;

За даними Нацкомфінпослуг у період з 01.07.2017 по 31.12.2017 за результатами розгляду Нацкомфінпослуг звернень фізичних та юридичних осіб, страховими компаніями:

- ◆ до складання акту про правопорушення було сплачено **23,95 млн грн** страхового відшкодування;
- ◆ після складання актів про правопорушення було сплачено **7,51 млн грн** страхового відшкодування;
- ◆ загальна сума виплат страхового відшкодування страховими компаніями склала **31,46 млн грн**.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ:

Для вирішення вищеперерахованих проблемних питань щодо відповідальності у сфері надання фінансових послуг слід переглянути всі нормативно-правові акти, що встановлюють відповідальність за порушення законодавства про фінансові послуги, внести до них зміни, збільшивши розмір відповідальності посадових осіб та суб'єктів господарювання за порушення ними такого законодавства.

¹ Інформація про роботу зі зверненнями громадян та юридичних осіб щодо дії страхових компаній за період з 01.07.2017 по 31.12.2017 - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Pro-skarhy-na-finansovi-ustanovy/24298.html>

² Згідно інформації Державного реєстру фінансових установ - загальна кількість страхових компаній становить 294 - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Derzhavnyi-reestr-finansovykh-ustanov.html>

³ Інформація про роботу Нацкомфінпослуг зі зверненнями громадян та юридичних осіб щодо дії страхових компаній - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Pro-skarhy-na-finansovi-ustanovy/24298.html>

11 | ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) У СФЕРІ ОBOB'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

11.1

ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЩО ПІДЛЯГАЄ ДЕРЖАВНОМУ НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) НАЦІОНАЛЬНОЮ КОМІСІЄЮ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Органом державного нагляду (контролю) у сфері страхування є Нацкомфінпослуг. Повноваження Нацкомфінпослуг з державного нагляду (контролю) у сфері страхування визначені декількома Законами, а саме: Законом про страхування, Законом про фінансові послуги, Законом про ліцензування, Законом про страхування наземного транспорту тощо.

Коло суб'єктів господарювання, що підлягає перевірці Нацкомфінпослуг, є досить різноманітним і чітко визначено в статті 30 Закону про фінансові послуги. Так, згідно зі статтею 30 Закону про фінансові послуги, Нацкомфінпослуг має право проводити в межах своїх повноважень перевірку (інспекцію) діяльності учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг), їх афілійованих та споріднених осіб.

Учасниками ринку фінансових послуг є особи, які відповідно до закону мають право надавати фінансові послуги на території України; особи, які провадять діяльність з надання посередницьких послуг на ринках фінансових послуг; об'єднання фінансових установ, включені до реєстру саморегулівних організацій, що ведеться органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг; споживачі фінансових послуг (стаття 1 Закону про фінансові послуги).

Фінансовими послугами, вважаються послуги, перелічені в статті 4 Закону про фінансові послуги, а саме такими фінансовими послугами є:

- 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;
- 2) довірче управління фінансовими активами;
- 3) діяльність з обміну валют;
- 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- 5) фінансовий лізинг;
- 6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- 7) надання гарантій та поручительств;
- 8) переказ коштів;
- 9) послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;
- 10) професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню;
- 11) факторинг;
- 11-1) адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;

- 12) управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;
- 13) операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів;
- 14) банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Проте, із визначеного статтею 4 Закону про фінансові послуги переліку фінансових послуг, в цій Зеленій книзі ми приділимо увагу тільки послугам у сфері страхування. Отже, і здійснення державного нагляду (контролю) нас цікавить тільки в сфері надання послуг страхування.

Щодо осіб, які відповідно до закону мають право надавати фінансові послуги на території України, то такі особи для надання фінансових послуг повинні отримати в установленому законом порядку ліцензію на надання фінансових послуг.

Необхідність отримання ліцензії на здійснення господарської діяльності з надання фінансових послуг виникає у зв'язку з віднесенням такого виду господарської діяльності, як надання фінансових послуг, до виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (стаття 7 Закону про ліцензування).

Органом ліцензування такого виду господарської діяльності, як надання фінансових послуг, згідно з пунктом 1 постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. №609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України», є Нацкомфінпослуг.

Нацкомфінпослуг, як орган ліцензування господарської діяльності з надання фінансових послуг, здійснює контроль за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов (стаття 6 Закону про ліцензування).

Ліцензіатами, які мають право здійснювати страхову діяльність на території України є страховики. Отже, ліцензіати або страховики відносяться до кола суб'єктів господарювання, що підлягають державному нагляду (контролю) у сфері страхування, в частині дотримання ними вимог ліцензійних умов.

Ринок фінансових послуг має певні відмінності від багатьох інших ринків надання послуг, а саме, ринок страхових послуг, крім такого основного гравця на ньому, як страховик, представлений низкою посередників. Згідно зі статтею 15 Закону про страхування страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери та страхові агенти.

Статтею 36 Закону про страхування визначено, що одними з основних функцій Нацкомфінпослуг є:

- ◆ видача свідоцтв про включення страхових та перестрахових брокерів до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів та проведення перевірки додержання ними законодавства про посередницьку діяльність у страхуванні та перестрахованні і достовірності їх звітності;
- ◆ проведення перевірок щодо правильності застосування страховиками (перестраховиками) та страховими посередниками законодавства про страхову діяльність і достовірності їх звітності.

Стосовно наявності у сфері страхування об'єднань фінансових установ, включених до реєстру саморегульованих організацій слід зазначити, що Закон про страхування чітко визначає за якими видами страхування страховики зобов'язані створити відповідні об'єднання.

Так, згідно зі статтею 13 Закону про страхування страховики, які мають дозвіл на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, зобов'язані утворити ядерний страховий пул, який має бути юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків.

Страховики, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків.

Страховики, яким дозволено займатися обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, зобов'язані бути членами Моторного (транспортного) страхового бюро України, яке є юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків.

Підсумовуючи зазначене вище можна окреслити коло суб'єктів господарювання, що підлягають перевірці Нацкомфінпослуг у сфері страхування.

Отже, до кола суб'єктів господарювання, що підлягають перевірці Нацкомфінпослуг у сфері страхування відносяться:

- ◆ ліцензіати, що здійснюють господарську діяльність з надання таких фінансових послуг, як послуги страхування, тобто страховики;
- ◆ страхові та перестрахові брокери;
- ◆ страхові агенти;
- ◆ об'єднання фінансових установ, включених до реєстру саморегульованих організацій, а саме: Моторне (транспортне) страхове бюро України, Аграрний страховий пул та Ядерний страховий пул.

11.2

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ

Говорячи про сферу державного нагляду (контролю) слід мати на увазі, що на сьогоднішній день вона представлена рамковим нормативно-правовим актом, який визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю). Таким рамковим нормативно-правовим актом є Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон про контроль).

Закон про контроль визначає відносини, на які не поширюється його дія. Серед переліку відносин, на які не поширюється дія Закону про контроль, відсутні відносини з державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності з надання фінансових послуг. Це означає, що Закон про контроль поширюється на заходи державного нагляду (контролю), які здійснюються Нацкомфінпослуг в сфері страхування.

Разом з тим, частина 4 статті 2 Закону про контроль визначає, що заходи контролю здійснюються органами державного нагляду у сфері господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім діяльності з переказу коштів, фінансових послуг з ринку цінних паперів, похідних цінних паперів (деривативів) та ринку банківських послуг), у встановленому цим Законом порядку з урахуванням особливостей, визначених законами у відповідних сферах та міжнародними договорами.

Зазначені у частині четвертій цієї статті органи, що здійснюють державний нагляд (контроль) у встановленому цим Законом порядку з урахуванням особливостей, визначених законами у відповідних сферах та міжнародними договорами, зобов'язані забезпечити дотримання вимог статті 1, статті 3, частин першої, четвертої, шостої-восьмої, абзацу другого частини десятої, частин тринадцятої та чотирнадцятої статті 4, частин першої-четвертої статті 5, частини третьої статті 6, частин першої-четвертої та шостої статті 7, статей 9, 10, 19, 20, 21, частини третьої статті 22 цього Закону (частина 5 статті 2 Закону про контроль).

Статтю 2 Закону про контроль, також, передбачено, що контроль за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов здійснюється органами ліцензування у встановленому цим Законом порядку з урахуванням особливостей, визначених Законом про ліцензування.

Все це означає, що державний нагляд (контроль) у сфері страхування, здійснюється в порядку передбаченому Законом про контроль, з урахуванням особливостей визначених Законом про ліцензування (для ліцензіатів) та іншими законами у сфері надання фінансових послуг, в тому числі у сфері страхування. При дотриманні у сфері страхування порядку здійснення державного нагляду (контролю), встановленого Законом про контроль, Нацкомфінпослуг повинна забезпечити дотримання тільки норм, перелічених в частині 5 статті 2 Закону про контроль.

Так, під час здійснення державного нагляду (контролю), Нацкомфінпослуг повинна, зокрема, дотримуватись наступних положень Закону про контроль:

- ◆ здійснювати державний нагляд (контроль) у приміщенні органу державного нагляду (контролю) тільки у випадках, передбачених законом;
- ◆ під час проведення заходів державного нагляду (контролю) не допускати вилучення у суб'єктів господарювання оригіналів їхніх фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, а також комп'ютерів, їх частин, крім випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством;
- ◆ проводити планові заходи державного нагляду (контролю) на підставі розроблених нею та затверджених Кабінетом Міністрів України критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності;
- ◆ проводити заходи державного нагляду (контролю) з використанням попередньо затверджених нею уніфікованих форм актів;
- ◆ дотримуватись періодичності здійснення планових перевірок, встановлених у статті 5 Закону про контроль;
- ◆ повідомляти про проведення планової перевірки не пізніше як за десять днів до дня її проведення;
- ◆ ознайомлювати суб'єкта господарювання з підставою проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю).

З метою забезпечення виконання норм Закону про контроль Нацкомфінпослуг слід вжити певних заходів. Так, передусім, для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Нацкомфінпослуг має розмежувати суб'єктів господарювання, що нею перевіряються, за трьома ступенями ризику: високим, середнім та незначним, розробивши відповідні критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення господарської діяльності у сфері страхування. Розроблений акт має бути затверджений Кабінетом Міністрів України. Однак, станом на 1 квітня 2018 року, зазначений проект постанови Нацкомфінпослуг розроблений, але не затверджений Урядом.

В той же час, частиною третьою статті 22 Закону про контроль передбачено, що у разі якщо не затверджені критерії розподілу суб'єктів господарювання за ступенями ризику їх господарської діяльності, періодичність проведення планових заходів та перелік питань для їх здійснення, то такі суб'єкти господарювання вважаються суб'єктами господарювання з незначним ступенем ризику та підлягають державному нагляду (контролю) не частіше одного разу на **п'ять** років.

Таким чином, до затвердження Кабінетом Міністрів України відповідних критеріїв ризику у сфері страхування, все коло суб'єктів господарювання зазначеної сфери відноситься до незначного ступеня ризику.

Що стосується уніфікованої форми акту для здійснення заходів державного нагляду (контролю) за наданням послуг у сфері страхування, то 16 лютого 2017 року вона була затверджена Розпорядженням Нацкомфінпослуг №290 «Про затвердження уніфікованих форм актів, складених за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері господарської діяльності з надання фінансових послуг».

Слід зазначити, що деякі норми Закону про фінансові послуги не узгоджуються з вимогами рамкового Закону про контроль, що мають бути обов'язково дотримані Нацкомфінпослуг при здійсненні державного нагляду (контролю) у сфері надання фінансових послуг, в тому числі послуг страхування.

Так, відповідно до статті 30 Закону про фінансові послуги, періодичність інспектування встановлюється національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, залежно від типу фінансової установи.

Змістовне навантаження статті 30 Закону про фінансові послуги дозволяє припустити, що періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) може встановлюватись одноосібно Нацкомфінпослуг, шляхом прийняття відповідного власного нормативно-правового акту.

Однак, відповідно до частини 5 статті 2 Закону про контроль, вимоги частини 2 статті 5 Закону про контроль віднесені до того переліку вимог, що мають в обов'язковому порядку дотримуватись Нацкомфінпослуг при здійсненні заходів державного нагляду (контролю). Частиною 2 статті 5 Закону про контроль саме закріплена періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю), в межах якої Нацкомфінпослуг мають здійснюватись планові перевірки страховиків, страхових (перестрахових) брокерів, страхових агентів, об'єднань фінансових установ, включених до реєстру саморегулювальних організацій.

З метою неухильного виконання вимог рамкового Закону про контроль, Нацкомфінпослуг має розподілити всіх суб'єктів господарювання, яких вона перевіряє, за **трьома** ступенями ризику, і або перевіряти їх з періодичністю, встановленою Законом про контроль, або визначити в акті Кабінету Міністрів України періодичність меншу, ніж встановлена Законом про контроль. Це пов'язано з тим, що в Законі про контроль встановлено максимальну межу, з якою дозволено здійснювати планові перевірки, а саме: суб'єктів господарювання з **високим** ступенем ризику дозволено перевіряти не частіше ніж **один** раз на **2** роки, **середнім** – не частіше ніж **один** раз на **3** роки та **незначним** ступенем ризику – не частіше **одного** разу на **5** років.

В той же час, Закон про контроль не забороняє здійснювати планові перевірки суб'єктів господарювання рідше, ніж встановлено в його статті 5, тому Нацкомфінпослуг, при розробці проекту постанови Уряду про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері надання фінансових послуг та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), може запропонувати перевіряти суб'єктів господарювання рідше, ніж встановлено

Законом про контроль. Наприклад, Нацкомфінпослуг може запропонувати перевіряти суб'єктів господарювання з **високим** ступенем ризику – не частіше ніж **один** раз на **3** роки, для **середнього** – не частіше ніж **один** раз на **4** роки, а для **незначного** – не частіше ніж **один** раз на **6** років.

Враховуючи наведене, частина 2 статті 30 Закону про фінансові послуги потребує узгодження з вимогами частини 2 статті 5 Закону про контроль.

Також, не узгоджується з вимогами статті 1 Закону про контроль частина 3 статті 30 Закону про фінансові послуги з огляду на нижченаведене.

Відповідно до частини 3 статті 30 Закону про фінансові послуги для проведення інспекції національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може залучати зовнішніх експертів, які мають відповідну кваліфікацію.

В той же час, стаття 1 Закону про контроль чітко визначає, що **державний нагляд (контроль)** – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування (далі – органи державного нагляду (контролю)) в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Отже, зовнішні експерти не можуть залучатися Нацкомфінпослуг для проведення інспекції, тому що державний нагляд (контроль) у сфері надання фінансових, в тому числі страхових, послуг здійснюється виключно Нацкомфінпослуг, як колегіальним органом, повноваження якого з державного нагляду (контролю) у сфері фінансових послуг чітко визначені в Законі про фінансові послуги.

Натомість, згідно зі статтею 1 Закону про контроль, треті особи – юридичні та фізичні особи (адвокати, аудитори, громадські об'єднання в особі їх уповноважених представників та інші), які залучаються суб'єктами господарювання або органами державного нагляду (контролю) в ході здійснення заходів державного нагляду (контролю).

З огляду на зазначене, зовнішні експерти можуть залучатися Нацкомфінпослуг тільки в якості третіх осіб в ході здійснення заходів державного нагляду (контролю), а не для здійснення заходів державного нагляду (контролю). Таким чином, частина 3 статті 30 Закону про фінансові послуги теж потребує узгодження зі статтею 1 Закону про контроль.

Закон про фінансові послуги містить ще одну норму, яка не узгоджується з вимогами Закону про контроль і має бути приведена у відповідність до його вимог.

Такою нормою є стаття 42 Закону про фінансові послуги, відповідно до якої передбачено, що якщо під час проведення перевірки уповноваженою особою вилучалися документи, які підтверджують факт порушення, до акта про правопорушення додаються копії таких документів та протоколу про їх вилучення.

Вилучення документів, які підтверджують факт правопорушення, проводиться не більш як на **три** робочих дні з обов'язковим складенням протоколу, в якому зазначаються дата його складення, прізвище, ініціали та посада уповноваженої особи, яка вилучила документи, повний перелік таких документів та день, в який документи відповідно до цього Закону будуть повернені.

Протокол підписує уповноважена особа, яка вилучила документи. Представнику учасника ринків фінансових послуг, документи якого вилучені, після проведення перевірки і вилучення документів надається копія протоколу про їх вилучення.

Аналізуючи вищенаведені норми статті 42 Закону про фінансові послуги вбачається, що під час здійснення перевірки у суб'єктів господарювання вилучаються оригінали документів, що підтверджують факт порушення.

В той же час, абзацом другим частини 10 статті 4 Закону про контроль передбачено, що під час проведення заходів державного нагляду (контролю) не допускається вилучення у суб'єктів господарювання оригіналів їхніх фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, а також комп'ютерів, їх частин, крім випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством. Нагадаємо, що абзац другий частини 10 статті 4 Закону про контроль відноситься до переліку тих норм, що мають в обов'язковому порядку дотримуватись Нацкомфінпослуг під час здійснення заходів державного нагляду (контролю).

Враховуючи наведене, частини 3-5 статті 42 Закону про фінансові послуги потребують приведення у відповідність до вимог статті 10 Закону про контроль.

Низка питань виникає й до порядку здійснення державного нагляду (контролю), встановленого в Законі про страхування. Так, відповідно до статті 2 Закону про страхування, порядок реєстрації, ліцензування, здійснення нагляду за діяльністю, застосування заходів впливу та ліквідації філій страховиків-нерезидентів встановлюються цим Законом та нормативно-правовими актами Уповноваженого органу.

Однак стаття 117 Господарського кодексу України встановлює, що діяльність філій, представництв та інших відокремлених підрозділів підприємств, утворених за законодавством інших держав, здійснюється на території України відповідно до законодавства України.

Це означає, що філія страховика-нерезидента не тільки діє на підставі українського законодавства, а й перевірятися має відповідно до українського законодавства, з дотримання таких самих принципів та процедур, які існують для суб'єктів господарювання, що є резидентами України. Таким чином, порядок проведення перевірки філій страховиків-нерезидентів повинен здійснюватись згідно окресленого нами раніше порядку здійснення державного нагляду (контролю), встановленого для сфери надання фінансових послуг Законом про контроль.

З огляду на наведене, стаття 2 Закону про страхування не відповідає вимогам Закону про контроль, відповідно до якого державний нагляд (контроль) у сфері страхування, здійснюється в порядку передбаченому Законом про контроль, з урахуванням особливостей визначених Законом про ліцензування та іншими законами у сфері надання фінансових послуг, в тому числі у сфері страхування. При дотриманні у сфері страхування порядку здійснення державного нагляду (контролю), встановленого Законом про контроль, Нацкомфінпослуг повинна забезпечити дотримання норм, перелічених в частині 5 статті 2 Закону про контроль.

Статтю 1 Закону про контроль, також, встановлено, що спосіб **здійснення державного нагляду (контролю)** – процедура здійснення державного нагляду (контролю), визначена законом, тому Нацкомфінпослуг не може здійснювати перевірку філій страховиків-нерезидентів на підставі власного порядку. Отже, стаття 2 Закону про страхування потребує внесення відповідних змін та приведення у відповідність до Закону про контроль.

Серед підзаконних нормативно-правових актів у сфері страхування, що регулюють питання державного нагляду (контролю) є розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.05.2004 року №736 «Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30 червня 2004 року за №801/9400 (далі – Розпорядження №736).

Пунктом 7.1. Розпорядження №736 визначено, що контроль за додержанням вимог цього Положення є складовою частиною державного регулювання та нагляду за діяльністю страхових (перестрахових) брокерів та здійснюється Нацкомфінпослуг шляхом проведення виїзних (інспекцій) та безвиїзних перевірок, у тому числі тематичних та зустрічних перевірок, що проводяться відповідно до нормативно-правових актів Держфінпослуг або Нацкомфінпослуг.

Як нами вже зазначалось у цій Зеленій книзі державний нагляд (контроль) у сфері страхування здійснюється в порядку, передбаченому Законом про контроль, з урахуванням особливостей, визначених Законом про ліцензування та іншими законами у сфері надання фінансових послуг, в тому числі у сфері страхування. При дотриманні у сфері страхування порядку здійснення державного нагляду (контролю), встановленого Законом про контроль, Нацкомфінпослуг повинна забезпечити дотримання норм, перелічених в частині 5 статті 2 Закону про контроль.

Отже, під час здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю страхових (перестрахових) брокерів Нацкомфінпослуг має дотримуватись норм, перелічених в частині 5 статті 2 Закону про контроль та здійснювати державний нагляд (контроль) з урахуванням особливостей, визначених законами у сфері надання фінансових послуг, зокрема, Законами про страхування та фінансові послуги. З огляду на зазначене, здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю страхових (перестрахових) брокерів не може відбуватися відповідно до нормативно-правових актів Держфінпослуг або Нацкомфінпослуг, тому Розпорядження №736 теж потребує внесенню відповідних змін.

Тепер зазначимо в цій Зеленій книзі про **особливості процедури державного нагляду (контролю)** в рамкових законодавчих актах у сфері надання фінансових послуг, якими є Закони про страхування та фінансові послуги, що не суперечать вимогам Закону про контроль і мають дотримуватись Нацкомфінпослуг під час здійснення перевірок суб'єктів господарювання.

Такими особливостями є заходи здійснення державного нагляду (контролю), передбачені Законом про страхування.

Нагадаємо, що відповідно до статті 1 Закону про контроль заходи державного нагляду (контролю) – планові та позапланові заходи, які здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом. Планові заходи, згідно з частиною 1 статті 5 Закону про контроль, здійснюються відповідно до річних планів, що затверджуються органом державного нагляду (контролю). Таким чином, позапланові заходи державного нагляду (контролю), це заходи не передбачені річним планом проведення перевірок і здійснюються контролюючим органом раптово за наявності певних підстав.

Статтями 12 та 37 Закону про страхування визначено, що Нацкомфінпослуг може проводити тематичні перевірки страховиків на підставі аналізу поданих декларацій; тематичні перевірки діяльності страховика у випадках необхідності перевірки фактів, викладених у скаргах, заявах, зверненнях страхувальників, достовірності показників звітності, виконання вимог раніше наданих приписів, за дорученням правоохоронних органів або органів державної влади, зустрічні перевірки достовірності і правильності укладених договорів страхування та перестраховання та у разі надходження інформації від страхувальників про порушення.

Отже, перелічені в статтях 12 та 37 Закону про страхування випадки проведення перевірок суб'єктів господарювання не мають ознак плановості, їх із впевненістю можна назвати підставами для проведення позапланових заходів державного нагляду (контролю).

Проте, враховуючи загальнопоширений принцип поділу заходів державного нагляду (контролю) на планові та позапланові, пропонуємо в Законі про

страхування чітко віднести заходи, передбачені статтями 12 та 37, до позапланових/планових.

Наостанок слід зазначити, що однією з категорій суб'єктів господарювання, які підлягають державному нагляду (контролю), є ліцензіати (страховики), тому до заходів державного нагляду (контролю), які за ними здійснюються Нацкомфінпослуг, застосовується ще й процедура, визначена в Законі про ліцензування.

Що стосується здійснення заходів державного нагляду (контролю) у відношенні до ліцензіатів (страховиків), то крім визначених Законом про страхування підстав для проведення позапланових перевірок, ліцензіати (страховики) перевіряються ще й в порядку та з урахуванням підстав для позапланових перевірок, визначеному в Законі про ліцензування.

Більш детально про особливості здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов можна дізнатися у Білій книзі «Ліцензування як інструмент обмеження доступу до ринків», раніше написаній Офісом ефективного регулювання.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

- 1) Узгодити між собою норми частини 2, 3 статті 30 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і частини 2 статті 5, статті 1 Закону України «Про основні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», в частині періодичності здійснення планових заходів державного нагляду (контролю).
- 2) Привести положення частин 3-5 статті 42 Закону про фінансові послуги у відповідність до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
- 3) Привести у відповідність статтю 2 Закону України «Про страхування».
- 4) Пункт 7 розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.05.2004 року №736 «Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30 червня 2004 року за №801/9400, привести у відповідність до вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
- 5) Внести зміни і доповнення до статей 12 та 37 Закону України «Про страхування» та віднести перелічені в них заходи державного нагляду (контролю) до позапланових чи планових.

12 | ПОРЯДКИ ТА ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЄВРОПЕЙСЬКІ ВИМОГИ ЩОДО ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Частиною 2 статті 7 Закону про страхування визначено, що для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює порядок та правила його проведення, форми типового договору. Так, урядом встановлено порядки та правила проведення ОС, форми типових договорів у **22** видах ОС (Див. Таблицю №3).

У правовому полі точаться дискусії щодо недоцільності затвердження таких порядків, правил та форм типових договорів державою, в особі уряду, а затвердження їх самими страховими організаціями. Проте відповіді на дані питання надає Директива 2009/138/ЄС.

У зв'язку з євроінтеграційними зобов'язаннями України за Директивою 2009/138/ЄС, слід зазначити наступне. Стаття 179 Директиви 2009/138/ЄС визначає, що якщо держава-член вимагає здійснення обов'язкового страхування, то відповідний страховий договір не повинен задовольняти таку обов'язкову вимогу, доки в ньому не буде дотримано спеціальних норм стосовно даного страхування, які встановлюються державами-членами. Іншими словами, це означає, що при запровадженні обов'язкового страхування (обов'язкових вимог щодо здійснення страхування фізичними та юридичними особами) держава має встановити спеціальні норми/положення щодо здійснення такого страхування.

Окрім того, положеннями частини 2 статті 181 Директиви 2009/138/ЄС встановлюється, що держава-член, яка робить страхування обов'язковим, може вимагати, щоб страхова організація повідомляла відповідному органу реєстрації страхових компаній про загальні і спеціальні умови такого страхування, що містяться в страховому полісі, перед тим, як їх застосувати.

Тобто, при запровадженні обов'язкового страхування держава має встановити загальні норми/положення щодо здійснення такого обов'язкового страхування. Одночасно, вона може вимагати попереднього подання загальних і спеціальних умов обов'язкового страхування, що буде здійснюватися страховою компанією, перед тим як така страхова компанія буде їх застосовувати. Таким чином, подання загальних і спеціальних умов обов'язкового страхування страховими компаніями перед їх застосуванням до відповідного державного органу, здійснюється з метою недопущення відхилень таких умов, за якими конкретна страхова компанія буде здійснювати обов'язкове страхування, від загальних положень, що встановлюються державою за цим видом ОС.

Також положеннями статті 179 Директиви 2009/138/ЄС встановлено, що якщо держава-член встановлює обов'язкове страхування, то страхова організація, яка його здійснює, зобов'язана повідомляти відповідні державні органи про будь-яке призупинення страхового покриття. Таке призупинення може бути застосоване до постраждалих третіх сторін лише за обставин, що встановлюються цією державою-членом.

Відповідно до норм частини 4 статті 179 Директиви 2009/138/ЄС кожна держава-член повинна повідомляти Комісії ризику, страхування яких є обов'язковим, а також зазначати відповідне національне законодавство, що встановлює:

- ◆ специфічні правові положення стосовно здійснення даного страхування;
- ◆ реквізити/дані, які повинні міститися у сертифікаті (страховому договорі, страховому полісі), який страхова компанія, що займається

страхуванням, не пов'язаним із життям, повинна видавати застрахованій особі, у випадку, якщо ця держава-член вимагає доказів того, що вимога стосовно обов'язкового страхування була виконана. В даному пункті держави-члени можуть вимагати, щоб страхові компанії декларували відповідність укладених договорів обов'язкового страхування загальним положенням, що встановлюються державою по цьому виду ОС.

Таким чином, держава при запровадженні обов'язкового страхування повинна встановити загальні вимоги щодо його здійснення. Вважаємо, що таку вимогу в українському законодавстві можна реалізувати через встановлення:

- ◆ істотних умов договорів обов'язкового страхування в спеціальних законодавчих актах;
- ◆ типової форми договорів обов'язкового страхування того чи іншого виду. Таку типову форму може затверджувати Регулятор страхового ринку (Нацкомфінпослуг) разом з центральним органом виконавчої влади, що відповідає за сферу, в якій вимагається здійснення обов'язкового страхування;
- ◆ загальних вимог страхування у відповідних законодавчих актах.

Крім того, держава може вимагати, щоб страхова організація повідомляла відповідному органу реєстрації страхових компаній про загальні і спеціальні умови такого страхування, що містяться в їх страховому полісі, перед тим, як їх застосувати.

13 | ТАРИФОУТВОРЕННЯ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Частиною 2 статті 7 Закону про страхування визначено, що Кабінет Міністрів України встановлює розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методичку актуарних розрахунків для обов'язкових видів страхування. Так, Урядом встановлено розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів у 22 видах ОС (Див. Таблицю №3).

Більшість встановлених страхових сум та тарифів є надзвичайно низькими, не переглядалися протягом тривалого періоду та не відповідають вимогам сьогодення.

Наведемо деякі приклади діючих страхових сум та (або) розмірів страхових виплат і тарифів. Так, **при особистому страхуванні медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків:**

- ◆ розмір страхового тарифу складає **17 копійок (0,17 грн)**, які сплачуються один раз на рік у термін передбачений договором;
- ◆ розмір страхової суми, яку виплачують страховики складає:
 - 1) у разі визнання працівника інвалідом першої групи внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків – **1700 грн**; другої групи – **1275 грн**; третьої групи – **850 грн**;
 - 2) у разі тимчасової втрати працездатності працівником внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків – за кожну добу **5 грн 10 коп**, але не більш як **850 грн** за весь час тимчасової втрати працездатності протягом дії договору обов'язкового страхування;
 - 3) у разі інфікування працівника вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків – у розмірі **850 грн**¹.

При страхуванні відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам:

- ◆ страховий тариф встановлюється у розмірі **17 грн** терміном на **один рік** незалежно від породи собаки для фізичних осіб та **34 грн** терміном на **один рік** для юридичних осіб;
- ◆ страхова сума встановлюється:
 - 1) у разі відшкодування спадкоємцям особи, яка померла внаслідок страхового випадку, – **11 000 грн**;
 - 2) у разі призначення потерпілій фізичній особі I, II або III групи інвалідності – відповідно **8250, 5500, 2750 грн**;
 - 3) за кожний день непрацездатності потерпілої фізичної особи, розладу здоров'я у дитини – **20 грн**, але не більш як **2500 грн**;
 - 4) у разі пошкодження (знищення) майна третьої особи – у розмірі його балансової вартості, але не більш як **30 тис. грн**².

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції» від 16 жовтня 1998 р. N 1642 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-%D0%BF>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» від 9 липня 2002 р. N 944 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF>

При страхуванні цивільної відповідальності громадян, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї:

- ◆ страховий тариф встановлюється у розмірі **17 грн** терміном на **один** рік незалежно від виду та кількості зброї в одного громадянина;
- ◆ розмір страхових сум та випадків у разі яких здійснюється відшкодування при страхуванні цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї, повністю ідентичний розміру страхових сум та випадків виплат, які встановлені при страхуванні відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам (див. вище).

Даний випадок демонструє відсутність ризик-орієнтованого підходу при встановленні тарифів та сум (виплат).

Розміри таких страхових сум не відповідають рівню, який би задовольняв сьогоднішнім реаліям щодо вартості медичної допомоги та не здатні забезпечити відшкодування постраждалим шкоди, завданої настанням страхового випадку. Для демонстрування мізерності таких сум, зазначимо, що щомісячний розмір мінімальної заробітної плати становить **3723 грн**. А найбільша з вищезазначених страхових виплат при особистому страхуванні медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків, складає лише **45%** від розміру встановленої мінімальної зарплати, тобто **1675,35 грн**.

Деякі встановлені розміри страхових сум та тарифів не відповідають міжнародним зобов'язанням України. Так, встановлено наступні розміри страхових сум при обов'язковому страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, у межах яких страховик зобов'язаний здійснити виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування: за шкоду майну – **100 тис. грн**, а за шкоду життю і здоров'ю – **200 тис. грн**¹.

Проте, статтю 9 Директиви 2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності, встановлені наступні мінімальні суми покриття: у випадку особистого ушкодження, - мінімальна сума покриття у **1 млн євро** на одного постраждалого або **5 млн євро** на одну вимогу незалежно від кількості постраждалих; у випадку шкоди майну, – **1 млн євро** на одну вимогу незалежно від кількості постраждалих². Відповідно до Додатку XVII до Угоди про асоціацію стаття 9 Директиви 2009/103/ЄС повинна бути впроваджена в законодавство України протягом **8 років** з дати набрання чинності цією Угодою, тобто до 31 грудня 2023 року³.

В загальному, тарифоутворення в рамках визначення страхових платежів та виплат не має бути прив'язаним до розміру неоподаткованого мінімуму доходів

¹ Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про деякі питання здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 09.07.2010 N 566 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0689-10>

² Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability (Text with EEA relevance) - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32009L0103>

³ Відповідно до частини п'ятої статті 486 Угоди про асоціацію для цілей відповідних положень цієї Угоди, в тому числі відповідних Додатків і Протоколів, будь-яке посилання на такі положення на «дату набрання чинності цією Угодою» необхідно розуміти як «дату, з якої ця Угода застосовується тимчасово» відповідно до пункту 3 цієї статті. Перелік актів права ЄС у сфері страхування, до яких Україна зобов'язалася наблизити своє законодавство, передбачений пунктом «В» Доповнення XVII-2 Додатку XVII Розділу IV Угоди про асоціацію. Положення Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею», а також додатки, доповнення та протоколи до нього, тимчасово застосовуються з 1 січня 2016 року відповідно до Рішення Ради ЄС від 29 вересня 2014 р. №2014/691/ЄС.

громадян, прожиткового мінімуму для працездатних осіб, мінімальної заробітної плати тощо. Розрахунок тарифів, страхових платежів, сум (виплат) має проводитись на підставі актуарних розрахунків, тобто визначатися в залежності від ймовірності настання страхового випадку, ризиків в рамках певної страхової сукупності, частоти, рівня складності та розміру завданих збитків. Це пов'язано з тим, що при зазначеному підході до тарифоутворення буде виникати постійна необхідність приведення до реальних розмірів, а отже і постійна необхідність внесення змін до відповідних нормативно-правових актів. Крім цього, такий підхід здебільшого не відображає реальний розмір завданої шкоди внаслідок виникнення страхового випадку.

Згідно євроінтеграційних зобов'язань, які містяться в статті 181 Директиви 2009/138/ЄС, то держави-члени не можуть вимагати попереднього схвалення, зокрема, страхових тарифів та платежів, які страхові компанії будуть використовувати у своїй діяльності зі страхувальниками. Згідно даної Директиви, можливість держави визначати страхові тарифи та платежі при здійсненні страхування також відсутня.

Таким чином, тарифоутворення при здійсненні обов'язкового страхування страховими компаніями має бути вільним та встановлюватись на розсуд самих страхових компаній.

Таке твердження підтверджується концепцією ціноутворення, яка була розглянута в попередньому дослідженні Офісу ефективного регулювання під назвою «Аналіз державного цінового регулювання»¹. В дослідженні йшлося про те, що застосування державою регульованих цін/тарифів можливе лише для регулювання цін/тарифів товарних груп (послуг, робіт), які виробляють/надають суб'єкти природних монополій, з метою недопущення їх зловживання монополієм (домінуючим) становищем і створення умов для розвитку конкуренції; регулювання ринків, в яких існує негативний зовнішній ефект (негативний вплив на третіх осіб), коли ціну треба підвищити або знизити порівняно з рівноважною ринковою ціною; за результатами спостереження (як постійного, так і тимчасового) лише у разі необґрунтованого стрімкого коливання цін, інструменти державного цінового регулювання слід застосовувати до товарів, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість (перелік таких товарів, робіт та послуг визначається за допомогою даних про потреби та витрати споживачів, масовий споживчий попит на них).

Таким чином, там де наявна конкуренція (а конкуренція страхових компаній на страховому ринку є значною), вводити державне регулювання тарифів не є доцільним.

Враховуючи вищезазначене, наявні розміри встановлених страхових тарифів та страхових сум є низькими, економічно необґрунтованими. Окрім того, норма українського законодавства щодо встановлення державою страхових тарифів (частина 2 статті 7 Закону про страхування) суперечить міжнародним принципам та євроінтеграційним зобов'язанням України. Державою можуть бути встановлені страхові суми (тобто ліміти відповідальності фізичних та юридичних осіб при здійсненні тієї чи іншої діяльності), однак вони мають відповідати діючим міжнародним зобов'язанням України.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

- 1** Тарифоутворення у сфері обов'язкового страхування має бути вільним. У кожному конкретному випадку визначатись страховою компанією самостійно.
- 2** Державою можуть бути встановлені страхові суми (тобто ліміти відповідальності фізичних та юридичних осіб при здійсненні тієї чи іншої діяльності), однак вони мають відповідати реальній вартості компенсації наслідків та діючим міжнародним зобов'язанням України.

¹ <https://regulation.gov.ua/dialogue/kontrol-i-nahlyad/43-cinove-reguluvanna>

14 | САМООРГАНІЗАЦІЯ СТРАХОВИКІВ (АСОЦІАЦІЇ)

Страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Ці об'єднання не можуть займатися страховою діяльністю.

Об'єднання страховиків діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після їх державної реєстрації. Орган, що здійснює реєстрацію об'єднань страховиків, у **десятиденний** строк з дня реєстрації повідомляє про це Нацкомфінпослуг¹.

Статтю 13 Закону про страхування визначаються обов'язкові об'єднання страховиків та необов'язкові.

Так, **обов'язковими об'єднаннями страховиків є:**

- ◆ **Ядерний страховий пул**
(страховики, які мають дозвіл на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, зобов'язані утворити ядерний страховий пул, який має бути юридичною особою і утримуватись за рахунок коштів страховиків);
- ◆ **Аграрний страховий пул**
(страховики, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків);
- ◆ **Моторно (транспортне) страхове бюро України (далі – МТСБУ)**
(страховики, яким дозволено займатися обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, зобов'язані бути членами Моторного (транспортного) страхового бюро України, яке є юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків. МТСБУ є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Участь страховиків у МТСБУ є умовою провадження діяльності щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів).

Необов'язковими об'єднаннями страховиків є:

- ◆ **Авіаційне страхове бюро;**
- ◆ **Морське страхове бюро**
(страховики, яким дозволено займатися страхуванням авіаційних та морських ризиків, можуть створити Авіаційне страхове бюро та Морське страхове бюро, які мають бути юридичними особами, що утримуються за рахунок коштів страховиків).

ЩОДО ОБОВ'ЯЗКОВИХ ОБ'ЄДНАНЬ СТРАХОВИКІВ:

Законом про страхування встановлено обов'язок створити об'єднання страховиків, як для страховиків, які здійснюють обов'язкові види страхування (Ядерний страховий пул та МТСБУ), так і для страховиків, які здійснюють добровільне страхування (Аграрний страховий пул).

Ядерний страховий пул. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 червня 2003 року №953 «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду», якою затверджено положення про Ядерний страховий пул, Ядерний страховий пул – це об'єднання страховиків-резидентів України, які в установленому порядку отримали ліцензію на проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду. Пул – неприбуткова організація, яка утримується лише за рахунок внесків його членів та

¹ Стаття 13 Закону України «Про страхування» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/print>

не провадить підприємницької діяльності. Основними завданнями Пулу, зокрема, є організація співстрахування на принципах солідарної відповідальності у рамках Пулу, організація перестрахування за страховими ризиками, страхові обов'язки за якими перевищують фінансові можливості членів Пулу щодо страхового покриття цих ризиків власними активами, сприяння проведенню експертизи безпеки ядерних установок і розміру ядерної шкоди, тощо¹.

Діяльність Ядерного страхового пулу не є відкритою та публічною. Відсутній сайт Ядерного страхового пулу та будь-яка інша інформація про його діяльність. За останніми даними, кількість його членів складає **27** страхових компаній².

Моторне (транспортне) страхове бюро України (далі – МТСБУ). Членство страховиків у МТСБУ є обов'язковою умовою здійснення діяльності щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. МТСБУ є непідприємницькою (неприбутковою) організацією і здійснює свою діяльність відповідно до Закону про страхування наземного транспорту, законодавства України та свого Статуту.

Основними завданнями МТСБУ є виконання гарантійних функцій стосовно відшкодування шкоди, завданої третім особам при експлуатації наземних транспортних засобів, відповідно до чинного законодавства України та угод, укладених Бюро з уповноваженими організаціями інших країн зі страхування цивільно-правової відповідальності, виконання страхових зобов'язань з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (у тому числі, за договорами міжнародного страхування) за страховиків-членів Бюро у разі недостатності коштів та майна цих страховиків, що визнані банкрутом та/або ліквідовані, співробітництво з органами Міністерства внутрішніх справ України та іншими органами державної влади з питань обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, тощо.

Діяльність МТСБУ є найбільш публічною та відкритою. Членами МТСБУ є **54** страхові компанії. Згідно інформації МТСБУ за третій квартал 2017 року³, за показників діяльності страховиків-членів МТСБУ наступні страхові компанії є лідерами:

- ◆ по кількості укладених договорів:
АТ «СГ «ТАС» (приватне), ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», ПрАТ «УПСК», ПАТ «НАСК «ОРАНТА»;
- ◆ по сумі нарахованих страхових премій, грн:
ПАТ «НАСК «ОРАНТА», ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», АТ «СГ «ТАС» (приватне), ТДВ «СТ «ДОМІНАНТА»;
- ◆ по кількості врегульованих вимог шляхом сплати страхового відшкодування, шт.:
ПАТ «НАСК «ОРАНТА», ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», АТ «СГ «ТАС» (приватне), АТ «СК «АХА Страхування»;
- ◆ по сумі сплаченого страхового відшкодування, грн:
ПАТ «НАСК «ОРАНТА», ПрАТ «СК «ПРОВІДНА», АТ «СГ «ТАС» (приватне), АТ «СК «АХА Страхування».

Аграрний страховий пул. Згідно Закону про страхування, Аграрний страховий пул утворюють страховики, які здійснюють добровільний вид страхування – страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Згідно Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», Аграрний страховий пул є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього Закону.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2003 року №953 «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/953-2003-%D0%BF>

² <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=121285&schema=main>

³ Показники діяльності страховиків МТСБУ - <http://www.mtsbu.ua/ua/statistics/Indicatorsofinsurers>

Пул є юридичною особою, неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону, законодавства України та свого Статуту.

Участь страховиків у Пулі є умовою для здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою (частина 1 статті 16 Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»). Окрім цього, членом Пулу може бути страховик, що відповідає вимогам Закону про страхування, отримав відповідну ліцензію і відповідає вимогам, визначеним Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Вимог щодо участі страхових компаній (страховиків) у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 09.10.2012 №1671¹.

Незважаючи на законодавчу необхідність існування Аграрного страхового пулу на сьогоднішній день його діяльність припинено.

ЩОДО НЕОБОВ'ЯЗКОВИХ ОБ'ЄДНАНЬ СТРАХОВИКІВ:

Морське страхове бюро. Відповідно до Закону про страхування створення Морського страхового бюро є обов'язковим (стаття 13 Закону про страхування). Проте, згідно статті 242 Кодексу торговельного мореплавства України (далі – КТМУ)² дане об'єднання страховиків є обов'язковим, а участь у ньому страховиків, які бажають здійснювати морське страхування, є обов'язковою умовою доступу до даного ринку. Як відомо на даний момент Морське страхове бюро не утворено і не функціонує. Також, згідно офіційної інформації Нацкомфінпослуг, страхових компаній на ринку морського страхування немає, а морське страхування, як вид ОС, не здійснюється.

Авіаційне страхове бюро. Відповідно до Закону про страхування створення Авіаційного страхового бюро є обов'язковим (стаття 13 Закону про страхування). Станом на перше квітня 2018 року Авіаційне страхове бюро не утворено і не функціонує.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

- 1) Забезпечити здійснення публічної та відкритої діяльності такого обов'язкового об'єднання страховиків, як Ядерний страховий пул;
- 2) Розглянути питання про необхідність функціонування інших об'єднань страховиків (зокрема, Екологічного та Медичного пулів).

¹ Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Вимог щодо участі страхових компаній (страховиків) у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 09.10.2012 №1671 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1714-12/paran15#n15>

² Частина 3 статті 242 Кодексу торговельного мореплавства України - Договори морського страхування із страхувальниками-резидентами та договори обов'язкового страхування пасажирів від нещасних випадків, що виникають під час морського перевезення, укладаються страховиками, які визнані такими відповідно до законодавства України, одержали в установленому порядку ліцензії на здійснення цього виду страхування і є членами Морського страхового бюро - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80/print>

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ: АНАЛІЗ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ВИМОГ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХУВАННЯ

Як було зазначено на початку нашого дослідження, в українському законодавстві поняття «обов'язкове страхування» означає встановлення додаткових вимог до страхових компаній, які висуваються при отриманні ними ліцензії на види страхування, що визначені в статті 7 Закону про страхування, як обов'язкові.

Обов'язкова наявність страхування для фізичних та юридичних осіб при здійсненні тієї чи іншої діяльності в нормативному полі означає покладення на таких осіб обов'язку укладати договори страхування. Практика страхового ринку України говорить про правомірність закріплення таких обов'язкових вимог не лише в статті 7 Закону про страхування, а й в інших нормативно-правових актах.

В даному розділі нами буде розглянуто саме обов'язкові вимоги до укладання договорів страхування фізичними та юридичними особами, які наявні в нормативному полі України. Іншими словами, ми зрозуміємо в яких випадках і з якою метою держава вимагає від фізичних і юридичних осіб здійснення страхування.

Оскільки обов'язкові вимоги до здійснення страхування фізичними та юридичними особами закріплені не тільки на рівні статті 7 Закону про страхування, нами було здійснено інвентаризацію **11 000 (одинадцяти тисяч)** нормативно-правових актів, з метою виявлення таких вимог в нормативному полі.

15 | ВИЗНАЧЕННЯ СФЕР, ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ (ЛАБІРИНТ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ)

Частиною 2 статті 5 Закону про страхування встановлено, що обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом¹. Щодо обов'язкових вимог до здійснення страхування фізичними та юридичними особами, то такої заборони немає, а тому такі вимоги можуть бути закріплені у різних нормативних актах.

В ході дослідження було встановлено фактичне існування більшої кількості сфер обов'язкового страхування, аніж визначено Законом про страхування, а саме 108 сфер ОС. Таким чином, сфера ОС в 2,7 рази більше, ніж визначено рамковим Законом про страхування (Див. Таблицю №5). Причинами цього є, зокрема:

- ◆ наявність підвидів обов'язкового страхування у одному виді, передбаченому статтею 7 Закону про страхування;
- ◆ існування видів ОС, які не передбачені статтею 7 Закону про страхування;
- ◆ існування норм про необхідність здійснення ОС тих видів діяльності, обов'язкове страхування яких скасовано на рівні рамкового Закону про страхування (неактуальні види ОС).

¹ Частина 2 статті 5 Закону України «Про страхування» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/print>

15.1

ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ТА ПІДВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЯКІ ВИЗНАЧЕНІ СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ

За результатами дослідження встановлено, що **5** видів ОС, які містяться в статті 7 Закону про страхування, мають **19** підвидів. Це наступні види ОС:

- ◆ особисте страхування від нещасних випадків на транспорті (даний вид ОС містить **2** підвиди);
- ◆ авіаційне страхування цивільної авіації (даний вид ОС містить **11** підвидів);
- ◆ страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (даний вид ОС містить **2** підвиди);
- ◆ страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку (даний вид ОС містить **2** підвиди);
- ◆ страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ» (даний вид ОС містить **2** підвиди).

Таким чином, загальна кількість сфер ОС, які містяться в статті 7 Закону про страхування, складає **54** сфери ОС (**40** видів ОС, з яких **5** видів поділяються на **19** підвидів), що на **25,9%** більше, ніж визначено статтею 7 Закону про страхування (Див. Таблицю №5).

15.2

ВСТАНОВЛЕННЯ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ЯКІ МІСТЯТЬСЯ ПОЗА СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ

В ході дослідження було встановлено **47** сфер ОС (**36** видів ОС, з яких **6** видів поділяються на **17** підвидів), які не містяться в статті 7 Закону про страхування (Див. Таблицю №5).

Як переконують суб'єкти страхового ринку, норми частини 2 статті 5 Закону про страхування не поширюються на ті сфери ОС, які закріплені іншими нормативно-правовими актами, ніж Закон про страхування. Нагадаємо, що частина 2 статті 5 Закону про страхування говорить: обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону; забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом. Погоджуючись з суб'єктами страхового ринку, визначаємо, що такі обов'язкові вимоги до страхування, які встановлюються державою для фізичних та юридичних осіб і які не містяться в статті 7 Закону про страхування, є законними.

Однак, висуваючи вимоги до фізичних та юридичних осіб про обов'язкову наявність страхового захисту, держава має керуватися єдиною ціллю та застосовувати єдиний механізм для усіх випадків.

В тій ситуації, в якій зараз опинився ринок обов'язкового страхування, держава застосовує різні механізми до різних видів ОС (обов'язкових вимог до страхування).

Якщо для **40** видів ОС, що містяться в статті 7 Закону про страхування, державою встановлюються порядки та правила проведення страхування, типові договори та страхові суми, тарифи тощо, то для видів ОС, які існують поза статтею 7 Закону про страхування, такі порядки/правила/типові договори/тощо не встановлюються.

Такий двоякий підхід призводить до відсутності прозорості в сфері страхування та створенню корупційних чинників. Порушуються також євроінтеграційні зобов'язання України, а саме в Директиві 2009/138/ЄС передбачено, що якщо держава вимагає обов'язкового здійснення страхування в тому чи іншому випадку, то вона повинна встановити загальні правила його здійснення. Дана ситуація з видами ОС, які містяться поза статтею 7 Закону про страхування, і щодо яких не встановлені загальні вимоги стосовно їх здійснення, порушує перед нами питання щодо доцільності існування таких видів взагалі.

15.3

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ РІВНЯ ЗАКРІПЛЕННЯ НОРМ

Окремої уваги заслуговує розгляд проблеми щодо рівня закріплення вимог до обов'язкового страхування.

Як було зазначено вище, обов'язкові вимоги до здійснення страхування, окрім статті 7 Закону про страхування, закріплюються і в інших нормативно-правових актах.

Так, у ході дослідження було встановлено, що вимоги до **47** видів обов'язкового страхування, що містяться поза статтею 7 Закону про страхування, передбачені такими нормативно-правовими актами (Див. Таблицю №5):

Як зазначалось вище, відсутність таких видів ОС, серед переліку видів ОС, що містяться в статті 7 Закону про страхування, призводить до відсутності встановлених державою загальних вимог до здійснення такого страхування.

Вважаємо, що запровадження обов'язкових вимог до здійснення страхування фізичними та юридичними особами, може бути здійснено лише на рівні Закону. Ні в якому разі не можна допустити аби вимоги до обов'язкового страхування запроваджувались на неналежному підзаконному рівні (наприклад, встановлюються власними актами регуляторних органів), адже це може призводити до встановлення додаткових обтяжливих вимог для суб'єкта господарювання. Крім того, це не відповідає вимогам наступних законодавчих актів вищої юридичної сили:

частиною 1 статті 999 Цивільного кодексу України передбачено, що Законом може бути встановлений обов'язок фізичної або юридичної особи бути страхувальником життя, здоров'я, майна або відповідальності перед іншими особами за свій рахунок чи за рахунок заінтересованої особи (обов'язкове страхування);

частиною 2 статті 352 Господарського кодексу України передбачено, що страхування може здійснюватися на основі закону (обов'язкове страхування).

Тобто ст. 999 Цивільного кодексу України, ст. 352 Господарського кодексу України декларують, що обов'язкові вимоги до здійснення страхування фізичними та юридичними особами мають запроваджуватися Законами.

Чи мають усі такі вимоги до здійснення обов'язкового страхування бути об'єднані в одному Законі, є питанням дискусійним.

На нашу думку, запровадження обов'язкового страхування (випадків зобов'язань фізичних та юридичних осіб укладати договори страхування) має здійснюватися виключно законами України. В свою чергу рамковий закон у сфері страхування має містити загальні принципи запровадження обов'язкового страхування для мінімізації випадків впровадження нових необґрунтованих видів обов'язкового страхування. А в кожному спеціальному Законі, який запроваджує вимоги до ОС, можуть бути визначені спеціальні умови здійснення такого страхування, ліміти відповідальності або відповідні органи влади, які разом з Нацкомфінпослуг, будуть затверджувати форму типового договору запроваджуваного виду страхування, тощо.

Слід зазначити, що при запровадженні вимог до обов'язкового страхування, законодавець має керуватися єдиними критеріями доцільності застосування ОС до тих чи інших правовідносин. Такі критерії мають бути обов'язковими для виконання всіма органами державної влади та можуть бути закріплені у рамковому Законі про страхування.

15.4

ВСТАНОВЛЕННЯ НЕАКТУАЛЬНИХ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Закон про страхування був прийнятий Верховною Радою України 7 березня 1996 року. Вже в найпершій його редакції були закріплені та уніфіковані вимоги до обов'язкового страхування, їх налічувалось **26**¹. З того часу в даний Закон було внесено **65** змін. Станом на момент проведення дослідження в Законі про страхування містяться вимоги щодо здійснення **40** видів обов'язкового страхування (стаття 7 Закону про страхування).

Внесення змін до Закону про страхування також пов'язано з постійною зміною видів обов'язкового страхування (виключенням одних видів та додаванням інших). Проте з одночасною зміною Закону про страхування, зміни до спеціальних законодавчих актів не завжди вносилися. Це призвело до збереження у деяких спеціальних законодавчих актах норм про необхідність обов'язкового страхування тих видів діяльності, страхування яких не передбачено на рівні актуального рамкового Закону про страхування. Наразі таких видів ОС та спеціальних нормативно-правових актів, які містять застарілі норми, налічується **7**.

¹ Закон України «Про страхування» (редакція від 07.03.1996 року) - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/ed19960307>

НЕАКТУАЛЬНІ ВИДИ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Неактуальний вид ОС	НПА, який містить неактуальні вимоги щодо ОС (потребує внесення змін)	Назва виду страхування, яка містилась у Законі України «Про страхування»/ пункт, стаття, редакція Закону України «Про страхування», якими визначалась необхідність здійснення ОС	Дата, коли вимоги щодо ОС були виключені з Закону України «Про страхування»	Підстава виключення норми щодо необхідності здійснення ОС
Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється державними сільськогосподарськими підприємствами, а стосовно врожаю зернових культур і цукрових буряків – сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності	Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років»	Страхування врожаю с/г культур і багаторічних насаджень державними с/г підприємствами, врожаю зернових культур і цукрових буряків с/г підприємствами всіх форм власності / п.11. Закону України «Про страхування» в редакції від 07.03.1996 року	04.06.2009	Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції» від 04.06.2009 №1447-VI
Страхування персоналу уранових об'єктів від впливу іонізуючого випромінювання та інших негативних факторів під час виробничої діяльності за рахунок коштів підприємств	Закон України «Про видобування і переробку уранових руд»	Страхування персоналу ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, а також державних інспекторів з нагляду за ядерною та радіаційною безпекою безпосередньо на ядерних установках від ризику негативного впливу іонізуючого випромінювання на їхнє здоров'я за рахунок коштів ліцензіатів / п.21. Закону України «Про страхування»	01.07.2004	Закон України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо страхування персоналу ядерних установок)» від 01.07.2004 №1971-IV
Обов'язкове державне медичне страхування персоналу, який працює з радіоактивними відходами	Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами»			
Страхувати життя і здоров'я волонтерів на період провадження ними волонтерської діяльності відповідно до Закону України «Про страхування»	Закон України «Про волонтерську діяльність»	Страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги /п.36. Закону України «Про страхування»	05.03.2015	Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності» від 05.03.2015 №246-VIII

Неактуальний вид ОС	НПА, який містить неактуальні вимоги щодо ОС (потребує внесення змін)	Назва виду страхування, яка містилась у Законі України «Про страхування»/ пункт, стаття, редакція Закону України «Про страхування», якими визначалась необхідність здійснення ОС	Дата, коли вимоги щодо ОС були виключені з Закону України «Про страхування»	Підстава виключення норми щодо необхідності здійснення ОС
Обов'язкове державне страхування життя і здоров'я працівників суду і правоохоронних органів за рахунок коштів відповідних бюджетів	Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»	Обов'язкове державне страхування життя і здоров'я працівників суду і правоохоронних органів за рахунок коштів відповідних бюджетів/ п. 6, 16 Закону України «Про страхування» в редакції від 07.03.1996 року	04.10.2001	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування»» від 04.10.2001 №2745-III
Обов'язкове державне страхування донора на випадок його смерті, зараження інфекційною хворобою, виникнення інших хвороб чи розладів здоров'я у зв'язку з виконанням ним донорської функції	Закон України «Про донорство крові та її компонентів»	Обов'язкове державне страхування донора на випадок його смерті, зараження інфекційною хворобою, виникнення інших хвороб чи розладів здоров'я у зв'язку з виконанням ним донорської функції/ п.17. Закону України «Про страхування» в редакції від 07.03.1996 року	04.10.2001	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування»» від 04.10.2001 №2745-III
Страхування нерухомості від ризиків загибелі або пошкодження, набутої від здійснення управління Фондом операцій з нерухомістю	<ol style="list-style-type: none"> 1) Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» 2) Постанова КМУ від 11 травня 2011 р. №490 3) Постанова КМУ від 27 липня 2011 р. №794 	Страхування від ризиків загибелі або пошкодження нерухомості, набутої в результаті управління майном	15.12.2005	Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 15.12.2005 N 3201-IV

Наявність таких неактуальних норм вказує на безсистемність державної політики у сфері страхування та призводить до засмічення правового поля. Виникає ризик застосування неактуальних норм органами державної влади та суб'єктами господарювання, що може призводити до створення корупційних ризиків та додаткових фінансових обтяжень для бізнесу.

15.5

АНАЛІЗ ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТІВ НА ПРЕДМЕТ НАЯВНОСТІ В НИХ НОРМ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

В ході дослідження також було проаналізовано програмні документи, державні стратегії та концепції. У 8 таких документах було виявлено норми щодо запровадження нових видів обов'язкового страхування до тих чи інших правовідносин у майбутньому (Див. Таблицю №5). На даний момент задекларовані види ОС ще не впроваджені. Наприклад, вимога до страхування ризиків під час реалізації інноваційних проектів малого та середнього бізнесу міститься в постанові Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2011 р. №1130 «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва»¹; вимога до державного страхування інвестиційних та інноваційних ризиків під час створення нових типів авіаційної техніки міститься в розпорядженні Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2008 р. №1656-р «Про схвалення Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року»² тощо.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

- 1 Здійснити перегляд усіх вимог до обов'язкового страхування на предмет доцільності їх застосування. Керуючись результатами перегляду, закріпити доцільні вимоги до здійснення обов'язкового страхування фізичними та юридичними особами залишити їх у спеціальних законодавчих актах або включити до таких законодавчих актів, у разі необхідності. В кожному спеціальному Законі, який запроваджує вимоги до ОС, визначати спеціальні умови здійснення такого страхування, ліміти відповідальності або відповідні органи влади, які разом з Нацкомфінпослуг, будуть затверджувати форму типового договору такого обов'язкового виду страхування, тощо.
- 2 Виключити неактуальні сфери ОС з нормативного поля.
- 3 Здійснити перегляд задекларованих видів ОС на предмет доцільності застосування обов'язкового страхування до тих чи інших видів діяльності та впровадити ті види ОС, які відповідають критеріям доцільності застосування ОС.

1 Постанова Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2011 р. №1130 «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» - <http://zakon.rada.gov.ua/go/1130-2011-%D0%BF>

2 Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2008 р. N 1656-р «Про схвалення Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року» - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1656-2008-%D1%80>

16 | ОBOB'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СТРАХУВАННЯ

Поряд з добровільним та обов'язковим страхуванням, в законодавчому полі існує обов'язкове державне страхування деяких категорій працівників. Відповідно до такого страхування за рахунок держави передбачається здійснення страхування життя, здоров'я, працездатності певних категорій працівників, таких як, наприклад, посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю, спортсменів вищих категорій тощо¹.

Окремої уваги заслуговує те, що перелік деяких з таких видів затверджений на рівні постанови уряду (постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. N 1372) і не міститься в Законі про страхування, а саме статті 7, крім страхування спортсменів вищих категорій, які містяться в пункті 4 статті 7 Закону про страхування.

Згідно офіційної статистики Нацкомфінпослуг, починаючи з 2015 року договори обов'язкового державного страхування не уклалися по жодному з таких видів². Це пов'язано з державною політикою в даній сфері, яка передбачає відміну обов'язкового державного страхування та перехід на безпосереднє здійснення потерпілим компенсаційної виплати з Державного бюджету України, що передбачено пунктом 10 Прикінцевих положень Закону про страхування.

Так, механізм державного обов'язкового особистого страхування був замінений на механізм одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності у випадках державного особистого страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, державного особистого страхування осіб рядового, начальницького та вільнонайомного складу органів і підрозділів внутрішніх справ, державного обов'язкового особистого страхування працівників митних органів, державного обов'язкового особистого страхування працівників прокуратури тощо.

В деяких випадках, в подальшому механізм одноразової компенсаційної виплати було замінено на механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування, наприклад, у випадках з працівниками митних органів, працівниками прокуратури. Тобто, відбувся опосередкований перехід від моделі обов'язкового державного страхування до загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Пряма заміна механізму державного обов'язкового страхування на механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування відбулася у випадку страхування посадових осіб органів державної податкової служби, працівників державної лісової охорони, суддів (Див. Таблицю №6).

Таким чином, задекларована законодавча тенденція скорочення механізмів обов'язкового державного страхування відбувається.

Скасування обов'язкового державного страхування пов'язано з тим, що воно дублює загальнообов'язкове державне соціальне страхування, адже, загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом,

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. N 1372 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1372-2007-%D0%BF>

² Консолідовані звітні дані Нацкомфінпослуг - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>

за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом (далі – роботодавець), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом¹. За загальнообов'язковим соціальним страхуванням регулюється питання державного захисту працівників, в тому числі і вище зазначених категорій.

Таким чином, додатково застосовувати до таких категорій працівників механізми обов'язкового державного страхування є економічно недоцільним та зайвим необґрунтованим навантаженням на державний бюджет України.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

Скасування обов'язкового державного страхування, як такого, що дублює загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Виключення норм, які містять згадку про обов'язкове державне страхування.

¹ Стаття 1 Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>

17 | ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТРАХУВАЛЬНИКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ВИМОГ ЩОДО ОBOB'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Відповідальність страхувальників є розгалуженою в нормативно-правових актах та застосовується до фізичних та юридичних осіб, які не виконали свої зобов'язання з укладення відповідних договорів страхування.

Нижче наведено інформацію щодо **тих видів ОС, які передбачають відповідальність у випадку його не здійснення:**

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір
ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ	
<p>Стаття 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>	<p>Анулювання ліцензії (пунктом 12 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» від 2 грудня 2015 р. №1001 визначається обов'язок ліцензіата з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом забезпечити страхування водіїв, пасажирів та кондукторів від нещасних випадків на транспорті. Дотримання перевізниками свого обов'язку укладати договори особистого страхування від нещасних випадків на транспорті перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті, як органу ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародні перевезення пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій).</p>
АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ	
<p>Стаття 127 Повітряного кодексу України</p> <p>ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ – СУБ'ЄКТІВ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p>	<p>За правопорушення в галузі цивільної авіації до юридичних осіб – суб'єктів авіаційної діяльності застосовуються фінансові санкції у вигляді штрафу від п'яти до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі порушення вимог статті 118 цього Кодексу щодо обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації.</p>

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір
СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОРСЬКОГО ПЕРЕВІЗНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ РОБІТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ОБСЛУГОВУВАННЯМ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ, ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ПАСАЖИРАМ, БАГАЖУ, ПОШТІ, ВАНТАЖУ, ІНШИМ КОРИСТУВАЧАМ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ТА ТРЕТІМ ОСОБАМ	
<p>Стаття 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТЬ</p>	<p>Анулювання ліцензії (пунктом 18 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» від 23 грудня 2015 р. №1186 визначається обов'язок ліцензіата з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом укладати, зокрема, договір страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам. Слід зазначити, що дотримання перевізниками свого обов'язку укласти такий договір страхування перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека), як органом ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Перевірка наявності укладеного договору страхування здійснюється в рамках здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами (перевізниками) ліцензійних умов №1186. Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для відповідного виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій).</p>
СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	
<p>Стаття 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТЬ</p>	<p>Анулювання ліцензії (пунктом 12 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» від 2 грудня 2015 р. №1001 визначається обов'язок ліцензіата з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом забезпечити страхування цивільно-правової відповідальності. Дотримання перевізниками свого обов'язку укладати договори особистого страхування від нещасних випадків на транспорті перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті, як органу ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародні перевезення пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій).</p>
<p>Стаття 126 КупАП</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНОСТЬ</p>	<p>Керування транспортним засобом особою, яка не має при собі або не пред'явила для перевірки посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційного документа на транспортний засіб, а також поліса (договору) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»), – тягне за собою накладення штрафу в розмірі двадцяти п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян.</p>

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір
Стаття 128 КУпАП АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<p>Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан, обладнання або комплектність яких не відповідає вимогам правил і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху, технічної експлуатації, переобладнаних без відповідного погодження, не зареєстрованих у встановленому порядку, таких, що не пройшли обов'язкового технічного контролю або без поліса обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»), без проходження щозмінного медичного огляду та контролю технічного стану, а також направлення в рейс одного водія при здійсненні пасажирських перевезень на автобусному маршруті протяжністю понад п'ятсот кілометрів – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, громадян – суб'єктів господарської діяльності в розмірі сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, громадян – суб'єктів господарської діяльності в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>

СТРАХУВАННЯ ЗАСОБІВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

Стаття 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<p>Анулювання ліцензії (пунктом 18 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» від 23 грудня 2015 р. №1186 визначається обов'язок ліцензіата з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом укладати, зокрема, договір страхування засобів водного транспорту. Слід зазначити, що дотримання перевізниками свого обов'язку укласти такий договір страхування перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека), як органом ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Перевірка наявності укладеного договору страхування здійснюється в рамках здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами (перевізниками) ліцензійних умов №1186. Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для відповідного виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій).</p>
--	---

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТОРА ЯДЕРНОЇ УСТАНОВКИ ЗА ЯДЕРНУ ШКОДУ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ВНАСЛІДОК ЯДЕРНОГО ІНЦИДЕНТУ

Стаття 17-1 Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	<p>Суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії несуть відповідальність за невиконання чи неналежне виконання умов ліцензії та/або іншого документа дозвільного характеру – штраф у розмірі від однієї до ста тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p>
--	--

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір
СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ НА ВИПАДОК НАСТАННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ	
<p>Стаття 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРЬКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТЬ</p>	<p>Анулювання ліцензії (зокрема, пунктом 18 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» від 23 грудня 2015 р. №1186 визначається обов'язок ліцензіата з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом укладати, зокрема, договір страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення таких вантажів. Слід зазначити, що дотримання перевізниками свого обов'язку укласти такий договір страхування перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека), як органом ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Перевірка наявності укладеного договору страхування здійснюється в рамках здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами (перевізниками) ліцензійних умов №1 186. Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для відповідного виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій).</p>
СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОРЬСЬКОГО СУДНОВЛАСНИКА	
<p>Стаття 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРЬКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТЬ</p>	<p>Анулювання ліцензії (пунктом 18 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» від 23 грудня 2015 р. №1186 визначається обов'язок ліцензіата з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом укладати, зокрема, договір страхування відповідальності морського судновласника. Слід зазначити, що дотримання перевізниками свого обов'язку укласти такий договір страхування перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека), як органом ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Перевірка наявності укладеного договору страхування здійснюється в рамках здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами (перевізниками) ліцензійних умов №1186. Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для відповідного виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій).</p>

НПА в якому передбачено відповідальність	Санкція та її розмір
СТРАХУВАННЯ ПРЕДМЕТА ІПОТЕКИ ВІД РИЗИКІВ ВИПАДКОВОГО ЗНИЩЕННЯ, ВИПАДКОВОГО ПОШКОДЖЕННЯ АБО ПСУВАННЯ	
Стаття 12 Закону України «Про іпотеку» ОПЕРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	У разі порушення іпотекодавцем обов'язків, встановлених іпотечним договором, іпотекодержатель має право вимагати дострокового виконання основного зобов'язання, а в разі його невиконання – звернути стягнення на предмет іпотеки, якщо інше не передбачено законом. У разі порушення іпотекодавцем обов'язків щодо збереження чи страхування предмета іпотеки іпотекодержатель може скористатися правами, визначеними згідно з частиною першою цієї статті, або вжити заходів для збереження чи страхування предмета іпотеки у власних інтересах та за власний кошт. Іпотекодавець зобов'язаний негайно на вимогу іпотекодержателя відшкодувати останньому всі витрати, понесені у зв'язку з вжиттям заходів щодо збереження та страхування предмета іпотеки.
СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА	
Стаття 29-1 Закону України «Про нотаріат» АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	Нотаріальна діяльність приватного нотаріуса тимчасово зупиняється на час дії таких обставин, зокрема, якщо приватний нотаріус не уклав договір про страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса або розмір страхової суми не відповідає вимогам цього Закону, – до усунення цих недоліків, але не більше 30 днів з дня виявлення цього порушення.
СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ДОВКІЛЛЮ АБО ЗДОРОВ'Ю ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС ЗБЕРІГАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПЕСТИЦИДІВ І АГРОХІМІКАТІВ	
Стаття 83 КУпАП АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	Відповідно до статті 83 КУпАП, порушення правил застосування, зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації та захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів тягне за собою накладення штрафу на громадян від 51 грн до 119 грн і на посадових осіб – від 119 грн до 170 грн .

Встановивши вимоги щодо обов'язковості здійснення страхування у **40** випадках (стаття 7 Закону про страхування), держава лише у **11** випадках передбачила відповідальність за його не здійснення.

Переважна більшість існуючої відповідальності є адміністративно-господарською і пов'язана зі спеціальним статусом страхувальника, як ліцензіата, та наявністю у відповідних ліцензійних умовах вимог щодо необхідності укладення тих чи інших договорів страхування. В таких випадках, суб'єкт господарювання, який є ліцензіатом та отримав право на провадження певної діяльності, має відповідати вимогам, які встановлені в ліцензійних умовах. Саме серед таких вимог і зустрічається обов'язок укласти договір ОС з того чи іншого виду діяльності.

Наприклад, ліцензіат з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом має забезпечити страхування за умови, що страхувальником транспортних засобів є ліцензіат:

- водіїв, пасажирів та кондукторів від нещасних випадків на транспорті;
- цивільно-правової відповідальності;
- міжнародне страхування цивільно-правової відповідальності.

У разі провадження господарської діяльності з внутрішніх та (або) міжнародних перевезень небезпечних вантажів та небезпечних відходів вантажними автомобілями ліцензіат повинен здійснити страхування відповідальності на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів та (або) небезпечних відходів¹.

Ліцензіат з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом, наприклад, повинен укласти такі договори обов'язкового страхування:

- ◆ договір страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;
- ◆ договір страхування засобів водного транспорту;
- ◆ договір страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення таких вантажів;
- ◆ договір страхування відповідальності морського судновласника².

До таких ліцензіатів застосовується така адміністративно-господарська санкція як анулювання ліцензії.

Окрім анулювання ліцензії у нормативному полі наявні інші санкції для суб'єктів господарювання за нездійснення обов'язкового страхування. Зокрема, у деяких інших видах ОС встановлена відповідальність за його не здійснення. Це такі види як: авіаційне страхування цивільної авіації; страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту; страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування; страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса (*питання застосування такої відповідальності будуть розкриті у Розділі 5 даної Зеленої книги при розгляді кожної конкретної сфери обов'язкового страхування*).

З метою забезпечення неухильного виконання вимог щодо здійснення обов'язкового страхування, відповідальність має бути запроваджена до всіх видів обов'язкового страхування. Не запровадження відповідальності за не укладення договорів ОС призводить до невиконання суб'єктами господарювання та громадянами вимог нормативно-правових актів, в частині обов'язкового укладення договорів страхування та нівелює сам інститут обов'язкового страхування певного виду страхування.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ:

Передбачити відповідальність за фактичне нездійснення обов'язкового страхування у всіх випадках, коли держава прямо запроваджує необхідність його здійснення.

¹ Пункт 12 Постанови Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. №1001 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-2015-%D0%BF>

² Пункт 18 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» від 23 грудня 2015 р. №1186 - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1186-2015-%D0%BF>

18 | МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОBOB'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Здійснення обов'язкового страхування того чи іншого виду діяльності в деяких випадках пов'язано з міжнародними зобов'язаннями України, які містяться в міжнародних Конвенціях, Угодах тощо.

У рамках Угоди про асоціацію, Україна взяла на себе зобов'язання по імplementації ряду Директив в сфері фінансових послуг, зокрема, страхування:

- ◆ Директива №2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II);
- ◆ Директива №2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності;
- ◆ Директива Ради ЄС №91/674/ЄЕС від 19 грудня 1991 року щодо про річну і консолідовану звітність страхових підприємств;
- ◆ Директива №2002/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 9 грудня 2002 року про посередництво у страхуванні (в ЄС Директива 2002/92/ЄС втрачає чинність 30 вересня 2018 року і замінюється Директивою 2016/97 Європейського Парламенту та Ради від 20 січня 2016 року про розповсюдження страхових послуг¹);
- ◆ Директива №2003/41/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 3 червня 2003 року про діяльність установ трудового пенсійного забезпечення та нагляд за ними).

В даному дослідженні нами буде розглянуто **дві** з вищезазначених Директив, які стосуються обов'язкового страхування, а саме:

- ◆ Директива №2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II);
- ◆ Директива №2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності.

Щодо тематики даного розділу, який зосереджений на розгляді обов'язкового страхування (вимог щодо здійснення обов'язкового страхування фізичними чи юридичними особами, що міститься в законах), нами в подальшому буде проаналізовано Директиву №2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності (далі – Директива 2009/103), яка містить вимоги щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

¹ Directive (EU) 2016/97 of the European Parliament and of the Council of 20 January 2016 on insurance distribution - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016L0097>

Також, крім Директив в сфері фінансових послуг, Угодою про асоціацію передбачається імплементація актів права ЄС в інших сферах діяльності, які також містять вимоги щодо обов'язкового страхування фізичних чи юридичних осіб при провадженні ними певної діяльності. Наприклад, Регламент (ЄС) №2017/746 Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2017 року про діагностичні медичні пристрої in vitro та скасування Директиви №98/79 / ЄС та Рішення Комісії №2010/227 / ЄС, встановлює регулювання щодо застосування діагностичних медичних пристроїв in vitro та серед іншого встановлює обов'язкове страхування відповідальності органів з оцінки відповідності таких пристроїв.

Окрім Угоди про асоціацію, Україна має низку міжнародних зобов'язань в різних галузях. Так, наприклад, в рамках морського права Україна бере на себе ряд зобов'язань, які містяться в наступних міжнародно-правових документах: IMO Convention 48, SOLAS Convention 74, SOLAS Protocol 78, SOLAS Protocol 88, LOAD LINES Convention 66, TONNAGE Convention 69, COLREG Convention 72, CSC Convention 72, STCW Convention 78, STCW-F Convention 95, SAR Convention 79, IMSO Convention 76, INMARSAT OA 76, FACILITATION Convention 65, MARPOL 73/78 (Annex I/II), MARPOL 73/78 (Annex III), MARPOL 73/78 (Annex IV), MARPOL 73/78 (Annex V), MARPOL Protocol 97 (Annex VI), London Convention 72, INTERVENTION Convention 69, CLC Protocol 92, PAL Convention 74, PAL Protocol 76, SUA Convention 88, SUA Protocol 88. Деякі з вищезазначених міжнародно-правових документів містять також зобов'язання щодо відповідальності морського перевізника і судновласника, компенсацій та обов'язкового страхування морських ризиків, крім того, цими документами встановлюються страхові ліміти.

Нижче наводимо перелік міжнародних зобов'язань України щодо здійснення обов'язкового страхування, а також міжнародно-правових документів, які застосовуються на території України та містять вимоги щодо здійснення обов'язкового страхування.

У сфері ОС наявні наступні міжнародні зобов'язання:

Вид ОС	Міжнародний документ, який містить вимогу щодо ОС
Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; ◆ Директива 2009/103/ЄС.
Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту	Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду.
Авіаційне страхування цивільної авіації	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, підписана у Варшаві 12.10.1929 та Протокол щодо зміни Варшавської конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, підписаний у Гаазі 28.09.1955; ◆ Конвенція, додаткова до Варшавської конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, що здійснюються особою, яка не є перевізником по договору, підписана у Гвадалахарі 18.09.1961; ◆ Конвенція для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень, підписана в Монреалі 28.05.1999;

Вид ОС	Міжнародний документ, який містить вимогу щодо ОС
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Регламент ЄС №785/2004 Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про обов'язкове страхування авіаційних перевізників та операторів повітряних суден та Регламент Комісії (ЄС) №285/2010 від 06 квітня 2010 року щодо внесення змін до Регламенту ЄС №785/2004 про обов'язкове страхування авіаційних перевізників та операторів повітряних суден; ◆ Регламент ЄС №1008/2008 Європейського Парламенту та Ради від 24 вересня 2008 року про загальні правила функціонування повітряних перевезень у Співтоваристві; ◆ Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання та Протоколу до Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання з питань авіаційного обладнання.
Морське страхування	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Міжнародна конвенція про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою 1969 року зі змінами в Протоколах від 19.11.76 та від 27.11.92рр.; ◆ Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року і Протокол 1976 року до неї; ◆ Регламент (ЄС) №392/2009 Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про відповідальність пасажирських перевізників морем у разі морських аварійних подій; ◆ Конвенція ООН по морському праву від 10.12.1982.
Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів	Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням.
Страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Директива №2008/57/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 червня 2008 року про сумісність залізничної системи в рамках Співтовариства (має бути імплементована відповідно до Додатку XXXII до Угоди про асоціацію); ◆ Рішення Європейського Парламенту і Ради №768/2008/ЄС від 9 липня 2008 року про загальну структуру (систему) маркетингу продукції (Рішення №768/2008 має бути імплементоване Україною відповідно до статті 56 Угоди про асоціацію); ◆ Регламент (ЄС) №2017/746 Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2017 року про діагностичні медичні пристрої in vitro та скасування Директиви №98/79 / ЄС та Рішення Комісії №2010/227 / ЄС (Регламент №2017/746 має бути імплементований відповідно до пункту 2.18 Додатку III Угоди про асоціацію).

Вид ОС	Міжнародний документ, який містить вимогу щодо ОС
Обов'язкове страхування відповідальності залізничних підприємств щодо перевезення пасажирів, багажу, вантажів, пошти та третіх сторін	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Regulation (EC) No 1371/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on rail passengers' rights and obligations (стаття 12); ◆ Council Directive 95/18/EC of 19 June 1995 on the licensing of railway undertakings (стаття 9); ◆ Directive 2012/34/EU of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 establishing a single European railway area (стаття 22); ◆ Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) згідно з текстом Протоколу змін від 3 червня 1999 року.
Страховання учасників клінічних досліджень (оцінювань) медичних виробів відповідно до Технічного регламенту щодо медичних виробів	Регламент (ЄС) №2017/746 Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2017 року про діагностичні медичні пристрої in vitro та скасування Директиви №98/79 / ЄС та Рішення Комісії №2010/227 / ЄС (Регламент №2017/746 має бути імплементований відповідно до пункту 2.18 Додатку III Угоди про асоціацію).
Страховання від пошкодження нерухомого майна, яке передається у заставу	Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms (частина 5 статті 208; пункт i) статті 210).
Страховання товару під час перевезення на умовах CIF: Базис поставки CIF покладає на продавця обов'язок придбання морського страхування на користь покупця проти ризику втрати чи пошкодження товару під час перевезення.	INCOTERMS 2010.
Страховання товару під час перевезення на умовах CIP: Базис поставки CIP покладає на продавця обов'язок по забезпеченню страхування від ризиків втрати чи пошкодження товару під час перевезення на користь покупця.	INCOTERMS 2010.

В міжнародному праві існує низка актів, які мають рекомендаційний характер і мають рекомендації щодо застосування обов'язкового страхування при здійсненні тієї чи іншої діяльності.

Наприклад, у сфері поводження та охорони культурних цінностей, об'єктів культурної спадщини функціонують рекомендації щодо здійснення страхування. Так, доктрини ICOMOS (the International Council on Monuments and Sites) надають певні рекомендації щодо захисту культурної спадщини від різних ризиків, зокрема, рекомендується державам здійснювати страхування будівель та об'єктів, що включають архітектурну спадщину, від втрати та шкоди, заподіяної катастрофами, а також від крадіжки та підпалу, усувати будь-які юридичні перешкоди та полегшувати таке страхування¹.

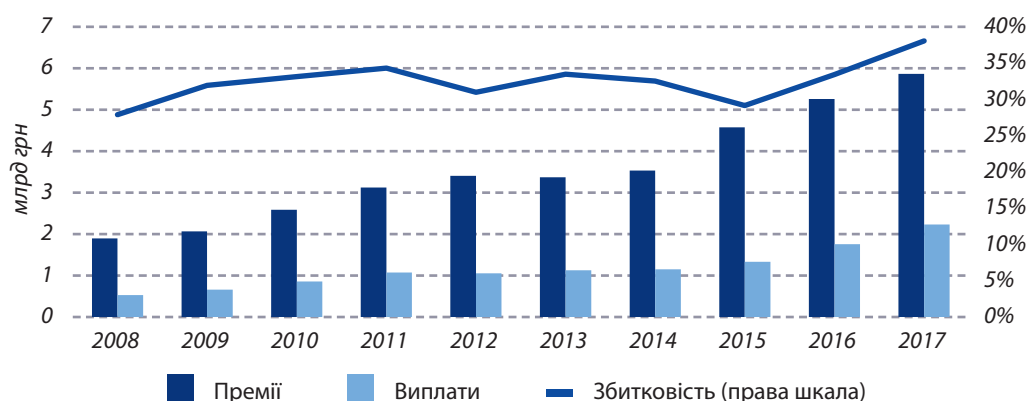
¹ Protection of cultural heritage

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ: АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ОBOB'ЯЗKОВОГО СТРАХУВАННЯ

19 | СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Ринок характеризується невеликим відношенням виплат до премій (самі страховики називають це рівнем збитковості). В цілому за останні **10** років лише третина витрачених страховальниками коштів (за обов'язковими видами страхування) повернулася до них у вигляді відшкодування. Щоправда, в останні роки цей показник дещо зріс; в 2017 році він склав рекордні **38%**.

РИНОК ОBOB'ЯЗKОВОГО СТРАХУВАННЯ

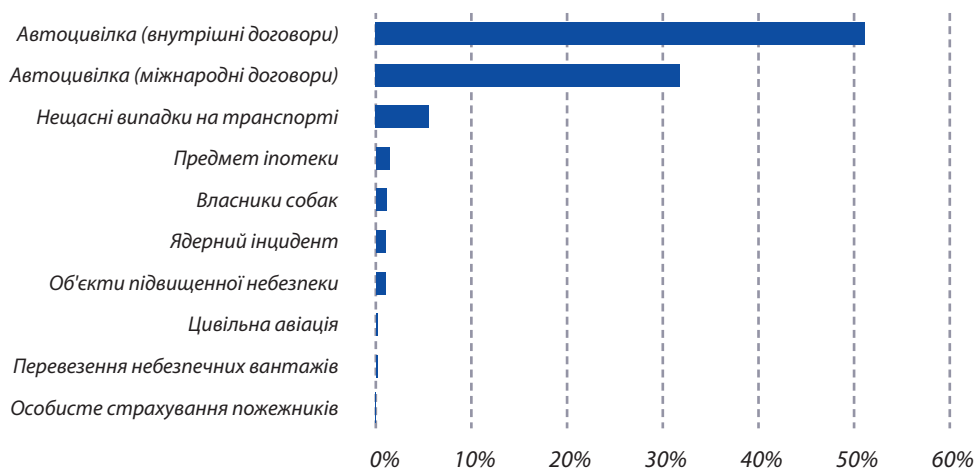

Джерело: Нацкомфінпослуг, розрахунки BRDO

Найкращим є рівень виплат за ОСЦВВ за внутрішніми договорами – понад **50%** (причому в розрізі компаній – до **70%**).

З іншого боку, за **12** видами страхувальники взагалі не отримали жодної виплати. За деякими іншими видами страхування витрати на поновлення договорів (по суті, комісійні продавцям) перевищують виплати, що теж ненормально.

ОЦІНКА ЗБИТКОВОСТІ ЗА ОКРЕМИМИ ВИДАМИ

Джерело: Нацкомфінпослуг, розрахунки BRDO

І якщо за видами діяльності, де страхові випадки є не частим явищем (авіаційне або ядерне страхування), низькі виплати можуть бути виправданими, то за високочастотними – ні. Наприклад, лідер за кількістю договорів (страхування від нещасних випадків на транспорті) має збитковість на рівні всього **6%**.

Щоправда, за добровільними видами показник такий самий – в цілому **38%**. Але в даному випадку купівля полісу – це було свідоме рішення страхувальників, тоді як у випадку обов'язкового страхування – вимоги регулювання. Крім того, тут статистику теж псують окремі види страхування. Якщо подивитися на статистику за найбільш популярними видами, то в них співвідношення дещо краще. Наприклад, в автомобільного страхування (КАСКО) це **50%**, в медичного – взагалі **63%**.

Це прямий наслідок адміністративного регулювання страхових сум та тарифів (технічно – їх співвідношення). При даній страховій сумі, тарифи повинні розраховуватись та регулярно оновлюватись на основі актуарних даних. Крім того, ціна повинна включати різні фактори, які впливають на ризик. В принципі, це ази страхової справи, але вони не завжди були дотримані в ході цінового регулювання конкретних видів обов'язкового страхування.

Вирішити проблему повинна імплементація рекомендацій щодо тарифів, детально викладених в розділі 13 – ціноутворення повинно бути ринковим.

20 | МОДЕЛЬ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

За результатами проведеного аналізу сфери обов'язкового страхування, нами було створено **модель обов'язкового страхування**. Модель включає наступні компоненти:

- ◆ запровадження обов'язкового страхування (випадків зобов'язань фізичних та юридичних осіб укладати договори страхування) має здійснюватися виключно законами України. В свою чергу рамковий закон у сфері страхування має містити загальні принципи запровадження обов'язкового страхування для мінімізації випадків впровадження нових необґрунтованих видів обов'язкового страхування;
- ◆ необхідність встановлення державою загальних вимог до здійснення обов'язкового страхування. Вважаємо, що таку вимогу в українському законодавстві можна реалізувати через встановлення:
 - 1) істотних умов договорів обов'язкового страхування в спеціальних законодавчих актах;
 - 2) типової форми договорів обов'язкового страхування того чи іншого виду. Таку типову форму може затверджувати Регулятор страхового ринку (Нацкомфінпослуг) разом з центральним органом виконавчої влади, що відповідає за сферу, в якій вимагається здійснення обов'язкового страхування;
 - 3) загальних вимог страхування у відповідних спеціальних законодавчих актах;
- ◆ необхідність вільного тарифоутворення є важливою передумовою для розвитку ринку обов'язкового страхування. Саме відсутність вільного тарифоутворення призвела до залишення деяких з видів обов'язкового страхування без практичної реалізації. Вільне тарифоутворення дозволить страховикам встановлювати розміри страхових платежів з урахуванням ризико-орієнтовного підходу до діяльності суб'єкта господарювання (дій фізичної особи); прорахувати розмір реальних збитків внаслідок настання страхового випадку; спонукати страхувальника до мінімізації ризиків від настання страхового випадку та вживання заходів превентивного характеру для попередження його настання;
- ◆ ліміти відповідальності мають відповідати міжнародним зобов'язанням України (у разі їх наявності) та мають бути визначені серед загальних вимог до здійснення обов'язкового страхування;
- ◆ встановлення вимог до діяльності страховиків, як загальних так і спеціальних, тобто, всі страховики мають відповідати загальним вимогам до здійснення господарської діяльності у сфері страхування і тільки деякі – спеціальним, якщо такі спеціальні вимоги встановлені до виду страхування, що ними здійснюється. Встановлення спеціальних вимог до діяльності страховика, як ліцензіата, має здійснюватись на рівні ліцензійних умов. Слід зазначити, що навіть для деяких видів, які на сьогодні є добровільними видами страхування, можна встановити специфічні вимоги до страхових компаній, які їх здійснюють, наприклад, медичне страхування (*Більш детально Див. пункт 21 цієї Зеленої книги*), тому визначати специфічні вимоги до страхових компаній через поняття «обов'язкове страхування» є недоцільним. Отже, не слід ототожнювати поняття «обов'язкові види страхування» зі специфічними вимогами до страхових компаній;

◆ відкриті реєстри укладених страхових договорів є дуже важливою частиною функціонування обов'язкового страхування і дозволяє не тільки контролюючим органам здійснювати за громадянами та суб'єктами господарювання так званий дистанційний нагляд, а й сприяє постраждалим внаслідок настання страхового випадку реалізувати своє право на відшкодування спричиненої їм шкоди;

◆ перевірка укладення договорів ОС при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) є вкрай важливою умовою для реалізації запроваджених видів обов'язкового страхування. Відсутність державного нагляду (контролю) за укладанням договорів страхування залишає впроваджені види страхування лише «задекларованими на папері». Такі обов'язкові види страхування фактично перетворюються на добровільні і або взагалі не виконуються, або не виконуються більшістю суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Отже, державний нагляд (контроль) за дотримання вимог щодо укладення суб'єктами господарювання/фізичними особами договорів страхування є однією із ключових складових частин механізму обов'язкового страхування;

◆ забезпечення відповідальності (при встановленні вимог щодо ОС, держава має одразу встановити міру відповідальності за його не здійснення). Встановлення відповідальності є ще однією з обов'язкових вимог для реалізації та впровадження ОС. При чому, встановлення незначної відповідальності не спонукає громадян та суб'єктів господарювання до укладення договорів обов'язкового страхування, бо багатьом з них набагато дешевше сплатити штраф, особливо, якщо такий суб'єкт господарювання відноситься до незначного ступеня ризику та перевіряється не частіше ніж **один раз на п'ять років**, ніж кожного року сплачувати страхові платежі за страховку. Отже, важливо не тільки запровадити відповідальність, а й встановити її у достатньому розмірі.

Модель страхування дозволить ефективно реалізувати впроваджені державою види обов'язкового страхування, забезпечити всебічний захист застрахованих осіб та на максимально можливому рівні відшкодувати шкоду, завдану настанням страхового випадку.

21 | МЕТОДОЛОГІЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Окрім проблем сфери ОС, які наявні у його нормативному полі, юридичному та практичному механізмі його імплементації, що були розглянуті в попередніх розділах цієї Зеленої книги, головною проблемою у сфері ОС є відсутність єдиного методологічного розуміння доцільності застосування механізмів обов'язкового страхування до тих чи інших правовідносин.

Так, на сьогодні обов'язкове страхування застосовується хаотично, спрямовано на досягнення різних цілей, застосовується до сфер, в яких його застосовувати недоцільно. Прикладом хаотичності застосування ОС може бути одночасне спрямування страхування на захист інтересів третіх осіб, особистих майнових інтересів, життя та здоров'я власних працівників тощо. Одним із прикладів ОС, що є недоцільним, може бути страхування засобів водного транспорту. Недоцільним цей вид обов'язкового страхування є тому, що держава не повинна турбуватися за компенсацію вартості втраченої приватної власності кожного окремого громадянина, зобов'язуючи його страхувати свої власні ризики. Питання приватної власності відноситься до кола питань суто індивідуального характеру та має самостійно вирішуватись власником такого майна. Здійснення страхування особистого майна страхувальника має бути віднесено до добровільного виду страхування і здійснюватись на розсуд власника такого майна.

Отже, держава не повинна зобов'язувати осіб страхувати свою власність, а має лише створити умови для розвитку різноманітних видів добровільного страхування.

Обов'язкове страхування державою власного майна та інших своїх майнових ризиків, також, є недоцільним, тому що держава має у своєму постійному розпорядженні бюджетні кошти і може завдяки цим коштам покривати свої ризики та боргові зобов'язання. Здійснення постійного страхування в державному секторі економіки призведе тільки до постійного зайвого фінансового навантаження на господарюючих суб'єктів, адже ймовірність настання страхових випадків за багатьма видами страхування, де страхувальником має виступати держава, є або низькою, або взагалі відсутня. При цьому страхові премії для забезпечення відповідного обов'язкового страхування мають сплачуватись державою постійно і в установленому розмірі.

Прикладом недоцільності такого обов'язкового страхування є страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі, що здійснюється Державним космічним агентством України.

В той же час, обов'язкове страхування має запроваджуватись для забезпечення компенсації шкоди, спричиненої життю і здоров'ю третіх осіб, їх майну та навколишньому природному середовищу внаслідок діяльності, дій або бездіяльності застрахованих осіб, в тому числі і з використанням такою особою об'єктів та засобів підвищеної небезпеки.

За допомогою обов'язкового страхування держава повинна сприяти максимальному захищенню власних громадян, що можуть потрапити у скрутне становище або непередбачувану ситуацію і мають право на безпечне для життя та здоров'я навколишнє природне середовище. Це можуть бути, також, ті ситуації, коли подолання наслідків настання страхового випадку не може бути здійснене без зовнішньої матеріальної допомоги, у зв'язку із недостатністю коштів у винної сторони, або у разі відсутності або неможливості виявити винну особу.

Так, держава має опікуватись власними громадянами, що тимчасового перебувають на території інших країн з туристичною метою, зобов'язуючи суб'єкта туристичної діяльності здійснювати їх медичне страхування та страхувати від настання нещасних випадків.

Захищатися мають і загальносуспільні інтереси, коли шкода спричиняється навколишньому природному середовищу, яке повинно бути безпечним та нешкідливим для оточуючих громадян. У випадках спричинення шкоди навколишньому природному середовищу, страхування має на меті сприяти максимальному та швидкому подоланню наслідків аварій, техногенних катастроф, шляхом відновлення якісних і кількісних властивостей довкілля (відновлення стану забруднених водойм та ґрунту, висаджування нових дерев, замість понівечених внаслідок пожежі тощо).

Доцільним є застосування обов'язкового страхування, також, у випадках, коли шкода може бути спричинена особами, професійна діяльність яких здатна негативно впливати на значне коло осіб. Така професійна діяльність може бути пов'язана з виконанням певних державних функцій. Як приклад можна навести здійснення страхування цивільно-правової відповідальності приватних нотаріусів. Саме під час виконання приватними нотаріусами функції державного реєстратора прав на нерухоме майно та засвідчення правочинів, можуть траплятися випадки неправомірного позбавлення осіб права власності на їх майно.

Виконання будь-яких владних повноважень держави може призводити до зловживань з боку осіб, на яких такі функції покладені, або навіть і до вчинення ними незаконних дій, наприклад, з метою особистого збагачення.

Разом з тим, не слід ототожнювати з вищезазначеними третіми особами працівників підприємств, установ та організацій, які сьогодні на законодавчому рівні продовжують підлягати обов'язковому державному страхуванню. Працівниками, які підлягають обов'язковому державному страхуванню, зокрема, є медичні та фармацевтичні працівники, працівники органів державного архітектурно-будівельного контролю. Здійснення обов'язкового державного страхування цих осіб є недоцільним, оскільки вони вже підлягають обов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок тимчасової втрати працездатності, у разі нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Крім того, законодавчо закріплений обов'язок страхувати таких працівників державою не виконується протягом останніх **трьох** років¹ (*Більш детально Див. пункт 16 цієї Зеленої книги*).

Не слід також забувати про міжнародні зобов'язання України, що в деяких випадках встановлюють необхідність впроваджувати обов'язкове страхування. До таких видів обов'язкового страхування слід віднести відповідальність власника морського судна за шкоду заподіяну розливом нафти та відповідальність оператора ядерної установки, за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту.

Ще однією категорією, чий інтереси потребують застосування обов'язкового страхування, є інтереси держави або відповідної територіальної громади. Такі випадки можуть виникати внаслідок передачі державного або комунального майна третім особам в користування і експлуатацію. Обов'язкове страхування державного та комунального майна спрямовано на забезпечення можливості його відновлення (придбання нового, замість втраченого) у разі втрати внаслідок недбалої експлуатації третіми особами або дії обставин непередбачуваної сили.

Отже, враховуючи вищенаведене, першою функцією обов'язкового страхування можна виділити функцію, спрямовану на відшкодування спричиненої шкоди, тобто, компенсаторну функцію. Компенсаторна функція ОС повинна полягати у

¹ Консолідовані звітні дані Нацкомфіннослуг - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>

максимально можливого відшкодуванні збитків, завданих внаслідок настання страхової події.

Другою функцією обов'язкового страхування має бути превентивна функція, що спрямована на попередження або, хоча б, мінімізацію ризиків настання страхових подій. Превентивна функція ОС має полягати у створенні страхувальником умов, які забезпечують зниження рівня ризику та збитків, зумовлених настанням страхових випадків. Страхові компанії повинні стимулювати страхувальників здійснювати запобіжні заходи з метою недопущення страхових випадків або мінімізації наслідків від їх настання. Як приклад, для попередження настання страхових випадків та мінімізації їх наслідків страхувальникам слід дотримуватись правил техніки безпеки, вживати протипожежні заходи, заходи для непоширення інфекції на інші території, тощо. Страхові компанії можуть заохочувати страхувальників до здійснення запобіжних заходів шляхом встановлення привабливого розміру тарифів на страхові послуги або рівня відшкодування збитків, надавати пільги при сплаті страхових премій тим страхувальникам, які здійснили витрати на запобіжні заходи щодо обмеження умов настання та поширення страхових ризиків.

Гарним прикладом застосування страховиками заохочувальних заходів до страхувальників може слугувати такий вид обов'язкового страхування, як обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Так, страховики для заохочення безаварійної експлуатації транспортних засобів, застосовують при укладенні договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності коригуючий коефіцієнт (бонус-малус) залежно від наявності чи відсутності страхових випадків з вини осіб, відповідальність яких застрахована, в період дії попередніх договорів такого обов'язкового страхування.

Таким чином, **обов'язкове страхування** – це форма впливу держави на суспільні відносини, яка спрямована на попередження або мінімізацію ризиків настання страхової події та забезпечення максимально можливої компенсації шкоди, завданої внаслідок настання страхової події.

Регулювання правовідносин, у рамках способу «Обов'язкове страхування» спрямоване на (цілі):

- ◆ мінімізацію ризиків настання страхової події (превентивна функція);
- ◆ забезпечення всебічної та максимально можливої компенсації шкоди, завданої внаслідок страхового випадку (компенсаторна функція);
- ◆ створення та підтримання безпечного довкілля;
- ◆ мінімізацію майнових ризиків держави та територіальних громад;
- ◆ захист державою прав та інтересів своїх громадян.

Критерії застосування обов'язкового страхування:

- ◆ відповідальність перед третіми особами;
- ◆ провадження діяльності, яка має високий ступінь ризику та поширюється на велике коло осіб/ експлуатація об'єкта підвищеної небезпеки;
- ◆ міжнародні зобов'язання.

22 | МЕТОДОЛОГІЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦИФІЧНИХ ВИМОГ ДО СТРАХОВИКІВ

Крім покладення на громадян та суб'єктів господарювання обов'язку здійснювати страхування за певними видами господарської діяльності, ще однією важливою частиною сфери страхування є вимоги, що пред'являються до господарської діяльності страховиків. Такі вимоги слід умовно поділити на загальні, дотримуватись яких мають всі страховики, та специфічні, яким мають відповідати тільки страховики, що здійснюють окремі види страхування.

Нижче наведені критерії, за наявності яких необхідно застосовувати специфічні вимоги до страховиків.

Критерії, за наявності яких застосовуються специфічні вимоги до страховиків:

- ◆ необмежене коло осіб, яким може бути спричинена шкода внаслідок виникнення страхового випадку;
- ◆ необхідність здійснення безперервного страхування (наприклад, медичне страхування фізичної особи протягом всього її життя);
- ◆ необхідність негайного відшкодування шкоди;
- ◆ необхідність забезпечення страховим покриттям всієї території України;
- ◆ необхідність швидкого реагування при настанні страхового випадку (наприклад, коли від своєчасності отримання страхового відшкодування залежить життя та здоров'я людини);
- ◆ необхідність здійснення страхового відшкодування значного розміру та в повному обсязі;
- ◆ висока ймовірність настання страхового випадку.

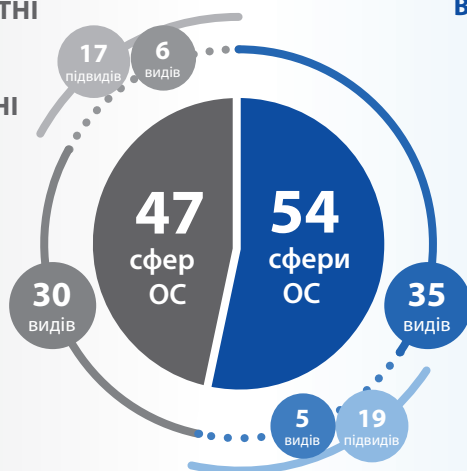
До таких специфічних вимог, яким мають відповідати певні страховики необхідно віднести:

- ◆ необхідність мати бездоганну ділову репутацію на ринку страхових послуг. Бездоганна ділова репутація має підтверджуватись, наприклад, відсутністю рішень суду про виплату страхових відшкодувань (тобто відсутність безпідставної відмови страховика у виплаті страхового відшкодування);
- ◆ необхідність мати досвід роботи на ринку страхування, наприклад, не менше **3** років. Досвід має підтверджуватись достатньою кількістю укладених договорів страхування кожного кварталу та певним розміром здійснених страхових виплат;
- ◆ обов'язок входити до складу створеного страхового пулу (для тих видів, де вони мають бути створені);
- ◆ необхідність мати підвищений розмір статутного капіталу, резервних та інших фондів;
- ◆ необхідність мати працівників певної кількості та кваліфікації. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування;
- ◆ необхідність мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню при виникненні страхового випадку.

23 | РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ДО ВИДІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПЕЦИФІЧНИХ ВИМОГ ДО СТРАХОВИКІВ

АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО
СТРАХУВАННЯ ПІДЛЯГАЛА 101 СФЕРА ОС:

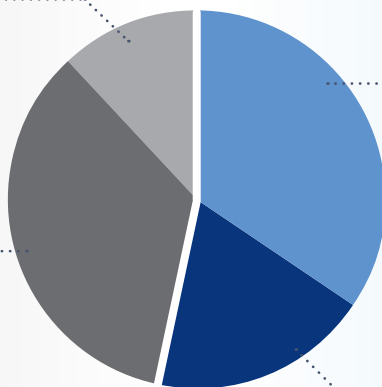
ВИДИ ОС, ЯКІ ВІДСУТНІ
В СТАТТІ 7 ЗАКОНУ
ПРО СТРАХУВАННЯ,
ПРОТЕ, ПЕРЕДБАЧЕНІ
ІНШИМИ
ЗАКОНОДАВЧИМИ
АКТАМИ

ВИДИ ОС, ВИЗНАЧЕНІ
СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ
ПРО СТРАХУВАННЯ

12

застосовуються
правильно

35

застосовуються
правильно

35

застосовуються
неправильно

4

потрібно застосовувати
специфічні вимоги до
страховиків

19

застосовуються
неправильно

29

потрібно
застосовувати
специфічні вимоги до
страховиків

43

не потрібно
застосовувати
специфічні вимоги
до страховиків

25

не потрібно застосовувати
специфічні вимоги до страховиків

23.1

СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКІ НАЯВНІ В СТАТТІ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ, ДО ЯКИХ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ЗАСТОСОВУВАТИ ДОЦІЛЬНО

23.1.1

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

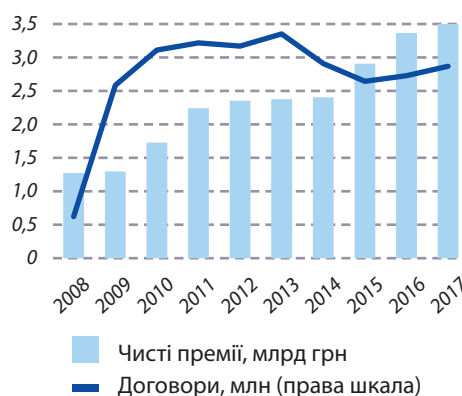
ОПИС РИНКУ

ЗА ВНУТРІШНІМИ ДОГОВОРАМИ

Найбільший за економічними показниками вид обов'язкового страхування (та один з найбільших серед видів страхування взагалі). Для цього є мінімум **три** причини. По-перше, в країні багато автомобілів. За даними Міністерства інфраструктури, в Україні налічується **9,2 млн** наземних транспортних засобів, включаючи **6,9 млн** легкових авто¹. По-друге, транспорт традиційно пов'язаний з підвищеною небезпекою. За даними Міністерства внутрішніх справ, в 2017 році відбулося **27 тис.** ДТП, в яких постраждало **38 тис. чоловік**, в тому числі загинуло **3,4 тис.**² По-третє, наявність полісу порівняно легко контролювати.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	3,690 млрд грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	23,637 млрд грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	1,886 млрд грн
Кількість ліцензіатів	57	Чисті виплати в 2008-2017 рр.	9,993 млрд грн
Кількість діючих компаній	57	Оцінка збитковості в 2017 р.	51,1%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	42,3%
Кількість в 2017 р.	7,3 млн	Історичний мінімум збитковості	36,1%
Кількість в 2008-2017 рр.	75,4 млн	Історичний максимум збитковості	51,1%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

¹ Статистичні дані по галузі автомобільного транспорту <https://mtu.gov.ua/content/statistichni-dani-po-galuzi-avtomobilnogo-transportu.html>

² Кількість дорожньо-транспортних пригод та кількість померлих у них http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/tr/tr_rik/tr_rik_u/k_dtp_kp_u.htm

ЗА МІЖНАРОДНИМИ ДОГОВОРАМИ

Даний вид страхування є популярним, оскільки чимало українців, особливо з прикордонних регіонів, відвідує сусідні країни. За даними Державної служби статистики України, в 2016 році було зафіксовано близько **3,4 млн** пропусків українського автомобільного транспорту через державний кордон на виїзд з України¹. Зараз цей показник повинен бути ще вище, оскільки з липня 2017 року діє безвізовий режим з Європейським союзом.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	1,057 млрд грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	4,980 млрд грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0,336 млрд грн
Кількість ліцензіатів	57	Чисті виплати в 2008-2017 р.	1,377 млрд грн
Кількість діючих компаній	11	Оцінка збитковості в 2017 р.	31,8%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	27,7%
Кількість в 2017 р.	701,5 тис.	Історичний мінімум збитковості	5,6%
Кількість в 2008-2017 рр.	6,6 млн	Історичний максимум збитковості	38,6%

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

РЕГУЛЮВАННЯ

Крім Закону про страхування, яким запроваджено обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, відносини у сфері цього виду обов'язкового страхування регулюються окремим Законом.

Таким Законом є Закон про страхування наземного транспорту. Однак, далеко не всі питання врегульовані Законом про страхування наземного транспорту. Так, в цій сфері діє ще тринадцять підзаконних нормативно-правових актів. Список всіх нормативно-правових актів, що регулюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів приведений у Таблиці №1. Слід, передусім, відмітити, що зазначений вид обов'язкового страхування є найбільшим за кількістю укладених договорів, виплачених страхових премій та страхових відшкодувань.

Однією з найпомітніших та суттєвих відмінностей, притаманних тільки цьому виду страхування, є застосування до страховальників принципу бонус-малус.

¹ Статистичний збірник «Транспорт і зв'язок України. 2016 рік», таблиця 3.21 http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/zb/09/zb_tr_2016w.zip

Відповідно до статті 1 Закону про страхування наземного транспорту бонус-малус визначений, як коригуючий коефіцієнт, за допомогою якого страховик коригує страхову премію залежно від того, чи були страхові випадки по відношенню до об'єкта страхування у певному проміжку часу.

Застосування принципу бонус-малус заохочує страхувальників до безаварійної експлуатації транспортних засобів та, безумовно, є інструментом спрямованим на попередження правопорушень.

В цій Зеленій книзі ми розглянемо всі механізми та інструменти, за допомогою яких здійснюється обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, та порівняємо їх з Директивою №2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності (кодифікована версія), яку Україна має імплементувати за Угодою про асоціацію¹.

Крім Закону про страхування наземного транспорту, страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів регулюється ще **13** нормативно-правовими актами, а саме:

- ◆ постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. №671 «Про затвердження Порядку розрахунку резервів незароблених премій, що проводиться за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;
- ◆ постановою Кабінету Міністрів України від 6 січня 2005 р. №5 «Про затвердження максимальних розмірів страхових платежів за договорами міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;
- ◆ постановою Кабінету Міністрів України від 6 липня 1998 р. №1024 «Про здійснення контролю за наявністю договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів під час перетину державного кордону України» (далі – Постанова №1024);
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 23.07.2013 №2401 «Про затвердження Кваліфікаційних вимог до страхових агентів, необхідних для здійснення посередницької діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (далі – Розпорядження №2401);
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 18.04.2013 №1270 «Про затвердження Порядку реєстрації страхових агентів, які мають право здійснювати посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, у Моторному (транспортному) страховому бюро України» (далі – Розпорядження №1270);
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 27.10.2011 №673 «Про затвердження Положення про особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»;
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 18.08.2011 №544 «Про затвердження Кваліфікаційного мінімуму для осіб, які здійснюють діяльність із визначення причин настання страхового випадку та розміру збитків (аварійних комісарів) при страхуванні наземних транспортних засобів (крім засобів залізничного транспорту)»;

¹ Додаток XVII до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони - <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu>

- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 09.07.2010 №566 «Про деякі питання здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (далі – Постанова №566);
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 19.06.2007 №7495 «Про затвердження зразка і технічного опису спеціального знака, що видається страхувальнику при укладенні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, та порядку його заповнення і використання»;
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 05.04.2007 №7114 «Про затвердження Порядку укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України»;
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 23.02.2006 №5417 «Про затвердження Порядку залучення Моторним (транспортним) страховим бюро України аварійних комісарів, експертів або юридичних осіб, у штаті яких є аварійні комісари чи експерти, для визначення причин настання страхових випадків та розміру збитків»;
- ◆ наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.11.2007 №451 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності підрозділів Державтоінспекції МВС України щодо контролю за наявністю у водіїв полісів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та страхових сертифікатів «Зелена картка» при нагляді за дорожнім рухом» (далі – Наказ №451);
- ◆ розпорядження Нацкомфінпослуг від 17.11.2011 №698 «Про затвердження максимальних розмірів страхової виплати за шкоду, заподіяну майну потерпілих, у разі оформлення документів про дорожньо-транспортну пригоду без участі уповноважених на те працівників Державтоінспекції МВС України».

Деякі з вищенаведених нормативно-правових актів не відповідають актам вищої юридичної сили, не узгоджуються з іншими нормативно-правовими актами, є незаконними, неактуальними або містять норми, що несуть в собі корупційні ризики, є непрозорими.

Так, стосовно Наказу №451 слід зазначити, що Законом про страхування наземного транспорту не передбачено його розроблення Міністерством внутрішніх справ України, що фактично робить цей наказ незаконним. Крім того, норми Наказу №451 не узгоджуються із Законом про страхування наземного транспорту з огляду на нижченаведене.

Статтю 21 Закону про страхування наземного транспорту передбачено, що контроль за наявністю договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (далі – поліс) здійснюється відповідними підрозділами Національної поліції при складанні протоколів щодо порушень правил дорожнього руху та оформленні матеріалів дорожньо-транспортних пригод. Це означає, що наявність полісу перевіряється у разі:

- ◆ зупинення транспортного засобу за порушення його водієм правил дорожнього руху;
- ◆ скоєння дорожньо-транспортної пригоди за участю водія транспортного засобу, у якого перевіряється наявність полісу.

На відміну від Закону про страхування наземного транспорту, пунктом 2 Наказу №451 передбачається, що на вимогу працівника Державтоінспекції МВС України водій зупиненого транспортного засобу зобов'язаний пред'явити йому для перевірки документи, передбачені пунктом 2.1 Правил дорожнього руху України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року №1306, у тому числі поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Таким чином, Наказ №451 не пов'язує перевірку полісу з порушенням водієм правил дорожнього руху, що не узгоджується із відповідною нормою, викладеною в Законі про страхування наземного транспорту.

Виникає низка питань і до положень Постанови №1024, розроблення якої, також, не було передбачено ні Законом про страхування наземного транспорту, ні Законом про страхування, ні Законом України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України». Отже, Постанова №1024 теж є незаконною.

Постанова №1024, також, наділяє Адміністрацію Державної прикордонної служби України повноваженнями, що не передбачені ні Законом про страхування наземного транспорту, ні Законом України «Про прикордонний контроль», ні Положенням про Адміністрацію Державної прикордонної служби України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. №533. Ці повноваження стосуються можливості Адміністрації Державної прикордонної служби України вилучати страхові сертифікати з ознаками підробки та передавати їх територіальним органам Міністерства внутрішніх справ для вжиття заходів відповідно до законодавства. Зазначені повноваження Адміністрації Державної прикордонної служби України мають закріплюватись законом. Про необхідність закріплення повноважень Адміністрації Державної прикордонної служби України, як органу державної влади, на рівні закону, говорить стаття 19 Конституції України, відповідно до якої, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Розпорядження №2401 містить посилання на неактуальні ліцензійні умови, а саме: на Ліцензійні умови провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 23 грудня 2004 року №3178, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2004 року за №1654/10253. Зазначені Ліцензійні умови втратили чинність на підставі розпорядження Нацкомфінпослуг від 04.04.2017 №868 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Держфінпослуг з питань ліцензування діяльності з надання фінансових послуг». Таким чином, пункт 2 Розпорядження №2401 потребує внесення змін, в частині заміни неактуальних Ліцензійних умов на актуальні.

Втойже час, підпункт 4 пункту 2 Розпорядження №2401 містить непрозорі вимоги до страхових агентів, що мають право займатися посередницькою діяльністю у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. Так, відповідно до підпункту 4 пункту 2 Розпорядження №2401, страховий агент, який має право займатися посередницькою діяльністю у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, повинен мати навички користувача персонального комп'ютера, рівень яких встановлюється страховиком.

Зазначена норма дозволяє різним страховикам встановлювати різні вимоги до кандидатів у страхові агенти, в тому числі, й різні вимоги до кожного з кандидатів в страхові агенти до одного й того самого страховика. Однак, вимоги до діяльності посередників повинні бути чітко визначені, а не в кожному конкретному випадку встановлюватись окремими страховиками. Саме з цією метою і встановлюються кваліфікаційні вимоги до страхових агентів нормативно-правовими актами. Отже, якщо вимоги до наявності певних навичок користувача персонального комп'ютера є важливими та обов'язковими, то їх слід передбачити в цьому акті.

Підпунктом 1 пункту 2 Розпорядження №2401 передбачено, що страховий агент, який має право займатися посередницькою діяльністю у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, повинен мати досвід роботи не менше **двох** років. Проте, який саме досвід страховий агент повинен мати не зазначено, чи взагалі будь-який досвід роботи, чи досвід роботи у будь-якій сфері страхування, чи досвід роботи з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Низку питань викликає пункт 3 Розпорядження №2401, яким передбачено, що Моторне (транспортне) страхове бюро України здійснює у спосіб, погоджений з Нацкомфінпослуг, координацію перевірки у страхових агентів знань основних засад страхування та посередницької діяльності у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, визначених підпунктами 2, 3 пункту 2 розділу II цих Кваліфікаційних вимог.

Отже, з Розпорядження №2401 незрозуміло, що це за погодження Нацкомфінпослуг способу перевірки Моторним (транспортним) страховим бюро України знань у страхових агентів та що це за координація перевірки, це що документ дозвільного характеру? Якщо це документ дозвільного характеру, то чому він не міститься в Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженим Законом України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»?

Враховуючи наведене, Розпорядження №2401 потребує ретельного перегляду і внесенню відповідних змін та доповнень.

Слід також зазначити щодо євроінтеграційних зобов'язань України в частині визначення вимог до посередників. Так, Україна має імплементувати Директиву №2002/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 9 грудня 2002 року про посередництво у страхуванні, в статті 4 якої визначаються, зокрема, кваліфікаційні вимоги до посередників. Таким чином, Розпорядження №2401 і Закон про страхування мають бути приведені у відповідність до вимог Директиви №2002/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 9 грудня 2002 року про посередництво у страхуванні.

Розпорядження №1270 містить норму, що не відповідає Закону про фінансові послуги. Так, відповідно до статті 40 Закону про фінансові послуги, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, може застосовувати такі заходи впливу, як виключення відповідно до законодавства учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг) з Державного реєстру фінансових установ або реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги.

Статтю 1 Закону про фінансові послуги встановлено, що учасниками ринку фінансових послуг, зокрема, є особи, які провадять діяльність з надання посередницьких послуг на ринках фінансових послуг. Згідно зі статтю 15 Закону про страхування страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери, страхові агенти.

Отже, виключення страхових агентів з реєстру є заходом впливу на страхових посередників, тобто адміністративно-господарською санкцією, та має відбуватися за рішенням Нацкомфінпослуг.

В той же час, пунктом 3.3. Розпорядження №1270 передбачено, що дирекція МТСБУ приймає рішення про виключення страхового агента з Реєстру¹ у випадках: виявлення при проведенні Нацкомфінпослуг перевірки страховика порушень страховим агентом законодавства про фінансові послуги, у тому числі виявлення

¹ Реєстр – електронної автоматизованої системи збору, накопичення та обробки даних про страхових агентів. Реєстрація страхових агентів, які мають право здійснювати посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, здійснюється шляхом унесення до Реєстру інформації, необхідної для реєстрації та ідентифікації страхового агента, а також відомостей щодо його діяльності у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (пункт 1.3 Розпорядження №1270).

невідповідності страхового агента професійним якостям та діловій репутації, встановленим Кваліфікаційними вимогами.

Застосування Дирекцією Моторного бюро зазначеної вище санкції до страхових агентів суперечить вимогам Закону про фінансові послуги.

Пунктом 3.4. Розпорядження №1270 передбачено, що страховий агент, який виключений із Реєстру у разі порушення ним законодавства про фінансові послуги, може бути повторно внесений до Реєстру не раніше, ніж через 12 місяців з дати такого виключення. Слід зазначити, що норма про внесення страхових агентів до реєстру тільки через рік є обмеженням або зупиненням діяльності суб'єкта господарювання, тобто адміністративно-господарською санкцією. Ця норма, як адміністративно-господарська санкція, має встановлюватися у законі. Проте ні в Законі про фінансові послуги, ні в Законі про страхування, ні в Законі про страхування наземного транспорту такої санкції не закріплено.

Нагадаємо, що положення про встановлення адміністративно-господарських санкцій законом закріплено в статті 238 Господарського кодексу України. Так, відповідно до статті 238 Господарського кодексу України, за порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання можуть бути застосовані уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування адміністративно-господарські санкції, тобто заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення суб'єкта господарювання та ліквідацію його наслідків.

Види адміністративно-господарських санкцій, умови та порядок їх застосування визначаються цим Кодексом, іншими законодавчими актами. Адміністративно-господарські санкції можуть бути встановлені виключно законами.

Слід також зазначити щодо євроінтеграційних зобов'язань України в частині реєстрації посередників. Так, Україна має імплементувати Директиву №2002/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 9 грудня 2002 року про посередництво у страхуванні, в статті 3 якої визначаються, зокрема, положення щодо реєстрації посередників. Таким чином, Розпорядження №1270 має бути приведене у відповідність до вимог Директиви №2002/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 9 грудня 2002 року про посередництво у страхуванні.

Статтею 9 Закону про страхування наземного транспорту затверджені страхові суми, які на сьогодні відрізняються від страхових сум, визначених в Розпорядженні №566, а саме: в Законі про страхування наземного транспорту за шкоду майну розмір страхової суми складає **50 тис. гривень**, а за шкоду життю і здоров'ю – **100 тис. гривень**, а в Розпорядженні – відповідно **100 тис.** та **200 тис. гривень**.

Отже, розміри страхових сум, визначені в Законі про страхування наземного транспорту та Розпорядження №566, доцільно узгодити між собою.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Директива №2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності¹.

В рамках імплементації Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання щодо імплементації Директиви №2009/103/ЄС про страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності.

Директивою №2009/103/ЄС (статтею 5) визначається, що здійснення страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів є обов'язковим для усіх держав-членів. У преамбулі даної Директиви йдеться про те, що страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів (автострахування) має особливу важливість для громадян Європи – власників полісів та постраждалих у дорожньо-транспортних пригодах.

Директивою встановлюється обов'язок функціонування національного бюро страховиків, яке означає професійну організацію, що створена відповідно до Рекомендації №5, прийнятої 25 січня 1949 року підкомітетом з автомобільного транспорту Комітету з внутрішнього транспорту Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй та об'єднує страхові компанії, які уповноважені займатися страхуванням автотранспортних засобів з цивільної відповідальності в державі-члені.

Іншою Директивою №2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестрахування (Платоспроможність II) встановлюється обов'язок страхової компанії, яка має намір здійснювати страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів (автострахування), покривати ризики у класі 10 у Частині А Додатку I до Директиви 2009/138/ЄС, не включаючи зобов'язання перевізника, подати заяву про те, що вона є членом національного бюро страховиків та національного гарантійного фонду². Відповідно до частини 1 статті 10 Директиви №2009/103/ЄС національний гарантійний фонд – це спеціально уповноважений орган із завданням надати компенсацію, у межах зобов'язань по страхуванню за шкоду, заподіяну майну або здоров'ю особи, яка була спричинена невідомим транспортним засобом або транспортним засобом відносно якого страхова вимога не була задоволена. На українському ринку автострахування органом, який є національним бюро страховиків, а також поєднує в собі національний гарантійний фонд, є МТСБУ.

Статтею 6 Директиви 2009/103/ЄС встановлюються зобов'язання щодо комунікації та співпраці між національними бюро страховиків держав-членів. Так, у випадку, коли настає аварія, що була спричинена транспортним засобом, який звичайно знаходиться на території іншої держави-члена, національне бюро страховиків держави-члена, на території якої сталася аварія збирає інформацію щодо:

- ◆ території, на якій зазвичай перебуває автотранспортний засіб, та про його реєстраційні відмітки, якщо такі є;
- ◆ деталей страхування автотранспортного засобу, що зазвичай наводяться на зеленій картці, якою володіє особа, відповідальна за збереження автотранспортного засобу, в тому ступені, в якому такі

¹ Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability (Text with EEA relevance) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32009L0103>

² Referred to in Article 1(4) of Second Council Directive of 30 December 1983 on the approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles (84/5/EEC) - <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1984/5/2005-06-11>

деталі вимагаються державою-членом, на території якої зазвичай перебуває автотранспортний засіб.

Також, кожна держава-член забезпечує, що національне бюро страховиків повідомляє вищезазначену інформацію національному бюро страховиків держави-члена, в якій зазвичай перебуває транспортний засіб.

Директива №2009/103/ЄС містить зобов'язання щодо мінімальних сум покриття обов'язкового страхування. Так, відповідно до статті 9, не може бути встановлена державою-членом менша сума покриття, аніж:

- у випадку особистого ушкодження, – мінімальна сума покриття у **1 млн євро** на одного постраждалого;
- у випадку шкоди майну, – **1 млн євро** на одну вимогу незалежно від кількості постраждалих.

Кожні **п'ять** років, починаючи з 11 червня 2005 року, зазначені суми переглядаються відповідно до Європейського індексу споживчих цін (ЄІЦ), встановленого Регламентом Ради (ЄС) №2494/95.

Відповідно до українського законодавства, мінімальна сума покриття у випадку особистого ушкодження становить **200 тис. гривень**, а у випадку шкоди майну – **100 тис. гривень**.

З метою імплементації положень Директиви №2009/138/ЄС був розроблений та зареєстрований законопроект №3670-д від 13.02.2018 «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів»¹. Зокрема, даним законопроектом передбачаються наступні розміри страхових сум на **один** страховий випадок (в млн грн):

Рік	За шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілих		За шкоду, заподіяну майну потерпілих	
	На одного потерпілого	На один страховий випадок *	На одного потерпілого	На один страховий випадок *
2020	1	20	0,5	2
2021	1,5	20	1	3
2022	2	20	1,5	4
2023	4	40	2	6
2024	10	50	4	10
2025	20	100	8	16

* незалежно від кількості потерпілих

Однак, зважаючи на євроінтеграційні зобов'язання України, відповідні суми мають бути збільшені, а законопроект 3670-д має бути доопрацьований з урахуванням того, що положення статті 9 Директиви 2009/103 повинні бути імplementовані до 31 грудня 2023 року².

Положеннями, які мають бути імplementовані українським законодавством, є норми Директиви щодо порядку врегулювання вимог, що виникають в результаті будь-якої ДТП, спричиненої автотранспортним засобом, на який поширюється

¹ Законопроект 3670-д від 13.02.2018 «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» - http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63478

² Відповідно до частини п'ятої статті 486 Угоди про асоціацію для цілей відповідних положень цієї Угоди, в тому числі відповідних Додатків і Протоколів, будь-яке посилання у таких положеннях на «дату набрання чинності цією Угодою» необхідно розуміти як «дату, з якої ця Угода застосовується тимчасово» відповідно до пункту 3 цієї статті. Перелік актів права ЄС у сфері страхування, до яких Україна зобов'язалася наблизити своє законодавство, передбачений пунктом «В» Доповнення XVII-2 Додатку XVII Розділу IV Угоди про асоціацію. Положення Розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею», а також додатки, доповнення та протоколи до нього, тимчасово застосовуються з 1 січня 2016 року відповідно до Рішення Ради ЄС від 29 вересня 2014 р. №2014/691/ЄС.

страховка. Так, кожна держава-член вживає всіх заходів, необхідних для забезпечення того, щоб усі страхові підприємства, які уповноважені займатися страхуванням автотранспортних засобів з цивільної відповідальності, призначали представника з врегулювання вимог в кожній державі-члені, іншій, ніж держава-член, в якій вони отримали свій офіційний дозвіл (стаття 19 Директиви №2009/103/ЄС). Таким чином, на законодавчому рівні необхідно передбачити обов'язок страховика призначити таку відповідальну особу (або укласти угоду зі страховим агентом) у кожній країні-члені. Також, слід визначити, що представник повинен володіти на високому рівні мовою країни, в якій він буде представляти інтереси страховика.

Ще одним положенням Директиви, яке має бути імплементоване є необхідність кожною державою-членом встановлювати або визначити інформаційний центр, відповідальний за:

ведення реєстру, що містить таку інформацію:

- (i) номери державної реєстрації автотранспортних засобів, які зазвичай перебувають на території відповідної держави;
- (ii) номери страхових полісів, що поширюються на використання таких автотранспортних засобів відносно ризику, класифікованого у класі 10 пункту А Додатку до Директиви 73/239/ЄЕС, інших, ніж відповідальність перевізника, та, коли термін чинності полісу вичерпано, дату закінчення страхового покриття;
- (iii) страхові підприємства, що покривають використання автотранспортних засобів відносно ризиків, класифікованих у класі 10 пункту А Додатку до Директиви 73/239/ЄЕС, інших, ніж відповідальність перевізника, та представники з врегулювання вимог, призначених такими страховими підприємствами відповідно до статті 21 цієї Директиви, назви яких повинні бути повідомлені інформаційному центру відповідно до частини 2 цієї статті;
- (iv) перелік автотранспортних засобів, які у кожній державі-члені користуються відступами від зобов'язання покриттям страхуванням цивільної відповідальності відповідно до частин 1 та 2 статті 5;
- (v) щодо автотранспортних засобів, зазначених у пункті (iv):

назва органу або установи, призначених відповідно до третього абзацу частини 1 статті 5 як таких, що несуть відповідальність за виплату компенсацій постраждалим сторонам у випадках, коли порядок, встановлений у пункті (а) частини 2 статті 2, не застосовується, якщо автотранспортний засіб користується відступом, передбаченим у першому абзаці частини 1 статті 5,

назва органу, що забезпечує покриття автотранспортного засобу у державі-члені, в якій він зазвичай перебуває, якщо такий автотранспортний засіб користується відступом. Передбаченим у частині 2 статті 5;

координацію зведення та розповсюдження такої інформації;

надання допомоги особам, які мають право на виплату компенсації, отримання інформації, зазначеної у підпунктах з (i) до (v) пункту (a).

На українському ринку автострахування такий реєстр веде МТСБУ, тобто, в даному випадку, МТСБУ й виступає таким інформаційним центром.

Відповідно до положень Директиви №2009/138/ЄС держави-члени повинні забезпечити умови, щоб постраждала сторона протягом семи років з дня дорожньо-транспортної пригоди мала право на невідкладне отримання від інформаційного центру держави-члена, в якій така особа перебуває постійно (резидентом якої вона є), держави-члена, в якій зазвичай перебуває автотранспортний засіб або держави-члена, в якій сталась дорожньо-транспортна пригода, такої інформації:

- (a) назву та адресу страхового підприємства;
- (b) номер страхового полісу;
- (c) назву та адресу представника з врегулювання вимог страхового підприємства у державі, в якій постійно перебуває постраждала сторона (резидентом якої вона є).

Таким чином, у нормативному полі необхідно закріпити обов'язок зберігати вищезазначену інформацію в реєстрі МТСБУ протягом семи років, а також передбачити в такому реєстрі у відкритому доступі інформацію про страхове підприємство, страховий поліс та представника, який здійснює врегулювання вимог страхового підприємства у відповідній державі. З цієї точки зору, запропонований законопроект №3670-д у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів також має бути доопрацьований.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Цей вид страхування одночасно підпадає під дію трьох критеріїв, які свідчать про необхідність залишення обов'язкового страхування. Так, передусім, транспортний засіб є джерелом (об'єктом) підвищеної небезпеки, що визначено в статті 1184 Цивільного кодексу України, відповідно до якої джерелом підвищеної небезпеки, зокрема, є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів.

По-друге, обов'язковому страхуванню підлягає відповідальність перед третіми особами, що постраждали внаслідок виникнення страхового випадку і, наостанок, Україна має міжнародні зобов'язання, що передбачають застосування для цього виду саме обов'язкового страхування.

Одночасно нагадаємо, що окреслена вище позиція стосовно необхідності обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів продиктована проведеним нами аналізом сфери обов'язкового страхування та викладена в Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, розробленій нами для цілей цієї Зеленої книги.

ПРОПОЗИЦІЯ: Залишити страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Даний вид ОС потребує застосування додаткових умов до діяльності страховиків, що його здійснюють. Так, страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів відноситься до видів страхування, що набув значного поширення в Україні. Таке твердження обумовлюється тим, що зазначений вид обов'язкового страхування є найбільшим за кількістю укладених договорів, виплачених страхових премій та страхових відшкодувань.

Це пов'язано з великою кількістю транспортних засобів, що перебувають у володінні та користуванні громадян і суб'єктів господарювання. В свою чергу, експлуатація транспортних засобів несе в собі значну небезпеку життю і здоров'ю людини та може призвести до завдання значного розміру збитків внаслідок виникнення страхового випадку. Страховий випадок може настати у будь-який час, декілька разів на рік та потребувати різних обсягів страхових відшкодувань. Отже, все це говорить про те, що страховики, які здійснюють страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, повинні мати значний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди, тобто, бути готовими у будь-який час виплачувати страхові відшкодування у непрогнозованих розмірах.

Саме тому для забезпечення відшкодування шкоди за цим видом страхування й передбачено створення Моторного (транспортного) страхового бюро України і обов'язкову участь у ньому страховиків, що бажають здійснювати страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Разом з цим, страховики за цим видом ОС повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній досвід роботи на страховому ринку. Працівники ж такого страховика повинні відповідати необхідним кваліфікаційним вимогам і бути у кількості, достатній для забезпечення страховиком вчасної страхової виплати, у разі настання у застрахованої особи страхового випадку. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок, що є вкрай необхідною умовою, адже від швидкості виплати страхового відшкодування може залежати життя та здоров'я особи, постраждалої внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

З повним переліком можливих додаткових вимог до страховика можна детально ознайомитись у пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.2

ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування особисте страхування від нещасних випадків на транспорті відноситься до одного з видів обов'язкового страхування.

Потенційно це величезний ринок. Лише залізничним транспортом в 2017 році, за даними Державної служби статистики, було перевезено майже **165 млн** пасажирів¹. Дані про перевезення автобусами поки що є тільки за 2016 рік, і тоді приміських перевезень було **406 млн**, міжміських – **123 млн**².

Щодо страхових подій, то тут дані є лише про залізниці (**1** аварія, **16** серйозних інцидентів та **533** інциденти в 2016 році), тоді як кількість подій на автомобільних дорогах не ділиться на види (міський транспорт не підпадає під дію даного виду страхування, про що нижче).

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	84,9 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	1,164 млрд грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	4,7 млн грн
Кількість ліцензіатів	150	Чисті виплати в 2008-2017 р.	51,6 млн грн
Кількість діючих компаній	116	Оцінка збитковості в 2017 р.	5,6%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	4,4%
Кількість в 2017 р.	114,8 млн	Історичний мінімум збитковості	3,0%
Кількість в 2008-2017 рр.	3,05 млрд	Історичний максимум збитковості	6,4%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

¹ Кількість перевезених пасажирів за видами транспорту http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/tr/tr_rik/tr_rik_u/kp_pas_vt_u.htm

² Збірник «Транспорт і зв'язок України. 2016 рік», табл. 2.47, 2.50 та 2.51 http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/zb/09/zb_tr_2016w.zip

РЕГУЛЮВАННЯ

З метою здійснення особистого страхування від нещасних випадків на транспорті Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову від 14.08.1996 року №959 «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» (далі – Постанова №959), якою встановлюється порядок здійснення обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті та перелік видів страхування, що відноситься до обов'язкового особистого страхування.

Так, Постановою №959 визначається порядок здійснення обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті:

- ◆ пасажирів залізничного, морського, внутрішнього водного, автомобільного і електротранспорту, крім внутрішнього міського, під час поїздки або перебування на вокзалі, в порту, на станції, пристані;
- ◆ працівників транспортних підприємств незалежно від форм власності та видів діяльності, які безпосередньо зайняті на транспортних перевезеннях (далі – водії), а саме: водіїв автомобільного, електротранспорту: машиністів і помічників машиністів поїздів (електровозів, тепловозів, дизель-поїздів);
- ◆ машиністів поїздів метрополітену, провідників пасажирських вагонів, начальників (бригадирів) поїздів;
- ◆ поїзних електромонтерів;
- ◆ кондукторів;
- ◆ працівників вагонів-ресторанів, водіїв дрезин та інших одиниць рухомого складу;
- ◆ механіків (начальників) рефрижераторних секцій (поїздів);
- ◆ працівників бригад медичної допомоги.

В той же час, Постановою №959 передбачено, що обов'язкове особисте страхування не поширюється на пасажирів:

- ◆ морського і внутрішнього водного транспорту на прогулянкових лініях;
- ◆ внутрішнього водного транспорту внутрішньоміського сполучення і переправ;
- ◆ автомобільного і електротранспорту на міських маршрутах.

Як бачимо, Постанова №959 визначає досить значний перелік осіб, на яких поширюється особисте страхування від нещасних випадків на транспорті. Без звернення до положень Постанови №959 було б неможливо зрозуміти, які саме категорії осіб підлягають обов'язковому страхуванню. При цьому, Законом про страхування не встановлено, що перелік осіб, на яких поширюється особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, має встановлюватись Кабінетом Міністрів України. Така непрозора ситуація виникла з вини доволі загального формулювання назви цього виду обов'язкового страхування в статті 7 Закону про страхування.

Отже, з метою забезпечення прозорості при здійсненні особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, більш доцільним було б визначення у статті 7 Закону про страхування повного переліку осіб, що підлягають страхуванню на підставі цього виду обов'язкового страхування.

Окрім того, частина осіб, що перелічена в Постанові №959, є працівниками відповідних транспортних підприємств та, навіть, медичними працівниками,

тому такі особи підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Як вже було нами зазначено в пункті 16 цієї Зеленої книги, здійснювати подвійне особисте страхування працівників є недоцільним, тому з Постанови №959 слід виключити всі категорії працівників, що підлягають особистому страхуванню від нещасних випадків на транспорті.

Таким чином, серед переліку осіб, що підлягають обов'язковому особистому страхуванню від нещасних випадків на транспорті, слід залишити тільки пасажирів відповідного транспорту.

Разом з тим, сутністю особистого страхування від нещасних випадків на транспорті є те, що на сьогодні таке страхування передбачає утримання перевізником з пасажиром страхових платежів, з видачею кожному застрахованому страхового полісу. Страховий поліс може видаватися застрахованій особі або на окремому бланку, або міститися на зворотному боці квитка. Квиток є документом, що підтверджує страхування пасажирів під час здійснення регулярних пасажирських перевезень автомобільним транспортом (пункт 3 Постанови №959).

Виходячи з наведеного вбачається, що пасажир самі здійснюють своє особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, тобто страхують свої власні ризики. Страхування особистих ризиків в примусовому порядку, навряд можна вважати доцільним, тому таке страхування повинно бути тільки добровільним.

Недоцільність обов'язкового страхування пасажиром власних ризиків підтверджується і позицією Уряду, висловленою у проекті Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо обов'язкового страхування відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю пасажирів та третіх осіб»» зареєстрованому 11 травня 2016 року у Верховній Раді України за №4642, яким пропонується страхувати відповідальність перевізника за шкоду, що може бути заподіяна життю, здоров'ю пасажирів та третіх осіб, замість існуючої на сьогодні моделі особистого страхування від нещасних випадків на транспорті.

Окремо необхідно розглянути існуючий на сьогодні порядок формування розміру страхових платежів за цим видом обов'язкового страхування. Так, згідно з пунктом 3 Постанови №959, страховий платіж за обов'язковим особистим страхуванням пасажирів від нещасних випадків на транспорті встановлено у відсотках до вартості проїзду і включається у вартість квитка. Але ж тариф повинен залежати від ризику настання страхового випадку та вартості компенсації тих чи інших наслідків, а не від вартості поїздки.

Дуже цікавим моментом в Постанові №959 є також норма про здійснення так званого «фінансування» перевізників страховиками. Так, пунктом 3 Постанови №959 передбачено, що у разі перевищення обсягів страхових платежів над виплатами страхових відшкодувань страховики відраховують перевізникам до **50%** зазначених сум згідно з укладеними з ними договорами на фінансування запобіжних заходів, спрямованих на зменшення травматизму на транспорті.

Однак, страховики є ліцензіатами, а вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатами, встановлюється ліцензійними умовами (стаття 1 Закону про ліцензування). Страховики здійснюють свою діяльність на підставі Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 №913. Зазначеними Ліцензійними умовами такого обов'язку за страховиками – ліцензіатами не закріплено, отже норма про відрахування страховиками перевізникам **50%** страхових платежів, якщо вони перевищують страхові виплати, має бути виключена з Постанови №959.

Крім того, незрозуміло, чому пасажир та страховики повинні фінансувати здійснення перевізниками запобіжних заходів, спрямованих на зменшення

травматизму на транспорті, адже, перевізники отримують прибуток за здійснення ними перевезень пасажирів.

Також, слід зазначити, що дотримання перевізниками свого обов'язку укладати договори особистого страхування від нещасних випадків на транспорті перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті, як органом ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом. Перевірка наявності укладених договорів страхування здійснюється в рамках дотримання ліцензіатами (перевізниками) наступних ліцензійних умов:

- ◆ Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. №1001 (далі – Постанова №1001);
- ◆ Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. №1168 (далі – Постанова №1168);
- ◆ Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом від 23 грудня 2015 р. №1186 (далі – Постанова №1186).

Так, пунктом 16 Постанови №1001 передбачено, що ліцензіат зобов'язаний забезпечити страхування водіїв, пасажирів та кондукторів від нещасних випадків на транспорті.

Пунктами 18 та 28 Постанови №1186 встановлено, що ліцензіат повинен укласти в установленому Законом про страхування порядку наступні договори обов'язкового страхування:

- ◆ договір страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;
- ◆ договір страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення таких вантажів;
- ◆ договір страхування відповідальності морського судновласника.

Згідно з пунктами 12 і 13 Постанови №1168 вимогами до суб'єкта господарювання, який провадить вид господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, в частині перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом, є укладення договору страхування про відшкодування збитків, пов'язаних з нещасними випадками під час перевезення пасажирів залізничним транспортом та забезпечення страхування відповідальності на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів.

Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій.

Отже, не укладення перевізником договорів особистого страхування від нещасних випадків на транспорті водіїв, пасажирів та кондукторів може призвести до застосування до перевізника такої адміністративно-господарської санкції, як анулювання ліцензії.

З огляду на зазначене, під час перевірки суб'єктів господарювання транспортної сфери з питань наявності у них укладених договорів особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, деякі категорії осіб, визначені в Постанові №959, залишаються поза увагою контролюючих органів. Це підтверджується не тільки вищенаведеними ліцензійними умовами, а й затвердженими Укртрансбезпекою у цих сферах Уніфікованими формами актів:

- ◆ Наказом Мінінфраструктури від 22.12.2016 №457 «Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планової (позапланової) перевірки додержання ліцензіатом вимог ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом»;
- ◆ Наказом Мінінфраструктури від 26.12.2016 №467 «Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері автомобільного транспорту»;
- ◆ Наказом Мінінфраструктури від 27.12.2016 №470 «Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планової (позапланової) перевірки додержання ліцензіатом вимог ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом»;
- ◆ Наказом Мінінфраструктури від 24.11.2017 №405 «Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері міського електричного транспорту, та форм припису щодо усунення порушень, виявлених під час проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) у сфері міського електричного транспорту»;
- ◆ Наказом Мінінфраструктури від 25.01.2017 №16 «Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планової (позапланової) перевірки, та форм припису, розпорядження для здійснення заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням суб'єктами господарювання у сфері залізничного транспорту вимог законодавства, норм і стандартів».

Наприклад, працівники вагонів-ресторанів та провідники пасажирських вагонів, не є пасажирами транспортних засобів, тому перевірка укладених у відношенні них договорів особистого страхування на транспорті не здійснюється.

Отже, механізму здійснення державного нагляду (контролю) за укладанням договорів особистого страхування від нещасних випадків на транспорті для деяких категорій осіб, що містяться в Постанові №959, немає. Ситуація з відсутністю контролю за укладенням договорів страхування з працівниками транспортних підприємств та медичних закладів знову підтверджує про недоцільність здійснення їх страхування, тому такі категорії осіб доцільно виключити з Постанови №959.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Підтвердження позиції щодо заміни існуючого виду «особисте страхування від нещасних випадків на транспорті», яке здійснюють самі пасажирів, на «страхування відповідальності перевізника» знаходить відображення і у євроінтеграційних зобов'язаннях України.

Так, в рамках імплементації Угоди про асоціацію, а саме відповідно до Додатку ХХХІІ, мають бути імплементовані:

Регламент (ЄС) №1371/2007 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2007 року про права та обов'язки пасажирів залізничного транспорту¹.

Статтю 12 даного Регламенту декларується, що залізничне підприємство² повинно бути належним чином застраховано або здійснити еквівалентні заходи щодо покриття відповідно до національного та міжнародного права своїх зобов'язань у разі нещасних випадків, зокрема щодо пасажирів та багажу.

Директива №2012/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 листопада 2012 року про встановлення єдиного європейського залізничного простору³.

Статтю 22 даної Директиви встановлюється обов'язок для залізничного підприємства застрахувати чи інших чином забезпечити гарантії на ринкових умовах для покриття відповідно до національного та міжнародного права своїх зобов'язань по відповідальності щодо пасажирів, багажу, вантажів, пошти та третіх осіб, у разі настання нещасних випадків.

Таким чином, при заміні особистого страхування від нещасних випадків на транспорті на страхування відповідальності перевізника необхідно поширювати таку відповідальність на пасажирів, багаж, вантажі, пошту та третіх осіб.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Залишити особисте страхування від нещасних випадків на транспорті серед видів обов'язкового страхування, проте, тільки у відношенні до пасажирів, замінивши його на страхування відповідальності перевізника за шкоду, що може бути заподіяна життю, здоров'ю пасажирів, багажу, вантажу, пошти та третім особам, оскільки це відповідальність перед третіми особами. Крім того, страховий випадок може настати внаслідок експлуатації джерела (об'єкта) підвищеної небезпеки, яким є транспортний засіб.

Більш детально з підставами та критеріями застосування обов'язкового страхування можна ознайомитись в Методології доцільності застосування обов'язкового страхування (більш детально див. пункт 20 цієї Зеленої книги).

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити особисте страхування від нещасних випадків на транспорті серед видів обов'язкового страхування, проте, тільки у відношенні до пасажирів, замінивши його на страхування відповідальності перевізника за шкоду, що може бути заподіяна життю, здоров'ю пасажирів, багажу, вантажу, пошти та третім особам.

¹ Regulation (EC) No 1371/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on rail passengers' rights and obligations - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32007R1371>

² Залізничне підприємство означає будь-яку приватну або державну компанію, основною діяльністю якої є надання послуг залізничного транспорту для товарів та / або пасажирів, з вимогою, що підприємство повинно забезпечувати зчеплення - відповідно до статті 2 Council Directive 95/18/EC of 19 June 1995 on the licensing of railway undertakings - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.1995.143.01.0070.01.ENG&toc=OJ:L:1995:143:TOC

³ Directive 2012/34/EU of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 establishing a single European railway area with EEA relevance - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32012L0034>

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Даний вид ОС потребує застосування додаткових умов до діяльності страховиків, що його здійснюють. Так, особисте страхування від нещасних випадків на транспорті відноситься до видів страхування, що є досить поширеним в Україні. Це пов'язано з великою кількістю транспортних засобів, що здійснюють перевезення пасажирів, та пасажирів, що кожного дня користуються таким транспортом. В свою чергу, експлуатація транспортних засобів несе в собі значну небезпеку життю і здоров'ю людини та може призвести до завдання значного розміру збитків внаслідок виникнення страхового випадку. Страховий випадок може настати у будь-який час, декілька разів на рік та потребувати різних обсягів страхових відшкодувань.

Все це говорить про те, що страховики, які здійснюють особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, повинні мати значний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди, тобто, бути готовими у будь-який час виплачувати страхові відшкодування у непрогнозованих розмірах.

Разом з цим, страховики за цим видом ОС повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній досвід роботи на страховому ринку. Працівники ж такого страховика повинні відповідати необхідним кваліфікаційним вимогам і бути у кількості, достатній для забезпечення страховиком вчасної страхової виплати, у разі настання у застрахованої особи страхового випадку. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок, що є вкрай необхідною умовою, адже від швидкості виплати страхового відшкодування може залежати життя та здоров'я особи, постраждалої внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

З повним переліком можливих додаткових вимог до страховика можна детально ознайомитись у пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.3

МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування морських перевезень закріплено статтею 7 Закону про страхування. Обов'язкове морське страхування включає в себе:

- страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам (пункт 8 частини 1 статті 7 Закону про страхування);

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2009	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2010	Чисті премії в 2008-2017 рр.	4,5 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	3	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	2	Історичний максимум збитковості	0%

- страхування відповідальності морського судновласника (пункт 32 частини 1 статті 7 Закону про страхування).

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даних видів як обов'язкових, а саме з 07.11.2001 року й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядки та правила їх проведення, форми типових договорів, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методики актуарних розрахунків, тобто, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даних видів обов'язкового страхування відсутнє.

Також, згідно з офіційною інформацією Нацкомфінпослуг¹, жодна страхова компанія, що здійснювала діяльність у 2017 році не отримувала ліцензії на здійснення таких видів страхування, як страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам; страхування

¹ Інформація надана Нацкомфінпослуг як відповідь на Запит про отримання публічної інформації, що був сформований Офісом ефективного регулювання

відповідальності морського судновласника. Відсутність затверджених порядків та правил проведення таких видів ОС означає, що навіть при наявності у страхових компаній ліцензій на їх здійснення, останні все рівно не могли б здійснювати таке страхування та укладати відповідні договори.

Незважаючи на те, що нормативне підґрунтя для здійснення такого страхування відсутнє, обов'язковість та необхідність його здійснення суб'єктами господарювання вимагається на рівні ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом¹ (далі – ліцензійні умови №1186), як необхідність дотримання організаційних вимог при провадженні діяльності.

Так, пунктами 18, 28 ліцензійних умов №1186 визначається, що організаційними вимогами щодо перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів на суднах (крім малих/маломірних суден), а також щодо перевезення пасажирів малими/маломірними суднами є, зокрема, те, що ліцензіат повинен укласти в установленому Законом про страхування порядку такі договори обов'язкового страхування:

- ◆ договір страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам – порядок та правила не розроблені;
- ◆ договір страхування засобів водного транспорту - порядок та правила не розроблені (*Більш детально Див. пункт 22.2.6 цієї Зеленої книги*);
- ◆ договір страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення таких вантажів (*Більш детально Див. пункт 22.1.11 цієї Зеленої книги*);
- ◆ договір страхування відповідальності морського судновласника – порядок та правила не розроблені.

Дотримання перевізниками свого обов'язку укласти вищезазначені договори страхування перевіряється Державною службою України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека), як органом ліцензування господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом². Перевірка наявності укладених договорів страхування здійснюється в рамках здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами (перевізниками) ліцензійних умов №1186.

Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для відповідного виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій.

Отже, не укладення перевізником, зокрема, договорів страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам; страхування відповідальності морського судновласника може

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» від 23.12.2015 №1186 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1186-2015-%D0%BF>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 р. №609 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF>

привести до застосування до перевізника такої адміністративно-господарської санкції, як анулювання ліцензії.

Наразі Укртрансбезпека здійснює контроль за виконанням судноплавними компаніями України незалежно від форм власності вимог чинного законодавства України та міжнародних конвенцій, стороною яких є Україна, пов'язаних із безпекою судноплавства, відповідно до Інструкції про порядок здійснення контролю за виконанням судноплавними компаніями України нормативних актів з питань безпеки судноплавства¹ (далі – Інструкція). Інструкцією затверджений Акт перевірки судноплавної компанії (СК), проте, він розроблений не у відповідності до Методики розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю)². Так, в Акті перевірки судноплавної компанії (СК) відсутній перелік питань щодо проведення заходу; відсутній перелік питань щодо здійснення контролю за діями (бездіяльністю) посадових осіб органу державного нагляду (контролю); на титульному аркуші Акта перевірки судноплавної компанії (СК) не зазначено найменування органу державного нагляду (контролю), його місцезнаходження, номер телефону, телефаксу та адреса електронної пошти; сфера державного нагляду (контролю), в якій проводиться захід, тощо.

Крім того, Інструкцією затверджено Порядок здійснення контролю за виконанням судноплавними компаніями України нормативних актів з питань безпеки судноплавства. Однак зазначений Порядок суперечить положенням Закону про контроль, зокрема, пунктом 2.2.2 Інструкції визначено, що планові перевірки СК провадяться щорічно. В той же час, періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання визначена статтею 5 Закону про контроль і, за суб'єктами господарювання з високим ступенем ризику, становить – не частіше **одного** разу на **два** роки; з середнім ступенем ризику – не частіше **одного** разу на **три** роки; з незначним ступенем ризику – не частіше **одного** разу на **п'ять** років. Також, даним пунктом Інструкції визначається, що річний план-графік планових перевірок судноплавних компаній розробляється і затверджується Укртрансбезпекою не пізніше 15 грудня року, що передує плановому. Проте, Законом про контроль плани здійснення планових заходів затверджуються органом державного нагляду (контролю) не пізніше 1 грудня року, що передує плановому. Також пункт 2.2.3. Інструкції суперечить положенням Закону про контроль. Так, ним визначено, що відшкодування витрат на проведення позапланової перевірки здійснюється на договірних підставах в установленому законодавством порядку. Однак, слід зазначити, що державний нагляд (контроль) є функцією держави, і рамковим Законом про контроль відшкодування суб'єктами господарювання витрат на проведення заходів державного нагляду (контролю) не передбачено³.

Крім того, необхідно врахувати, що правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) визначаються рамковим Законом про контроль, а тому існування Інструкції про порядок здійснення контролю за виконанням судноплавними компаніями України нормативних актів з питань безпеки судноплавства є недоцільним та потребує скасування.

¹ Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення контролю за виконанням судноплавними компаніями України нормативних актів з питань безпеки судноплавства» від 26.11.2004 N 1048 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/Z1584-04>

² Методика розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю), затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. №752 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/752-2013-%D0%BF/paran13#n57>

³ Відповідно до статті 16 Закону про контроль передбачається виключний випадок відшкодування суб'єктом господарювання витрат на проведення такого заходу державного нагляду (контролю), як експертизи (випробування) зразків, і лише у разі, коли за результатами такої експертизи (випробування) був підтверджений факт порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/877-16/print1466163120051054>

З огляду на зазначене, в даній сфері необхідним є розроблення та затвердження Уніфікованої форми акту, що складається за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю), яка б відповідала положенням Закону про контроль та Методиці розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю).

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Афінська Конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року і Протокол 1976 року до неї¹, ратифікована Законом України «Про приєднання України до Афінської конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року і Протоколу 1976 року до неї» від 15.07.1994 №115/94-ВР².

Афінська Конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року була прийнята на Конференції в 1974 році в Афінах і була створена для консолідації та узгодження двох попередніх Брюссельських конвенцій, що стосуються пасажирів та багажу, прийнятих відповідно в 1961 та 1967 роках. Конвенція встановлює режим відповідальності морського перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром на морському судні. Вона декларує у своїй статті 3, що перевізник відповідає за шкоду, завдану в результаті смерті пасажирів або заподіяння йому тілесного ушкодження, а також в результаті втрати або пошкодження багажу, якщо подія, внаслідок якої було завдано шкоду, сталася під час перевезення і була наслідком вини або недбалості перевізника, його службовців або агентів, які діяли в межах своїх службових обов'язків. Крім того, Конвенція встановлює межі відповідальності морського перевізника. Так, відповідно до Протоколу 1976 року, встановлені наступні межі відповідальності:

- ◆ відповідальність перевізника в разі смерті пасажирів або заподіяння йому тілесного ушкодження ні в якому разі не повинна перевищувати **46 666 розрахункових одиниць** (SDR)³ по відношенню до перевезення в цілому;
- ◆ відповідальність перевізника за втрату або пошкодження каютного багажу ні в якому разі не повинна перевищувати **833 розрахункових одиниць** на пасажирів щодо перевезення в цілому;
- ◆ відповідальність перевізника за втрату або пошкодження автомашини, включаючи весь багаж, що перевозиться в машині або на ній, ні в якому разі не повинна перевищувати **3 333 розрахункових одиниць** за автомашину щодо перевезення в цілому;
- ◆ відповідальність перевізника за втрату або пошкодження багажу, іншого, ніж той, що зазначений у пунктах (1) і (2) цієї Статті, ні в якому разі не повинна перевищувати **1 200 розрахункових одиниць** на пасажирів щодо перевезення в цілому;
- ◆ перевізник і пасажир можуть укласти угоду про те, що відповідальність може бути покладена на перевізника лише за винятком франшизи, що не перевищує **117 розрахункових одиниць** – у разі пошкодження автомашини і **13 розрахункових одиниць** на пасажирів – в разі втрати або пошкодження іншого багажу, причому ця сума має відніматися від суми заподіяної втрати або пошкодження.

¹ http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_094

² zakon.rada.gov.ua/laws/show/115/94-вр

³ *Special Drawing Rights (SDR)* - спеціальні права запозичення (СДР, СПЗ), розрахункові грошові одиниці в рамках Міжнародного валютного фонду

Протоколом від 2002 року до цієї Афінської конвенції було введено обов'язкове страхування морськими перевізниками пасажирів та багажу під час перевезення (чи обов'язковість наявності іншого фінансового забезпечення, такого, наприклад, як банківська гарантія) для забезпечення відповідальності, встановленої відповідно до даної Конвенції. Було даним Протоколом від 2002 року, також, збільшено ліміти відповідальності. Так, наприклад, обов'язкове страхування чи інше фінансове забезпечення не повинні бути меншими ніж **250 тис. спеціальних прав запозичення** (СПЗ) за кожного пасажира щодо кожної окремої події¹.

Однак, Україна не ратифікувала Протокол від 2002 року до Афінської Конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року, а тому відповідальність морського перевізника за шкоду, завдану в результаті смерті пасажира або заподіяння йому тілесного ушкодження, а також в результаті втрати або пошкодження багажу, має забезпечуватися ним самим у рамках відповідальності, визначеної Протоколом від 1976 року.

Оскільки в Україні страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажирам, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам закріплене як обов'язкове на рівні статті 7 Закону про страхування, Протокол від 2002 року до Афінської Конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року доцільно ратифікувати.

Регламент (ЄС) №392/2009 Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про відповідальність пасажирських перевізників морем у разі морських аварійних подій.

Положення даного Регламенту мають бути впроваджені протягом **3** років з дати набрання чинності Угодою про асоціацію відповідно до Додатку XXXII до Угоди про асоціацію.

Відповідно до статті 1 даного Регламенту цей Регламент встановлює режим Співтовариства стосовно відповідальності та страхування перевезення пасажирів морським транспортом, як зазначено у відповідних положеннях: Афінської конвенції, що стосується перевезення пасажирів та їх багажу морем 1974 року, із змінами, внесеними згідно із Протоколом 2002 року (Афінська конвенція), як зазначено у Додатку I; та Керівними принципами ІМО для виконання Афінської конвенції, прийнятими Юридичним комітетом ІМО 19 жовтня 2006 року (керівні принципи ІМО), як зазначено в Додатку II.

Статтю 3 даного Регламенту встановлено, що режим відповідальності стосовно пасажирів, їх багажу та транспортних засобів, а також правила страхування або іншого фінансового забезпечення регулюється цим Регламентом, статтями 1 та 1 bis, статтю 2 (2), статтями 3-16 і статтями 18, 20 та 21 Афінської Конвенції, що викладена в Додатку I до даного Регламенту та положеннях Керівних принципів ІМО, викладених у Додатку II до даного Регламенту. Керівні принципи ІМО, викладені в Додатку II, є обов'язковими.

Таким чином, обов'язковим є страхування чи інше фінансове забезпечення відповідальності морського перевізника за кожного пасажира щодо кожної окремої події і не повинно бути меншими ніж **250 тис. спеціальних прав запозичення** (СПЗ). Відповідальність перевізника за втрату або пошкодження ручного багажу обмежується **2250 СПЗ** на пасажира за перевезення. Відповідальність перевізника за втрату або пошкодження транспортних засобів, включаючи весь багаж, що перевозиться в транспортному засобі або на транспортному засобі, обмежується **12700 СПЗ** на транспортний засіб за кожне перевезення. Відповідальність перевізника за втрату або пошкодження

¹ Athens Convention relating to the Carriage of Passengers and their Luggage by Sea (PAL) - [http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/Athens-Convention-relating-to-the-Carriage-of-Passengers-and-their-Luggage-by-Sea-\(PAL\).aspx](http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/Athens-Convention-relating-to-the-Carriage-of-Passengers-and-their-Luggage-by-Sea-(PAL).aspx)

іншого багажу обмежується **3775 СПЗ** за пасажирів, за здійснене перевезення. Перевізник і пасажир можуть погодитися, що відповідальність перевізника підлягає вирахуванню, що не перевищує **330 СПЗ**, у випадку пошкодження транспортного засобу, та не перевищує **149 СПЗ** на одного пасажирів у випадку втрати або пошкодження іншого багажу.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Залишити морське страхування обов'язковим страхуванням, оскільки воно спрямовано на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, яка може бути завдана морським судновласником або морським перевізником під час перевезення пасажирів, багажу, пошти, вантажу. Необхідність застосування обов'язкового страхування з метою забезпечення відшкодування шкоди третім особам кореспондується з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, розробленою нами за результатами аналізу сфери обов'язкового страхування (*більш детально з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування можна ознайомитись у пункті 20 цієї Зеленої книги*).

Одночасно необхідно розробити нормативне підґрунтя для здійснення такого страхування.

Скасувати наказ Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення контролю за виконанням судноплавними компаніями України нормативних актів з питань безпеки судноплавства» від 26.11.2004 N 1048.

Розробити та затвердити Уніфіковану форму акту, що складається за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю), яка б відповідала положенням Закону про контроль та Методиці розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю).

Ратифікувати Протокол від 2002 року до Афінської Конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року, яким вводиться обов'язкове страхування відповідальності морського перевізника за шкоду, завдану в результаті смерті пасажирів або заподіяння йому тілесного ушкодження, а також в результаті втрати або пошкодження багажу.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити морське страхування серед видів обов'язкового страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Даний вид ОС потребує застосування додаткових умов до діяльності страховиків, що його здійснюють. Так, морське страхування спрямоване на відшкодування шкоди, спричиненої страховим випадком при перевезенні пасажирів.

Морські та річкові судна, як і будь-який транспортний засіб, є об'єктом підвищеної небезпеки, експлуатація яких може спричинити шкоду життю та здоров'ю людини, а отже і завдати значного розміру збитків внаслідок виникнення страхового випадку. Страховий випадок може настати раптово у будь-який час, декілька разів на рік та потребувати різних обсягів страхових відшкодувань. Отже, все це говорить про те, що страховики, які здійснюють морське страхування, повинні мати значний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди, тобто, бути готовими у будь-який час виплачувати страхові відшкодування у непрогнозованих розмірах.

Разом з цим, страховики за цим видом ОС повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній досвід роботи на страховому ринку. Працівники ж такого страховика повинні відповідати необхідним кваліфікаційним вимогам і бути у кількості, достатній для забезпечення страховиком вчасної страхової виплати, у разі настання у застрахованої особи страхового випадку.

З повним переліком можливих додаткових вимог до страховика можна детально ознайомитись у пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.4

АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

ОПИС РИНКУ

Авіаційне страхування цивільної авіації відноситься до обов'язкових видів страхування відповідно до статті 7 Закону про страхування, а також статтею 117 Повітряного кодексу України¹.

Авіаційне страхування цивільної авіації посідає **друге** місце на ринку ОС – **13,3%** за валовими преміями в 2017 році². Це пояснюється як великими потенційними ризиками, так і загалом чималим ринком повітряних перевезень. За даними Державіаслужби, в 2017 році на ринку працювали **32** українські компанії, які здійснили близько **93 тис.** комерційних рейсів³.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	662,8 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	3,091 млрд грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	1,27 млн грн
Кількість ліцензіатів	59	Чисті виплати в 2008-2017 рр.	155,9 млн грн
Кількість діючих компаній	45	Оцінка збитковості в 2017 р.	0,2%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	5,0%
Кількість в 2017 р.	2,5 тис.	Історичний мінімум збитковості	0,2%
Кількість в 2008-2017 рр.	27 тис.	Історичний максимум збитковості	24,2%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

¹ Повітряний кодекс України - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3393-17/print1466163120051054>

² Згідно консолідованих звітних даних страхового ринку, які містяться на офіційному веб-сайті Нацкомфінпослуг - <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>

³ Підсумки діяльності авіаційної галузі України за 2017 рік <https://avia.gov.ua/wp-content/uploads/2017/04/Pidsumky-roboty-2017rik-1.doc>

підтримання льотної придатності ПС, утримання та забезпечення необхідного персоналу, забезпечення фінансових зобов'язань за всіма договорами обов'язкового страхування з урахуванням можливого періоду роботи зі збитками. Виконання польотів ПС без чинних страхових полісів (сертифікатів) забороняється.

Органом державного контролю та нагляду за безпекою цивільної авіації, нагляду за забезпеченням аеронавігаційного обслуговування є Державіаслужба. Відповідно до покладених на неї завдань Державіаслужба здійснює нагляд та контроль за дотриманням суб'єктами авіаційної діяльності вимог законодавства, авіаційних правил України, зокрема, шляхом проведення планових і позапланових перевірок, аудитів та інспектувань, а також ситуаційних експериментів, випробувань, оглядів, спостережень; здійснює контроль за обов'язковим авіаційним страхуванням та фінансово-економічною спроможністю виконання експлуатантами норм і правил з питань безпеки авіації; здійснює контроль та нагляд за додержанням вимог законодавства у сфері повітряних перевезень пасажирів та багажу, вантажів, небезпечних вантажів, товарів військового призначення та подвійного використання¹, тощо. Слід зазначити, що уніфікована форма акту, що складається за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) не затверджена.

Для авіаційних страховиків встановлено додаткову вимогу для здійснення страхової діяльності – їх реєстрація в Державіаслужбі², що здійснюється на підставі наказу Державіаслужби від 17.01.2017 №21 «Про реєстрацію страховиків, які мають ліцензію на обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації». Згідно інформації служби, станом на 07.03.2018 року 47 страхових компаній (далі – авіаційних страховиків) функціонує на ринку обов'язкового авіаційного страхування³.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Обов'язкові вимоги до авіаційного страхування пояснюються, також, наявністю міжнародних зобов'язань України. Такими міжнародно-правовими документами, до яких приєдналась Україна, та які містять зобов'язання щодо відповідальності за певну шкоду та необхідність укладення договору страхування для забезпечення такої відповідальності є:

Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень та Протокол щодо зміни Варшавської конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень.

Конвенція підписана у Варшаві 12.10.1929, набрала чинності для України 12 листопада 1959 року⁴.

Протокол щодо зміни Варшавської конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, підписаний у Гаазі 28.09.1955, набрав чинності для України 01 серпня 1963 року⁵.

Дані міжнародні документи передбачають зобов'язання лише по відповідальності перевізника (і лімітам його відповідальності) та не містять зобов'язань по страхуванню або іншому фінансовому забезпеченню такої відповідальності. Так. Глава 3, а саме:

¹ Пн.9, 22 п.4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України» від 8 жовтня 2014 р. №520 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-%D0%BF>

² Пункт 59 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 №913

³ Інформація з офіційного веб-сайту Державної авіаційної служби України - <https://avia.gov.ua/komertsijna-ekspluatatsia/obov-yazkove-aviatsijne-strahuvannya/>

⁴ https://www.icao.int/secretariat/legal/List%20of%20Parties/WC-HP_EN.pdf

⁵ https://www.icao.int/secretariat/legal/List%20of%20Parties/WC-HP_EN.pdf

стаття 17 вищезазначеної Конвенції визначає, що перевізник відповідає за шкоду, яка спричинила загибель, поранення або будь-яке інше тілесне ушкодження, яких зазнали пасажир, якщо нещасний випадок, який заподіяв шкоду, стався на борту повітряного судна або під час посадки та висадці. Відповідальність, встановлена статтею 22 цієї Конвенції, обмежується щодо кожного пасажир сумою **250 тис. франків**;

стаття 18 визначає, що перевізник відповідає за шкоду, заподіяну в разі знищення, втрати або пошкодження зареєстрованого багажу або товару, якщо подія, яка завдала шкоди, мала місце під час повітряного перевезення. Відповідно до статті 22 цієї Конвенції при перевезенні зареєстрованого багажу і товарів відповідальність перевізника обмежується сумою в **250 франків** за кілограм. Відносно предметів, що залишаються пасажиром при собі, відповідальність перевізника обмежується **п'ятьма тисячами франків** щодо пасажир;

стаття 19 визначає, що перевізник несе відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок затримки при повітряному перевезенні пасажирів, багажу або товарів. У разі втрати, пошкодження або затримки частини зареєстрованого багажу або товарів, або будь-якого предмета, що входить до їх складу, вага, яка повинна братися до уваги при визначенні суми, якою обмежується відповідальність перевізника, повинна визначатися загальною вагою зазначеного місця або місць.

Конвенція, додаткова до Варшавської конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, що здійснюються особою, яка не є перевізником по договору.

Конвенція підписана у Гвадалахарі 18.09.1961, набрала чинності для України 14 січня 1984 року¹.

Відповідно до статті 3 Конвенції, дії або бездіяльність перевізника за договором і його агентів, які діяли при виконанні своїх обов'язків, що відносяться до перевезення, яке здійснюється фактичним перевізником, вважаються діями або бездіяльністю і фактичного перевізника. Однак ці дії або бездіяльність у жодному разі не можуть покласти на фактичного перевізника відповідальність, яка перевищувала б межі, передбачені в статті 22 Варшавської конвенції (*Див. вище*).

Конвенція для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень.

Конвенція для уніфікації деяких правил міжнародних повітряних перевезень, підписана в Монреалі 28.05.1999. Україна приєдналась до Конвенції 17 грудня 2008 року². Даною Конвенцією визначаються як межі та умови відповідальності перевізника, так і його обов'язок застрахувати таку відповідальність. Так, Главою 3, а саме:

статтею 17 визначається, що перевізник є відповідальним за шкоду, яка спричинила загибель або тілесне ушкодження пасажир, тільки за умови, що подія, яка стала причиною загибелі або ушкодження, відбулася на борту повітряного судна або під час посадки чи висадки пасажир. Статтею 21 встановлюється відповідальність перевізника за таку шкоду, а саме: перевізник не може виключити або обмежити своєї відповідальності за шкоду, про яку йдеться в пункті 1 статті 17,

¹ https://www.icao.int/secretariat/legal/List%20of%20Parties/WC-HP_EN.pdf

² Закон України «Про приєднання України до Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень» від 17.12.2008 №685-VI - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/685-17>

компенсація якої не перевищує **100 тис.** спеціальних прав запозичення на кожного пасажера.

частиною 2 статті 17 визначається, що перевізник несе відповідальність за шкоду, заподіяну у випадку знищення, втрати або пошкодження зареєстрованого багажу, лише за умови, що випадок, який став причиною знищення, втрати або пошкодження багажу, мав місце на борту повітряного судна або тоді, коли перевізник був відповідальним за збереження зареєстрованого багажу. Відповідальність перевізника у випадку знищення, втрати, пошкодження або затримки в перевезенні багажу обмежується сумою **1 000** спеціальних прав запозичення стосовно кожного пасажера (стаття 22).

статтю 18 встановлено, що перевізник несе відповідальність за шкоду, заподіяну у випадку знищення, втрати або пошкодження вантажу, тільки за умови, що подія, яка стала причиною такої шкоди, мала місце під час повітряного перевезення. Відповідальність перевізника у випадку знищення, втрати, пошкодження або затримки в перевезенні вантажу обмежується сумою **17** спеціальних прав запозичення за кілограм (стаття 22).

статтю 19 визначається, що перевізник несе відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок затримки в повітряному перевезенні пасажирів, багажу або вантажу. Статтю 22 даної Конвенції встановлено межі відповідальності стосовно затримки багажу та вантажу, а саме: у випадку шкоди, заподіяної внаслідок затримки під час перевезення пасажирів, про яку йдеться в статті 19, відповідальність перевізника стосовно кожного пасажера обмежується сумою **4 150** спеціальних прав запозичення. Відповідальність перевізника у випадку знищення, втрати, пошкодження або затримки в перевезенні багажу обмежується сумою **1 000** спеціальних прав запозичення стосовно кожного пасажера. Відповідальність перевізника у випадку знищення, втрати, пошкодження або затримки в перевезенні вантажу обмежується сумою **17** спеціальних прав запозичення за кілограм.

Статтю 50 даної Конвенції визначено, що держави-сторони вимагають, щоб їхні перевізники забезпечили належне страхування своєї відповідальності згідно із цією Конвенцією. Держава-сторона, до якої перевізник виконує польоти, може вимагати від нього доказів забезпечення належного страхування своєї відповідальності згідно з цією Конвенцією.

Конвенція про міжнародні майнові права на рухоме обладнання та Протокол до Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання з питань авіаційного обладнання¹.

Конвенція про міжнародні майнові права на рухоме обладнання, яка була ратифікована Україною 06.06.2012 року², поширюється на такі види рухомого обладнання як: корпуси повітряних суден, авіаційні двигуни та вертольоти; залізничний рухомий склад; космічні об'єкти. До кожної з зазначених категорій об'єктів розроблено відповідні Протоколи до даної Конвенції. Україна приєдналась та ратифікувала лише Протокол до Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання з питань авіаційного обладнання³.

¹ CONVENTION ON INTERNATIONAL INTERESTS IN MOBILE EQUIPMENT SIGNED AT CAPE TOWN ON 16 NOVEMBER 2001 - <https://www.unidroit.org/instruments/security-interests/cape-town-convention>, Protocol to the Convention on International Interests in Mobile Equipment on Matters specific to Aircraft Equipment - https://www.icao.int/secretariat/legal/List%20of%20Parties/CapeTown-Prot_EN.pdf

² Закон України «Про ратифікацію Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання та Протоколу до Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання з питань авіаційного обладнання» від 06.06.2012 №4904-VI - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4904-17/paran2#n2>

³ Закон України «Про ратифікацію Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання та Протоколу до Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання з питань авіаційного обладнання» від 06.06.2012 №4904-VI - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4904-17/paran2#n2>

Так, дана Конвенція містить вимогу щодо здійснення обов'язкового страхування у статті 28. Відповідно до даної статті, реєстратор несе відповідальність за відшкодування збитків, які були завдані особі безпосередньо в результаті помилки чи недогляду реєстратора, його посадових осіб та службовців чи в результаті неналежного функціонування міжнародної системи реєстрації, крім випадків, коли таке неналежне функціонування було спричинено подією невідворотного та непереборного характеру, якій не можна було запобігти застосуванням найдосконаліших методів, які застосовуються в поточній практиці у сфері проектування та експлуатації електронних реєстрів, у тому числі тих, що пов'язані з резервуванням, захистом систем та організацією мереж. Реєстратор забезпечує страхування чи фінансові гарантії, що покривають відповідальність, згадану в цій статті, в розмірі, який визначається відповідним наглядовим органом відповідно до Протоколу¹.

Відповідно до Положення про Державну авіаційну службу України, Державна авіаційна служба України здійснює сертифікацію, схвалення та реєстрацію об'єктів і суб'єктів авіаційної діяльності та ліцензування їх діяльності; здійснює нагляд за безпекою польотів повітряних суден, льотною придатністю суден, внесених до Державного реєстру цивільних повітряних суден України; здійснює реєстрацію і виключення з реєстру цивільних повітряних суден та аеродромів України, веде Державний реєстр цивільних повітряних суден України та Державний реєстр аеродромів цивільної авіації України; визначає порядок ведення обліку, надання тимчасових позначень та видачі тимчасових облікових посвідчень для нових та модифікованих повітряних суден цивільної авіації, що не внесені до Державного реєстру цивільних повітряних суден України, на яких проводяться приймальні та сертифікаційні випробування, і для модифікованих цивільних повітряних суден іноземної реєстрації, на яких проводяться приймальні та сертифікаційні випробування в Україні; присвоює повітряним суднам, внесеним до Державного реєстру цивільних повітряних суден України, державні та реєстраційні розпізнавальні знаки; здійснює самостійно або уповноважує установи для реєстрації планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів, інших повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції, аеростатичних апаратів, а також видачу посвідчень про їх реєстрацію тощо.

Реєстрація цивільних повітряних суден в Україні здійснюється відповідно до частини 47 Авіаційних правил України².

Таким чином, діяльність Державної авіаційної служби України має підлягати страхуванню чи іншому фінансовому забезпеченню на випадок завдання та наступного відшкодування збитків, які були завдані особі безпосередньо в результаті помилки чи недогляду Реєстратора, його посадових осіб та службовців.

Регламент ЄС №785/2004 Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про обов'язкове страхування авіаційних перевізників та операторів повітряних суден³ та Регламент Комісії (ЄС) №285/2010 від 06 квітня 2010 року щодо внесення змін до Регламенту ЄС №785/2004 про обов'язкове страхування авіаційних перевізників та операторів повітряних суден⁴.

Статтю 2 Регламенту (ЄС) №785/2004 визначається, що даний Регламент застосовується для усіх авіаперевізників та операторів повітряних суден, що виконують польоти в межах території, в/з чи над територією держав-членів Європейського Союзу.

¹ Стаття 28 Конвенції про міжнародні майнові права на рухоме обладнання - http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_k62

² Наказ Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Авіаційних правил України, Частина 47 «Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні» від 25.10.2012 №636 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1926-12/print1466144402764486>

³ Regulation (EC) No 785/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on insurance requirements for air carriers and aircraft operators - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32004R0785>

⁴ Commission Regulation (EU) No 285/2010 of 6 April 2010 amending Regulation (EC) No 785/2004 of the European Parliament and of the Council on insurance requirements for air carriers and aircraft operators - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1523609993055&uri=CELEX:32010R0285>

Статтю 6 та 7 Регламенту (ЄС) №785/2004 визначаються вимоги до страхування авіаперевізників і експлуатантів повітряних суден:

- ◆ Мінімальне страхове покриття у відношенні відповідальності перед пасажиром за багаж та вантаж повинно становити: перед пасажиром – **SDR 250 тис.** за кожного пасажиром; за багаж – **SDR 1 131** на кожного пасажиром; за вантаж – **SDR 19** за кожен кг.
- ◆ Мінімальне страхове покриття у відношенні відповідальності перед третіми особами класифіковано на **10** категорій в залежності від максимальної зльотної маси повітряного судна та становить від **750 тис. SDR** до **700 млн SDR**.

Прийняті у минулому році Правила і порядок авіаційного страхування відповідають вищезазначеним міжнародним стандартам, а саме містять такі ж самі ліміти відповідальності.

Слід зазначити, що відповідно до положень даного Регламенту чергові члени екіпажу та бортпровідники не є ані пасажиром, ані третіми особами.

Регламент ЄС №1008/2008 Європейського Парламенту та Ради від 24 вересня 2008 року про загальні правила функціонування повітряних перевезень у Співтоваристві¹.

Статтю 11 Регламенту ЄС №1008/2008 Європейського Парламенту та Ради від 24 вересня 2008 року про загальні правила функціонування повітряних перевезень у Співтоваристві визначається, що незалежно від Регламенту (ЄС) №785/2004, авіаперевізник повинен застрахувати свою відповідальність від настання нещасних випадків щодо перевезення пошти.

Проте ні Регламент ЄС №1008/2008, ні Регламент ЄС №785/2004 не визначають ліміти відповідальності щодо перевезення пошти, яка має бути застрахована. Одночасно, статтю 1 Регламенту ЄС №785/2004 встановлюється, що вимоги щодо страхування відповідальності при перевезенні пошти мають також визначатися національним законодавством держав-членів.

Необхідно зазначити, що Правилами і порядком авіаційного страхування передбачено здійснення певних видів страхування, які не відповідають критеріям розробленої Методології, а також відсутні міжнародні зобов'язання України щодо їх страхування. Це такі види як: страхування цивільних повітряних суден, осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків, членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу, працівників замовника авіаційних робіт, працівників інших організацій, задіяних у виконанні авіаційних робіт, та осіб, які забезпечують технологічний процес під час виконання авіаційних робіт. Однак, зважаючи на високий ступінь ризику авіаційної діяльності, можливо, в даному випадку такі види страхування слід зберегти.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Залишити авіаційне страхування цивільної авіації обов'язковим страхуванням, оскільки воно спрямовано на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, яка може бути завдана авіаційним перевізником, експлуатантом цивільного повітряного судна під час перевезення пасажирів, багажу, пошти, вантажу. Необхідність застосування обов'язкового страхування з метою забезпечення відшкодування шкоди третім особам кореспондується з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, розробленою нами за результатами

¹ Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the Community (Recast) (Text with EEA relevance) - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32008R1008>

аналізу сфери обов'язкового страхування (більш детально з *Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування можна ознайомитись у пункті 20 цієї Зеленої книги*).

Стосовно обов'язкового страхування тих видів, які не узгоджуються з розробленою в цій Зеленій книзі Методологією, зазначимо, що оскільки авіаційний транспорт є об'єктом підвищеної небезпеки, а діяльність в сфері авіації має неабиякі ризики для життя та здоров'я людини, такі види страхування доцільно зберегти.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити авіаційне страхування цивільної авіації серед видів обов'язкового страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Даний вид ОС потребує застосування додаткових умов до діяльності страховиків, що його здійснюють. Так, авіаційне страхування цивільної авіації спрямоване на відшкодування шкоди, спричиненої страховим випадком при перевезенні пасажирів, багажу, вантажу та пошти.

Літаки, як і будь-який транспортний засіб, є об'єктом підвищеної небезпеки, експлуатація яких може спричинити шкоду життю та здоров'ю людини, а отже і завдати значного розміру збитків внаслідок виникнення страхового випадку. Страховий випадок може настати раптово у будь-який час, декілька разів на рік та потребувати різних обсягів страхових відшкодувань. Отже, все це говорить про те, що страховики, які здійснюють авіаційне страхування цивільної авіації, повинні мати значний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди, тобто, бути готовими у будь-який час виплачувати страхові відшкодування у непрогнозованих розмірах.

Разом з цим, страховики за цим видом ОС повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній досвід роботи на страховому ринку. Працівники ж такого страховика повинні відповідати необхідним кваліфікаційним вимогам і бути у кількості, достатній для забезпечення страховиком вчасної страхової виплати, у разі настання у застрахованої особи страхового випадку. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок, що є вкрай необхідною умовою, адже від швидкості виплати страхового відшкодування може залежати життя та здоров'я особи, постраждалої внаслідок авіаційної пригоди.

З повним переліком можливих додаткових вимог до страховика можна детально ознайомитись у пункті 21 цієї Зеленої книги.

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТОРА ЯДЕРНОЇ УСТАНОВКИ ЗА ЯДЕРНУ ШКОДУ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ВНАСЛІДОК ЯДЕРНОГО ІНЦИДЕНТУ

ОПИС РИНКУ

Статтю 7 Закону про страхування, Законом України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення»¹ передбачається страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту.

Оператор ядерної установки, відповідно до Законів України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії»² та «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»³ – це експлуатуюча організація (оператор), призначена державою юридична особа, яка здійснює діяльність, пов'язану з вибором майданчика, проектуванням, будівництвом, введенням в експлуатацію, експлуатацією, зняттям з експлуатації ядерної установки або вибором майданчика, проектуванням, будівництвом, експлуатацією, закриттям сховища для захоронення радіоактивних відходів, забезпечує ядерну та радіаційну безпеку і несе відповідальність за ядерну шкоду.

Така експлуатуюча організація отримує ліцензію в Державній інспекції ядерного регулювання України⁴ згідно з законодавством на здійснення діяльності на окремих етапах життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів та забезпечує фінансове покриття відповідальності за ядерну шкоду у розмірі та на умовах, що визначаються законодавством України (стаття 33 Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»).

Головним таким оператором в Україні є Національна атомна енергогенеруюча компанія (НАЕК) «Енергоатом», яка експлуатує **15** енергоблоків на **4** атомних електростанціях. Також в цій сфері працює низка допоміжних підприємств, а ще дослідні реактори в науково-дослідних та учбових закладах. За даними Державної інспекції ядерного регулювання України, всього ліцензії на відповідні види робіт має близько **ста** компаній⁵.

¹ Закон України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» від 13.12.2001 №2893-III - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2893-14>

² Закон України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1370-14/print1466144402764486>

³ Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/39/95-%D0%B2%D1%80/print1509541854097277>

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 р. №609 - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF>

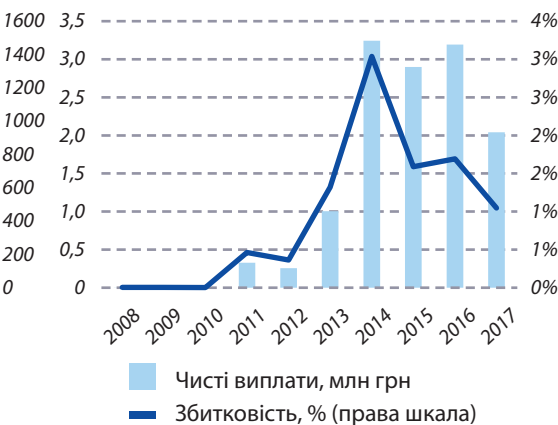
⁵ Єдиний реєстр виданих ліцензій на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії <http://www.snrc.gov.ua/nuclear/uk/publish/article/242176>

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	195,2 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	1,073 млрд грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	2 млн грн
Кількість ліцензіатів	32	Чисті виплати в 2008-2017 р.	13 млн грн
Кількість діючих компаній	23	Оцінка збитковості в 2017 р.	1,0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	1,2%
Кількість в 2017 р.	548	Історичний мінімум збитковості	0,001%
Кількість в 2008-2017 рр.	10 тис.	Історичний максимум збитковості	3,0%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

РЕГУЛЮВАННЯ

На виконання вимог законодавства Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 23.06.2003 №953¹, якою визначаються Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду (далі – Порядок і правила ядерного страхування); Особливі умови ліцензування діяльності з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду; а також затверджується Положення про Ядерний страховий пул.

Пунктом першим вищезазначеного Порядку і правил ядерного страхування визначається, що обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду проводиться з метою відшкодування ядерної шкоди.

Також, Порядком і правилами ядерного страхування встановлюється, що страховим ризиком є подія, у разі настання якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання цивільної відповідальності страхувальника за ядерну шкоду, а страховим випадком є набрання законної сили судовим рішенням щодо відшкодування ядерної шкоди або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, стороною якого є страховик. За договорами обов'язкового страхування не відшкодовуються збитки: пов'язані з відшкодуванням моральної шкоди, упущеною вигодою, негативними наслідками від генетичних змін; пов'язані із шкодою, заподіяною майну страхувальника, яке належить йому на праві власності чи яким він володіє на праві господарського відання, оперативного управління, за договором зберігання, доручення тощо. Спірним є питання про віднесення до вищезазначеного переліку негативних

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 23.06.2003 №953 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/953-2003-%D0%BF>

наслідків від генетичних змін. Адже, як відомо на прикладі Чорнобильської катастрофи, за **25** років після її настання генетичні мутації вдвічі збільшили вроджені аномалії у людей і тварин¹.

Відповідно до частини 4 статті 13 Закону про страхування, страховики, які мають дозвіл на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту зобов'язані утворити Ядерний страховий пул, який має бути юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків. На сьогодні такий Ядерний страховий пул створено. Проте діяльність його не є публічною.

Щодо страхової суми, то Порядком та правилами ядерного страхування визначається, що загальна страхова сума за договором обов'язкового страхування еквівалентна **150 млн SDR**, а для дослідницьких реакторів – **5 млн SDR** за кожний ядерний інцидент, а також сукупно за усіма страховими випадками, які сталися під час дії договору обов'язкового страхування. Це положення повністю відповідає міжнародним зобов'язанням України (Див. нижче у цьому пункті).

Щодо страхових тарифів, то для обчислення тарифів при обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності за ядерну шкоду актуарні розрахунки встановлено постановою Кабінету Міністрів України №1307 «Про затвердження Порядку обчислення тарифів при обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 20 серпня 2003 р.²

Щодо страхових виплат, то слід зазначити наступне. Порядком та правилами ядерного страхування визначається, що відповідальність страховика за заподіяння:

- ◆ смерті обмежується сумою, що дорівнює **2 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, за кожного померлого (наразі **34 тис. гривень**);
- ◆ шкоди здоров'ю особи, обмежується сумою, що дорівнює **5 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, але не більше ніж розмір фактично заподіяної шкоди на кожного потерпілого (наразі **85 тис. гривень**);
- ◆ шкоди майну особи, обмежується сумою, що дорівнює **5 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, але не більше ніж розмір фактично заподіяної шкоди (наразі **85 тис. гривень**);

За заподіяння шкоди життю або здоров'ю особи виплати страхового відшкодування здійснюються в такому розмірі на кожного потерпілого:

- ◆ у разі смерті – **2 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, за кожного померлого (наразі **34 тис. гривень**);
- ◆ у разі встановлення інвалідності:
 - ◆ I групи – **85 тис. гривень** (**5 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, але не більше ніж розмір фактично заподіяної шкоди на кожного потерпілого),

¹ <http://www.osvita.org.ua/news/54309.html>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку обчислення тарифів при обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 20 серпня 2003 р. N 1307 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/1307-2003-%D0%BF>

◆ II групи – **63,75 тис. гривень** (75% від **5 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, але не більше ніж розмір фактично заподіяної шкоди на кожного потерпілого),

◆ III групи – **51 тис. гривень** (60% від **5 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, але не більше ніж розмір фактично заподіяної шкоди на кожного потерпілого).

◆ у разі тимчасової непрацездатності – **0,2%** страхової суми за кожний день непрацездатності, спричиненої страховим випадком, але не більше ніж **51 тис. гривень** (60% від **5 тис. неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян, установлених на момент винесення судового рішення або укладення договору про відшкодування ядерної шкоди, але не більше ніж розмір фактично заподіяної шкоди на кожного потерпілого) на кожного потерпілого.

Звичайно, прив'язка до неоподаткованого мінімуму доходів громадян при визначенні розміру страхового відшкодування є неправильною. Такі розрахунки необхідно здійснювати на основі реальної вартості компенсації наслідків (а у випадку смерті – на основі статичної вартості життя), тому суми страхових відшкодувань мають бути переглянуті.

Згідно з Порядком та правилами ядерного страхування умови виплати страхового відшкодування полягають у тому, що виплата страхового відшкодування здійснюється страховиком відповідно до договору обов'язкового страхування на підставі: заяви страхувальника, в якій містяться дані про потерпілу особу, причини її звернення до страхувальника; страхового акта, який складається страховиком або уповноваженою ним особою за формою, що визначається страховиком. В свою чергу, страховий акт складається на підставі одного з таких документів: судового рішення щодо відшкодування ядерної шкоди, яке набрало законної сили, або договору про відшкодування ядерної шкоди (у разі задоволення позовів або претензій у досудовому порядку), укладеного між страхувальником, потерпілою особою та страховиком.

Експлуатуюча організація (оператор ядерної установки) зобов'язана отримувати ліцензію у порядку, встановленому законодавством України, а саме статтею 12 Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії». Відповідно до частин 2 та 4 статті 12 Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії» для отримання ліцензії на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії суб'єкт діяльності (заявник) подає заяву до органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, а також документи за переліком, визначеним наказом Держатомрегулювання «Про затвердження Положення про перелік документів, що подаються експлуатуючою організацією для отримання ліцензії на провадження діяльності на окремому етапі життєвого циклу ядерної установки», від 08.01.2015 №12¹ (далі – Перелік). Відповідно до такого Переліку, серед документів, що додаються до заяви на отримання ліцензії на провадження діяльності на етапі експлуатації ядерної установки та на етапі зняття з експлуатації ядерної установки, є копія договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, укладеного відповідно до Закону України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 червня 2003 року №953 «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду».

Таким чином, дотримання оператором ядерної установки свого обов'язку укласти договір страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду перевіряється Державною інспекцією ядерного регулювання України, як органом ліцензування

¹ Наказом Держатомрегулювання «Про затвердження Положення про перелік документів, що подаються експлуатуючою організацією для отримання ліцензії на провадження діяльності на окремому етапі життєвого циклу ядерної установки» від 8.01.2015 №12 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0152-15#n13>

діяльності у сфері використання ядерної енергії. Слід зазначити, що уніфікована форма акту, що складається за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) не затверджена.

Також, щодо відповідальності оператора ядерної установки за неукладення договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, то він, як суб'єкт діяльності у сфері використання ядерної енергії, несе відповідальність за невиконання чи неналежне виконання умов ліцензії та/або іншого документа дозвільного характеру у вигляді штрафу у розмірі від однієї до ста тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від **17 тис. гривень** до **1,7 млн гривень**). Така міра відповідальності встановлена статтею 17-1 Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії».

Адміністративна відповідальність оператора ядерної установки передбачена і у КУпАП. Так, невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки щодо усунення порушень законодавства про ядерну та радіаційну безпеку, ненадання їм необхідної інформації або надання неправдивої інформації, створення інших перешкод для виконання покладених на них обов'язків тягнуть за собою накладення штрафу від **170 гривень** до **1700 гривень**. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення тягнуть за собою накладення штрафу від **1700 гривень** до **3400 гривень** (стаття 188-18 КУпАП)¹. Отже, адміністративна відповідальність, передбачена КУпАП України за невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки дуже незначна, у порівнянні з наслідками, які можуть виникнути у результаті невиконання вимог (приписів) посадових осіб органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки щодо усунення порушень законодавства про ядерну та радіаційну безпеку, або ненадання їм необхідної інформації, чи надання їм неправдивої інформації. З огляду на зазначене, доцільно було б внести зміни до статті 188-8 КУпАП та збільшити передбачену там відповідальність. Відповідно до інформації, зазначеної у статистичному бюлетені «Адміністративні правопорушення в Україні»² за статтею 188-18 КУпАП України у 2015 році на **3** особи було накладено адміністративні стягнення, а середній розмір накладеного штрафу склав **567 гривень**.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Обов'язкові вимоги до страхування пояснюються також наявністю міжнародних зобов'язань України. Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду була прийнята 21 травня 1963 року, Україна приєдналась до неї у липні 1996 року³. Згідно положень даної Конвенції (пункт 1 статті 5) відповідальність оператора може бути обмежена державою в межах території якої знаходиться ядерна установка, або, якщо вона не знаходиться в межах території будь-якої держави, то державою, яка експлуатує або з дозволу якої експлуатується ця ядерна установка. Так, відповідальність оператора ядерної установки може бути обмежена щодо будь-якого одного ядерного інциденту:

- a) не менше ніж **300 млн спеціальних прав запозичення** (далі – СПЗ); або
- b) не менше ніж **150 млн СПЗ** за умови, що для відшкодування ядерної шкоди така держава виділяє державні кошти понад цієї суми до як мінімум **300 млн СПЗ**; або
- c) до **15** років з дати вступу в силу цього Протоколу – перехідною сумою не менше **100 млн СПЗ** щодо ядерного інциденту, що відбувається в цій

¹ Стаття 188-18 Кодексу про адміністративні правопорушення - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1452689195883347>

² Статистичний бюлетень «Адміністративні правопорушення в Україні», опублікований на офіційному веб-сайті Державної Служби Статистики України - https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_ap_bl.htm

³ Закон України «Про приєднання України до Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду» від 12.07.1996 №334/96-ВР - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/334/96-%D0%B2%D1%80>

період. Може бути встановлена сума менше **100 млн СПЗ** за умови, що така держава виділяє державні кошти для відшкодування ядерної шкоди в обсязі між цією нижчою сумою і **100 млн СПЗ**.

Україною встановлена страхова сума за договором обов'язкового ядерного страхування у обсязі **150 млн СПЗ**. Це означає, що держава Україна, у разі настання ядерного інциденту, виділить державні кошти понад **150 млн СПЗ** до як мінімум **300 млн СПЗ**.

Пункт 2 статті 5 даної Конвенції вказує, що незалежно від сум, визначених пунктом 1 статті 5 Конвенції, держава, яка відповідає за ядерну установку, з огляду на характер ядерної установки або пов'язаних з нею ядерних речовин і ймовірні наслідки інциденту, джерелом якого вони є, може встановити більш низьку суму відповідальності оператора за умови, що ні в якому разі ніяка сума, встановлена таким чином, не буде менш **5 млн СПЗ**, і за умови, що така держава забезпечить виділення державних коштів до розмірів суми, встановленої відповідно до пункту 1 статті 5 Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду.

Україною встановлена страхова сума за договором обов'язкового ядерного страхування для дослідницьких реакторів – **5 млн спеціальних прав запозичення** за кожний ядерний інцидент. Таким чином, держава Україна, у разі настання ядерного інциденту, до якого призвів такий дослідницький реактор, виділить державні кошти понад **5 млн СПЗ** до як мінімум **300 млн СПЗ**.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Виходячи з Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, такий вид обов'язкового страхування, як страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду слід залишити, адже від спрямований на забезпечення відшкодування шкоди, що може бути заподіяна у результаті ядерного інциденту. Таке страхування відповідає міжнародним зобов'язанням України.

Однак, деякі механізми його реалізації мають бути удосконалені: мають бути переглянуті розміри страхових відшкодувань, базуючись на актуарних розрахунках; має бути розроблена та затверджена уніфікована форма акту, що складається за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) Державної інспекції ядерного регулювання України; має бути підвищений розмір адміністративної відповідальності за статтею 188-18 КУпАП України; необхідно зробити діяльність Ядерного страхового пулу прозорою та публічною.

Необхідність застосування обов'язкового страхування з метою забезпечення відшкодування шкоди третім особам та виконання міжнародних зобов'язань кореспондується з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, розробленою нами за результатами аналізу сфери обов'язкового страхування (*більш детально з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування можна ознайомитись у пункті 20 цієї Зеленої книги*).

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, серед видів обов'язкового страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Даний вид ОС потребує застосування додаткових умов до діяльності страховиків, що його здійснюють. Так, страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, спрямоване на відшкодування шкоди, спричиненої страховим випадком третім особам, їх життю, здоров'ю та майну.

Крім того, діяльність у сфері використання ядерної енергії відноситься до тих видів діяльності, що мають високий ризик настання негативних наслідків для людини та навколишнього природного середовища, а отже, є вкрай ризиковим видом господарської діяльності. Настанням страхового випадку за результатом діяльності у сфері використання ядерної енергії може бути спричинено невідворотну шкоду життю та здоров'ю людини, завдано катастрофічних збитків довкіллю. Страховий випадок може настати раптово у будь-який час та потребувати величезних обсягів страхових відшкодувань. Саме тому, у сфері страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, передбачено створення страховиками Ядерного пулу.

Все це, також, говорить про те, що страховики, які здійснюють зазначений вид ОС, повинні мати значний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди, тобто, бути готовими у будь-який час виплачувати страхові відшкодування у колосальних та непрогнозованих розмірах.

Разом з цим, страховики за цим видом ОС повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній досвід роботи на страховому ринку. Працівники ж такого страховика повинні відповідати необхідним кваліфікаційним вимогам і бути у кількості, достатній для забезпечення страховиком вчасної страхової виплати, у разі настання у застрахованої особи страхового випадку. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок, що є вкрай необхідною умовою, адже від швидкості виплати страхового відшкодування може залежати життя та здоров'я особи, постраждалої внаслідок ядерного інциденту.

З повним переліком можливих додаткових вимог до страховика можна детально ознайомитись у пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.6

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ПОЖЕЖАМИ ТА АВАРІЯМИ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ, ВКЛЮЧАЮЧИ ПОЖЕЖОВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТИ, ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЯКИХ МОЖЕ ПРИЗВЕСТИ ДО АВАРІЙ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА САНІТАРНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ (ОБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ)

ОПИС РИНКУ

Страховання цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру, віднесено до одного з видів обов'язкового страхування (стаття 7 Закону про страхування).

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	25,3 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	281,1 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	265 тис. грн
Кількість ліцензіатів	107	Чисті виплати в 2008-2017 рр.	1,2 млн грн
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	1,0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0,4%
Кількість в 2017 р.	5,6 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	70,4 тис.	Історичний максимум збитковості	1,0%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

РЕГУЛЮВАННЯ

Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 року №1788 (далі – Постанова №1788).

В Постанові №1788 встановлено, що страхування проводиться з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та майну третіх осіб, у тому числі довкіллю (природним ресурсам, територіям та об'єктам природно-заповідного фонду), внаслідок пожеж та/або аварій на об'єктах підвищеної небезпеки.

Таким чином:

- ◆ страхуванню підлягає відповідальність перед третіми особами;
- ◆ страхування проводиться з метою відшкодування шкоди, що може бути спричинена життю, здоров'ю, майну третіх осіб та довкіллю;
- ◆ настання страхового випадку пов'язано з експлуатацією об'єкта підвищеної небезпеки;
- ◆ страхування за цим видом спрямовано на відшкодування шкоди, спричиненої внаслідок аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру та пожеж.

З огляду на зазначене та виходячи з Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, про яку йдеться в цій Зеленій книзі, цей вид страхування має відносити до переліку обов'язкових видів страхування.

Що стосується правил та процедур, визначених в Постанові №1788, то деякі з них доцільно переглянути, з огляду на нижченаведене.

Пунктом 3 Постанови №1788 закріплено визначення третіх осіб. Так, треті особи - фізичні та юридичні особи, яким може бути заподіяна або заподіяна пряма шкода внаслідок пожежі та/або аварії на об'єкті підвищеної небезпеки, крім осіб, які несанкціоновано перебували на об'єкті підвищеної небезпеки.

Проте Постановою №1788 не встановлені випадки, коли перебування третіх осіб на об'єкті підвищеної небезпеки можна вважати несанкціонованим. Чи відносять до таких несанкціонованих випадків перебування на території об'єкта підвищеної небезпеки осіб з метою майбутнього працевлаштування або надання послуг з доставки товарів працівникам підприємства? Отже, з метою уникнення подвійного тлумачення поняттю «несанкціонований» слід надати визначення або зазначити випадки, коли перебування на об'єкті підвищеної небезпеки вважається несанкціонованим.

Пунктом 13 Постанови №1788 передбачено, що страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування у випадках, передбачених статтею 26 Закону про страхування. Статтею 26 Закону про страхування, зокрема, передбачено, що підставою для відмови страховика у здійсненні страхових виплат або страхового відшкодування є навмисні дії страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, спрямовані на настання страхового випадку.

В той же час, предметом страхування за цим видом ОС є відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та майну третіх осіб, у тому числі довкіллю (природним ресурсам, територіям та об'єктам природно-заповідного фонду), внаслідок пожеж та/або аварій на об'єктах підвищеної небезпеки. Отже, страхувальник не є вигодонабувачем за такими договорами страхування, тому сумнівно, що він може навмисно спричинити настання страхового випадку.

Якщо випадок настав, ми маємо постраждалих або шкоду довіллю. Аварії та пожежі на об'єктах підвищеної небезпеки здебільшого і відбуваються з вини страхувальника або його працівників. Довести відсутність або наявність навмисних дій страхувальника, спрямованих на настання страхового випадку, складно, оскільки аварія/пожежа може статися внаслідок недбалості працівників страхувальника. Така недбалість працівників може бути спричинена і умисно, і через необережність та недбалість, наприклад, через відсутність у працівника достатньої кваліфікації, наявність у нього проблем із здоров'ям, неухважність.

Чи мають за таких умов залишатися без страхового відшкодування треті особи, яким спричинено шкоду? На наш погляд це суперечить здоровій логіці та принципам страхування щодо покриття збитків за рахунок страхування у випадках не достатності коштів у особи, винної в настанні страхового випадку.

Таким чином, випадки, коли страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування за цим видом обов'язкового страхування, доцільно переглянути.

Враховуючи наведене, Постанову №1788, в частині необхідності закріплення визначення «несанкціонованого перебування на об'єкті підвищеної небезпеки» та випадків, що є підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування у разі настання страхового випадку, слід переглянути.

Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру, віднесено до того виду обов'язкового страхування, здійснення якого перевіряється відповідними контролюючими органами.

Так, обов'язок здійснювати державний нагляд (контроль) за дотриманням суб'єктами господарювання обов'язку укладати договори статтею 69 Кодексу цивільного захисту України покладено на посадових осіб центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Пункт 15 Постанови №1788, також, зазначає, що наявність у страхувальників договорів обов'язкового страхування перевіряється під час проведення планових перевірок об'єктів підвищеної небезпеки центральними органами виконавчої влади, які згідно із законодавством мають повноваження на державний нагляд та контроль у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки, та уповноваженими ними організаціями.

Питання про проведення суб'єктами господарювання цього обов'язкового виду страхування включено й до переліку питань, що підлягають державному нагляду (контролю), відповідно до Уніфікованої форми акту, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 02.11.2015 №1337 «Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки».

Стосовно відповідальності за не укладення договору страхування за цим видом страхування варто зазначити, що відповідно до статті 69 Кодексу цивільного захисту України посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, у межах своїх повноважень видають відповідні приписи, розпорядження чи постанови з питань техногенної безпеки у разі відсутності на об'єкті підвищеної небезпеки угоди про страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам та їхньому майну, іншим юридичним особам унаслідок надзвичайної ситуації, що спричинена пожежею, аварією, катастрофою або небезпечною подією.

Невиконання приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю

за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, або створення перешкод для їх діяльності тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від **8,5 грн** до **119 грн** і на посадових осіб – від **34 грн** до **170 грн** (стаття 188-8 КУпАП).

Отже, незважаючи на те, що контроль за дотриманням вимог щодо укладення договорів страхування здійснюється, адміністративна відповідальність за їх відсутність дуже незначна.

З огляду на зазначене, доцільно було б внести зміни до статті 188-8 КУпАП та збільшити, передбачену там відповідальність за невиконання приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, або створення перешкод для їх діяльності.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Залишити страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру серед переліку обов'язкових видів страхування, оскільки воно спрямовано на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, яка може бути завдана об'єктом підвищеної небезпеки.

Необхідність застосування обов'язкового страхування з метою забезпечення відшкодування шкоди третім особам завданої об'єктом підвищеної небезпеки кореспондується з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, розробленою нами за результатами аналізу сфери обов'язкового страхування (*більш детально з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування можна ознайомитись у пункті 20 цієї Зеленої книги*).

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити даний вид страхування серед видів обов'язкового страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Даний вид ОС потребує застосування додаткових умов до діяльності страховиків, що його здійснюють. Так, страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру, спрямоване на відшкодування шкоди, спричиненої страховим випадком третім особам, їх життю, здоров'ю та майну.

Крім того, виникнення страхового випадку на багатьох об'єктах підвищеної небезпеки може спричинити настання негативних наслідків не тільки для людини, а й для навколишнього природного середовища, а отже, діяльності на об'єктах підвищеної небезпеки здебільшого є ризикованою та з високою ймовірністю настання страхових випадків.

Страховий випадок може настати раптово у будь-який час та потребувати величезних обсягів страхових відшкодувань. Все це, також, говорить про те, що страховики, які здійснюють зазначений вид ОС, повинні мати значний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди, тобто, бути готовими у будь-який час виплачувати страхові відшкодування у колосальних та непрогнозованих розмірах.

Також, для всіх видів страхування, що спрямовані на відшкодування шкоди, завданої навколишньому природному середовищу, доцільно було б створити відповідний Екологічний пул.

Разом з цим, страховики за цим видом ОС повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній досвід роботи на страховому ринку. Працівники ж такого страховика повинні відповідати необхідним кваліфікаційним вимогам і бути у кількості, достатній для забезпечення страховиком вчасної страхової виплати, у разі настання у застрахованої особи страхового випадку. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок, що є вкрай необхідною умовою, адже від швидкості виплати страхового відшкодування може залежати життя та здоров'я особи, постраждалої внаслідок страхового випадку за цим видом ОС.

З повним переліком можливих додаткових вимог до страховика можна детально ознайомитись у пункті 21 цієї Зеленої книги.

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНВЕСТОРА, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ДОВКІЛЛЮ, ЗДОРОВ'Ю ЛЮДЕЙ, ЗА УГОДОЮ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ, ЯКЩО ІНШЕ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ТАКОЮ УГОДОЮ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою, встановлено в статті 7 Закону про страхування.

Статтю 1 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» визначено, що інвестор (інвестори) – громадянин України, іноземець, особа без громадянства, юридична особа України або іншої держави, об'єднання юридичних осіб, створене в Україні чи за її межами, особи, які діють окремо чи спільно, що має (мають) відповідні фінансово-економічні та технічні можливості або відповідну кваліфікацію для користування надрами та визначений переможцем (переможцями) конкурсу; особа, визначена 15-м абзацом частини 1 статті 7 цього Закону, у разі укладення угоди за участю такої особи; особа, яка набула прав та обов'язків, визначених угодою про розподіл продукції, в результаті передачі прав та обов'язків відповідно до статті 26 цього Закону.

Абзацом 15 частини 1 статті 7 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» встановлено, що в окремих випадках умови конкурсу можуть передбачати вимоги щодо укладення угоди про розподіл продукції з переможцем конкурсу та визначеним згідно з умовами конкурсу господарським товариством, **100%** статутного капіталу якого належать державі, або господарським товариством, створеним за його участі, із зазначенням частки участі такого товариства в угоді про розподіл продукції.

Відповідно до угоди про розподіл продукції одна сторона – Україна (далі – держава) доручає іншій стороні – інвестору на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ділянках) надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з наступною компенсацією витрат і отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції.

Фактично такої діяльності в Україні майже не було. Відповідні плани були щодо **двох** родовищ сланцевого газу – Олеської площі на Заході та Юзівської на сході. Щодо першої угода була підписана з компанією Chevron, щодо другої – з Shell. Але по першому проекту триває конфлікт з місцевими громадами, по другому – частина території стала недоступною, і після розвідувальних робіт на території Харківської області проект було припинено як економічно недоцільний.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2015	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2015	Чисті премії в 2008-2017 рр.	721,1 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	6	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	1	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	82	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

Регулювання цього виду ОС здійснюється на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 р. №981 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою» (далі – Постанова №981).

Пунктом 1 Постанови №981 передбачено, що цей вид ОС здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної інвестором (інвесторами) під час провадження ним (ними) діяльності за угодою про розподіл продукції:

- ◆ довкіллю;
- ◆ здоров'ю людей.

Страховими ризиками є певні події, внаслідок яких виникає ризик заподіяння шкоди довкіллю та/або здоров'ю людей (забруднення навколишнього природного середовища, погіршення якості природних ресурсів; тимчасова втрата працездатності фізичних осіб, інвалідність, смерть) під час провадження страхувальником діяльності за угодою про розподіл продукції (частина 5 Постанови №981).

Пунктом 9 Постанови №981 передбачено, що страхова сума за одним договором обов'язкового страхування становить **10 млн неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян на момент визначення її конкретного розміру.

У разі коли угодою про розподіл продукції передбачено, що витрати на страхування включаються до складу витрат, що підлягають відшкодуванню компенсаційною продукцією, страхова сума за одним договором обов'язкового страхування становить **5 млн неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян на момент визначення її конкретного розміру.

Слід зазначити, що надання можливості в угоді про розподіл продукції передбачати норму про необов'язковість здійснення страхування за цим видом ОС повністю нівелює його існування, може саме тому жоден страховик не виявив бажання отримати ліцензію на здійснення цього виду страхування.

Крім того, в рамках угоди про розподіл продукції, інвестором може бути господарське товариство, **100%** статутного капіталу якого належить державі, або господарське товариство, створене за його участі, із зазначенням частки участі такого товариства в угоді про розподіл продукції. Отже, у цьому випадку ми маємо обов'язкове страхування державою власного майна та інших своїх майнових ризиків. Однак, обов'язкове страхування державою власного майна та інших своїх майнових ризиків є недоцільним, тому що держава має у своєму постійному розпорядженні бюджетні кошти і може завдяки цим коштам покривати свої ризики та боргові зобов'язання. Здійснення постійного страхування в державному секторі

економіки призведе тільки до постійного зайвого фінансового навантаження на господарюючих суб'єктів, адже страховий випадок може ніколи й не настати, а страхові премії для забезпечення відповідного обов'язкового страхування мають сплачуватись державою постійно і в установленому розмірі.

Отже, страхування цивільної відповідальності інвестора, коли ним виступає держава, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції є недоцільним.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що держава має зобов'язувати укладати договори страхування у випадку необхідності страхування відповідальності перед третіми особами, зокрема, у разі провадження особою надзвичайно ризикової діяльності, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

Проте це не стосується випадку, коли інвестором виступає держава, тому щодо таких категорій інвесторів застосування обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, є недоцільним.

ПРОПОЗИЦІЇ: Залишити вимоги щодо страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, обов'язковими, виключивши при цьому можливість угодою про розподіл продукції встановлювати вимоги про необов'язковість цього ОС. Страхування ж цивільної відповідальності інвестора, коли ним виступає держава, визначити добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що Постановою №981 встановлено величезний розмір страхової суми. Можливість виплачувати, у разі настання страхового випадку, страхову суму за таким розміром вимагає від страховика мати відповідний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди. Отже, певний розмір статутного капіталу та наявність коштів у резервних фондах має бути однією з умов провадження страхування за зазначеним видом страхування. Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

За цим видом ОС настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, що будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини. Не слід забувати й про можливість спричинення значної шкоди навколишньому

природному середовищу, коли відновлення довкілля до його задовільного стану вимагатиме неабияких зусиль та коштів.

Також, слід зазначити, що оскільки діяльністю інвестора може бути спричинено шкоду навколишньому природному середовищу доцільним є створення відповідного Екологічного пулу та визначення для страховиків обов'язку входити до його складу.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.8

СТРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ РИЗИКІВ ПРИ ПРОМИСЛОВІЙ РОЗРОБЦІ РОДОВИЩ НАФТИ І ГАЗУ У ВИПАДКАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО НАФТУ І ГАЗ»

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування обов'язковому страхуванню підлягає страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ».

Статтею 39 Закону України «Про нафту і газ» передбачено, що при розробці нафтогазоносних надр власники спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами зобов'язані укласти страхові угоди на випадок:

- завдання екологічної шкоди внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища;
- пошкодження державного майна протягом строку розробки нафтогазового родовища, наданого в користування.

В Україні добування нафти та газу здійснює низка державних та приватних компаній (загалом близько **80**). Добування газу є стабільним, близько **20 млрд кубометрів на рік** (це покриває потреби житлово-комунального господарства), тоді як добування нафти весь час поступово скорочувалось.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2014	Чисті премії в 2017 р.	2,1 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	7,9 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	15	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	3	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	16	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	50	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

З метою проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову від 13 листопада 2013 року №979 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»» (далі – Постанова №979).

Відповідно до пункту 3 Постанови №979 до суб'єктів обов'язкового страхування потрапили треті особи, що визначаються як фізичні та юридичні особи, яким заподіяна пряма шкода страхувальником внаслідок аварій чи технічних неполадок та/або пошкодження державного майна, що було надане в користування, протягом строку промислової розробки родовищ нафти і газу.

Під аварією пропонується розуміти небезпечну подію техногенного характеру, що сталася під час промислової розробки родовищ нафти і газу та спричинила ураження, травмування населення або створює на об'єкті чи окремій території загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель,

споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднювальних речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище (пункт 2 Постанови №979).

З огляду на зазначене, Постановою №979 фактично було визначено **два** додаткових види страхування, не передбачені ні Законом про страхування, ні Законом України «Про нафту і газ», а саме: страхування відповідальності надрокористувача за шкоду, яка може бути заподіяна життю та здоров'ю фізичних осіб, внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища, та страхування відповідальності надрокористувача за шкоду, яка може бути заподіяна юридичним особам, внаслідок аварій чи технічних неполадок.

В той же час, спричинення шкоди фізичним та юридичним особам, внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища, не відноситься Постановою №979 до страхового випадку; розміри, в межах яких здійснюється страхове відшкодування, встановлені цією постановою тільки у разі заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу та державному майну, наданому в користування.

Про можливість відшкодування спричиненої третім особам шкоди свідчить пункт 14 Постанови №979 та пункт 20 Типового договору обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ», якими встановлено, що для отримання страхового відшкодування страхувальник подає страховику заяву про виплату страхового відшкодування у зв'язку із настанням страхового випадку, до якої, зокрема, додаються: копія рішення суду щодо відшкодування збитків страхувальником на користь третьої особи або підтвердні документи страхувальника та третьої особи щодо врегулювання питання за участю страховика про розмір шкоди, заподіяної внаслідок настання страхового випадку, без звернення до суду.

Як бачимо, відшкодування шкоди третім особам передбачається здійснювати або за рішенням суду, або, фактично, «за бажанням страховика». Проте залишається незрозумілим, яким чином страховик, навіть у разі наявності у нього «бажання», буде відшкодовувати шкоду третім особам, коли таке відшкодування не є предметом договору страхування. В свою чергу, відповідно до статті 4 Закону про страхування, предметом договору страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані:

- ◆ з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування);
- ◆ з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);
- ◆ з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Отже, відшкодування шкоди спричиненої життю та здоров'ю фізичної особи та майну юридичної особи є самостійними предметами будь-якого договору страхування, тому навряд чи страховик самостійно буде відшкодувати шкоду за зобов'язаннями, які він не брав на себе у відповідному договорі страхування.

Все це означає, що третя особа, яка постраждала внаслідок аварії чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища, швидше за все буде змушена звертатися до суду для отримання відповідного відшкодування.

Разом з тим, норми Постанови №979 також слід узгодити між собою.

Наявність у надрокористувача відповідного договору страхування перевіряється Державною службою геології та надр України (далі – Держгеонадра). Питання про

укладення надрокористувачем договору страхування, що перевіряється під час здійснення державного нагляду (контролю), міститься в Акті перевірки дотримання вимог законодавства у сфері видобування корисних копалин (горючі газоподібні та рідкі корисні копалини), що затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 28 березня 2013 року №133 «Про затвердження форм документів у сфері здійснення державного геологічного контролю».

Виявлення Держгеонадра під час здійснення державного нагляду (контролю) відсутності укладеного договору страхування не передбачає накладення на надрокористувача штрафних санкцій, однак, такому суб'єкту господарювання має видаватися припис для усунення цього порушення, тобто, укладення в передбачений для виконання вимог припису строк договору страхування.

Відповідно до пункту 22 постанови Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. №615 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» (далі – Постанова №615) у разі невиконання в установлений строк приписів уповноважених органів щодо усунення порушень законодавства у сфері надрокористування або охорони навколишнього природного середовища, дія спеціального дозволу на користування надрами може бути зупинена органом з питань надання дозволу безпосередньо або за поданням центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері здійснення державного гірничого нагляду, епідеміологічного нагляду (спостереження), державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, органів місцевого самоврядування, органів ДФС.

Отже, згідно з Постановою №615, невиконання надрокористувачем в установлений строк вимог припису щодо необхідності укладення договорів страхування за цим видом ОС є підставою для зупинення Держгеонадра спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами.

Однак, щодо встановлення зазначеної адміністративно-господарської санкції Постановою №615, слід зазначити наступне.

Статтею 238 Господарського кодексу України визначено, що за порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання можуть бути застосовані уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування адміністративно-господарські санкції, тобто заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення суб'єкта господарювання та ліквідацію його наслідків.

Види адміністративно-господарських санкцій, умови та порядок їх застосування визначаються цим Кодексом, іншими законодавчими актами. Адміністративно-господарські санкції можуть бути встановлені виключно законами.

Обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання є одним із видів адміністративно-господарських санкцій (стаття 239 Господарського кодексу України).

Зупинення дії дозволу є зупиненням діяльності суб'єкта господарювання, а отже і однією з адміністративно-господарських санкцій.

З огляду на наведене, умови, за наявності яких може застосовуватись така адміністративно-господарська санкція, як зупинення дії спеціального дозволу на користування надрами за невиконання вимог припису, та порядок її застосування мають визначатися законодавчими актами, тобто відповідними законами.

Таким чином, невиконання надрокористувачем вимог припису щодо укладення договору страхування може бути умовою (підставою) для зупинення дії спеціального дозволу на користування надрами тільки у разі визначення такої умови відповідним законом, наприклад, Кодексом України про надра або Законом України «Про нафту і газ».

Однак ні Кодекс України про надра, ні Закон України «Про нафту і газ» не встановлюють, що невиконання надрокористувачем вимог припису щодо укладення договору страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ», є умовою (підставою) для зупинення дії спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами.

Одночасно слід зазначити, що рамковим законом, який визначає правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлює порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів, є Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі – Закон про дозвільну систему). Застосування до суб'єктів господарювання такої адміністративно-господарської санкції, як зупинення дії дозволу, Законом про дозвільну систему не передбачено, натомість, ним передбачено тільки анулювання дозволу.

З огляду на зазначене, встановлення умов (підстав) для застосування адміністративно-господарських санкцій не може відбуватися на підзаконному рівні, тобто на рівні Постанови №615, оскільки це не відповідає актам вищої юридичної сили. Крім того, будь-яке регулювання в сфері дозвільної системи має відбуватися на підставі вимог рамкового Закону про дозвільну систему, в тому числі, і встановлюватись санкції за її порушення.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ», має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди:

завданій навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом. Загальносуспільні інтереси в безпечному та нешкідливому для оточуючих громадян довкіллі мають обов'язково захищатися державою. У випадках спричинення шкоди навколишньому природному середовищу, страхування має на меті сприяти максимальному та швидкому подоланню наслідків аварій, техногенних катастроф, шляхом відновлення якісних і кількісних властивостей довкілля (відновлення стану забруднених водойм та ґрунту, висаджування нових дерев, замість понівечених тощо);

завданій державному майну, де надрокористувач несе відповідальність перед третьою особою – державою, за ризики можливого пошкодження її майна. Отже, така відповідальність є відповідальністю надрокористувача перед третьою особою. Обов'язкове страхування державного майна спрямовано на забезпечення можливості його відновлення (придбання нового, замість втраченого) у разі втрати внаслідок недбалої експлуатації третіми особами або дії обставин непередбачуваної сили.

Крім того, у разі виникнення страхового випадку шкода завдається об'єктом підвищеної небезпеки та є ризик спричинення шкоди життю і здоров'ю третіх осіб.

ПРОПОЗИЦІЇ: Залишити вимоги щодо страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ» обов'язковими.

Статтю 39 Закону України «Про нафту і газ» доповнити ще одним випадком, при якому власники спеціального дозволу на користування нафтогазоносними

надрами зобов'язані укласти страхові угоди, а саме: на випадок завдання шкоди життю і здоров'ю людини внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтового родовища.

ЩОДО ВИМОГ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ», повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що Постановою №979 встановлено величезний розмір страхової суми. Можливість виплачувати, у разі настання страхового випадку, страхову суму за таким розміром вимагає від страховика мати відповідний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди. Отже, певний розмір статутного капіталу та наявність коштів у резервних фондах має бути однією з умов провадження страхування за зазначеним видом страхування.

Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

За цим видом ОС настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, що будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини. Не слід забувати й про можливість спричинення значної шкоди навколишньому природному середовищу, коли відновлення довкілля до його задовільного стану вимагатиме неабияких зусиль та коштів.

Також, слід зазначити, що оскільки діяльністю надрокористувача може бути спричинено шкоду навколишньому природному середовищу, доцільним є створення відповідного Екологічного пулу та визначення для страховиків обов'язку входити до його складу.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.9

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЕКСПОРТЕРА ТА ОСОБИ, ЯКА ВІДПОВІДАЄ ЗА УТИЛІЗАЦІЮ (ВИДАЛЕННЯ) НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ, ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ЗДОРОВ'Ю ЛЮДИНИ, ВЛАСНОСТІ ТА НАВКОЛИШНЬОМУ ПРИРОДНОМУ СЕРЕДОВИЩУ ПІД ЧАС ТРАНСКОРДОННОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ТА УТИЛІЗАЦІЇ (ВИДАЛЕННЯ) НЕБЕЗПЕЧНИХ ВІДХОДІВ

ОПИС РИНКУ

Статтю 7 Закону про страхування передбачено, що страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, є одним з видів ОС.

Вид спрямований на відшкодування шкоди, заподіяної:

- ◆ здоров'ю людини, що є відповідальністю перед третіми особами;
- ◆ власності, що є відповідальністю перед третіми особами;
- ◆ навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	45,6 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	119,1 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	24	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	4	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	7	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	196	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

Порядок та правила проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року №1219 (далі – Постанова №1219).

Пунктом 3 Постанови №1219 визначено, що страхувальниками є експортери небезпечних відходів і особи, які відповідають за утилізацію (видалення) небезпечних відходів. Суб'єктами обов'язкового страхування є страхувальники, страховики і треті особи, яким заподіяно шкоду. Отже, одним із суб'єктів обов'язкового страхування є треті особи, яким спричинено шкоду.

В той же час, пункт 3 Постанови №1219 містить визначення третіх осіб. Так, з метою реалізації зазначеного виду ОС, в Постанові №1219 пропонується вважати, що треті особи – фізичні або юридичні особи, яким заподіяно шкоду під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, а також фізичні та юридичні особи, що здійснювали превентивні заходи. Таким чином, пункт 3 Постанови №1219 не визначає фізичних та юридичних осіб, які здійснювали превентивні заходи, як третіх осіб, що постраждали внаслідок транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів. Отже, особи, які здійснювали превентивні заходи, можуть бути працівниками іншого суб'єкта господарювання, а не страхувальника, та на договірних засадах виконувати на об'єкті страхувальника певні підрядні роботи з метою попередження настання страхового випадку, вжиття заходів для мінімізації шкоди від настання страхового випадку та подолання його наслідків.

При цьому, серед переліку документів, що подаються для отримання страхового відшкодування, є документи, що підтверджують витрати третіх осіб на проведення превентивних заходів (пункт 15 Постанови №1219).

Враховуючи наведене, залишається незрозумілим, чи відшкодує страховик понесені страхувальником витрати на вжиття превентивних заходів? Чи може вживання превентивних заходів якимось чином зменшує розмір страхових премій або збільшує суму страхового відшкодування? Постанова №1219, на жаль, не дає відповіді на такі питання.

Одночасно слід зазначити, що не тільки здоров'ю людини може бути спричинено шкоду під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів. Людина може померти внаслідок настання страхового випадку, проте, в пунктах 5 та 6 Постанови №1219 смерть фізичної особи не визначається як страховий ризик та страховий випадок за цим видом ОС. Це досить дивно, оскільки пунктом 15 встановлено, що одним із документів, який подається для отримання страхового відшкодування страховику, є свідоцтво про смерть потерпілої третьої особи (нотаріально засвідчена копія).

Крім того, свідченням того, що смерть особи є страховим ризиком (випадком) є те, що згідно з пунктом 15 Постанови №1219 документи на виплату страхового відшкодування подаються страхувальником або третьою особою (її спадкоємцями) з повідомленням про це страхувальника.

Враховуючи наведене, деякі норми Постанови №1219 не узгоджуються між собою, що робить порядок страхування цього виду ОС непрозорим.

Цей вид ОС, як і багато інших видів ОС, також, передбачає таку підставу для відмови страховика у виплаті страхового відшкодування, як вчинення навмисних дій страхувальником або особою, на користь якої укладено договір страхування, спрямованих на настання страхового випадку. Проте, як і раніше в цій Зеленій книзі нами зазначалось, можливість застосування зазначеної підстави для відмови у виплаті страхового відшкодування є сумнівною. Зміст цієї підстави для відмови у виплаті страхового відшкодування потребує доопрацювання (*більш детально про аналіз цієї підстави зазначено в пунктах 22.1.6, 22.1.11 цієї Зеленої книги*).

Про обов'язок здійснювати страхування або застосовувати інше фінансове забезпечення при транскордонному перевезенні небезпечних відходів зазначено в пункті 11 статті 6 ратифікованої Україною Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням¹.

Слід зазначити, що обов'язкове страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, частково дублюється з таким

¹ http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_022

видом ОС, як страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів, з огляду на нижченаведене.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» суб'єкт перевезення небезпечних вантажів – підприємство, установа, організація або фізична особа, які відправляють, перевозять або одержують небезпечні вантажі (відправники, перевізники та одержувачі).

Небезпечний вантаж – речовини, матеріали, вироби, відходи виробничої та іншої діяльності, які внаслідок притаманних їм властивостей за наявності певних факторів можуть під час перевезення спричинити вибух, пожежу, пошкодження технічних засобів, пристроїв, споруд та інших об'єктів, заподіяти матеріальні збитки та шкоду довкіллю, а також призвести до загибелі, травмування, отруєння людей, тварин і які за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за результатами випробувань в установленому порядку залежно від ступеня їх впливу на довкілля або людину віднесено до одного з класів небезпечних речовин.

Міжнародне перевезення небезпечних вантажів – перевезення небезпечних вантажів з території України на територію іноземної держави; з території іноземної держави на територію України; транзитом через територію України.

Отже, експортер, що здійснює транскордонне перевезення небезпечних відходів, є суб'єктом перевезення небезпечних вантажів.

Перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним та повітряним транспортом, міжнародні перевезення пасажирів та вантажів автомобільним транспортом є видом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (стаття 7 Закону про ліцензування). Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. №609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» (далі – Постанова №609) органом ліцензування вищенаведеного виду господарської діяльності є Державна служба України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека).

Укртрансбезпека, як орган ліцензування діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним та повітряним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, здійснює контроль за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов¹, а саме: Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. №1001 (далі – Постанова №1001).

Відповідно до Постанови №1001 господарська діяльність може провадитись частково за таким видом, як міжнародні перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів вантажними автомобілями.

Таким чином, експортер, що здійснює транскордонне перевезення небезпечних відходів автомобільним транспортом, отримує ліцензію на здійснення діяльності з міжнародного перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів вантажними автомобілями. Як ліцензіат він має дотримуватись вимог Постанови №1001, якою передбачено, що у разі провадження господарської діяльності з внутрішніх та (або) міжнародних перевезень небезпечних вантажів та небезпечних відходів вантажними автомобілями ліцензіат повинен здійснити страхування відповідальності на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів та (або) небезпечних відходів (зазначений

¹ Стаття 6 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

вид ОС визначений пунктом 26 статті 7 Закону про страхування). Таким чином, Укртрансбезпека перевіряє наявність у експортера, що здійснює транскордонне перевезення автомобільним транспортом небезпечних відходів, договору страхування відповідальності на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів та (або) небезпечних відходів.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 червня 2002 р. №733 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів» обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів проводиться з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю і здоров'ю фізичних осіб, навколишньому природному середовищу, майну фізичних та юридичних осіб під час перевезення небезпечних вантажів.

Як бачимо, за цим видом ОС теж передбачається відповідальність за шкоду, яку може бути заподіяно життю, здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу.

Про необхідність мати договір страхування відповідальності експортера щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення небезпечних відходів, Постанова №1001 не зазначає, тому Укртрансбезпека його наявність у експортера не перевіряє.

В той же час, наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 09.08.2017 №303 «Про затвердження Уніфікованої форми акта, що складається за результатом проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів» затверджено Уніфіковану форму акта, що складається за результатом проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Згідно з цією Уніфікованою формою акта Державна екологічна інспекція України перевіряє наявність у експортера, що здійснює транскордонне перевезення небезпечних відходів автомобільним транспортом, договору за цим видом ОС.

З огляду на зазначене вбачається, що такому експортеру доводиться укладати два договори страхування з однаковою відповідальністю за шкоду, яку може бути заподіяно життю, здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу.

Враховуючи наведене, такі види ОС, як страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, та страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів мають бути узгоджені між собою з метою зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання.

Щодо відповідальності за відсутність у експортера договору за цим ОС зазначимо, що безпосередньої відповідальності за не укладення договору страхування не встановлено, проте, його не укладення є підставою для надання Державною екологічною інспекцією України припису про необхідність усунення порушень вимог чинного законодавства.

В свою чергу, за невиконання законних розпоряджень чи приписів, інших законних вимог посадових осіб органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, радіаційної безпеки або охорону природних ресурсів, ненадання їм необхідної інформації або надання неправдивої інформації, вчинення інших перешкод для виконання покладених на них обов'язків накладається штраф на громадян від 153 гривень до 255 гривень і на посадових осіб - від 255 гривень до 765 гривень (стаття 188-5 КУпАП). Така низька відповідальність з дуже низькою ймовірністю спонукає суб'єктів господарювання виконувати законні вимоги контролюючого органу, тому передбачену статтею 188-5 КУпАП відповідальність було б доцільно збільшити.

Окремо слід зазначити стосовно здійснення страхування відповідальності особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час утилізації (видалення) небезпечних відходів.

Так, статтею 1 Закону України «Про відходи» встановлено, що **поводження з відходами** – дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення. Таким чином, **утилізація** (видалення) небезпечних відходів це діяльність з поводження з небезпечними відходами. Відповідно до статті 7 Закону про ліцензування поводження з небезпечними відходами є видом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

Постановою №609 органом ліцензування такого виду господарської діяльності, як поводження з небезпечними відходами, визначено Міністерство екології та природних ресурсів України.

Діяльність з поводження з небезпечними відходами регулюється Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. №446 (далі – Ліцензійні умови №446). Міністерство екології та природних ресурсів України, як орган ліцензування діяльності з поводження з небезпечними відходами, здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов (стаття 6 Закону про ліцензування).

Однак Ліцензійними умовами №446 вимог до ліцензіатів щодо обов'язкової наявності у них договору страхування не передбачено, тобто Мінприроди не перевіряє укладення договорів страхування особами, які здійснюють діяльність з поводження з небезпечними відходами.

Перевірка наявності у особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, відповідного договору ОС здійснюється, також, на підставі Уніфікованої форми акта, затвердженої наказом Мінприроди.

Проте такі перевірки здійснюються Державною екологічною інспекцією України, а не Мінприроди, та не в рамках державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов, а тільки в рамках загального додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Слід зазначити, що наявність договору страхування за цим видом ОС є підставою для отримання згоди на експорт відходів. Так, відповідно до пункту 12 постанови Кабінету Міністрів України від 13 липня 2000 р. №1120 «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів», Мінприроди може дати згоду на експорт відходів, коли підтверджено

забезпеченість страхуванням відповідальності експортера щодо відшкодування шкоди, якої може бути заподіяно здоров'ю людини, власності і навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення небезпечних відходів.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди:

- ◆ завданої навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом. Загальносуспільні інтереси в безпечному та нешкідливому для оточуючих громадян довкіллі мають обов'язково захищатися державою. У випадках спричинення шкоди навколишньому природному середовищу, страхування має на меті сприяти максимальному та швидкому подоланню наслідків, спричинених виникненням страхового випадку, шляхом відновлення якісних і кількісних властивостей довкілля (відновлення стану забруднених водойм та ґрунту, висаджування нових дерев, замість понівечених тощо);
- ◆ завданої власності осіб, де експортер небезпечних відходів та особа, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, несуть відповідальність перед третіми особами, майно яких постраждало внаслідок страхового випадку. Отже, така відповідальність є відповідальністю перед третіми особами;
- ◆ завданої здоров'ю людини, що постраждала внаслідок транскордонного перевезення небезпечних відходів або їх утилізації (видалення), які є джерелом підвищеної небезпеки.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що Постановою №1219 встановлено величезний розмір страхової суми (для особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, – **2 млн гривень**; для експортера небезпечних відходів за перевезення небезпечних відходів вагою до **1 тонни** включно – **200 тис. гривень**, від **1** до **5 тонн** включно – **1 млн гривень**, від **5** до **25 тонн** включно – **2 млн гривень**, тощо). Можливість виплачувати, у разі настання страхового випадку, страхову суму за таким розміром вимагає від страховика мати відповідний розмір статутного капіталу, резервні та інші

фонди. Отже, певний розмір статутного капіталу та наявність коштів у резервних фондах має бути однією з умов провадження страхування за зазначеним видом страхування. Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

За цим видом ОС настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, що будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини. Не слід забувати й про можливість спричинення значної шкоди навколишньому природному середовищу, коли відновлення довкілля до його задовільного стану вимагатиме неабияких зусиль та коштів.

Також, слід зазначити, що оскільки діяльністю експортера небезпечних відходів та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, може бути спричинено шкоду навколишньому природному середовищу доцільним є створення відповідного Екологічного пулу та визначення для страховиків обов'язку входити до його складу.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.10

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності закріплено пунктом 23 частини 1 статті 7 Закону про страхування.

Суб'єкти космічної діяльності, відповідно до Закону України «Про космічну діяльність»¹ – це підприємства, установи та організації, в тому числі міжнародні та іноземні, які здійснюють космічну діяльність, тобто наукові космічні дослідження, створення та застосування космічної техніки, використання космічного простору². Такі суб'єкти провадять космічну діяльність, яке несе значний ризик заподіяння шкоди широкому колу третіх осіб. Таким чином, відповідальність за потенційну шкоду перед третіми особами за здійснення такої діяльності має бути застрахована.

За даними Державного космічного агентства України, в нашій країні працює **24** підприємства такого профілю³. Зокрема, це **5** конструкторських бюро та НДІ, **8** машино- та приладобудівних підприємств, а також **11** спеціалізованих установ.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (07.11.2001 року) й станом на 01 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методіку актуарних розрахунків, тобто нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

Проте, виходячи з Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, здійснювати таке страхування доцільно і необхідно.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

У сфері космічної діяльності, Україна приєдналась до багатьох міжнародних Конвенцій, уклала низку багатосторонніх та двосторонніх договорів. Даними міжнародними документами врегульовується спектр важливих питань при провадженні космічної діяльності, використання космічних об'єктів. Наприклад, Конвенцією про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами⁴ встановлюється відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, і забезпечення безвідкладної виплати повної і справедливої компенсації жертвам такої шкоди. Положеннями даної Конвенції визначається, що відповідальність за шкоду несе запускаюча держава (держава, з території

¹ Закон України «Про космічну діяльність» від 15.11.1996 №502/96-ВР - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80>

² Стаття 1 Закону України «Про космічну діяльність» від 15.11.1996 №502/96-ВР - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80>

³ <http://www.nkau.gov.ua/nsau/catalognew.nsf/predprbytypeU!open>

⁴ Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами - http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_126

або установок якої здійснюється запуск космічного об'єкта), і не йдеться про необхідність забезпечити таку відповідальність страхуванням чи іншим механізмом. Отже, зобов'язання щодо здійснення ОС у сфері космічної діяльності відсутні.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, внаслідок провадження ризикової діяльності. Нагадаємо, що обов'язкове страхування має запроваджуватись саме для забезпечення компенсації шкоди, спричиненої життю і здоров'ю третіх осіб, їх майну та навколишньому природному середовищу діями або бездіяльністю застрахованих осіб, в тому числі і з використанням такими особами об'єктів та засобів підвищеної небезпеки, виконання робіт підвищеної небезпеки, провадження ризикової діяльності.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

За відсутності нормативного регулювання такого виду ОС, можна лише припустити яким специфічним вимогами мають відповідати страховики. Швидше за все страховик такого виду ОС повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Також, складно припустити коло осіб, що будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, наприклад, незрозуміло чи можуть постраждати внаслідок настання страхового випадку сторонні треті особи, чи можливо тільки працівники підприємств, що здійснюють діяльність в космічній сфері. Отже, питання про необхідність страховику мати розгалужену систему структурних підрозділів по всій території України та достатню кількість персоналу, здатну забезпечити швидку виплату відшкодування, у разі настання страхового випадку, теж залишається поки що невирішеним. Не можливо для цілей цього виду ОС з'ясувати й обсяг негативних наслідків, що можуть бути спричинені страховим випадком навколишньому природному середовищу.

З огляду на зазначене, на цій стадії проведення аналізу сфери обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності встановити виключний перелік додаткових вимог до страховиків не вбачається можливим.

Одночасно зазначаємо, що з переліком можливих особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.11

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ НА ВИПАДОК НАСТАННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування, страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів є одним з видів ОС.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	27,5 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	358,1 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	51 тис. грн
Кількість ліцензіатів	144	Чисті виплати в 2008-2017 р.	742,6 тис. грн
Кількість діючих компаній	106	Оцінка збитковості в 2017 р.	0,2%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0,2%
Кількість в 2017 р.	83,9 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	1,375 млн	Історичний максимум збитковості	1,6%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

РЕГУЛЮВАННЯ

Регулювання цього виду ОС здійснюється на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 1 червня 2002 р. N 733 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів» (далі – Постанова №733).

Обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів проводиться з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної під час перевезення небезпечних вантажів:

- життю і здоров'ю фізичних осіб, що є відповідальністю перед третіми особами;

- ◆ навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом;
- ◆ майну фізичних та юридичних осіб, що є відповідальністю перед третіми особами.

Отже, відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів слід залишити серед обов'язкових видів страхування, оскільки воно стосується відповідальності перед третіми особами, застосовується до відшкодування шкоди, спричиненої небезпечним видом господарської діяльності, та стосується питань забезпечення задовільного стану навколишнього природного середовища, яке необхідне для нормальної життєдіяльності людини.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» **небезпечний вантаж** – речовини, матеріали, вироби, відходи виробничої та іншої діяльності, які внаслідок притаманних їм властивостей за наявності певних факторів можуть під час перевезення спричинити вибух, пожежу, пошкодження технічних засобів, пристроїв, споруд та інших об'єктів, заподіяти матеріальні збитки та шкоду довкіллю, а також призвести до загибелі, травмування, отруєння людей, тварин і які за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за результатами випробувань в установленому порядку залежно від ступеня їх впливу на довкілля або людину віднесено до одного з класів небезпечних речовин.

Як бачимо, перевезення небезпечних вантажів є дуже небезпечним видом господарської діяльності, що може спричинити шкоду життю, здоров'ю людей та довкіллю.

Пунктом 3 Постанови №733 страхувальниками за цим договором ОС визначені суб'єкти перевезення небезпечних вантажів, а саме:

- ◆ відправник небезпечного вантажу – зазначена в перевізних документах юридична (резидент і нерезидент) або фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка готує та подає цей вантаж для перевезення;
- ◆ перевізник небезпечного вантажу – юридична (резидент і нерезидент) або фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка здійснює перевезення небезпечного вантажу;
- ◆ одержувач небезпечного вантажу 2 зазначена в перевізних документах юридична (резидент і нерезидент) або фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка одержує небезпечний вантаж від перевізника.

Крім того, страхувальником може виступати особа, що виконує експедиторські функції в разі згоди на це перевізника.

Відповідно до пункту 7 Постанови №733 страхова сума за кожен повну та неповну тонну небезпечного вантажу встановлюється залежно від класу небезпеки вантажу в таких розмірах:

класи небезпеки вантажів									
неоподатковувані мінімуми доходів громадян	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	110	70	100	70	70	120	80	100	60

В той же час, кожен клас небезпеки вантажів містить підкласи, які можуть дуже відрізнятися за рівнем своєї небезпеки¹. Наприклад, перший клас небезпеки включає в себе **6** підкласів. Якщо **1** підклас – це речовини і вироби, що характеризуються небезпекою вибуху масою, коли вибух миттєво охоплює весь вантаж, то вже **6** підклас – це вироби, що містять виключно нечутливі до детонації речовини, що не вибухають масою і які характеризуються низькою ймовірністю випадкового ініціювання.

Крім того, залишається незрозумілим, чому, наприклад, розмір страхової суми **4** класу небезпеки вантажів складає всього лише **70 неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян на кожен тону небезпечного вантажу, в той час коли до **4** класу небезпеки вантажів відносяться речовини здатні до самозаймання, бо це легкозаймисті речовини і матеріали здатні під час перевезення легко спалахувати від зовнішніх джерел займання, в результаті тертя, поглинання вологи, самодовільних хімічних перетворювань, а також при нагріванні.

З огляду на зазначене, більш доцільним є при визначенні розміру страхових сум користуватися не класами, а підкласами небезпеки вантажів. Також, слід переглянути розміри неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за класами небезпеки вантажів, визначених Постановою №733, шляхом їх відповідного збільшення або зменшення для деяких класів.

Постановою №733 передбачено поділ страхових виплат на відшкодування шкоди, заподіяної:

- ◆ життю та здоров'ю третіх осіб – **50%** страхової суми;
- ◆ навколишньому природному середовищу – **30%** страхової суми;
- ◆ майну третіх осіб – **20%** страхової суми.

При чому, страхові виплати на одну особу, життю та здоров'ю якої заподіяно шкоду, складають:

- ◆ у разі відшкодування шкоди спадкоємцям особи, яка загинула (померла) внаслідок страхового випадку, – **500 неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян (**8 500 грн**);
- ◆ у разі призначення потерпілій третій особі I, II і III групи інвалідності – відповідно **450, 375, 250 неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян (**7 650 грн, 6 375 грн, 4 250 грн**);
- ◆ за кожний день непрацездатності потерпілої третьої особи – **один неоподатковуваний мінімум** доходів громадян, але не більш як **250 неоподатковуваних мінімумів** доходів громадян за весь час втрати працездатності.

Як бачимо, встановлений Постановою №733 розмір страхових виплат за шкоду, спричинену життю та здоров'ю третіх осіб, є занадто низьким та таким, що навряд чи може відповідати умовам сьогодення, тому було б доцільно переглянути розмір страхових виплат третім особам.

Пунктом 16 Постанови №733 визначені підстави для відмови страховика у страховому відшкодуванні, зокрема, однією з таких підстав є вчинення навмисних дій страхувальником або особою, на користь якої укладено договір страхування, спрямованих на настання страхового випадку.

Однак, страхувальник навряд чи зацікавлений у настанні страхового випадку, оскільки він є вигодонабувачем за цим договором ОС тільки у разі спричинення шкоди навколишньому природному середовищу. В інших випадках, вигодонабувачем є треті особи, яким спричинено або матеріальну шкоду, або шкоди зазнало їх здоров'я, а також спадкоємці третьої особи, якщо внаслідок настання страхового випадку вона померла.

¹ <http://tis-tir.com/en/informatsiyny-rozdil/klasyfikatsiya-nebezpechnyh-vantajiv-ta-h-harakterystyky/>

Разом з тим, згідно зі статтею 9 Закону про страхування, страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник.

Єдиним випадком, коли страхувальник може бути зацікавлений у настанні страхового випадку, є домовленість між ним і постраждалою третьою особою, коли, насправді, страховий випадок не наставав або коли розмір збитків був штучно завищений. Проте, при зверненні за страховим відшкодуванням, страхувальник має подавати страховику акт (протокол) уповноваженої комісії з розслідування страхового випадку.

Таким чином, факт настання страхового випадку та розмір збитків може підтверджуватись актом (протоколом) уповноваженої комісії з розслідування страхового випадку. Комісійне розслідування страхових випадків робить майже неможливою домовленість між страхувальником та третьою особою про штучне створення страхових випадків та збільшення розміру заподіяних збитків.

За таких умов можна поставити під сумнів доцільність існування такої підстави для відмови у виплаті страхового відшкодування, як вчинення навмисних дій страхувальником, спрямованих на настання страхового випадку.

Перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним та повітряним транспортом, міжнародні перевезення пасажирів та вантажів автомобільним транспортом є видом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (стаття 7 Закону про ліцензування). Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. №609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» органом ліцензування вищенаведеного виду господарської діяльності є Укртрансбезпека.

Укртрансбезпека, як орган ліцензування діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським, автомобільним, залізничним та повітряним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, здійснює контроль за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов¹, а саме наступних ліцензійних умов:

- ◆ постанови Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. №1001 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом» (далі – Постанова №1001);
- ◆ постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. №1168 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом» (далі – Постанова №1168);
- ◆ постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2015 р. №1186 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом» (далі – Постанова №1186).

Всіма зазначеними постановами передбачено, що ліцензіат повинен забезпечення страхування відповідальності на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів (пункт 18 Постанови №1186, пункт 13 Постанови №1168 та пункт 21 Постанови №1001), тобто Укртрансбезпека перевіряє наявність у ліцензіатів укладених договорів страхування зазначеного виду ОС.

¹ Стаття 6 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»

Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання ліцензіатом розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, встановлених для відповідного виду господарської діяльності, та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій.

Отже, не укладення договорів страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів може призвести до застосування до ліцензіата такої адміністративно-господарської санкції, як анулювання ліцензії.

Також, слід зазначити, що наявність договору страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів обов'язково вимагається при видачі одного з документів дозвільного характеру.

Так, відповідно до пункту 18.2 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, яка затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 року №622, для отримання дозволу на перевезення територією України вибухових матеріалів до органу поліції подається, зокрема, чинний договір обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів¹.

Нагадаємо, що зазначений вид ОС повинен бути узгоджений з таким видом ОС, як страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів *(більш детально про причини необхідності узгодження зазначених видів ОС можна ознайомитись в пункті 23.1.9. цієї Зеленої книги)*.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Законом України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою» від 04.07.2002 №44-IV², Україна ратифікувала Міжнародну конвенцію про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою 1969 року зі змінами в Протоколах від 19.11.76 та від 27.11.92рр.³

Міжнародна конвенція про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою була прийнята у листопаді 1969 року у Брюсселі. Статтею 7 даної Конвенції було зобов'язано власника судна, яке зареєстроване в Договірній державі і перевозить понад **2000 тонн** нафти наливом як вантаж, для покриття своєї відповідальності за збитки від забруднення, на підставі цієї Конвенції, здійснити страхування або надати інше фінансове забезпечення, наприклад, гарантію банку або свідоцтво, видане міжнародним компенсаційним фондом, на суму, що встановлюється шляхом застосування лімітів відповідальності, передбачених в пункті 1 статті V. З прийняттям Протоколу від 27 листопада 1992 року змінилися деякі положення вище зазначеної Конвенції. Зокрема, у сфері страхування,

¹ Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» від 21.08.1998 №622 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/print1510050298725168>

² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/44-15>

³ http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_806

розширилась сфера країн, які можуть видавати страхові свідоцтва або інші свідоцтва, що підтверджують фінансове забезпечення відповідальності власника судна за забруднення нафтою. Якщо раніше страхові свідоцтва чи інші фінансові забезпечення видавались відповідним органом держави реєстрації після встановлення, що вимоги пункту 1 виконані, то відповідно до Протоколу 1992 року такі документи можуть видаватися кожному судну відповідним органом Договірної Держави, після встановлення, що вимоги пункту 1 виконані. Щодо судна, яке зареєстроване в Договірній Державі, таке свідоцтво видається чи посвідчується відповідним органом держави реєстрації судна; щодо судна, що не зареєстроване в Договірній Державі, воно може видаватися або посвідчуватися відповідним органом будь-якої Договірної Держави. Також Протоколом від 1992 року були встановлені наступні ліміти відповідальності:

- ◆ для судна, що не перевищує **5 тис. одиниць** валової вантажомісткості¹, відповідальність встановлюється до **3 млн спеціальних прав запозичень** (SDR²)
- ◆ для судна від **5 тис.** до **140 тис. одиниць** валової вантажомісткості, відповідальність встановлюється від **3 млн SDR** плюс **420 SDR** за кожну додаткову одиницю валової вантажомісткості;
- ◆ для судна, що перевищує **140 тис. одиниць** валової вантажомісткості, відповідальність обмежується **59,7 млн SDR**³.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів в випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди:

- ◆ завданій навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом. Загальносуспільні інтереси в безпечному та нешкідливому для оточуючих громадян довкіллі мають обов'язково захищатися державою. У випадках спричинення шкоди навколишньому природному середовищу, страхування має на меті сприяти максимальному та швидкому подоланню наслідків, спричинених виникненням страхового випадку, шляхом відновлення якісних і кількісних властивостей довкілля (відновлення стану забруднених водойм та ґрунту, висаджування нових дерев, замість понівечених тощо);
- ◆ завданій майну фізичних та юридичних осіб, де суб'єкт перевезення небезпечних вантажів, несе відповідальність перед третіми особами, майно яких постраждало внаслідок страхового випадку. Отже, така відповідальність є відповідальністю перед третіми особами;
- ◆ завданій життю і здоров'ю людини, що постраждала внаслідок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів, які є джерелом підвищеної небезпеки. Така відповідальність є відповідальністю перед третіми особами.

¹ Тоннаж судна є валовою вантажомісткістю, розрахованою відповідно до правил вимірювання тоннажу, що містяться в додатку I Міжнародної конвенції з вимірювання розмірів суден 1969 року - http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/fish_fleet_esms_an1.pdf

² Special Drawing Rights (SDR) - спеціальні права запозичення (СДР, СПЗ), розрахункові грошові одиниці в рамках Міжнародного валютного фонду

³ International Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage (CLC) - [http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-on-Civil-Liability-for-Oil-Pollution-Damage-\(CLC\).aspx](http://www.imo.org/en/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-on-Civil-Liability-for-Oil-Pollution-Damage-(CLC).aspx)

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що за цим видом ОС настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, які будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини. Не слід забувати й про можливість спричинення значної шкоди навколишньому природному середовищу, коли відновлення довкілля до його задовільного стану вимагатиме неабияких зусиль та коштів. Також, слід зазначити, що оскільки діяльністю перевізника небезпечних вантажів може бути спричинено шкоду навколишньому природному середовищу доцільним є створення відповідного Екологічного пулу та визначення для страховиків обов'язку входити до його складу. Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.12

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ СОБАК (ЗА ПЕРЕЛІКОМ ПОРІД, ВИЗНАЧЕНИХ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ) ЩОДО ШКОДИ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ТРЕТІМ ОСОБАМ

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування обов'язковому страхуванню підлягає страхування відповідальності власників собак за переліком порід, визначених урядом щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	1 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	3,2 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	10,5 тис. грн
Кількість ліцензіатів	12	Чисті виплати в 2008-2017 р.	29,1 тис. грн
Кількість діючих компаній	8	Оцінка збитковості в 2017 р.	1,1%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0,9%
Кількість в 2017 р.	19,8 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	69,6 тис.	Історичний максимум збитковості	67,8%

РЕГУЛЮВАННЯ

Для реалізації вищезазначених положень Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова від 9 липня 2002 р. №944 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» (далі – Постанова №944)¹. Постановою №944 визначається, що таке обов'язкове страхування проводиться з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб, якими є фізичні та юридичні особи, яким (або майну яких) заподіяна шкода внаслідок агресивної та/або непередбачуваної дії собаки.

Також, Постановою №944 затверджено перелік порід собак, відповідальність власників яких підлягає обов'язковому страхуванню за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам (далі – Перелік небезпечних собак, всього **88** порід).

Постанова №944 була прийнята **16** років назад, і з того часу до неї вносились зміни лише один раз, які стосувались врегулювання питань щодо використання печаток². В той же час, ні розмір страхових тарифів, ні розмір страхових виплат, ні Перелік небезпечних собак не переглядались.

Страховий тариф встановлюється у розмірі **17 гривень** терміном на **один** рік незалежно від породи собаки для фізичних осіб та **34 гривні** терміном на **один** рік для юридичних осіб. Страхова сума:

1 у разі відшкодування спадкоємцям особи, яка померла внаслідок страхового випадку, – **11 тис. гривень**;

¹ Постанова від 9 липня 2002 р. N 944 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 8 липня 2015 р. №467 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/467-2015-%D0%BF>

- 2 у разі призначення потерпілій фізичній особі I, II або III групи інвалідності – відповідно **8 250, 5 500, 2 750 гривень**;
- 3 за кожний день непрацездатності потерпілої фізичної особи, розладу здоров'я у дитини – **20 гривень**, але не більш як **2 500 гривень**;
- 4 у разі пошкодження (знищення) майна третьої особи – у розмірі його балансової вартості, але не більш як **30 тис. гривень**¹.

Розміри таких страхових сум не відповідають рівню, який би задовольняв сьогоднішнім реаліям, зокрема, й щодо вартості медичної допомоги.

Відповідно до статті 1187 Цивільного кодексу України джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогнебезпечних та інших речовин, утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб².

При цьому окремої уваги заслуговує проблема відсутності механізму відстеження за укладенням власниками собак небезпечних порід договорів обов'язкового страхування.

Так, відповідно до пункту 8 Постанови №944, власники собак, породи яких зазначені у додатку 1, до або під час реєстрації, перереєстрації повинні в установленому порядку укласти договір обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам, за формою згідно з додатком 2. У разі відсутності договору страхування реєстрація, перереєстрація собак не проводиться.

Проте Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження», як спеціальний закон в даній сфері, не містить згадки про необхідність реєстрації домашніх улюбленців, а передає дане питання на вирішення органами місцевого самоврядування. Так, стаття 9 цього Закону встановлює, що правила утримання домашніх тварин встановлюються органами місцевого самоврядування, хоча Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» таких повноважень за органами місцевого самоврядування не закріплює.

В останні роки спостерігається тенденція прийняття органами місцевого самоврядування Правил утримання тварин у домашніх умовах та поводження з домашніми тваринами, в яких йдеться про обов'язковість державної реєстрації домашніх тварин, а також визначаються спеціальні комунальні установи, які проводять таку реєстрацію. Наприклад:

- ◆ Правила утримання тварин у домашніх умовах та поводження з домашніми тваринами на території міста Дніпра, затвержені Рішенням міськради Дніпра №72/19 від 13.04.2017³ – не містять згадки про обов'язкове страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. Таким чином, укладання договору страхування, згідно даних правил, не є передумовою реєстрації тварини.
- ◆ Правила утримання собак і котів в м. Мукачєво⁴ – в пункті 3.5 визначають обов'язок власника собаки, що визнана небезпечною й

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» від 9 липня 2002 р. N 944 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF>

² Стаття 1187 Цивільного кодексу України - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1510053167539973>

³ <http://nashemisto.dp.ua/2017/04/18/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D1%83%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD-%D1%83-%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D1%85-%D1%83/>

⁴ <https://controlanimals.jimdo.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%B0-%D1%83%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BA-%D1%96-%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%96%D0%B2-%D0%B2-%D0%BC-%D0%BC%D1%83%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%BE/>

входить до переліку порід собак додатку 1, згідно Постанови №944, до або під час реєстрації, перереєстрації і в установленому порядку, укласти договір обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. Таким чином, укладання договору страхування, згідно даних правил, є передумовою реєстрації тварини.

◆ Правила утримання і поведження з тваринами у м. Львові від 17.03.2016 року, затверджені Львівською міською радою – в пункті 5.9.1. містять норму, яка дозволяє особам, які утримують домашню тварину виводити собак з житлових та інших приміщень, а також ізольованих територій у загальні двори або на вулицю на повідку, у наморднику (для порід собак, перелічених у додатку до цих Правил) з прикріпленням до нашійника ідентифікуючим жетоном і страховим полісом (для порід собак, перелічених у додатку до цих Правил). Проте, укладання договору страхування, згідно даних правил, не є передумовою реєстрації тварини.

◆ Правил утримання домашніх собак та котів в м. Буча, затверджені Рішенням Бучанської міської ради Київської області від 31 березня 2016 року №258- 8-VI¹ – не містять згадки про обов'язкове страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. Таким чином, укладання договору страхування, згідно даних правил, не є передумовою реєстрації тварини.

◆ Питання утримання та поведження з собаками і котами в м. Києві, затверджені Рішенням Київської міської ради «Про врегулювання питань утримання та поведження з собаками і котами в м. Києві» від 25 жовтня 2007 року N 1079/3912 – в пункті 3.5. визначає обов'язок власника потенційно небезпечної собаки та такої, яка визнана небезпечною, пройти процедуру обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам, згідно з вимогами чинного законодавства. Проте, укладання договору страхування, згідно даних правил, не є передумовою реєстрації тварини.

Таким чином, не всі правила утримання домашніх тварин, які встановлюються органами місцевого самоврядування, передбачають наявність договору обов'язкового страхування як передумови їх реєстрації. Іноді, деякі правила взагалі не містять згадки про необхідність здійснювати ОС для власників собак небезпечних порід.

Вважаємо, що вирішення даного питання можливо на рівні спеціального Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» шляхом передбачення норми про необхідність укладення договору ОС відповідальності власників собак за переліком порід, визначених урядом щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам, як передумови для проведення реєстрації таких тварин у спеціально уповноважених реєстраційних органах. Доцільним, також, є розроблення типових правил утримання собак на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Таким чином, модель механізму відстеження за укладенням власниками собак небезпечних порід договорів обов'язкового страхування, могла би виглядати наступним чином:

¹ <http://www.bucha-rada.gov.ua/content/pro-zatverdzhennya-pravyl-utrymannya-domashnih-sobak-ta-kotiv-v-m-bucha?BPCTRY=1>

- ◆ орган, який здійснює контроль за наявністю/відсутністю таких договорів ОС – орган реєстрації домашніх улюбленців,
- ◆ наявність договору ОС для небезпечних категорій собак виступає передумовою для здійснення їх реєстрації,
- ◆ ветеринари в цій моделі виступають агентами та повідомляють про появу нового улюбленця небезпечної породи на території певної адміністративно-територіальної одиниці.

Окрім відсутності механізму відстеження за укладенням власниками таких порід собак договорів обов'язкового страхування, в законодавчому полі відсутня будь-яка відповідальність власників собак за неукладення договору ОС відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. В КУпАП наявна адміністративна відповідальність лише за тримання собак і котів у місцях, де це заборонено відповідними правилами, чи понад установлену кількість, чи незареєстрованих собак, або приведення в громадські місця, або вигулювання собак без повідків і намордників (крім собак, у реєстраційних свідоцтвах на яких зроблено спеціальну відмітку) чи в невідведених для цього місцях у вигляді попередження або накладення штрафу на громадян у розмірі від 17 гривень до 51 гривні, а також у вигляді попередження або накладення штрафу на посадових осіб від 51 гривні до 85 гривень¹. Такий розмір відповідальності є надзвичайно низьким, і не відповідає рівню можливих збитків від недотримання правил тримання собак і котів.

Таким чином, через відсутність механізму відстеження за укладенням власниками собак небезпечних порід договорів обов'язкового страхування, а також через відсутність відповідальності власників таких собак за неукладення договорів ОС, здійснення даного виду ОС розраховано лише на добропорядних власників собак.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування відповідальності власників собак за переліком порід, визначених урядом щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, яка спричиняється джерелом підвищеної небезпеки, до якого відносяться собаки службових та бійцівських порід. Крім того шкода, що може бути спричинена такими небезпечними породами собак, пов'язана із безпекою для життя та здоров'я людини.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування відповідальності власників собак за переліком порід, визначених урядом щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Особливих вимог до страховиків, які бажають займатися страхуванням відповідальності власників собак за переліком порід, визначених урядом щодо шкоди яка може бути заподіяна третім особам, не вимагається. Це пов'язано з тим, що коло осіб, що підлягають страхуванню, незначне, а виникнення страхових випадків – поодинокі.

¹ Стаття 154 Кодексу про адміністративні правопорушення - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1510050298725168>

23.1.13

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЩО МАЮТЬ У ВЛАСНОСТІ ЧИ ІНШОМУ ЗАКОННОМУ ВОЛОДІННІ ЗБРОЮ, ЗА ШКОДУ, ЯКА МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНА ТРЕТІЙ ОСОБІ АБО ЇЇ МАЙНУ ВНАСЛІДОК ВОЛОДІННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ЧИ ВИКОРИСТАННЯ ЦЬОЇ ЗБРОЇ

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування обов'язковому страхуванню підлягає страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї.

За даними Міністерства внутрішніх справ України, зараз зареєстровано близько **1,2 млн** одиниць вогнепальної зброї. Це дані, оприлюднені представниками міністерства, регулярних публікацій на цю тему немає. За даними Єдиного реєстру судових рішень, з початку бойових дій і до 1 липня 2018 року суди винесли понад **11,4 тис.** рішень за ст. 263 Кримінального кодексу України «Незаконне поводження зі зброєю»¹ (щоправда, ця статистика може включати в себе поводження з незареєстрованою зброєю, кількість якої в МВС оцінюють в **300 тис.**).

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	7,6 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	81,2 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	76	Чисті виплати в 2008-2017 рр.	0,2 млн грн
Кількість діючих компаній	67	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0,3%
Кількість в 2017 р.	187,6 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	2 млн	Історичний максимум збитковості	0,7%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

¹ Скільки зброї на руках у українців? <https://hromadske.ua/posts/skilky-zbroi-na-rukakh-u-ukraintsiv>

РЕГУЛЮВАННЯ

Для реалізації вищезазначених положень Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова від 29 березня 2002 року №402 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї» (Постанова – №402).

Постановою №402 визначається, що обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю (у тому числі нагородну), за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї (далі – страхування відповідальності власників чи користувачів зброї) здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної третім особам, внаслідок виникнення страхових випадків, які призвели до заподіяння шкоди життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб.

Страховальниками є громадяни України, які володіють, зберігають або використовують:

- ◆ бойову нарізну вогнепальну зброю армійських зразків або зброю, виготовлену за спеціальним замовленням;
- ◆ вихолощену та навчальну зброю;
- ◆ несучасну стрілецьку зброю;
- ◆ мисливську нарізну вогнепальну зброю (карабіни, малокаліберні гвинтівки, комбіновані рушниці тощо);
- ◆ мисливську гладкоствольну вогнепальну зброю;
- ◆ спортивну вогнепальну зброю (спортивні пістолети, револьвери, гвинтівки, рушниці, призначені для використання в спортивних цілях тощо);
- ◆ холодну зброю (арбалети, луки, мисливські ножі, катани, мечі, палаші, ятагани, фінські ножі, кортики, кинджали, багнети, багнети-ножі, які не перебувають на озброєнні військових формувань);
- ◆ пневматичну зброю (пістолети, револьвери, гвинтівки калібру більш як **4,5 міліметра** і швидкістю польоту кулі понад **100 метрів за секунду**, в яких снаряд (куля) приводиться в рух за рахунок стиснутих газів);
- ◆ громадяни, які на законних підставах зберігають та використовують зброю, власниками якої є юридичні особи (крім військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань, працівників органів внутрішніх справ, прокуратури, суду та інших правоохоронних органів під час виконання ними службових обов'язків).

Постанова №402 була прийнята **16** років тому, і з того часу до неї вносились зміни лише один раз, які стосувались врегулювання питань щодо використання печаток¹. В той же час, ні розмір страхових тарифів, ні розмір страхових виплат не переглядалися.

При страхуванні цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї:

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 8 липня 2015 р. №467 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/467-2015-%D0%BF>

- ◆ страховий тариф встановлюється у розмірі **17 гривень** терміном на **один** рік незалежно від виду та кількості зброї в **одного** громадянина;
- ◆ розмір страхових сум та випадків, у разі яких здійснюється відшкодування, повністю ідентичний розміру страхових сум та випадків для виплат відшкодування, які встановлені при страхуванні відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам, та не відповідають рівню, який би задовольняв сьогоднішнім реаліям щодо вартості медичної допомоги (Див. попередній пункт). Так, страхова сума встановлюється:
- ◆ у разі відшкодування спадкоємцям особи, яка померла внаслідок страхового випадку, – **11 000 гривень**;
- ◆ у разі призначення потерпілій фізичній особі I, II або III групи інвалідності – відповідно **8 250, 5 500, 2 750 гривень**;
- ◆ за кожний день непрацездатності потерпілої фізичної особи, розладу здоров'я у дитини – **20 гривень**, але не більш як **2 500 гривень**;
- ◆ у разі пошкодження (знищення) майна третьої особи – у розмірі його балансової вартості, але не більш як **30 000 гривень**.

Таким чином, розмір як страхових тарифів, так і страхових виплат потребує перегляду на предмет відповідності вимогам сьогodenня та встановленню їх на основі актуарних розрахунків.

Відповідно до пункту 12.5 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, для одержання дозволу на зберігання та носіння мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної зброї, пневматичної зброї, холодної і охолощеної зброї, пристроїв/ перереєстрації зброї, пристроїв (продовження терміну дії дозволу на їх зберігання та носіння), які придбані відповідно до законодавства, власниками до органів поліції пред'являється, зокрема, договір страхування (крім охолощеної зброї)¹. Таким чином, здійснення ОС відповідальності власників чи користувачів зброї є передумовою отримання права на її зберігання чи носіння.

Відповідальності власників чи користувачів зброї за неукладення договору ОС не передбачено. Проте, наявність/відсутність укладеного договору ОС відповідальності власників чи користувачів зброї перевіряється органами поліції при видачі дозволу на зберігання та носіння мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної зброї, пневматичної зброї, холодної і охолощеної зброї, пристроїв/ перереєстрації зброї, пристроїв, і без укладення такого договору страхування даний дозвіл видано не буде.

На законодавчому рівні передбачена відповідальність, зокрема, за носіння та зберігання зброї без вищезазначеного дозволу на зберігання та носіння мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної зброї, пневматичної зброї, холодної і охолощеної зброї, пристроїв. Так, адміністративна відповідальність за придбання, зберігання, передачу іншим особам або продаж громадянами вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад **4,5 міліметра** і швидкістю польоту кулі понад **100 метрів за секунду** без відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим

¹ Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» від 21.08.1998 №622 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/print1510050298725168>

державним органом, тягне за собою накладення штрафу від **119** до **170 гривень** з конфіскацією зброї або без такої. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, тягнуть за собою накладення штрафу від **170** до **255 гривень** з конфіскацією зброї¹. Безперечно рівень адміністративних штрафів наразі є мізерним та має бути збільшено. Кримінальна відповідальність за носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу полягає у позбавленні волі на строк від трьох до семи років².

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Виходячи з Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, даний вид ОС слід залишити, адже від спрямований на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, яка може бути завдана внаслідок володіння, зберігання чи використання зброї. Шкоду внаслідок володіння, зберігання чи використання зброї може бути спричинено життю та здоров'ю оточуючих, тому зброя, безумовно, є об'єктом підвищеної небезпеки.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Особливих вимог до страховиків, які бажають займатися страхуванням цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї, не вимагається. Це пов'язано з тим, що в Україні коло осіб, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, незначне, а страхові випадки є поодинокими явищами.

¹ Стаття 190 Кодексу України про адміністративні правопорушення

² Стаття 263 Кримінального Кодексу України

23.1.14

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ЖИТТЮ ЧИ ЗДОРОВ'Ю ТУРИСТА АБО ЙОГО МАЙНУ

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування ОС підлягає такий вид, як страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	8,1 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	2	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

Нормативно-правові акти, на виконання частини 2 статті 7 Закону про страхування, для цього виду ОС до цих пір не розроблені.

Разом з тим, статтею 16 Закону про туризм передбачено, що обов'язковим є страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками.

Договором страхування повинні передбачатися надання медичної допомоги туристам і відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування.

З огляду на зазначене, можемо спостерігати неузгодженість між двома законодавчими актами, що регулюють питання страхування туристів. Вид ОС, що визначений в Законі про страхування, передбачає страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну, але суб'єкт туристичної діяльності є неналежною стороною за цим видом ОС. Зобов'язання суб'єкта туристичної діяльності стосується тільки організації відпочинку, він не може бути відповідальною особою за заподіяння шкоди життю чи здоров'ю туриста або його майну. Швидше за все відповідальним за шкоду життю чи здоров'ю туриста або його майну можна визначити перевізника та власника готелю чи іншого місця тимчасового проживання туриста, який недбало зберігає речі туриста, не забезпечує дотримання правил пожежної безпеки в приміщенні, експлуатує приміщення не за призначенням, здійснює харчування туриста неякісними продуктами харчування, не дотримується санітарних вимог, тощо.

Якщо ж вести мову про суб'єкта туристичної діяльності, то ним може бути спричинено шкоду неякісним наданням послуг, наприклад, неперерахуванням коштів до замовленого туристом готелю або перерахуванням їх невчасно або не в повному обсязі, здійснення помилок при бронюванні квитків чи готелю тощо.

Як бачимо, навряд чи, суб'єкт туристичної діяльності може нести відповідальність за життя, здоров'я туриста та його майно. Отже, визначений в статті 7 Закону про страхування вид діяльності щодо страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну, є недоцільним для проведення за таким видом обов'язкового страхування.

Недоцільність страхування за даним видом ОС підтверджується відсутністю укладених за таким видом страхування договорів обов'язкового страхування, сплачених страхових премій та випадків виплачених страхових відшкодувань.

Натомість, закріплений Законом про туризм обов'язок медичного страхування туристів та страхування їх від нещасного випадку, який спрямований на надання медичної допомоги туристам і відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування, є доцільним та таким, що дійсно знаходить своє постійне застосування.

За визначеною в цій Зеленій книзі Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, медичне страхування туристів та страхування їх від нещасного випадку, що спрямоване на надання медичної допомоги туристам і відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування є видом страхування, який би було доцільніше зробити обов'язковим видом страхування та додати до 7 статті Закону про страхування.

Доцільність застосування обов'язкового страхування для виду страхування, встановленого Законом про туризм, пов'язана з тим, що завдяки покладеному на суб'єкта туристичної діяльності обов'язку страхувати туристів, держава піклується про своїх громадян, які тимчасово перебувають за межами країни, бо захищати життя людини є обов'язком держави¹.

Ще одним підтвердженням доцільності застосування виду ОС, визначеного саме в Законі про туризм, є Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. №991 (далі – Ліцензійні умови туроператорської діяльності).

Так, відповідно до пункту 6 Ліцензійних умов туроператорської діяльності, здобувач ліцензії повинен подати до заяви про отримання ліцензії на провадження туроператорської діяльності засвідчену керівником здобувача ліцензії (уповноваженою або довіреною особою) копію договору, укладеного із страховою компанією, про обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування туристів, що здійснюють туристичні подорожі.

Пунктом 20 Ліцензійних умов туроператорської діяльності передбачено, що туроператор під час організації туризму оформляє та видає туристу безпосередньо або через турагента такі документи, зокрема, як договір на обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування (крім випадку самостійного укладення такого договору туристом).

Згідно зі статтею 6 Закону про ліцензування орган ліцензування здійснює контроль за дотриманням ліцензіатами вимог ліцензійних умов.

Отже, саме наявність таких договорів страхування і перевіряється органом ліцензування під час здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензіатом ліцензійних умов. Відсутність зазначеного договору страхування є підставою для надання туроператору розпорядження про усунення ним порушень ліцензійних умов, встановлених для провадження туроператорської діяльності.

Нагадаємо, що відповідно до статті 16 Закону про ліцензування акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов та акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов є підставами для прийняття рішень про анулювання ліцензій.

Отже, не укладення туроператором договорів на обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування туристів може призвести до застосування до нього такої адміністративно-господарської санкції, як анулювання ліцензії.

¹ Стаття 27 Конституції України

Слід зазначити, що органом ліцензування такого виду господарської діяльності, як провадження туроператорської діяльності є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Відповідно Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну, мало б бути обов'язковим страхуванням. Це пов'язано з тим, що цей вид ОС передбачає відповідальність перед третіми особами. Проте, як вже нами зазначалось вище, в статті 7 Закону про страхування за цим видом ОС визначена неналежна відповідальна сторона, що не може спричинити шкоду життю та здоров'ю застрахованої особи. Таким чином, даний вид ОС є неналежним.

Натомість, в сфері надання туристичних послуг, існує й належний вид обов'язкового страхування. Це вид ОС, що передбачений в Законі про туризм, а саме: страхування туристів (медичне та від нещасного випадку). У відповідності до Закону про туризм, держава лише покладає на суб'єкта туристичної діяльності обов'язок здійснення страхування туристів, а не визначає його відповідальною стороною перед третіми особами. Таким способом держава намагається реалізувати один із своїх конституційних обов'язків щодо захисту життя людини, турбуючись про власних громадян, які тимчасово перебувають за межами країни і знаходять за межами її можливої опіки. Саме за цим критерієм, передбачений Законом про туризм вид страхування, має бути єдиним обов'язковим видом страхування (*більш детально критерії ОС визначені в пункті 20 цієї Зеленої книги «Методологія доцільності застосування обов'язкового страхування»*).

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Особливих вимог до страховиків, які бажають займатися страхуванням відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну, не вимагається. Це пов'язано з тим, що незважаючи на немалу кількість громадян, що виїжджають за кордон з туристичною метою, страхові випадки є поодинокими явищами.

23.1.15

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВИРОБНИКІВ (ПОСТАЧАЛЬНИКІВ) ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ, ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ, СУБСТАНЦІЙ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ТРЕТІМ ОСОБАМ

ОПИС РИНКУ

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

Статтю 7 Закону про страхування передбачено, що для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює порядок та правила його проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків.

Однак, до цих пір не розроблено регулювання, необхідне для реалізації зазначеного виду ОС і, як наслідок, жодним суб'єктом господарювання не отримано ліцензію на здійснення обов'язкового страхування за цим видом ОС (інформація про відсутність ліцензій за цим видом ОС надана листом Нацкомфінпослуг від 06.04.2018 року №3664/13-13).

Згідно зі статтю 7 Закону про ліцензування виробництво ветеринарних препаратів є одним з видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Однак, станом на 1 квітня 2018 року ліцензійні умови з виробництва ветеринарних препаратів не затверджені Кабінетом Міністрів України, тому ознайомитись та проаналізувати вимоги до цього виду господарської діяльності немає можливості, в тому числі дізнатися про наявність/відсутність державного нагляду (контролю) за наявністю у суб'єктів господарювання договорів страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам, наразі, неможливо.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам, має бути обов'язковим. Це пов'язано з тим, що цей вид ОС передбачає відповідальність перед третіми особами. Крім того, страховим випадком може бути спричинено шкоду життю та здоров'ю людини (*більш детально критерії доцільності застосування обов'язкового страхування викладені в пункті 20 цієї Зеленої книги*).

Слід зазначити про необхідність розроблення нормативного підґрунтя для реалізації страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Особливих вимог до страховиків, які бажають займатися страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам, не вимагається. Це пов'язано з тим, що незважаючи на значну кількість громадян, що вживають в їжу продукцію тваринного походження, страхові випадки є поодинокими явищами. Це пов'язано з тим, що здебільшого виробниками продукції тваринного походження дотримуються вимоги та стандарти до її якості.

Окремо слід зазначити про необхідність розроблення та затвердження ліцензійних умов для діяльності з виробництва ветеринарних препаратів, передбачивши в розроблених ліцензійних умовах з виробництва ветеринарних препаратів обов'язок ліцензіатів здійснювати ОС.

23.1.16

СТРАХУВАННЯ ПРЕДМЕТА ІПОТЕКИ ВІД РИЗИКІВ ВИПАДКОВОГО ЗНИЩЕННЯ, ВИПАДКОВОГО ПОШКОДЖЕННЯ АБО ПСУВАННЯ

ОПИС РИНКУ

Статтю 7 Закону про страхування визначається серед видів обов'язкового страхування страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування.

Згідно Закону України «Про іпотеку» **іпотека** – це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом¹.

За даними Національного банку, загальна заборгованість за іпотечними кредитами нефінансових корпорацій на кінець червня 2018 року становила **128,2 млрд грн**, домашніх господарств – **41,3 млрд грн**². Оскільки нові кредити майже не видаються, це менше порівняно з історичними максимумами (особливо у випадку домогосподарств), але іпотека – все ще чимала частина кредитного портфелю за кожним типом позичальника (**15,5%** та **22,5%**, відповідно).

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2011	Чисті премії в 2017 р.	42,7 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	234,2 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0,6 млн грн
Кількість ліцензіатів	95	Чисті виплати в 2008-2017 рр.	37,6 млн грн
Кількість діючих компаній	73	Оцінка збитковості в 2017 р.	1,5%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	16,0%
Кількість в 2017 р.	11,7 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	62,7 тис.	Історичний максимум збитковості	79,8%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

¹ Стаття 1 Закону України «Про іпотеку» від 05.06.2003 №898-IV - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
² Звіт «Кредити, надані депозитними корпораціями» <https://bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xls>

РЕГУЛЮВАННЯ

На виконання вимог щодо обов'язкового страхування предмета іпотеки, Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову «Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування» від 6 квітня 2011 р. №358¹ (далі – Постанова №358).

Постановою №358 визначається, що предметом договору обов'язкового страхування іпотеки є майнові інтереси, які не суперечать закону та пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням нерухомим майном (нерухомістю), що є предметом іпотеки.

Страховальниками є іпотекодавці². Якщо обов'язок страхування предмета іпотеки іпотечним договором покладений на іпотекодержателя, страховальником є іпотекодержатель. У разі порушення іпотекодавцем обов'язку щодо страхування предмета іпотеки страховальником може бути іпотекодержатель. Вигодонабувачами є іпотекодавець, іпотекодержатель та інші кредитори іпотекодавця, які мають зареєстровані в установленому законодавством порядку права чи вимоги на передане в іпотеку майно, що застраховане.

Згідно положень Постанови №358 страхова сума за договором обов'язкового страхування іпотеки визначається в розмірі повної вартості майна, що є предметом іпотеки, але не менше ніж вартість, зазначена в іпотечному договорі. Повна вартість застрахованого майна визначається виходячи з його дійсної вартості. Розмір страхового тарифу визначається за Методикою актуарних розрахунків страхових тарифів за обов'язковим страхуванням предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування, згідно з додатком 1 до Постанови №358.

Постанова №358 потребує актуалізації. Так, пунктом 59 Постанови №358 визначається, що для отримання страхового відшкодування страховальник/вигодонабувач подає страховику письмову заяву про виплату страхового відшкодування за встановленою страховиком формою, до якої додаються, зокрема, витяг з Державного реєстру іпотек. Як відомо, реєстрацію в Державному реєстрі іпотек припинено. Згідно статті 4 Закону України «Про іпотеку» та Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»³ обтяження нерухомого майна іпотекою підлягає державній реєстрації у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Слід зазначити, що Законом України «Про іпотеку» визначено, що іпотечним договором на іпотекодавця може бути покладений обов'язок здійснити інші види страхування у зв'язку з передачею нерухомого майна в іпотеку. Проте таке формулювання (щодо визначення іпотечним договором обов'язку здійснити інші види страхування іпотекодавцем) є можливим тільки якщо такі види страхування визначені на рівні закону, як обов'язкові.

Стаття 12 Закону України «Про іпотеку» визначає правові наслідки порушення обов'язків іпотекодавця. Серед них: у разі порушення іпотекодавцем обов'язків щодо збереження чи страхування предмета іпотеки іпотекодержатель може скористатись правом вимагати дострокового виконання основного зобов'язання, а в разі його невиконання – звернути стягнення на предмет іпотеки, або вжити заходів для збереження чи страхування предмета іпотеки у власних інтересах та за власний кошт. Іпотекодавець зобов'язаний негайно на вимогу іпотекодержателя відшкодувати останньому всі витрати, понесені у зв'язку з вжиттям заходів щодо збереження та страхування предмета іпотеки.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування» від 6 квітня 2011 р. N 358 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/358-2011-%D0%BF>

² Іпотекодавець - особа, яка передає в іпотеку нерухоме майно для забезпечення виконання власного зобов'язання або зобов'язання іншої особи перед іпотекодержателем. Іпотекодавцем може бути боржник або майновий поручитель (стаття 1 Закону України «Про іпотеку» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/898-15/print1509541854097277>

³ Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Регламент (ЄС) №575/2013 Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про пруденційні вимоги до кредитних установ та інвестиційних фірм¹.

Імплементация Регламенту (ЄС) №575/2013 Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про пруденційні вимоги до кредитних установ та інвестиційних фірм передбачена Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію².

Статтею 208 даного Регламенту визначаються вимоги до нерухомого майна, яке передається у заставу. Так, частиною 5 статті 208 даного Регламенту передбачено, що кредитні установи та інвестиційні фірми повинні здійснювати процедури моніторингу за тим, щоб нерухоме майно, яке передається у заставу, було застраховане від ризику пошкодження.

Таким чином, для виконання даного євроінтеграційного зобов'язання необхідно не лише здійснювати обов'язкове страхування предмета іпотеки, а й забезпечити механізм моніторингу за укладенням іпотекодавцями або іпотекодержателями договорів страхування предмета іпотеки. Доцільно було б створити відкриту базу даних укладених договорів обов'язкового страхування предмета іпотеки.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування має бути обов'язковим. Це пов'язано з тим, що обов'язковість страхування цього виду ОС визначено міжнародними зобов'язаннями України (*більш детально критерії ОС визначені пункті 20 цієї Зеленої книги*).

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Особливих вимог до страховиків, які бажають займатися страхуванням предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування, не вимагається. Це пов'язано з тим, що коло осіб, які укладають відповідні договори страхування, незначне, а виникнення страхових випадків поодинокі.

¹ Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012 Text with EEA relevance - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0575>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 25 жовтня 2017 р. №1106 - <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

СТРАХУВАННЯ МАЙНА, ПЕРЕДАНОГО У КОНЦЕСІЮ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування майна, переданого у концесію, закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про концесії» **концесія** – надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику.

Концесіонер – суб'єкт підприємницької діяльності, який відповідно до цього Закону на підставі договору отримав концесію.

Статтею 22 Закону України «Про концесії» передбачено, що майно, отримане концесіонером або створене відповідно до умов концесійного договору, страхується концесіонером на користь того учасника концесійного договору, який несе ризик випадкової загибелі чи пошкодження об'єкта концесії.

Ризик випадкової загибелі або пошкодження об'єкта концесії несе концесієдавець, якщо інше не встановлено концесійним договором. Отже, концесіонером страхується майно державної (комунальної) форми власності на користь власника цього майна.

Через відсутність довгострокової довіри бізнесу до держави та певні недоліки чинного законодавства такий механізм поки що не набув популярності. За даними Фонду державного майна, наразі зареєстровано **8** договорів концесії державного майна та **138** – комунального¹. Переважно це стосується об'єктів житлово-комунального господарства. З великими об'єктами поки що не склалося. Обидва договори про концесію доріг (Львів-Краковець та Львів-Броди) припинені, очікуються нові конкурси.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (03.02.2004 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

¹ Реєстр концесійних договорів державного та комунального майна <http://www.spfu.gov.ua/ua/content/civil-access-data--Reestr-koncesijnih-dogovoriv-derzhavnogo-ta-komunalnogo-majna.html>

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування майна, переданого у концесію, має бути обов'язковим, з огляду на нижче зазначене.

Змістом страхування майна, переданого у концесію, є необхідність відновлення пошкодженого державного (комунального) майна, наданого в концесію суб'єкту господарювання на підставі концесійного договору, або відшкодування вартості цього майна у разі його втрати.

Об'єкт концесії використовується для здійснення концесіонером підприємницької діяльності, а отже використовується з метою отримання ним прибутку чи інших благ. Експлуатуючи для здійснення підприємницької діяльності державне та/або комунальне майно, суб'єкт господарювання має використовувати його за цільовим призначенням та дбати про його збереження у стані, в якому воно було передано йому в експлуатацію. У разі втрати чи пошкодження державного та/або комунального майна, суб'єкт господарювання повинен відновити його або, при неможливості відновлення, відшкодувати завдану шкоду.

На відновлення втраченого або пошкодженого державного (комунального) майна суб'єкту господарювання потрібні кошти, в певних випадках й досить значні. Не завжди у концесіонерів є кошти, необхідні для відшкодування шкоди, спричиненої майну внаслідок настання страхового випадку, тому покладення на них обов'язку застрахувати передане в концесію майно, є доцільним.

Одночасно і в Методології доцільності застосування обов'язкового страхування визначено, що захист інтересів держави або відповідної територіальної громади потребує застосування обов'язкового страхування. Обов'язкове страхування державного та комунального майна спрямовано на забезпечення можливості його відновлення (придбання нового, замість втраченого) у разі втрати внаслідок недбалої експлуатації третіми особами або дії обставин непередбачуваної сили. Отже, однією з основних функцій обов'язкового страхування можна виділити функцію, спрямовану на відшкодування спричиненої шкоди, тобто, компенсаторну функцію. Компенсаторна функція ОС повинна полягати у максимально можливому відшкодуванні збитків, завданих внаслідок настання страхової події.

Слід також зазначити, що з метою реалізації цього виду ОС необхідно розробити відповідні нормативно-правові акти.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування майна, переданого у концесію обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування об'єкта концесії не пов'язано із відшкодуванням шкоди життю та здоров'ю третіх осіб та навколишньому природному середовищу, отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування. Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика не вимагається за здійснення страхування об'єкта концесії.

23.1.18

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ДОВКІЛЛЮ АБО ЗДОРОВ'Ю ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС ЗБЕРІГАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПЕСТИЦИДІВ І АГРОХІМІКАТІВ

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів, є одним із видів обов'язкового страхування.

Для уникнення сумнівів щодо необхідності обов'язкового страхування цього виду, зазначимо, що **пестициди** – токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуючих видів риб.

Агрохімікати – органічні, мінеральні і бактеріальні добрива, хімічні меліоранти, регулятори росту рослин та інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості рослинницької продукції¹.

Діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогненебезпечних та інших речовин є джерелом підвищеної небезпеки², тому поводження з пестицидами і агрохімікатами може бути досить небезпечною діяльністю для здоров'я людини та навколишнього природного середовища.

Отже, у зв'язку з наведеним та відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, зазначений вид страхування має відноситись до обов'язкового виду страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2015	Чисті премії в 2017 р.	0,5 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	1,5 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	28	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	1	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	4	Історичний максимум збитковості	0%

¹ Стаття 1 Закону України «Про пестициди і агрохімікати»

² Стаття 1187 Цивільного кодексу України

РЕГУЛЮВАННЯ

Частиною 2 статті 7 Закону про страхування передбачено, що для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює порядок та правила його проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків.

Станом на 1 квітня 2018 року, на виконання вимог частини 2 статті 7 Закону про страхування, за цим видом ОС не затверджено жодного нормативно-правового акту, що був би спрямований на його реалізацію.

Впровадження ОС цього виду передбачено, також, і статтями 9 та 11 Закону України «Про пестициди і агрохімікати» (далі – Закон про пестициди). Так, відповідно до статті 9 та 11 Закону про пестициди, екологічний ризик діяльності, пов'язаної з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортуванням та використанням, підлягає обов'язковому страхуванню в порядку, визначеному актами законодавства України. Господарська діяльність у сфері зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів підлягає обов'язковому страхуванню, умови та порядок якого визначаються законодавством.

Як бачимо, згідно із Законом про пестициди, ОС підлягає екологічний ризик при здійсненні діяльності з:

- ◆ ввезення на територію України пестицидів і агрохімікатів;
- ◆ транспортування пестицидів і агрохімікатів;
- ◆ використання (застосування) пестицидів і агрохімікатів;
- ◆ зберігання пестицидів і агрохімікатів.

В той же час, Закон про страхування визначає, що ОС підлягає:

- ◆ цивільна відповідальність суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання пестицидів і агрохімікатів;
- ◆ цивільна відповідальність суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час застосування пестицидів і агрохімікатів.

Як бачимо, предмет ОС, що міститься в Законі про пестициди, значно ширший, ніж то передбачено рамковим Законом про страхування, який не враховує, що відповідальність страхувальника може наступити у разі здійснення ним діяльності з ввезення на територію України та транспортування пестицидів і агрохімікатів.

Таким чином, Закон про страхування та Закон про пестициди мають бути узгоджені між собою, в частині визначення виду обов'язкового страхування у цій сфері. При цьому, вважаємо, що змін має потребувати саме Закон про страхування, бо вид ОС, закріплений в ньому, має бути доповнений підвидами, визначеними в Законі про пестициди.

Зазначений вид ОС спрямований на страхування відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно:

- ◆ довкіллю, тобто навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом;
- ◆ здоров'ю людей, тому таке страхування є страхуванням відповідальності суб'єктів господарювання перед третіми особами.

Слід одночасно зазначити, що шкоду може бути заподіяно не тільки здоров'ю людей, а й їх життю, тому це слід врахувати при внесенні змін до статті 7 Закону про страхування.

Що стосується державного нагляду (контролю) за наявністю у суб'єктів господарювання договорів страхування за таким видом ОС, то він здійснюється Державною екологічною інспекцією України. Питання про наявність договору страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів, міститься серед питань для перевірки в Акті, що складається за результатом проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів¹.

Відповідальність за недотримання вимог Закону про пестициди та Закону про страхування, в частині необхідності укладання договорів страхування за цим видом ОС, встановлено в статті 83 КУпАП.

Так, відповідно до статті 83 КУпАП, порушення правил застосування, зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації та захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів тягне за собою накладення штрафу на громадян від **51 гривні** до **119 гривень** і на посадових осіб – від **119 гривень** до **170 гривень**.

Як бачимо, такий низький розмір відповідальності жодним чином не може спонукати суб'єкта господарювання до укладення договорів страхування. У зв'язку з цим, доцільним є підвищення розміру адміністративної відповідальності посадових осіб суб'єкта господарювання, який застосовує, зберігає, транспортує, знешкоджує, ліквідує та захоронює пестициди і агрохімікати, токсичні хімічні речовини та інші препарати.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди:

- ◆ завданої довкіллю, тобто, навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом. Загальносуспільні інтереси в безпечному та нешкідливому для оточуючих громадян довкіллі мають обов'язково захищатися державою. У випадках спричинення шкоди навколишньому природному середовищу, страхування має на меті сприяти максимальному та швидкому подоланню наслідків, спричинених виникненням страхового випадку, шляхом відновлення якісних і кількісних властивостей довкілля (відновлення стану забруднених водойм та ґрунту, висаджування нових дерев, замість понівечених тощо);
- ◆ завданої здоров'ю людини, що постраждала внаслідок настання негативних наслідків при зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів, які є джерелом підвищеної небезпеки. Така відповідальність є відповідальністю перед третіми особами.

Одночасно слід зазначити про необхідність розроблення відповідних нормативно-правових актів з метою реалізації зазначеного виду ОС.

¹ Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 09.08.2017 №303 «Про затвердження Уніфікованої форми акта, що складається за результатом проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів»

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням цивільної відповідальності суб'єкті господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що за цим видом ОС настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, які будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини. Не слід забувати й про можливість спричинення значної шкоди навколишньому природному середовищу, коли відновлення довкілля до його задовільного стану вимагатиме неабияких зусиль та коштів.

Також, слід зазначити, що оскільки діяльністю зі зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів може бути спричинено шкоду навколишньому природному середовищу доцільним є створення відповідного Екологічного пулута визначення для страховиків обов'язку входити до його складу. Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.1.19

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ТРЕТІМ ОСОБАМ УНАСЛІДОК ПРОВЕДЕННЯ ВИБУХОВИХ РОБІТ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам внаслідок проведення вибухових робіт закріплено статтею 7 Закону про страхування, а також статтею 15 Закону України «Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення» (далі – Закон про поводження з вибуховими матеріалами).

Відповідно до статті 1 Закону про поводження з вибуховими матеріалами діяльність з проведення вибухових робіт є поводженням з вибуховими матеріалами¹.

За даними Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, станом на 1 серпня 2018 року дозволи на проведення вибухових робіт мали **130** компаній². Це як добувні компанії (переважно кар'єри та шахти), так і спеціалізовані.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (23.12.2004 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків, тобто, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

Слід зазначити, що Законом про поводження з вибуховими матеріалами визначено два контролюючих органи у сфері поводження з вибуховими матеріалами: Держпраці та Нацполіцію. Так, Держпраці при здійсненні державного нагляду (контролю) в сфері поводження з вибуховими матеріалами керується Законом про поводження з вибуховими матеріалами, Законом України «Про охорону праці», Гірничим законом України. Проте даними законодавчими актами не передбачено здійснення Держпраці державного нагляду (контролю) за наявністю у суб'єктів господарювання договорів ОС цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт.

Питання про здійснення державного нагляду (контролю) за наявністю договорів страхування за цим видом ОС не міститься, також, і серед Переліку питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки,

¹ Поводження з вибуховими матеріалами - діяльність, пов'язана з розробленням, виробництвом, випробуванням, придбанням, перевезенням, зберіганням, обліком, реалізацією, знищенням вибухових матеріалів, розробленням і виготовленням обладнання, засобів механізації, пристроїв та апаратури для вибухових робіт, ввезенням, вивезенням і транзитом через територію України вибухових матеріалів, обладнання і технологій для їх виготовлення, проведенням вибухових робіт - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2288-15>

² Інформаційна система «Реєстр дозволів» [http://dozvil.ndiop.kiev.ua/dozvil/search?types_work\[\]=4&page=1](http://dozvil.ndiop.kiev.ua/dozvil/search?types_work[]=4&page=1)

охорони праці та гірничого нагляду, передбачених в Акті перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта), який затверджений наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 11.08.2011 року №826 «Про затвердження Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України та уніфікованої форми Акта перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта)»¹.

Стосовно Нацполіції слід зазначити, що здійснення нею державного нагляду (контролю) за наявністю договорів обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт, теж не передбачено ні Законом про поведження з вибуховими матеріалами, ні Законом України «Про Національну поліцію».

Уніфікована форма акта з відповідним переліком питань в сфері здійснення Нацполіцією державного нагляду (контролю) щодо поведження з вибуховими матеріалами станом на 1 квітня 2018 року не розроблена та не затверджена.

Таким чином, ні Держпраці, ні Нацполіція не перевіряють наявність у суб'єктів господарювання договорів ОС цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам внаслідок проведення вибухових робіт.

Наявність договору ОС цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт, не є її підставою отримання документів дозвільного характеру. Так, вибухові роботи є роботами підвищеної небезпеки², право на виконання яких отримується на підставі дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, відповідно до вимог статті 21 Закону України «Про охорону праці»³ та у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26 жовтня 2011 р. №1107⁴ (далі – Постанова №1107).

Постанова №1107 не містить вимог щодо необхідності подачі або пред'явлення договорів ОС цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт для видачі дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Видача такого дозволу здійснюється на підставі висновку експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання під час виконання заявлених робіт⁵, однак, порядок проведення такої експертизи відсутній, а тому не зрозуміло чи перевіряється наявність такого договору ОС, хоча б при її проведенні.

Крім того, відповідно до Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу

¹ Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 11.08.2011 року №826 «Про затвердження Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України та уніфікованої форми Акта перевірки суб'єкта господарювання (виробничого об'єкта)» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1531-11>

² Перелік видів робіт підвищеної небезпеки, що міститься у Додатку 2 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26 жовтня 2011 р. №1107 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF>

³ Закон України «Про охорону праці» - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/print1509541854097277>

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26 жовтня 2011 р. №1107 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF>

⁵ Пункт 9 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26 жовтня 2011 р. №1107 - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF>

патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, вибухові матеріали та речовини є об'єктами дозвільної системи, а їх придбання, зберігання, перевезення і використання здійснюється на підставі дозволів органів Нацполіції¹. Однак, вищезазначеною Інструкцією не передбачається необхідність подачі договорів ОС цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт для отримання дозволів на виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання об'єктів дозвільної системи.

Також слід зазначити, що ніякої відповідальності за відсутність укладеного договору ОС цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт, не встановлено. Отже, здійснення такого виду ОС розраховано на добропорядних виконавців вибухових робіт.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам внаслідок проведення вибухових робіт, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди третім особам, а також з тим, що вибухові роботи відносяться до переліку робіт підвищеної небезпеки, а тому їх здійснення несе в собі небезпеку для оточуючих громадян.

Одночасно слід зазначити про необхідність розроблення відповідних нормативно-правових актів з метою реалізації зазначеного виду ОС.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що за цим видом ОС настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, які будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини. Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 розділу п'ятому цієї Зеленої книги.

¹ Пункт 2.1. Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджених Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.98 №622 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98/print1466144402764486>

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО НОТАРІУСА

ОПИС РИНКУ

Відповідно до статті 7 Закону про страхування ОС підлягає такий вид, як страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса.

Закон України «Про нотаріат» (далі – Закон про нотаріат), також зазначає, про необхідність здійснення ОС цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса. Так, відповідно до статті 28 Закону про нотаріат, приватний нотаріус зобов'язаний до початку зайняття приватною нотаріальною діяльністю укласти договір страхування цивільно-правової відповідальності для забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок вчиненої нотаріальної дії та/або іншої дії, покладеної на нотаріуса відповідно до закону.

За даними Міністерства юстиції України, станом на 1 серпня 2018 року було зареєстровано **5 520** приватних нотаріусів¹.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2015	Чисті премії в 2017 р.	7,7 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	15,9 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	53	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	51	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	5,7 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	13,4 тис.	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

З метою практичної реалізації цього виду ОС Кабінетом Міністрів України 19 серпня 2015 року було затверджено постанову №624 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса» (далі – Постанова №624).

Згідно з пунктом 5 Постанови №624 страховими ризиками є майнова шкода, що може бути заподіяна третім особам внаслідок вчинення незаконних дій або недбалості страхувальника під час вчинення ним нотаріальних та/або інших дій в період дії договору обов'язкового страхування.

Страховим випадком є заподіяння третім особам майнової шкоди внаслідок вчинення незаконних дій або недбалості страхувальника під час вчинення ним нотаріальних та/або інших дій, що мало місце в період дії договору обов'язкового страхування (пункт 6 Постанови №624).

Нагадаємо, що відповідно до статті 8 Закону про страхування, страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Отже, з вчиненням приватним нотаріусом незаконних дій (його недбалість) у страховика виникає обов'язок здійснити виплату страхового відшкодування.

¹ Єдиний реєстр нотаріусів <http://ern.minjust.gov.ua/pages/default.aspx>

При цьому, пунктом 14 Постанови №624 визначені підстави для відмови страховика у страховому відшкодуванні. Так, однією з підстав для відмови страховика у страховому відшкодуванні є навмисні дії страхувальника, спрямовані на настання страхового випадку.

Таким чином, навмисні дії приватного нотаріуса, спрямовані на настання страхового випадку, є підставою для відмови у виплаті йому страхового відшкодування.

Однак, незаконні дії приватного нотаріуса і є його навмисними діями. Незаконні дії приватного нотаріуса можуть бути, також, спрямованими і на настання страхового випадку. Як бачимо, підстави для виникнення страхового випадку співпадають з підставами для відмови у виплаті страхового відшкодування. За таких умов, як взагалі страхова компанія можна відрізнити чи спрямовані такі незаконні дії приватного нотаріуса на настання страхового випадку чи він їх вчинив з іншою метою матеріального збагачення? До того ж приватний нотаріус навряд чи зацікавлений у настанні страхового випадку, оскільки він не є вигодонабувачем за цим договором ОС. Вигодонабувачем є третя особа, якій діями приватного нотаріуса спричинено майнову шкоду. Приватний нотаріус може бути зацікавлений у вчиненні навмисних дій, спрямованих на настання страхового випадку, тільки якщо третя особа, що отримує страхове відшкодування за таким договором ОС змовилась з приватним нотаріусом за винагороду. Однак довести що незаконні дії були спрямовані саме на настання страхового випадку дуже складно.

Таким чином, наявність такої підстави для відмови страховика у страховому відшкодуванні, як навмисні дії приватного нотаріуса, спрямовані на настання страхового випадку, взагалі нівелює існування такого виду ОС, тому що така підстава в багатьох випадках дозволяє страховику відмовляти у виплаті страхового відшкодування.

Запровадження ОС цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса, передусім, пов'язано з особливостями діяльності приватних нотаріусів, які полягають в отриманні ними права здійснювати одну з державних функцій – функцію державного реєстратора прав на нерухоме майно.

Виконання будь-яких владних повноважень держави може призводити до зловживань з боку осіб, на яких такі функції покладені, або, навіть, і до вчинення ними незаконних дій, наприклад, з метою особистого збагачення.

Розмір спричиненої майнової шкоди може бути дуже значним і у приватного нотаріуса може не вистачити особистих коштів для її відшкодування, тому тут на допомогу може прийти ОС цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса.

Крім того, варто зазначити, що таке ОС спрямоване на забезпечення відповідальності приватного нотаріуса перед третіми особами, а тому це в повній мірі відповідає основним принципам Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, що викладена в цій Зеленій книзі.

Законом про нотаріат передбачена відповідальність приватного нотаріуса за не укладення ним договору ОС, а саме: згідно з пунктом 2 частини 1 статті 29-1 Закону про нотаріат нотаріальна діяльність приватного нотаріуса тимчасово зупиняється, якщо приватний нотаріус не уклав договір про страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса або розмір страхової суми не відповідає вимогам цього Закону, – до усунення цих недоліків, але не більше **30** днів з дня виявлення цього порушення.

Слід зазначити, що не усунення приватним нотаріусом без поважних причин порушень, передбачених пунктом 2 частини першої статті 29-1 цього Закону є підставою припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

Одночасно повідомляємо, що контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку

вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюються Міністерством юстиції України, Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі¹.

Порядок проведення перевірки затверджується Міністерством юстиції України². Такий порядок затверджений наказом Міністерства юстиції України від 17.02.2014 №357/5 «Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства». Згідно з зазначеним порядком одним із основних завдань перевірки є перевірка організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса, у тому числі страхування цивільно-правової відповідальності.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення відшкодування шкоди третім особам. Крім того, шкода спричиняється внаслідок здійснення професійної діяльності та ще й під час виконання однієї з державних функцій – функції державного реєстратора прав на нерухоме майно.

Виконання будь-яких владних повноважень держави може призводити до зловживань з боку осіб, на яких такі функції покладені, або, навіть, і до вчинення ними незаконних дій, наприклад, з метою особистого збагачення. Страхова сума за цим видом ОС досить значна та не може бути меншою, ніж тисяча мінімальних розмірів заробітної плати (**3,723 млн грн**). За таких умов, наявність страхування є запорукою відшкодування спричиненої шкоди в повному обсязі.

ПРОПОЗИЦІЯ: Визначити страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що за цим видом ОС встановлено величезний розмір страхової суми. Можливість виплачувати, у разі настання страхового випадку, страхову суму за таким розміром вимагає від страховика мати відповідний розмір статутного капіталу, резервни та інші фонди. Отже, певний розмір статутного капіталу та наявність коштів у резервних фондах має бути однією з умов провадження страхування за зазначеним видом страхування.

Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

¹ Стаття 2-1 Закону України «Про нотаріат»

² Стаття 18 Закону України «Про нотаріат»

23.1.21

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИЗНАЧЕНИХ ОРГАНІВ З ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ ТА ВИЗНАНИХ НЕЗАЛЕЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА ШКОДУ, ЯКУ МОЖЕ БУТИ ЗАПОДІЯНО ТРЕТІМ ОСОБАМ

ОПИС РИНКУ

Статтею 7 Закону про страхування передбачено такий вид обов'язкового страхування, як страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам.

Згідно інформації Нацкомфінпослуг, кількість страхових компаній, які здійснювали діяльність зі страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам дорівнює нулю. А здійснення даного виду страхування не відбувається.

Це пояснюється наступним. Так, відповідно до пункту 7 Прикінцевих та перехідних положень Закону про оцінку відповідності, вимоги щодо укладення органами з оцінки відповідності договору обов'язкового страхування професійної відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, застосовуються через рік з дня набрання чинності порядком та правилами проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, тобто з 4 жовтня 2018 року. До цього моменту такі органи можуть бути призначені за умови, якщо ними укладено договір добровільного страхування професійної чи цивільної відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, або в них наявні кошти в розмірі, достатньому для відшкодування в установленому законодавством порядку фізичним чи юридичним особам збитків, завданих внаслідок здійснення ними діяльності як призначеними органами чи визнаними незалежними організаціями¹.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	0	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

Для реалізації цього виду страхування були прийняті Порядок і правила проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. №751².

¹ Пункт 7 Прикінцевих та перехідних положень Закону про оцінку відповідності - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19/print1466144402764486>

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам» від 4 жовтня 2017 р. №751 - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/751-2017-%D0%BF>

Обов'язкові вимоги до страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, були запроваджені не так давно, а саме 15 січня 2015 року, з прийняттям Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»¹ (далі – Закон про оцінку відповідності).

Відповідно до положень статті 1 Закону про оцінку відповідності орган з оцінки відповідності - це підприємство, установа, організація чи їх структурний підрозділ, що здійснює діяльність з оцінки відповідності, включаючи випробування, сертифікацію та інспектування. Згідно з частиною 4 статті 25 Закону про оцінку відповідності для виконання завдань з оцінки відповідності вимогам технічних регламентів у випадках, визначених у відповідних технічних регламентах чи передбачених ними процедурах оцінки відповідності, повинні або можуть бути залучені такі органи з оцінки відповідності:

- ◆ призначені органи, якими є органи із сертифікації та органи з інспектування, а для виконання окремих завдань з оцінки відповідності будівельних виробів – також випробувальні лабораторії (далі – призначені органи);
- ◆ визнані незалежні організації – для виконання визначених завдань з оцінки відповідності технології виконання нерознімних з'єднань, персоналу, який виконує нерознімні з'єднання, та/або персоналу, який проводить неруйнівний контроль, згідно з технічним регламентом щодо обладнання, що працює під тиском (далі – визнані незалежні організації);
- ◆ акредитовані випробувальні лабораторії виробників – для виконання визначених завдань з випробувань (контролю) продукції, які визначені у деяких процедурах оцінки відповідності, якщо такими процедурами для виробника передбачений вибір щодо звернення до власної акредитованої випробувальної лабораторії або до призначеного органу (далі – акредитовані випробувальні лабораторії виробників).

Обов'язкові вимоги щодо необхідності укладення договору страхування професійної відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, відповідно до Закону про оцінку відповідності, встановлюються до визнаних незалежних організацій (стаття 26 даного Закону) та до призначених органів з оцінки відповідності для виконання ними, як третіми сторонами, певних завдань з оцінки відповідності згідно з відповідними технічними регламентами (статті 32 та 35 даного Закону). Як бачимо, для акредитованих випробувальних лабораторій виробників такої вимоги немає.

Згідно положень Закону про оцінку відповідності формує та веде базу даних про технічні регламенти і реєстр призначених органів і визнаних незалежних організацій центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання. Таким органом є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі» від 20 серпня 2014 р. №459².

Згідно переліку призначених органів з оцінки відповідності, станом на 16 квітня 2018 року, таких органів нараховується **95**³.

¹ Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 №124-VIII - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19>

² Пункт 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі» від 20 серпня 2014 р. №459 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF/print1452689195883347> - Міністерство економічної торгівлі та розвитку України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері технічного регулювання

³ Переліки призначених органів з оцінки відповідності, що містяться на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку - <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=f9897c30-1bcd-43ec-9190-d7dbf59904d9&tag=SferaPriznachennia>

Відповідно до частини 2 статті 38 Закону про оцінку відповідності моніторинг призначених органів здійснюється шляхом проведення планових та позапланових перевірок. Такий моніторинг здійснюють орган, що призначає, та відповідні центральні органи виконавчої влади, які здійснюють оцінювання претендентів на призначення або моніторинг призначених органів. Моніторинг призначених органів здійснюється відповідно до Закону про контроль.

Для виконання вищезазначених положень, Мінекономрозвитку була затверджена уніфікована форма акту, що складається за результатами проведення планової (позапланової) перевірки призначеного органу з оцінки відповідності чи визнаної незалежної організації щодо відповідності вимогам до призначених органів з оцінки відповідності чи визнаних незалежних організацій і виконання ними своїх обов'язків, установлених Законом про оцінку відповідності та відповідними технічними регламентами¹.

До переліку питань, що підлягають державному нагляду (контролю), відповідно до вищезазначеної Уніфікованої форми акту, включено питання про укладення договору обов'язкового страхування професійної відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, призначеними органами з оцінки відповідності чи визнаною незалежною організацією.

Стосовно відповідальності за не укладення договору страхування за цим видом страхування варто зазначити, що відповідно до Закону про контроль орган державного нагляду (контролю), в даному випадку Мінекономрозвитку, складає припис, розпорядження, інший розпорядчий документ щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу².

Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації, метрології та метрологічної діяльності і технічного регулювання, щодо усунення порушень законодавства про стандартизацію, метрологію та метрологічну діяльність, технічні регламенти та оцінку відповідності і сертифікацію продукції в державній системі сертифікації або створення перешкод для виконання покладених на них обов'язків, тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від **340 гривень** до **850 гривень**. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від **850 гривень** до **1 700 гривень** (стаття 188-9 КУпАП)³.

Отже, незважаючи на те, що контроль за дотриманням вимог щодо укладення договорів страхування здійснюється, адміністративна відповідальність за їх відсутність дуже незначна.

З огляду на зазначене, доцільно було б внести зміни до статті 188-9 КУпАП та збільшити передбачену там відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації, метрології та метрологічної діяльності і технічного регулювання, щодо усунення порушень законодавства про стандартизацію, метрологію та метрологічну діяльність, технічні регламенти та оцінку відповідності і сертифікацію продукції в державній системі сертифікації або створення перешкод для виконання покладених на них обов'язків.

Порядок і правила проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам,

¹ Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планової (позапланової) перевірки призначеного органу з оцінки відповідності чи визнаної незалежної організації щодо відповідності вимогам до призначених органів з оцінки відповідності чи визнаних незалежних організацій і виконання ними своїх обов'язків, установлених Законом України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» та відповідними технічними регламентами» від 01.08.2016 №1262 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1142-16>

² Стаття 7 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-16/print1466144402764486>

³ Стаття 188-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1452689195883347>

встановлюють розміри страхових сум, страхових тарифів та страхових відшкодувань, що або пов'язані з розміром прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб, або виражені конкретно грошовою сумою.

Так, страхова сума встановлюється за згодою сторін, але не може бути меншою **1000-кратного** розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня року, в якому укладається договір обов'язкового страхування.

Розмір страхового відшкодування становить:

- ◆ на відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю третіх осіб внаслідок настання страхового випадку, – **60%** страхової суми, у тому числі на одну особу страхова виплата встановлюється:
- ◆ у разі виплати страхового відшкодування спадкоємцям третьої особи, яка загинула (померла), – **500 тис. гривень**;
- ◆ у разі встановлення третій особі I, II і III групи інвалідності – відповідно **350, 250 і 150 тис. гривень**;
- ◆ за кожний день непрацездатності третьої особи – у розмірі **1/15** мінімальної заробітної плати, встановленої на початок календарного року, але не більше ніж **100 тис. гривень** за весь час втрати працездатності;
- ◆ на відшкодування шкоди, заподіяної майну третіх осіб внаслідок настання страхового випадку, – **40%** страхової суми.

Слід зазначити, що таке визначення розмірів страхових сум є неправильним. Розрахунок страхової суми, страхових тарифів та виплат повинно здійснюватись на основі актуарних розрахунків, які повинні включати цілу низку факторів, від яких вони можуть залежати. Також, таке визначення страхових сум суперечить вимогам актів ЄС (див. наступний розділ).

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Необхідність віднесення даного виду страхування до обов'язкового пояснюється, також, наявністю міжнародних зобов'язань України в даній сфері. Так, в рамках імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони¹, Україна має імплементувати наступні акти ЄС, що містять вимоги з обов'язкового страхування відповідальності органів, які здійснюють оцінку відповідності:

Директиву №2008/57/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 червня 2008 року про сумісність залізничної системи в рамках Співтовариства² (має бути імплементована відповідно до Додатку XXXII до Угоди про асоціацію).

Директива №2008/57/ЄС у пункті 6 додатку 8 визначає перелік мінімальних критеріїв, які повинні брати до уваги держави-члени, призначаючи органи з оцінки відповідності (органи, які здійснюють оцінку відповідності або придатності для використання складових компонентів залізничної системи сумісності чи експертної оцінки процедури Комісії «ЄС» щодо перевірки підсистеми). Одним з таких критеріїв є те, що орган з оцінки відповідності повинен взяти на себе зобов'язання здійснити страхування своєї цивільної відповідальності, крім випадків, якщо така відповідальність покривається державою на рівні загального

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони - http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011

² Directive 2008/57/EC of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the interoperability of the rail system within the Community (Recast) (Text with EEA relevance) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32008L0057>

національного законодавства або якщо призначення такого органу здійснюється безпосередньо державою-членом.

Рішення Європейського Парламенту і Ради №768/2008/ЄС від 9 липня 2008 року про загальну структуру (систему) маркетингу продукції¹ (Рішення №768/2008 має бути імплементоване Україною відповідно до статті 56 Угоди про асоціацію).

Частиною 9 статті R17 Рішення ЄС №768/2008/ЄС визначено, що призначеним може бути орган з оцінки відповідності, який здійснив страхування відповідальності, якщо відповідальність не бере на себе держава-член відповідно до національного законодавства, або коли сама держава-член безпосередньо є відповідальною за проведення оцінки відповідності.

У розумінні Рішення ЄС №768/2008/ЄС, орган з оцінки відповідності - це орган, який виконує заходи з оцінки відповідності, включаючи калібрування, випробування, сертифікацію та інспекцію, а оцінка відповідності означає процес, який демонструє, чи були виконані певні вимоги щодо продукту, процесу, послуги, системи, особи або органу.

Регламент (ЄС) №2017/746 Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2017 року про діагностичні медичні пристрої in vitro та скасування Директиви №98/79/ЄС та Рішення Комісії №010/227/ЄС² (Регламент №2017/746 має бути імплементований відповідно до пункту 2.18 Додатку III Угоди про асоціацію).

Відповідно до пункту 1.4 Додатку 7 Регламенту (ЄС) №2017/746 орган з оцінки відповідності повинен здійснити страхування своєї відповідальності, якщо відповідальність не бере на себе відповідна держава-член відповідно до національного законодавства, або коли сама держава-член безпосередньо є відповідальною за проведення заходів з оцінки відповідності.

Обсяг та загальна фінансова вартість страхування відповідальності органу з оцінки відповідності повинні відповідати рівню та географічному обсягу заходів з оцінки відповідності, а також відповідати рівню ризиків приладів, які сертифікуються цим органом з оцінки відповідності. Страхування відповідальності повинно покривати випадки, коли орган з оцінки відповідності може бути зобов'язаний відкликати, обмежити чи призупинити дію сертифікатів.

У розумінні даного Регламенту (ЄС) №2017/746, орган з оцінки відповідності - це орган, який виступає третьою стороною при здійсненні діяльності з оцінки відповідності, включаючи калібрування, тестування, сертифікацію та інспекцію in vitro діагностичних медичних приладів та аксесуарів для діагностичних медичних виробів in vitro.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що зазначений вид ОС спрямований на забезпечення виконання Україною міжнародних зобов'язань. Крім того, страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та

¹ Decision No 768/2008/EC of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on a common framework for the marketing of products, and repealing Council Decision 93/465/EEC (Text with EEA relevance) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008D0768>

² Regulation (EU) 2017/746 of the European Parliament and of the Council of 5 April 2017 on in vitro diagnostic medical devices and repealing Directive 98/79/EC and Commission Decision 2010/227/EU (Text with EEA relevance.) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R0746>

визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, стосується відповідальності перед третіми особами за шкоду, яка може бути спричинена від провадження ризикової діяльності.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам обов'язковим видом страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхуванням професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що за цим видом ОС встановлено величезний розмір страхової суми, а настання страхового випадку може стосуватися необмеженого кола осіб, які будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди. Отже, можливість виплачувати, у разі настання страхового випадку, страхову суму за таким розміром та значній кількості осіб, вимагає від страховика мати відповідний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди. Отже, певний розмір статутного капіталу та наявність коштів у резервних фондах має бути однією з умов провадження страхування за зазначеним видом страхування.

Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

23.1.22

СТРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ РИЗИКІВ КОРИСТУВАЧА НАДР ПІД ЧАС ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВОГО І ПРОМИСЛОВОГО ВИДОБУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГАЗУ (МЕТАНУ) ВУГІЛЬНИХ РОДОВИЩ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ визначено в статті 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2015	Чисті премії в 2017 р.	460 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	680 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	6	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	310	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	445	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

Здійснення цього виду ОС регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 р. №980 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ» (далі – Постанова №980).

Пунктом 1 Постанови №980 передбачено, що обов'язкове страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ проводиться з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної користувачами надр навколишньому природному середовищу внаслідок аварій, пожеж чи технічних неполадок.

Аварія – небезпечна подія техногенного характеру, що сталася під час дослідно-промислового та/або промислового видобування та/або використання газу (метану) вугільних родовищ та спричинила ураження, травмування населення, призвела до виникнення на об'єкті чи окремій території загрози життю або здоров'ю населення, руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи наднормативних, аварійних викидів забруднювальних речовин та зумовила інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище (пункт 2 Постанови №980).

Постановою №980 надано визначення третім особам. Так, третіми особами пропонується вважати фізичних та юридичних осіб, яким заподіяна пряма шкода страхувальником внаслідок аварії, пожежі чи технічних неполадок.

Отже, аварією може бути спричинено шкоду не тільки навколишньому природному середовищу, а й людині, а саме: людина може бути уражена, травмована, її життя або здоров'я може перебувати під загрозою.

Згідно з пунктом 4 Постанови №980 предметом договору обов'язкового страхування є майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням шкоди, заподіяної страхувальником навколишньому природному середовищу внаслідок аварії, пожежі чи технічних неполадок.

Страховими ризиками є певні події (аварія, пожежа, технічні неполадки), внаслідок яких виникає ризик заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу під час провадження страхувальником діяльності з дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ (пункт 5 Постанови №980).

В той же час, претензії або позови, пред'явлені третіми особами стосовно відшкодування збитків, спричинених однією подією, вважаються пред'явленими щодо одного страхового випадку.

Пунктом 14 Постанови №980 передбачено, що для отримання страхового відшкодування страхувальник подає страховику заяву про виплату страхового відшкодування у зв'язку із настанням страхового випадку, до якої додаються, зокрема, копії: рішення суду щодо відшкодування збитків страхувальником на користь третьої особи або підтвердних документів страхувальника та третьої особи щодо врегулювання питання за участю страховика про розмір шкоди, заподіяної внаслідок настання страхового випадку без звернення до суду.

З огляду на зазначене, Постанова №980 містить норми, що не узгоджуються між собою. Так, з однієї сторони, предмет договору страхування не стосується ризику спричинення шкоди людині, а з іншої - Постанова №980 зазначає про можливість визначення третіх сторін потерпілими внаслідок спричинення аварії на об'єкті страхувальника.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Згідно з Методологією доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування майнових ризиків надрокористувача з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної користувачами надр навколишньому природному середовищу внаслідок аварій, пожеж чи технічних неполадок, має бути обов'язковим.

Це пов'язано з тим, що державою мають захищатися загальносуспільні інтереси, коли шкода спричиняється навколишньому природному середовищу, яке повинно бути безпечним та нешкідливим для оточуючих громадян. У випадках спричинення шкоди навколишньому природному середовищу, страхування має на меті сприяти максимальному та швидкому подоланню наслідків аварій, техногенних катастроф, шляхом відновлення якісних і кількісних властивостей довкілля (відновлення стану забруднених водойм та ґрунту, висаджування нових дерев, замість понівечених внаслідок пожежі, тощо).

Дослідно-промислове і промислове видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ є надзвичайно ризиковою діяльністю, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для навколишнього природного середовища, а отже і для життя, здоров'я людини.

ПРОПОЗИЦІЇ: Залишити вимоги щодо страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ обов'язковими.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Страховики, які бажають займатися страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що Постановою №980 встановлено величезний розмір страхової суми. Можливість виплачувати у разі настання страхового випадку страхової суми за таким розміром вимагає від страховика мати відповідний розмір статутного капіталу, резервні та інші фонди. Отже, певний розмір статутного капіталу та наявність коштів у резервних фондах має бути однією з умов провадження страхування за зазначеним видом страхування.

Крім того, страховик зазначеного виду страхування повинен мати бездоганну ділову репутацію та підтверджений відповідними договорами досвід роботи на страховому ринку. Кількість працівників страховика та їх кваліфікація повинна бути достатньою для вчасного оброблення інформації про страховий випадок та негайної виплати страхового відшкодування. Також, страховик цього виду страхування повинен мати розгалужену систему відокремлених структурних підрозділів для покриття всієї території України. Велика кількість структурних підрозділів страховика буде сприяти його вчасному реагуванню на страховий випадок.

За цим видом ОС настання страхового випадку може спричинити значну шкоду навколишньому природному середовищу, коли відновлення довкілля до його задовільного стану вимагатиме неабияких зусиль та коштів. Не слід забувати й про те, що шкода може бути спричинена необмеженому колу осіб, які будуть потребувати відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі і негайного, адже від цього може залежати життя та здоров'я постраждалої людини.

З переліком особливих вимог до страховиків можна детально ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.2

СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКІ НАЯВНІ В СТАТТІ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ, ДО ЯКИХ ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ЗАСТОСОВУВАТИ НЕ ДОЦІЛЬНО

23.2.1

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове медичне страхування закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2014	Чисті премії в 2008-2017 рр.	34 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	11	Чисті виплати в 2008-2017 р.	6,6 млн грн
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	19,3%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	228,5 тис.	Історичний максимум збитковості	38,5%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду страхування як обов'язкового (07.03.1996 року) й станом на 1 квітня 2018 року, урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків. Отже, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє. Окрім того, взагалі є незрозумілим природа даного виду страхування, чи це є особистим страхуванням, яке мають самостійно здійснювати громадяни, чи це страхування роботодавцями своїх працівників. Чи це страхування є тимчасовим, наприклад, терміном на **один** рік, чи це тривале накопичувальне медичне страхування, що має здійснюватись протягом всього життя застрахованої людини.

З огляду на незрозумілу правову природу даного виду ОС, в цій Зеленій книзі ми будемо виходити з того, що законодавець, запроваджуючи це страхування, мав на увазі тривале накопичувальне медичне страхування, що має здійснюватись протягом всього життя застрахованої людини.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Медичне страхування, передусім, є особистим страхуванням та має здійснюватись людиною самостійно і на власний розсуд. Людина має самостійно розуміти необхідність для неї такого страхування та свідомо робити свій вибір. Навіть, у разі запровадження в Україні загальнообов'язкової страхової медицини, всі категорії громадян не зможуть, на сьогоднішній день, мати обов'язкову медичну страховку. Це пов'язано з досить низьким рівнем доходів значної частини населення України, велику кількість громадян пенсійного віку та інших мало захищених верств населення, тому обов'язковість медичного страхування якщо і має впроваджуватись, то дуже поступово, починаючи з тих категорій громадян, що можуть виплачувати страхові премії.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити медичне страхування добровільним страхуванням для громадян.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Нами буде розглянуто в цьому розділі тільки випадки, коли медичне страхування є тривалим. У разі провадження тривалого медичного страхування страховики, які бажають ним займатися, повинні відповідати цілій низці специфічних вимог. Наявність особливих вимог до страховиків пов'язано з тим, що медичне страхування має тривалий характер, тобто людина має бути застрахованою протягом всього свого життя; страхувальник тривалий час або самостійно має сплачувати страхові внески, або отримувати на свою користь страхові внески від інших осіб (наприклад, батьки сплачують за дітей); застрахована особа періодично буде потребувати отримання страхових відшкодувань, тобто страховий випадок може настати у будь-який час, декілька разів на рік та потребувати різних обсягів страхових відшкодувань. Крім того, медичне страхування стосується необмеженого кола осіб, тому від якості та швидкості надання послуг з медичного страхування може залежати життя та здоров'я застрахованої особи. Отже, за таких умов, страховик повинен мати бездоганну ділову репутацію на ринку страхових послуг; певний розмір статутного капіталу, резервних та інших фондів; досвід роботи на ринку страхування; необхідну кількість працівників, відповідної кваліфікації та досвіду роботи на ринку страхових послуг; розгалужену кількість відокремлених структурних підрозділів по всій території України та враховуючи тривалість медичного страхування, створити Медичний пул та входити до його складу.

Більш детально з переліком особливих вимог до страховиків можна ознайомитись в пункті 21 цієї Зеленої книги.

23.2.2

ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ І ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ) НА ВИПАДОК ІНФІКУВАННЯ ВІРУСОМ ІМУНОДЕФІЦИТУ ЛЮДИНИ ПРИ ВИКОНАННІ НИМИ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	140,1 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	1,1 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	9	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	15 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	453 тис.	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

Регулювання страхування зазначеного ОС здійснюється на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 1998 р. №1642 «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції» (далі – Постанова №1642).

Відповідно до пункту 7 Постанови №1642 страховими випадками є:

- смерть працівника від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків;
- визнання працівника інвалідом внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків;
- тимчасова втрата працездатності працівником внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків;
- інфікування працівника вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків.

Пунктом 6 Постанови №1642 передбачено, що страхувальниками працівників є МОЗ України, МОЗ Автономної Республіки Крим, управління охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать установи та заклади охорони здоров'я, науково-дослідні установи та підприємства, які уклали із страховиками договори обов'язкового страхування. Отже, зазначений в пункті 6 Постанови №1642 перелік страхувальників дозволяє допустити, що багато з них є страхувальниками саме медичних і фармацевтичних працівників, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України.

В той же час, вид, що відноситься до ОС, не включає медичних і фармацевтичних працівників, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України. Отже, норми Постанови №1642 не узгоджені з видом страхування, що визначений в статті 7 Закону про страхування.

Розмір страхових платежів, що передбачений в пункті 9 Постанови №1642, взагалі наводить на думку про абсурдність страхування за цим видом ОС, оскільки він взагалі не спрямований на відшкодування шкоди, що може бути спричинена настанням страхового випадку. Так, відповідно до пункту 9 Постанови №1642, страхові платежі вносяться в розмірі **0,01 неоподаткованого мінімуму** доходів громадян за кожного застрахованого працівника.

Щодо розміру страхових сум, що виплачуються внаслідок настання страхового випадку, то вони не співвідносяться із розміром страхових платежів та величиною завданої шкоди, а саме:

- ◆ у разі смерті працівника від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків, – у розмірі **десятирічної** заробітної плати померлого за останньою займаною ним посадою;
- ◆ у разі визнання працівника інвалідом внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків:
 - ◆ I групи – у розмірі **100 неоподаткованих мінімумів** доходів громадян (**1700 гривень**);
 - ◆ II групи – у розмірі **75 неоподаткованих мінімумів** доходів громадян (**1275 гривень**);
 - ◆ III групи – у розмірі **50 неоподаткованих мінімумів** доходів громадян (**850 гривень**);
- ◆ у разі тимчасової втрати працездатності працівником внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків – за кожну добу **0,3 неоподаткованого мінімуму** доходів громадян (тобто **5,1 гривень** в день), але не більш як **50 неоподаткованих мінімумів** доходів громадян за весь час тимчасової втрати працездатності протягом дії договору обов'язкового страхування (не більше **850 гривень** за весь час хвороби);
- ◆ у разі інфікування працівника вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків – у розмірі **50 неоподаткованих мінімумів** доходів громадян (**850 гривень**).

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Обов'язкове особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків є особистим страхуванням та має здійснюватися медичними та фармацевтичними працівниками самостійно і на власний розсуд.

Медичні та фармацевтичні працівники, зайняті наданням медичної допомоги населенню, проведенням лабораторних і наукових досліджень з проблем ВІЛ-інфекції, виробництвом біологічних препаратів для діагностики, лікування і профілактики ВІЛ-інфекції та СНІДу, мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із своєю професійною діяльністю, необхідність для них такого страхування та свідомо робити свій вибір.

Крім того, медичні та фармацевтичні працівники є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не відноситься до безперервного виду ОС, оскільки медичний або фармацевтичний працівник може змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому обов'язковому страхуванню. Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Ймовірність медичних та фармацевтичних працівників бути інфікованими вірусом імунодефіциту не дуже висока, оскільки ними вживаються необхідні заходи, спрямовані на запобігання інфікуванню цієї хворобою.

Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.3

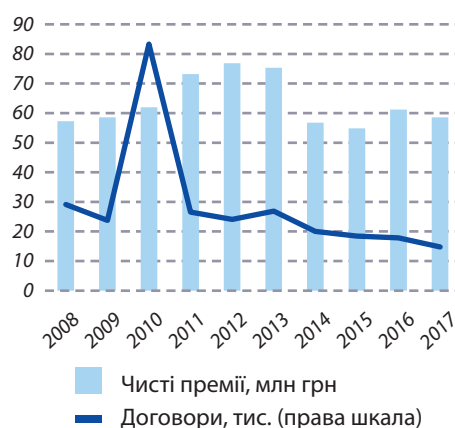
ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ВІДОМЧОЇ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ) ТА СІЛЬСЬКОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ І ЧЛЕНІВ ДОБРОВІЛЬНИХ ПОЖЕЖНИХ ДРУЖИН (КОМАНД)

ОПИС РИНКУ

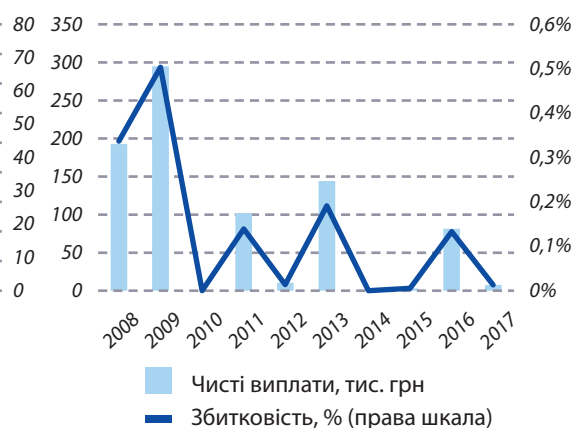
Обов'язкове особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	58,6 млн грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	634,6 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	7,7 тис. грн
Кількість ліцензіатів	131	Чисті виплати в 2008-2017 р.	836,9 тис. грн
Кількість діючих компаній	105	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0,1%
Кількість в 2017 р.	13,1 тис.	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	253,1 тис.	Історичний максимум збитковості	0,5%

ОБСЯГИ РИНКУ

СТРАХОВІ ВИПЛАТИ

Джерело: Нацфінпослуг, розрахунки BRDO

РЕГУЛЮВАННЯ

Регулювання зазначеного ОС здійснюється на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1995 р. №232 «Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони членів добровільних пожежних дружин (команд)» (далі – Постанова №232).

Страхування працівників відомчої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) здійснюється з метою захисту їхнього життя та здоров'я під час виконання своїх обов'язків за рахунок коштів, передбачених у кошторисах на їх утримання, підприємств, установ та організацій, де вони

створені, а працівників місцевої пожежної охорони - за рахунок юридичних осіб, які утримують підрозділи цієї охорони, або за рахунок місцевого бюджету (пункт 1 Постанови №232).

Відповідно до пункту 2 Постанови №232 страховим випадком є:

- ◆ загибель (смерть);
- ◆ поранення (контузія, травма або каліцтво);
- ◆ захворювання, одержані під час ліквідації пожежі або наслідків аварії застрахованим, який виконував свої обов'язки згідно з наказом або дорученням.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Обов'язкове особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) є особистим страхуванням та має здійснюватися цими працівниками самостійно і на власний розсуд.

Працівники відомчої та сільської пожежної охорони і члени добровільних пожежних дружин (команд) мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із своєю діяльністю, необхідність для них такого страхування та свідомо робити свій вибір.

Крім того, працівники відомчої та сільської пожежної охорони є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не відноситься до безперервного виду ОС, оскільки працівники відомчої та сільської пожежної охорони можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому обов'язковому страхуванню, а члени добровільних пожежних дружин (команд) більш не приймати участь у гасінні пожеж і ліквідації наслідків аварій. Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.4

СТРАХУВАННЯ СПОРТСМЕНІВ ВИЩИХ КАТЕГОРІЙ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування спортсменів вищих категорій передбачено в статті 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2013	Чисті премії в 2008-2017 рр.	428,8 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	9	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	7,3 тис.	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

З метою реалізації цього виду ОС постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 1995 р. №378 затверджено Порядок та умови обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій (далі – Постанова №378).

Передусім слід з'ясувати, хто ж відноситься до спортсменів вищих категорій. Так, відповідно до статті 42 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», спортсмени, яким присвоєні спортивні звання, є спортсменами вищої категорії.

Розділом 2 Наказу Міністерства молоді та спорту України від 11.10.2013 року №582 «Про затвердження Положення про Єдину спортивну класифікацію України» визначено, що в Україні присвоюються такі спортивні звання:

- ◆ заслужений тренер України;
- ◆ заслужений майстер спорту України;
- ◆ майстер спорту України міжнародного класу (гросмейстер України - для шахів, шашок);
- ◆ майстер спорту України.

Отже, спортсменами вищої категорії, які мають бути застраховані за цим видом ОС, є заслужені тренера України, заслужені майстри спорту України, майстри спорту України міжнародного класу (гросмейстери України – для шахів, шашок) та майстри спорту України.

В той же час, пунктом 1 Постанови №378 передбачено, що обов'язковому державному страхуванню підлягають спортсмени збірних команд України. Обов'язкове державне страхування здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, що виділяються на утримання штатних збірних команд України.

Згідно з пунктами 3 та 4 Наказу Міністерства молоді та спорту України від 21.08.2015 року №3027 «Про затвердження Положення про національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні» склад національних збірних команд з видів спорту, у тому числі спорту інвалідів, включає в себе основний склад, склад кандидатів та резерву. До складу національних збірних команд можуть зараховуватися:

- ◆ спортсмени-громадяни України, які мають кращі порівняно з іншими спортивні результати на всеукраїнських та міжнародних змаганнях та пройшли конкурсний відбір, у тому числі ті, які підвищують спортивну майстерність у закордонному спортивному клубі або навчаються у навчальному закладі за кордоном та здійснюють підготовку за індивідуальним планом;
- ◆ спортсмени-іноземці чи особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах і мають дозвіл відповідної міжнародної спортивної федерації виступати за національну збірну команду;
- ◆ тренери.

Також, статтю 37 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» встановлено, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, з урахуванням пропозицій національних спортивних федерацій та фізкультурно-спортивних товариств комплектує на конкурсній основі з числа найбільш підготовлених спортсменів дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень, а також фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема тренерів, національні збірні команди з визнаних в Україні олімпійських, неолімпійських та національних видів спорту для підготовки їх до участі в міжнародних спортивних змаганнях.

Як бачимо, не всі спортсмени збірних команд України, що відповідно до Постанови №378 підлягають ОС є спортсменами вищої категорії, тому Постанова №378 не у повному обсязі відповідає вимогам статті 7 Закону про страхування, оскільки занадто розширює перелік осіб, що мають бути застраховані за цим видом ОС.

Крім того, відповідно до пункту 2 Постанови №378, обов'язкове державне страхування спортсменів збірних команд України здійснюється на випадок:

- ◆ загибелі або смерті застрахованого під час підготовки до змагань та участі в них;
- ◆ втрати застрахованим працездатності внаслідок поранення, контузії, травми або каліцтва, захворювання чи інвалідності, що сталися під час підготовки до змагань та участі в них.

Таким чином, визначені в Постанові №378 випадки страхування не узгоджуються з категоріями застрахованих осіб, що передбачені в статті 7 Закону про страхування, оскільки деякі спортсмени вищих категорій, як то заслужені тренера України, особисто не приймають участь у змаганнях, тому їх смерть або втрата ними працездатності під час підготовки до змагань є сумнівною.

Отже, категорії застрахованих осіб в Постанові №378 та зазначений вид ОС не узгоджені між собою.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Обов'язкове страхування спортсменів вищих категорій є особистим страхуванням та повинно здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд.

Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування.

Крім того, спортсмени вищих категорій є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування

їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Страхування спортсменів вищих категорій визначити, як добровільне страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхові премії сплачуються щомісячно, відповідно до Постанови №378, тому страховику не доводиться акумулювати великий обсяг коштів на власному рахунку з цього виду ОС. Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.5

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я СПЕЦІАЛІСТІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини передбачено в статті 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	241,1 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	1,535 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	181,7 тис. грн
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	11,8%
Кількість в 2017 р.	40	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	4,9 тис.	Історичний максимум збитковості	152,7%

РЕГУЛЮВАННЯ

З метою реалізації цього виду ОС постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1994 р. №116 затверджено Умови обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини (далі – Постанова №116).

Пунктом 1, 2 та 3 Постанови №116 визначено, що обов'язкове (додаткове) страхування спеціалістів ветеринарної медицини проводиться за рахунок позабюджетних надходжень установ державної ветеринарної медицини на випадок загибелі (смерті), каліцтва або професійного захворювання, що настали у зв'язку з виконанням службових обов'язків, при боротьбі із зоонозними захворюваннями та при безпосередніх маніпуляціях з тваринами (надалі – страхові випадки).

Обов'язковому (додатковому) страхуванню підлягають лікарі, фельдшери та техніки ветеринарної медицини, які здійснюють діагностичні, профілактичні, оздоровчі, лікувальні роботи у тваринництві, ветеринарно-санітарну експертизу тваринницької продукції та надають інші ветеринарні послуги власникам тварин (надалі – застраховані).

Страхові платежі за обов'язковим (додатковим) страхуванням спеціалістів ветеринарної медицини сплачуються установами державної ветеринарної медицини, які мають позабюджетні надходження (надалі – страхувальники), Кримській республіканській, відповідним обласним, Київській та Севастопольській міським дирекціям Національної акціонерної страхової компанії «Оранта».

Встановлення зобов'язань щодо здійснення страхування в певній конкретній страховій компанії не відповідає вимогам статті 627 Цивільного кодексу України, відповідно до якої сторони є вільними у виборі контрагента.

Пунктом 4 Постанови №116 встановлено, що щорічний страховий внесок за кожного застрахованого встановлюється у розмірі 8 відсотків мінімального розміру заробітної плати.

При цьому, згідно з пунктом 5 Постанови №116, Дирекції Національної акціонерної страхової компанії «Оранта» виплачують страхові суми:

- ◆ спадкоємцям застрахованого – у розмірі **п'ятирічної** заробітної плати застрахованого за останньою посадою, яку він займав до настання страхового випадку або його наслідків, що виникли протягом року, в результаті яких застрахований загинув (помер);
- ◆ застрахованому – у розмірі **чотирирічної** заробітної плати застрахованого за останньою посадою, яку він займав до встановлення інвалідності, якщо в результаті страхового випадку або його наслідків, що виникли протягом року, застрахованому встановлено першу або другу групу інвалідності;
- ◆ застрахованому – у розмірі **трирічної** заробітної плати застрахованого за останньою посадою, яку він займав до встановлення інвалідності, якщо в результаті страхового випадку або його наслідків, що виникли протягом року, застрахованому встановлено третю групу інвалідності.

Як бачимо, страхові виплати можуть бути досить належними за своїм розміром.

З 1 січня 2018 року мінімальний розмір заробітної плати складає **3723 гривень**, отже, щорічний страховий внесок за кожного застрахованого спеціаліста ветеринарної медицини складає **297,84 грн**. Незрозуміло, як взагалі такий мізерний страховий внесок узгоджується з розміром передбаченого страхового відшкодування.

Існування такого малого розміру щорічного страхового внеску за кожного застрахованого спеціаліста ветеринарної медицини пов'язано з тим, що з 1994 року до Постанови №116 жодного разу не вносились зміни і розмір внеску не переглядався.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Обов'язкове страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини є особистим страхуванням та має здійснюватися цими працівниками самостійно і на власний розсуд.

Спеціалісти ветеринарної медицини мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із своєю діяльністю, необхідність для них такого страхування та свідомо робити свій вибір.

Крім того, спеціалісти ветеринарної медицини є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини визначити, як добровільне страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не відноситься до безперервного виду ОС, оскільки спеціалісти ветеринарної медицини можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому обов'язковому страхуванню. Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.6

СТРАХУВАННЯ ЗАСОБІВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування засобів водного транспорту закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2011	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2016	Чисті премії в 2008-2017 рр.	152,6 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	3	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	5	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

Однак, з моменту запровадження даного виду як обов'язкового (07.11.2001 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методик актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Покладення на громадян та суб'єктів господарювання обов'язку страхувати засоби водного транспорту є недоцільним, тому що держава не повинна турбуватися за компенсацію вартості втраченої приватної власності кожного окремого громадянина чи суб'єкта господарювання, зобов'язуючи його страхувати свої власні матеріальні ризики. Питання приватної власності відноситься до кола питань суто індивідуального характеру та має самостійно вирішуватись власником такого майна. Здійснення страхування особистого майна страхувальника має бути добровільним страхуванням і здійснюватись на розсуд власника такого майна.

Отже, держава не повинна зобов'язувати осіб страхувати свою власність, а має лише створити умови для розвитку різноманітних видів добровільного страхування.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування засобів водного транспорту добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування засобів водного транспорту не пов'язано із відшкодуванням шкоди третім особам та навколишньому природному середовищу, отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування. Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика за здійснення страхування засобів водного транспорту не вимагається.

23.2.7

СТРАХУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ), ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У НАДАННІ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ДОГЛЯД ЗА ОСОБАМИ, ЯКІ СТРАЖДАЮТЬ НА ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2016	Чисті премії в 2017 р.	555 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	555 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	н/д	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	1	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 22.02.2000 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків. Отже, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Обов'язкове страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, є особистим страхуванням та має здійснюватися цими працівниками самостійно і на власний розсуд.

Зазначені працівники мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із своєю діяльністю, необхідність для них такого страхування та свідомо робити свій вибір.

Крім того, працівники, які надають психіатричну допомогу, доглядають за особами з психічними розладами є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться

надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, визначити як добровільне страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не відноситься до безперервного виду ОС, оскільки працівники, які надають психіатричну допомогу, доглядають за особами з психічними розладами можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому обов'язковому страхуванню. Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.8

СТРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ РИЗИКІВ ЗА УГОДОЮ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ У ВИПАДКАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО УГОДИ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ»

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції», закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 08.06.2000) і станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методичку актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКІВ

Покладення на громадян та суб'єктів господарювання обов'язку страхувати майнові ризики за угодою про розподіл продукції є недоцільним, тому що держава не повинна турбуватися за компенсацію вартості втраченої приватної власності кожного окремого громадянина чи суб'єкта господарювання, зобов'язуючи його страхувати свої власні ризики. Питання приватної власності відноситься до кола питань суто індивідуального характеру та має самостійно вирішуватись власником такого майна. Здійснення страхування особистого майна страхувальника має бути добровільним страхуванням і здійснюватись на розсуд власника такого майна.

Отже, держава не повинна зобов'язувати осіб страхувати свою власність, а має лише створити умови для розвитку різноманітних видів добровільного страхування.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції добровільним страхуванням.

ЩОДО ВИМОГ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції не пов'язано із відшкодуванням шкоди третім особам та навколишньому природному середовищу, отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування. Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика за здійснення страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції не вимагається.

23.2.9

СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ТИМЧАСОВОГО АДМІНІСТРАТОРА, ЛІКВІДАТОРА ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ ТА ПРАЦІВНИКІВ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ФІНАНСОВУ ПОЛІТИКУ, ЯКІ ВИЗНАЧЕНІ НИМ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ЩОДО УЧАСТІ ДЕРЖАВИ У КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКУ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку, закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Даний вид ОС поділяється на такі **два** підвиди:

- ◆ страхування фінансової відповідальності тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку (страхування фінансової відповідальності);
- ◆ страхування життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку (особисте страхування).

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	2	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 12.07.2001 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків. Отже, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА (ФІНАНСОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ)

Обов'язкове страхування фінансової відповідальності тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку, є недоцільним, тому що неналежне виконання або невиконання тимчасовим адміністратором,

ліквідатором фінансової установи та працівниками центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку, своїх обов'язків та повноважень не несе в собі суспільну небезпеку.

В даному випадку, хоча ми й говоримо про фінансову відповідальність перед третіми особами, дана діяльність не має надзвичайно небезпечного характеру та не створює небезпеку як для особи, яка цю діяльність здійснює, так і для інших третіх осіб, на протипагу, наприклад, діяльності, що пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням механізмів та обладнання підвищеної небезпеки, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогненебезпечних та інших речовин, утриманням собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку як для особи, яка цю діяльність здійснює, так і для інших осіб.

Зазначена вище позиція відображена й в Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, що приведена у цій Зеленій книзі. Так, відповідно до даної Методології, держава може зобов'язати громадянина суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

Взагалі не зрозуміло, чому саме для цих категорій осіб передбачений обов'язок страхувати свою фінансову відповідальність. Якщо законодавець, запроваджуючи для зазначених вище категорій осіб обов'язок страхувати свою фінансову відповідальність, виходив з міркувань про можливий їх негативний вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання, то чому ним не був розглянутий весь керівний персонал будь-якої фінансової установи, що відповідає за її фінансовий стан? Введення тимчасової адміністрації, наприклад, вже може говорити про те, що суб'єкт господарювання перебуває у кризовому фінансовому становищі, а призначення ліквідатора взагалі спрямоване на супроводження ліквідаційної процедури та задоволення вимог кредиторів. Сумнівно, що ці призначені особи можуть більш зашкодити правам кредиторів, вкладникам та працівників суб'єкта господарювання, що ліквідується чи до якого введено тимчасову адміністрацію, ніж до цього це вже було здійснено їх керівним складом. За такої позиції слід страхувати відповідальність кожного працівника чи посадової особи, які можуть якимось чином негативно вплинути своєю професійною діяльністю на інших громадян та суб'єктів господарювання.

Отже, тимчасові адміністратори, ліквідатори фінансових установ та працівники центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку, мають самостійно здійснювати страхування своєї фінансової відповідальності, за власним переконанням та бажанням.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити, що страхування фінансової відповідальності є добровільним.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ (ФІНАНSOVA ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ)

Зазначене страхування може стосуватися великого кола осіб, проте, тільки у випадках, коли суб'єкт господарювання, що ліквідується, або до якого введено тимчасову адміністрацію, є банківською установою, яка залучала кошти третіх осіб. Однак, для погашення банками своїх зобов'язань перед вкладниками, існує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, тому, навіть велике коло осіб, що може фінансово постраждати від дій тимчасового адміністратора або ліквідатора, не вплине значним чином на спроможність страховика виплатити страхове відшкодування.

До того ж витрати з відшкодування шкоди, у разі настання страхового випадку, не пов'язані із відшкодуванням шкоди навколишньому природному середовищу, отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування. Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика за здійснення страхування фінансової відповідальності не вимагається.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА (ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я)

Страхування життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку, є особистим страхуванням та має здійснюватися цими особами самостійно і на власний розсуд.

Зазначені особи мають самостійно розуміти наявність ризиків, пов'язаних із своєю діяльністю, необхідність для них такого страхування та свідомо робити свій вибір.

Крім того, частина осіб, що можуть бути призначені тимчасовими адміністраторами, ліквідаторами та здійснювати капіталізацію банку, є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Страхування життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку визначити, як добровільне страхування.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ (ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я)

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Крім того, настання страхового випадку внаслідок діяльності тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників, які займаються капіталізацією банку, є сумнівним, адже їх діяльність не несе особливих ризиків для життя і здоров'я. Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.10

СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ ТА ІНШИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ДЕРЖАВНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ (КРІМ ТИХ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ) НА ВИПАДОК ЗАХВОРЮВАННЯ НА ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ВИКОНАННЯМ НИМИ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ ЗАРАЖЕННЯ ЗБУДНИКАМИ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб, закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2009	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2012	Чисті премії в 2008-2017 рр.	102,1 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	16	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	50	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 07.11.2001 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків. Отже, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок їх захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб має здійснюватись такими працівниками самостійно і на власний розсуд.

Зазначені працівники мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із своєю професійною діяльністю, необхідність для них такого страхування та свідомо робити свій вибір.

Крім того, медичні та інші працівники державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок їх захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб, добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не відноситься до безперервного виду ОС, оскільки такі категорії медичних працівників можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому обов'язковому страхуванню. Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Ймовірність медичних працівників захворіти на інфекційну хворобу не дуже висока, оскільки ними вживаються необхідні заходи, спрямовані на запобігання захворюванню інфекційними хворобами.

Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

КОСМІЧНЕ СТРАХУВАННЯ

В даному розділі буде розглянуто такі види страхування, що визначені в статті 7 Закону про страхування:

- ◆ страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності (пункт 22 частини 1 статті 7 Закону про страхування);
- ◆ страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі (пункт 24 частини 1 статті 7 Закону про страхування);
- ◆ страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі (пункт 25 частини 1 статті 7 Закону про страхування).

Обов'язкове страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності.

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	0	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 07.11.2001 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

Також, урядом не затверджено перелік об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура) щодо яких має здійснюватись таке ОС, тому на сьогодні відсутнє розуміння того, що саме мав на увазі законодавець, прописуючи такий вид ОС в статті 7 Закону про страхування.

За таких умов зрозуміти, які саме об'єкти космічної діяльності мають підлягати обов'язковому страхуванню та яким суб'єктам космічної діяльності вони можуть належати, не вбачається можливим.

Крім того, згідно офіційної інформації Нацкомфінпослуг, кількість страхових компаній, що здійснювали таке страхування у 2017 році дорівнює нулю, тобто ніхто не провадить дану діяльність. Виходячи з вищезазначеного, даний вид страхування взагалі не здійснюється.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Виходячи з Методології доцільності застосування обов'язкового страхування та враховуючи відсутність нормативно-правового регулювання зі страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності, вбачається, що цей вид ОС має бути добровільним.

Позиція щодо віднесення вищезазначеного виду страхування до добровільного пояснюється тим, що згідно з розміщеною на офіційному сайті Державного космічного агентства України інформацією, всі суб'єкти космічної діяльності відносяться до державного сектору економіки (або є державними підприємствами, або державі належить більша їх частина). Отже, у цьому випадку ми маємо обов'язкове страхування державою власного майна та інших своїх майнових ризиків. Однак обов'язкове страхування державою власного майна та інших своїх майнових ризиків є недоцільним, тому що держава має у своєму постійному розпорядженні бюджетні кошти і може завдяки цим коштам покривати свої ризики та боргові зобов'язання. Здійснення постійного страхування в державному секторі економіки призведе тільки до постійного зайвого фінансового навантаження на господарюючих суб'єктів, адже страховий випадок може ніколи й не настати, а страхові премії для забезпечення відповідного обов'язкового страхування мають сплачуватись державою постійно і в установленому розмірі.

З огляду на зазначене, обов'язкове страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура) є недоцільним, тому його слід перенести до переліку добровільних видів страхування.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Крім того, витрати на страхове відшкодування є прогнозованими, адже вже під час укладання угоди про страхування зрозуміла вартість об'єкта наземної інфраструктури. Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

Страховання об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі та стосовно страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі.

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, та відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі, встановлені статтею 7 Закону про страхування як обов'язкові.

Страховання об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2012	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2016	Чисті премії в 2008-2017 рр.	31,8 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	0	Чисті виплати в 2008-2017 р.	52 млн грн
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	163,5%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0,0%
Кількість в 2008-2017 рр.	8	Історичний максимум збитковості	-

Страховання відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2012	Чисті премії в 2017 р.	169,4 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	7,1 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	5	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	523	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	1695	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

На виконання вимог законодавства було прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності» від 10 листопада 2010 р. №1033¹, якою затверджено Порядок і правила обов'язкового страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском і експлуатацією її у космічному просторі, а також Порядок і правила обов'язкового страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском і експлуатацією її у космічному просторі (далі – Постанова №1033).

Відповідно до положень Постанови №1033, страхування космічної інфраструктури проводиться з метою забезпечення захисту майнових інтересів держави, де страхувальником виступає Державне космічне агентство України.

При страхуванні відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском і експлуатацією її у космічному просторі, страхувальником також виступає держава, у особі Державного космічного агентства України. Отже, держава страхує власні ризики, що пов'язані з відшкодуванням шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та майну потерпілих під час провадження діяльності з підготовки до запуску космічної техніки на космодромі, запуску та експлуатації її у космічному просторі.

Таким чином, такі два види страхування створені задля захисту майнових інтересів держави та відшкодування збитків, які можуть бути завдані державою при провадженні космічної діяльності. Слід зазначити, що керуючись Методологією, таке страхування є недоцільним. Це пов'язано з тим, що держава являє собою самодостатній механізм, що здатний відшкодувати збитки, які виникають від провадження нею діяльності, різними шляхами, наприклад, використовуючи кошти державного бюджету. Таким чином, держава самостійно може вирішувати в кожному конкретному випадку чи страхувати їй своє майно та свої ризики, чи ні.

Окрім того, не дивлячись на наявність нормативного підґрунтя для здійснення даного виду страхування, фактично дані види ОС майже не здійснюються. Згідно офіційної статистики Нацкомфінпослуг кількість страхових компаній, що здійснювали страхування космічної інфраструктури у 2017 році, дорівнює нулю. Страхування ж відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском і експлуатацією її у космічному просторі, здійснює лише одна страхова компанія.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

У сфері космічної діяльності Україна приєдналась до багатьох міжнародних Конвенцій, уклала низку багатосторонніх та двосторонніх договорів. Даними міжнародними документами врегульовується спектр важливих питань при провадженні космічної діяльності, використанні космічних об'єктів. Наприклад, Конвенцією про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами² встановлюється відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, і забезпечення безвідкладної виплати повної і справедливої компенсації жертвам такої шкоди. Положеннями даної Конвенції визначається, що відповідальність за шкоду несе запускаюча держава (держава, з території або установок якої здійснюється запуск космічного об'єкта), і не йдеться про необхідність забезпечити таку відповідальність страхуванням чи іншим механізмом. Таким чином, зобов'язання щодо здійснення ОС у сфері космічної діяльності відсутні.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності» від 10 листопада 2010 р. №1033 - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1033-2010-%D0%BF>

² Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами - http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_126

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Виходячи з Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі та страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі мають бути добровільними.

Позиція щодо віднесення вищезазначених видів страхування до добровільних пояснюється тим, що у цих випадках ми маємо обов'язкове страхування державою власних ризиків та власної відповідальності перед третіми особами. Однак обов'язкове страхування державою власних ризиків та власної відповідальності перед третіми особами є недоцільним, тому що держава має у своєму постійному розпорядженні бюджетні кошти і може завдяки цим коштам покривати свої ризики та боргові зобов'язання. Здійснення постійного страхування в державному секторі економіки призведе тільки до постійного зайвого фінансового навантаження на господарюючих суб'єктів, адже страховий випадок може ніколи й не настати, а страхові премії для забезпечення відповідного обов'язкового страхування мають сплачуватись державою постійно і в установленому розмірі.

З огляду на зазначене, обов'язкове страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі та страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі є недоцільним, тому зазначені види ОС слід перенести до переліку добровільних видів страхування.

ПРОПОЗИЦІЯ: Визначити страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі та страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі добровільним страхуванням.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначений вид страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Це пов'язано з тим, що під час підготовки до запуску, запуску та експлуатації космічної техніки у космічному просторі сторонні треті особи не можуть бути присутніми, адже до такої діяльності допущені працівники суб'єктів космічної діяльності, які, як вже нами неодноразово в цій Зеленій книзі зазначалось, підлягають обов'язковому державному соціальному страхуванню. Таким чином, завдана їм шкода не залишиться невідшкодованою. Крім того, Україна приймає участь у підготовці до запуску, запуску та експлуатації космічної техніки у космічному просторі не кожного дня, тому і ймовірність настання страхового випадку низька.

Враховуючи наведене, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.

23.2.12

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ МОЖЕ ЗАПОДІЯТИ ШКОДУ ТРЕТІМ ОСОБАМ, ЗА ПЕРЕЛІКОМ, ВСТАНОВЛЕНИМ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України, закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	10,6 тис грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	10,1 млн грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	500 тис грн
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	10,2 млн грн
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	4717%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	101%
Кількість в 2017 р.	121	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	490	Історичний максимум збитковості	-

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 07.11.2001 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

Крім того, урядом не затверджено перелік осіб, професійна відповідальність яких може заподіяти шкоду третім особам, тому на сьогодні повністю відсутнє розуміння того, що саме мав на увазі законодавець, прописуючи такий вид ОС в статті 7 Закону про страхування, і чи несе така діяльність небезпеку для третіх осіб.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

В даному випадку, хоча ми й говоримо про професійну відповідальність деяких осіб перед третіми особами, ми не розуміємо про яких осіб йдеться та чи має така діяльність характер небезпечної. Страхування професійної відповідальності певних категорій осіб може бути включено до обов'язкових видів страхування лише у разі якщо професійна діяльність особи буде мати ризиковий та небезпечний характер для третіх осіб, наприклад, професійна відповідальність лікаря хірурга.

У випадках запровадження такого обов'язкового страхування, воно має бути закріплене на рівні Закону про страхування у статті 7 безпосередньо, без відсилочних норм, зокрема, на акти уряду, які визначають перелік осіб, професійна

відповідальність яких може заподіяти шкоду третім особам. З огляду на зазначене, даний вид ОС слід виключити з переліку обов'язкових видів страхування.

В умовах повної відсутності регулювання зазначеного виду ОС відповісти на питання чи повинен страховик відповідати певним специфічним вимогам, при здійсненні ним господарської діяльності зі страхування цього виду ОС, наразі, також, неможливо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України, виключити із обов'язкових видів страхування.

23.2.13

СТРАХУВАННЯ ТВАРИН (КРІМ ТИХ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ЦІЛЯХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА) НА ВИПАДОК ЗАГИБЕЛІ, ЗНИЩЕННЯ, ВИМУШЕНОГО ЗАБОЮ, ВІД ХВОРОБ, СТИХІЙНИХ ЛИХ ТА НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ У ВИПАДКАХ ТА ЗГІДНО З ПЕРЕЛІКОМ ТВАРИН, ВСТАНОВЛЕНИМИ КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України, визначене в статті 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	до 2008	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	2016	Чисті премії в 2008-2017 рр.	378,3 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	9	Чисті виплати в 2008-2017 р.	173,4 тис. грн
Кількість діючих компаній	0	Оцінка збитковості в 2017 р.	-
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	46%
Кількість в 2017 р.	0	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	711	Історичний максимум збитковості	179%

РЕГУЛЮВАННЯ

Регулювання зазначеного виду ОС здійснюється на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 року №590 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків» (далі – Постанова №590).

Відповідно до пункту 3 Постанови №590 суб'єктами обов'язкового страхування є страхувальники – власники тварин, що підлягають обов'язковому страхуванню.

Пунктами 4 та 5 Постанови №590 передбачено, що об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству, пов'язані із загибеллю, знищенням, вимушеним забоєм тварин, які належать на правах державної, комунальної або приватної власності страхувальнику, внаслідок хвороб, стихійного лиха та нещасних випадків.

До страхових ризиків, на випадок яких проводиться обов'язкове страхування, належать загибель, знищення, вимушений забій тварин внаслідок інфекційних хвороб, пожежі, вибуху, урагану, блискавки, дії електричного струму, сонячного або теплового удару, землетрусу, повені, обвалу, бурі, бурану, граду, замерзання, задущення, отруєння травами або речовинами, укусу змії або отруйних комах, утоплення, падіння в ущелину, потрапляння під транспортні засоби та інших травматичних ушкоджень.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Покладення на власників тварин обов'язку їх страхувати є недоцільним, тому що держава не повинна турбуватися за компенсацію вартості втраченої приватної власності кожного окремого громадянина чи суб'єкта господарювання, зобов'язуючи його страхувати свої власні ризики. Питання приватної власності відноситься до кола питань суто індивідуального характеру та має самостійно вирішуватись власником такого майна. Здійснення страхування особистого майна страхувальника має бути добровільним страхуванням і здійснюватись на розсуд власника такого майна.

Отже, держава не повинна зобов'язувати осіб страхувати свою власність, а має лише створити умови для розвитку різноманітних видів добровільного страхування.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України, добровільним.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування тварин не пов'язано із відшкодуванням шкоди третім особам та навколишньому природному середовищу, отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування. Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика не вимагається.

23.2.14

СТРАХУВАННЯ ЛІНІЙ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧ ТА ПЕРЕТВОРЮЮЧОГО ОБЛАДНАННЯ ПЕРЕДАВАЧІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ВІД ПОШКОДЖЕННЯ ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ СТИХІЙНИХ ЛИХ АБО ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ ТА ВІД ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ТРЕТІХ ОСІБ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб закріплено статтею 7 Закону про страхування.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	2017	Чисті премії в 2017 р.	15,3 тис. грн
Востаннє використано		Чисті премії в 2008-2017 рр.	15,3 тис. грн
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	н/д	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	1	Оцінка збитковості в 2017 р.	0%
Договори		Оцінка збитковості в 2008-2017 рр.	0%
Кількість в 2017 р.	12	Історичний мінімум збитковості	0%
Кількість в 2008-2017 рр.	12	Історичний максимум збитковості	0%

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 07.11.2001 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Покладення на власників ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії обов'язку їх страхувати є недоцільним, тому що держава не повинна турбуватися за компенсацію вартості втраченої приватної власності кожного окремого громадянина чи суб'єкта господарювання, зобов'язуючи його страхувати свої власні ризики. Питання приватної власності відноситься до кола питань суто індивідуального характеру та має самостійно вирішуватись власником такого майна. Здійснення страхування особистого майна страхувальника має бути добровільним страхуванням і здійснюватись на розсуд власника такого майна.

Отже, держава не повинна зобов'язувати осіб страхувати свою власність, а має лише створити умови для розвитку різноманітних видів добровільного страхування.

Одночасно нагадаємо, що відповідно до Методології доцільності застосування обов'язкового страхування, держава може зобов'язати громадян та суб'єктів господарювання обов'язково страхуватись у випадку необхідності страхування їх відповідальності перед третіми особами, зокрема, коли ними провадиться надзвичайно ризикова діяльність, що може призвести до настання катастрофічних

наслідків для життя, здоров'я людини, навколишнього природного середовища тощо.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб, добровільним.

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування нестосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування за зазначеним видом не пов'язано із відшкодуванням шкоди третім особам та навколишньому природному середовищу, отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування.

Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика не вимагається за здійснення страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб.

23.2.15

СТРАХУВАННЯ РИЗИКУ НЕВИПЛАТИ ГРАВЦЯМ ПРИЗІВ У РАЗІ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА/АБО БАНКРУТСТВА ОПЕРАТОРА ДЕРЖАВНИХ ЛОТЕРЕЙ

ОПИС РИНКУ

Обов'язкове страхування ризику невиклати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей закріплено статтею 7 Закону про страхування, а також частиною 6 статті 6 Закону України «Про державні лотереї в Україні», яка говорить, що оператор державних лотерей зобов'язаний застрахувати ризик невиклати гравцям призів у разі його неплатоспроможності та/або банкрутства на суму призового (виграшного) фонду, виплаченого оператором державних лотерей упродовж попереднього календарного року¹.

Історія		Економічні показники	
Вперше використано	(ніколи)	Чисті премії в 2017 р.	0
Востаннє використано	(ніколи)	Чисті премії в 2008-2017 рр.	0
Ринок		Чисті виплати в 2017 р.	0
Кількість ліцензіатів	1	Чисті виплати в 2008-2017 р.	0
Кількість діючих компаній	0		

РЕГУЛЮВАННЯ

З моменту запровадження даного виду як обов'язкового (з 06.09.2012 року) й станом на 1 квітня 2018 року урядом не було встановлено порядок та правила його проведення, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методик актуарних розрахунків. Таким чином, нормативне підґрунтя для фактичної реалізації даного виду відсутнє.

ВИМОГИ ДО СТРАХУВАЛЬНИКА

Покладення на оператора державних лотерей обов'язку страхувати власні ризики по невиклаті гравцям призів є недоцільним, тому що держава при організації проведення державних лотерей вже розраховує власні витрати, прогнозує розмір надходжень коштів від проведення лотерей, тому ризик невиклати гравцям призів є невисоким. Крім того, держава має різні способи забезпечення виконання власних зобов'язань, в тому числі і шляхом спрямування бюджетних коштів на погашення своїх боргових зобов'язань перед громадянами.

Постійне придбання страховки для покриття ризиків невиклати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей несе в собі тільки додаткове навантаження на Державний бюджет України, оскільки ймовірність настання ризику таких невиклат дуже незначна.

ПРОПОЗИЦІЇ: Визначити страхування ризику невиклати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей добровільним.

¹ Закону України «Про державні лотереї в Україні» - <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5204-17>

ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ

Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Розмір призового (виграшного фонду) державних лотерей є відомим, тому що заздалегідь накопичений оператором державних лотерей і перебуває на його банківському рахунку¹. Отже, витрати страховика є прогнозованими та зрозумілими вже під час укладання такого договору страхування. Враховуючи наведене, особливих вимог до страховика не вимагається за здійснення страхування ризику невиплати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей.

¹ Стаття 12 Закону України «Про державні лотереї в Україні»

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ДО ВИДІВ СТРАХУВАННЯ, ЯКІ МІСТЯТЬСЯ ПОЗА СТАТТЕЮ 7 ЗАКОНУ ПРО СТРАХУВАННЯ, ОДНАК Є ОБОВ'ЯЗКОВИМИ

Види обов'язкового страхування, які не передбачені статтею 7 Закону про страхування, містяться у різноманітних нормативно-правових актах (*більш детально Див. пункт 15.2*). Такі види обов'язкового страхування являють собою законодавчі вимоги до фізичних осіб або суб'єктів господарювання здійснити страхування при провадженні тієї чи іншої діяльності. Нижче наводимо результати перегляду доцільності здійснення таких видів ОС.

Ми нарахували **36** видів та **47** підвидів такого страхування. Ми пропонуємо залишити з них **7** видів та **11** підвидів в якості обов'язкових, а також **один** вид з **одним** підвидом – частково.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
1	Обов'язкове державне страхування посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю	-	-	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 №3038-VI	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Робота посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю не несе в собі ризику для їх життя та здоров'я; 2. Посадові особи органів державного архітектурно-будівельного контролю вже є застрахованими в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно 	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне (швидше за все страхуванню могли б підлягати тільки посадові особи, що здійснюють перевірку суб'єктів господарювання). Тільки ці особи відвідують об'єкти, що будуються; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна; 3. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу роботи в органах державного архітектурно-будівельного контролю і тільки на певних посадах. 	Виключити зазначений вид страхування з Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», як обов'язковий.
2	Обов'язкове особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що не фінансуються з державного бюджету) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними службових обов'язків	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. №1372	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ймовірність настання негативних випадків внаслідок роботи медичних і фармацевтичних працівників невисока. Це пов'язано з тим, що в своїй діяльності вони застосовують засоби індивідуального захисту; 2. Медичні та фармацевтичні працівники вже застраховані роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно 	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна, бо працівниками застосовуються засоби індивідуального захисту; 3. Страхування тимчасове, лише на час роботи зазначених працівників і тільки з інфікованими вірусом імунодефіциту людини. Медичні та фармацевтичні працівники в будь-який час можуть змінити роботу і не займатися лікуванням цієї категорії хворих осіб. 	Постанову, що встановлює порядок страхування, скасувати.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
3	Обов'язкове особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що не фінансуються з державного бюджету) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. №1372	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особисте страхування, має здійснюватися на власний розсуд особи, яка є членом добровільної пожежної дружини; 2. Працівники відомчої та сільської пожежної охорони вже застраховані роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно. 	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань; 2. Не є безперервним видом страхування, оскільки працівники відомчої та сільської пожежної охорони можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню, а члени добровільних пожежних дружин (команд) більш не приймати участь у гасінні пожеж і ліквідації наслідків аварій. 	Постанову, що встановлює порядок страхування, скасувати.
4	Обов'язкове державне особисте страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України	-	-	Закон України «Про природно-заповідний фонд України»	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ймовірності настання негативних випадків внаслідок роботи в службі державної охорони природно-заповідного фонду не існує; 2. Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду вже застраховані роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно. 	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань; 2. Не є безперервним видом страхування, оскільки посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню. 	Виключити зазначений вид страхування з Закону України «Про природно-заповідний фонд України», як обов'язковий.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
5	Страхування персоналу енергетичних установок, який перебуває в зоні впливу радіаційного, теплового і електромагнітного випромінювання, а також інших шкідливих і небезпечних факторів	-	-	Закон України «Про ринок електричної енергії»	Ні	1. Особисте страхування, має здійснюватися на власний розсуд особи, яка працює в зоні впливу енергетичних установок; 2. Персонал енергетичних установок вже застрахований роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно.	Ні	1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань; 2. Не є безперервним видом страхування, оскільки персонал енергетичних установок може змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню.	Виключити зазначений вид страхування з Закону України «Про ринок електричної енергії», як обов'язковий.
6	Обов'язкове страхування персоналу теплогенеруючих енергетичних установок, який перебуває в зоні впливу теплового і електромагнітного випромінювання, а також інших шкідливих факторів, за рахунок коштів підприємств	-	-	Закон України «Про тепlopостачання»	Ні	1. Особисте страхування, має здійснюватися на власний розсуд особи, яка працює в зоні впливу теплогенеруючих енергетичних установок; 2. Персонал теплогенеруючих енергетичних установок вже застрахований роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно.	Ні	1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань; 2. Не є безперервним видом страхування, оскільки персонал теплогенеруючих енергетичних установок може змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню.	Виключити зазначений вид страхування з Закону України «Про тепlopостачання», як обов'язковий.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
7	Страхування життя інкасаторів, інкасаторів-водіїв, страхування валютних цінностей у повному обсязі, що інкасується та перевозяться, у випадку самостійного визначення керівником банку (юридичної особи) необхідних заходів охорони в разі здійснення інкасації коштів та перевезення валютних цінностей в обсягах до 250 мінімальних заробітних плат включно	1	Страхування життя інкасаторів, інкасаторів-водіїв, у випадку самостійного визначення керівником банку (юридичної особи) необхідних заходів охорони в разі здійснення інкасації коштів та перевезення валютних цінностей в обсягах до 250 мінімальних заробітних плат включно	Постанова правління Нацбанку 31.03.2017 №29 «Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні»	Так	1. Особисте страхування, має здійснюватися на власний розсуд інкасаторів, інкасаторів-водіїв; 2. Інкасатори, інкасатори-водії вже застраховані роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно.	Ні	1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань; 2. Не є безперервним видом страхування, оскільки інкасатори та інкасатори-водії можуть зміни місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню.	Виключити з Постанови зазначений підвид обов'язкового страхування.
		2	Страхування валютних цінностей у повному обсязі, що інкасується та перевозяться, у випадку самостійного визначення керівником банку (юридичної особи) необхідних заходів охорони в разі здійснення інкасації коштів та перевезення валютних цінностей в обсягах до 250	Постанова правління Нацбанку 31.03.2017 №29 «Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні»	Так	Валютні цінності, що перевозяться інкасаторськими машинами, є, здебільшого, досить значними, тому відшкодування збитків завданих викраденням чи втратою валютних цінностей буде потребувати значних витрат, тому здійснення банками зазначеного виду страхування в обов'язковому порядку є доцільним.	Так	Викрадені або втрачені валютні цінності можуть бути досить значними, тому страховику необхідно мати підвищений розмір статутного капіталу чи резервних фондів для покриття збитків внаслідок настання страхового випадку.	Внести зазначений вид обов'язкового страхування до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадження обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
8	Страхування життя та здоров'я персоналу банківського пункту дистанційного обслуговування	-	-	Постанова Правління Нацбанку від 10.02.2016 №63 «Про затвердження Правил з організації захисту приміщень банків в Україні»	Ні	<p>1. Особисте страхування має здійснюватися на власний розсуд персоналу банківського пункту дистанційного обслуговування;</p> <p>2. Персонал банківського пункту дистанційного обслуговування вже застрахований роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі його страхувати недоцільно.</p>	Ні	<p>1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань;</p> <p>2. Не є безперервним видом страхування, оскільки персонал банківського пункту дистанційного обслуговування може змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню.</p>	Виключити з Постанови зазначений вид обов'язкового страхування.
9	Страхування життя інкасаторів, інкасаторів-водіїв юридичною особою, яка надає банкам послуги з інкасації	-	-	Постанова Правління Нацбанку від 24.12.2015 №926 «Про затвердження Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації»	Ні	<p>1. Особисте страхування має здійснюватися на власний розсуд інкасаторами, інкасаторами-водіїв;</p> <p>2. Інкасатори, інкасатори-водії вже застраховані роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно.</p>	Ні	<p>1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань;</p> <p>2. Не є безперервним видом страхування, оскільки Інкасатори, інкасатори-водії можуть змінити місце своєї роботи і більше не підлягати такому страхуванню.</p>	Виключити з Постанови зазначений вид обов'язкового страхування.
10	Страхування юридичною особою, яка надає банкам послуги з інкасації, повного відшкодування банкам та їх клієнтам збитків, що виникли внаслідок втрати готівки під час надання послуг з інкасації	-	-	Постанова Правління Нацбанку від 24.12.2015 №926 «Про затвердження Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації»	Так	Готівка, що перевозиться інкасаторськими машинами, є, здебільшого, досить значного розміру, тому відшкодування збитків, завданих її викраденням чи втратою, буде потребувати значних витрат. Тому здійснення юридичними особами, що надають банкам послуги з інкасації зазначеного виду страхування в обов'язковому порядку, є доцільним	Так	Викрадена або втрачена готівка може бути досить значного розміру, тому страховику необхідно мати підвищений розмір статутного капіталу чи резервних фондів для покриття збитків внаслідок настання страхового випадку.	Внести зазначений вид обов'язкового страхування до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
11	Страхуванню життя та здоров'я уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	-	-	Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ймовірності настання негативних випадків внаслідок роботи в Фонді гарантування вкладів фізичних осіб не існує; 2. Уповноважені особи Фондом гарантування вкладів фізичних осіб вже застраховані роботодавцем в системі обов'язкового державного соціального страхування, тому двічі їх страхувати недоцільно. 	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна; 3. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Виключити норму про зазначене страхування із Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».
12	Страхування дітей від нещасного випадку під час оздоровлення та відпочинку	-	-	Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Це особисте страхування, якщо батьки бажають застрахувати своїх дітей, то нехай страхують їх самостійно; 2. Ризики постраждати від нещасного випадку під час оздоровлення та відпочинку нічим не відрізняються від ризиків постраждати від нещасного випадку в повсякденному житті, зокрема, коли дитина перебуває в школі чи садочку. Чому в цих випадках не закладами освіти не здійснюється обов'язкове страхування? 3. Зекономлені дитячими закладами оздоровлення та відпочинку кошти на обов'язкове страхування доцільніше спрямувати на створення дитині безпечних умов перебування в зазначених закладах, забезпечення охорони її життя і здоров'я, особистого майна, надання невідкладної медичної допомоги. 	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна; 3. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Виключити норму про зазначене страхування із Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
13	Страхування спортсменів, які беруть участь у спортивних змаганнях	1	Особисте страхування від спортивної травми спортсменів, які беруть участь в спортивних змаганнях з військово-спортивних багатоборств	Наказ Міністерства молоді та спорту від 22.04.2014 №1283 «Про затвердження Правил спортивних змагань з військово-спортивних багатоборств»	Ні	Обов'язкове страхування спортсменів є особистим страхуванням та має здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд. Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування. Крім того, спортсмени є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.	Ні	Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити норму про зазначене страхування із Наказу Міністерства молоді та спорту від 22.04.2014 №1283 «Про затвердження Правил спортивних змагань з військово-спортивних багатоборств».
		2	Особисте страхування від спортивної травми спортсменів, які беруть участь в спортивних змаганнях з фрі-файту	Наказ Міністерства молоді та спорту від 23.07.2013 №34 «Про затвердження Правил спортивних змагань з фрі-файту»	Ні	Обов'язкове страхування спортсменів є особистим страхуванням та має здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд. Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування. Крім того, спортсмени є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.	Ні	Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити норму про зазначене страхування із Наказу Міністерства молоді та спорту від 23.07.2013 №34 «Про затвердження Правил спортивних змагань з фрі-файту».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
		3	Медичне страхування спортсменів вищих категорій	Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні»	Ні	Обов'язкове медичне страхування спортсменів є особистим страхуванням та має здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд. Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування. Крім того, спортсмени є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.	Ні	Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити норму про зазначене страхування із Закону України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні».
		4	Медичного страхування спортсменів, які беруть участь у змаганнях з веслування на байдарках і каное	Наказ Мінмолодьспорт 30.01.2014 №272 «Про затвердження Правил спортивних змагань з веслування на байдарках і каное»	Ні	Обов'язкове медичне страхування спортсменів є особистим страхуванням та має здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд. Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування. Крім того, спортсмени є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.	Ні	Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити норму про зазначене страхування із Наказу Мінмолодьспорт 30.01.2014 №272 «Про затвердження Правил спортивних змагань з веслування на байдарках і каное».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
		5	Медичне страхування спортсменів, які беруть участь у спортивних змаганнях з парашутного спорту	Наказ Міністерства молоді та спорту від 21.08.2013 №47 «Про затвердження Правил спортивних змагань з парашутного спорту»	Ні	Обов'язкове медичне страхування спортсменів є особистим страхуванням та має здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд. Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування. Крім того, спортсмени є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.	Ні	Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити норму про зазначене страхування із Наказу Міністерства молоді та спорту від 21.08.2013 №47 «Про затвердження Правил спортивних змагань з парашутного спорту».
		6	Страхування спортсменів, які беруть участь у спортивних змаганнях зі змішаних єдиноборств (ММА)	Наказ Міністерства молоді та спорту від 05.06.2013 №15 «Про затвердження Правил спортивних змагань зі змішаних єдиноборств (ММА)»	Ні	Обов'язкове страхування спортсменів є особистим страхуванням та має здійснюватися спортсменами самостійно і на власний розсуд. Спортсмени мають самостійно розуміти ризики, пов'язані із зайняттям професійним спортом та можливим рівнем спортивного травматизму, та свідомо робити свій вибір про необхідність страхування. Крім того, спортсмени є застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, тому спричинена ним шкода не залишиться невідшкодованою.	Ні	Зазначене страхування не стосується великого кола осіб, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити норму про зазначене страхування із Наказу Міністерства молоді та спорту від 05.06.2013 №15 «Про затвердження Правил спортивних змагань зі змішаних єдиноборств (ММА)».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
14	Страхування життя та здоров'я пацієнта (добровольця) клінічних випробувань лікарського засобу	-	-	Закон України «Про лікарські засоби»	Так	Замовник клінічних випробувань лікарського засобу зобов'язаний перед початком клінічних випробувань укласти договір про страхування життя та здоров'я пацієнта (добровольця) в порядку, передбаченому законодавством. Дане страхування спрямоване на відшкодування шкоди пацієнту (добровольцю), який виступає третьою особою під час проведення клінічних випробувань. Одночасно, слід розуміти, що здійснення такої діяльності є край ризикованим і може потягнути непередбачувані негативні наслідки для здоров'я пацієнта, навіть, до його смерті. А тому, здійснювати таке страхування необхідно.	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Залишити страхування життя та здоров'я пацієнта (добровольця) клінічних випробувань лікарського засобу у Законі України «Про лікарські засоби».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
15	Страхування учасників клінічних досліджень (оцінювань) медичних виробів відповідно до Технічного регламенту щодо медичних виробів	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2013 р. №753 «Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів»	Так	Виробник або його уповноважений представник медичних виробів, призначених для клінічних досліджень, на які поширюється дія положень додатка 10 до Технічного регламенту зобов'язаний застрахувати учасників клінічних досліджень (оцінювань) медичних виробів відповідно до Технічного регламенту щодо медичних виробів. Дане страхування спрямоване на вішкодування шкоди учасникам клінічних випробувань (оцінювання), які виступають третьою особою під час проведення таких клінічних випробувань медичних виробів. Одночасно, слід розуміти, що здійснення такої діяльності є вкрай ризикованим і може потягнути непередбачувані негативні наслідки для здоров'я учасників клінічних випробувань, навіть, до їх смерті. А тому, здійснювати таке страхування необхідно.	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Залишити страхування учасників клінічних досліджень (оцінювань) медичних виробів відповідно до Технічного регламенту щодо медичних виробів. Внести зазначений вид обов'язкового страхування до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
16	Страхування інвестиційних зобов'язань по оренді чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу	-	-	Закон України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»	Ні	<p>1. Це, передусім, господарські правовідносини, тому інвестиційні зобов'язання мають бути врегульовані умовами відповідного договору. Сторони зазначених видів договорів можуть передбачати відповідальність за невиконання ними визначених договором зобов'язань у вигляді оперативно-господарських санкцій, в тому числі, передбачати застосування визначених цивільним законодавством способів забезпечення виконання зобов'язань, зокрема, у вигляді пені, неустойки, штрафу. Крім того, за наявності збитків, їх можна стягнути у судовому порядку;</p> <p>2. Існує можливість завжди знайти іншого інвестора для цього об'єкта паливно-енергетичного комплексу, тобто шкода від не виконання інвестиційних зобов'язань мінімальна і може бути відшкодована іншим інвестором.</p>	Ні	<p>1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне;</p> <p>2. Витрати страховика прогнозовані та відомі вже на час укладення договору страхування.</p>	Виключити зазначений вид обов'язкового страхування із Закону України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
17	Страхування орендованого державного та комунального майна	1	Страхування орендованих об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності	Закон України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»	Так	<p>Інтереси держави або відповідної територіальної громади потребують захисту. В випадку оренди майна державної чи комунальної форми власності, страхування здійснює орендар, а вигодонабувачем за такими договорами виступають балансоутримувачі майна державної чи комунальної форм власності. В такому страхуванні держава або територіальна громада виступають як третя сторона, адже шкоду може бути спричинено саме їх майну, внаслідок передачі такого майна в користування і експлуатацію орендарям. Обов'язкове страхування державного та комунального майна спрямовано на забезпечення можливості його відновлення (придбання нового, замість втраченого) у разі втрати внаслідок недбалої експлуатації стороною орендарем або дії обставин непередбачуваної сили.</p>	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло об'єктів, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Залишити страхування орендованих об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності у Законі України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
		2	Страхування орендованих об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності	Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності»	Так	Інтереси держави або відповідної територіальної громади потребують захисту. В випадку оренди майна державної чи комунальної форми власності, страхування здійснює орендар, а вигодонабувачем за такими договорами виступають балансоутримувачі майна державної чи комунальної форм власності. В такому страхуванні держава або територіальна громада виступають як третя сторона, адже шкоду може бути спричинено саме їх майну, внаслідок передачі такого майна в користування і експлуатацію орендарям. Обов'язкове страхування державного та комунального майна спрямовано на забезпечення можливості його відновлення (придбання нового, замість втраченого) у разі втрати внаслідок недбалої експлуатації стороною орендарем або дії обставин непередбачуваної сили.	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло об'єктів, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Залишити страхування орендованих об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності у Законі України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
		3	Страхування орендарем взятого ним в оренду майна	Закон України «Про оренду державного та комунального майна»	Так	<p>Інтереси держави або відповідної територіальної громади потребують захисту. В випадку оренди майна державної чи комунальної форми власності, страхування здійснює орендар, а вигодонабувачем за такими договорами виступають балансоутримувачі майна державної чи комунальної форм власності. В такому страхуванні держава або територіальна громада виступають як третя сторона, адже шкоду може бути спричинено саме їх майну, внаслідок передачі такого майна в користування і експлуатацію орендарям. Обов'язкове страхування державного та комунального майна спрямовано на забезпечення можливості його відновлення (придбання нового, замість втраченого) у разі втрати внаслідок недбалої експлуатації стороною орендарем або дії обставин непередбачуваної сили.</p>	Ні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коло об'єктів, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Страхування тимчасове, лише протягом певного часу. 	Залишити страхування орендарем взятого ним в оренду майна у Законі України «Про оренду державного та комунального майна».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
18	Страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця перед третіми особами	-	-	Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»	Ні	Відповідно до положень статті 24 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», приватний виконавець зобов'язаний до початку здійснення діяльності застрахувати свою цивільно-правову відповідальність перед третіми особами. З точки зору критерію «Відповідальність перед третіми особами» даний вид діяльності міг би існувати як обов'язковий. Але необхідно враховувати, що діяльність приватного виконавця з примусового виконання рішень не несе в собі значного ризику для оточуючих. Постає питання за що такі суб'єкти незалежної професійної відповідальності будуть відповідати? За невиконання судового рішення, що може бути не виконано лише з об'єктивних на то причин. А у разі невиконання такого судового рішення з суб'єктивних причин, що залежать від приватного виконавця, то відповідно до статті 44 діяльність такого приватного виконавця буде припинена. До того ж, діяльність приватних виконавців виступає як альтернатива державним виконавцям судових рішень і, у разі незадовільного здійснення	Ні	1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна.	Виключити страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця з Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
						<p>приватним виконавцем своєї діяльності, особа завжди може звернутися до державного виконавця.</p> <p>Окрім того, наявність норми частини 4 статті 24 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (приватний виконавець не має права здійснювати виконавчі дії, якщо сума стягнення за виконавчим документом з урахуванням сум за виконавчими документами, що вже перебувають у нього на виконанні, перевищує мінімальний розмір страхової суми за договором страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця.</p> <p>У такому разі приватний виконавець зобов'язаний укласти договір страхування на належну страхову суму) є необґрунтованим додатковим обтяжуючим бар'єром у діяльності таких суб'єктів незалежної професійної діяльності, як приватних виконавців.</p>			

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
19	Страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом	1	Страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»	Ні	Державну реєстрацію може здійснювати тільки акредитований суб'єкт, що є юридичною особою публічного права. Юридичні особи публічного права створюються державою. Отже, це фактично зобов'язання держави, тому у юридичної особи публічного права є різні джерела для покриття будь-яких спричинених нею збитків.	Ні	1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна.	Виключити страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом з Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».
		2	Страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»	Ні	Державну реєстрацію може здійснювати тільки акредитований суб'єкт, що є юридичною особою публічного права. Юридичні особи публічного права створюються державою. Отже, це фактично зобов'язання держави, тому у юридичної особи публічного права є різні джерела для покриття будь-яких спричинених нею збитків.	Ні	1. Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне; 2. Ймовірність настання страхового випадку незначна.	Виключити страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом з Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
20	Страхування відповідальності аудиторської фірми перед третіми особами (щодо відшкодування можливих збитків у зв'язку з провадженням професійної діяльності) у разі проведення зовнішнього незалежного фінансового аудиту політичної партії, яка була суб'єктом виборчого процесу на виборах Президента України, виборах народних депутатів України або брала участь у чергових чи позачергових місцевих виборах, а також політичної партії, яка отримує державне фінансування	-	-	Закон України «Про політичні партії в Україні»	Ні	З точки зору критерію «Відповідальність перед третіми особами» даний вид страхування міг би існувати як обов'язковий. Але необхідно враховувати, що професійна діяльність аудиторської фірми з проведення зовнішнього незалежного фінансового аудиту політичної партії не несе в собі значного ризику для широкого кола суб'єктів. Також така діяльність не має характеру підвищеної небезпеки, не може спричинити техногенні катастрофи та аварії, або завдати шкоду оточуючому природному середовищу. У будь-якої політичної партії завжди існує можливість обрати іншу аудиторську фірму для проведення зовнішнього незалежного фінансового аудиту.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Ймовірність настання страхового випадку незначна.	Виключити страхування відповідальності аудиторської фірми перед третіми особами (щодо відшкодування можливих збитків у зв'язку з провадженням професійної діяльності) у разі проведення зовнішнього незалежного фінансового аудиту політичної партії, яка була суб'єктом виборчого процесу на виборах Президента України, виборах народних депутатів України або брала участь у чергових чи позачергових місцевих виборах, а також політичної партії, яка отримує державне фінансування з Закону України «Про політичні партії в Україні»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність за-провадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
21	Страхування відповідальності аудиторських фірм у разі залучення їх до проведення аудиту фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання державного сектору економіки першої групи (крім Національного банку України, державних банків та банків з державною часткою у статутному капіталі) перед третіми особами щодо відшкодування можливих збитків у зв'язку із провадженням професійної діяльності	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. №390 «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки»	Ні	З точки зору критерію «Відповідальність перед третіми особами» даний вид страхування міг би існувати як обов'язковий. Але необхідно враховувати, що професійна діяльність аудиторської фірми з проведення аудиту фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання державного сектору економіки першої групи незалежного не несе в собі значного ризику для широкого кола суб'єктів. Також така діяльність не має характеру підвищеної небезпеки, не може спричинити техногенні катастрофи та аварії, або завдати шкоду оточуючому природному середовищу. У таких суб'єктів господарювання завжди існує можливість обрати іншу аудиторську фірму для проведення аудиту фінансової звітності.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Ймовірність настання страхового випадку незначна.	Виключити страхування відповідальності аудиторських фірм у разі залучення їх до проведення аудиту фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання державного сектору економіки першої групи (крім Національного банку України, державних банків та банків з державною часткою у статутному капіталі) перед третіми особами щодо відшкодування можливих збитків у зв'язку із провадженням професійної діяльності з Постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. №390 «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
22	Страхування відповідальності підприємств, установ та організацій, які отримали дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду для компенсації шкоди, заподіяної на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду внаслідок стихійних природних явищ чи промислових аварій і катастроф	-	-	Закон України «Про природно-заповідний фонд України»	Частково так	<p>Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється в межах ліміту та на підставі дозволу на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>Одночасно статтею 50 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» визначається, що для компенсації шкоди, заподіяної на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду внаслідок стихійних природних явищ чи промислових аварій і катастроф, проводиться обов'язкове державне чи комерційне екологічне страхування заінтересованих підприємств, установ та організацій.</p> <p>Як обов'язкове слід залишити страхування відповідальності підприємств, установ та організацій, які отримали дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду для компенсації шкоди, заподіяної на таких територіях внаслідок промислових аварій і катастроф. Адже, їх діяльність є ризиковою та дійсно може спричинити</p>	Ні	Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу.	Залишити в Законі України «Про природно-заповідний фонд України» страхування відповідальності підприємств, установ та організацій, які отримали дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду для компенсації шкоди, заподіяної на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду внаслідок промислових аварій і катастроф.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
						промислову аварію чи катастрофу, значну шкоду навколишньому природному середовищу. Проте, страхування відповідальності таких суб'єктів за шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок стихійних природних явищ необхідно прибрати з ряду обов'язкового страхування.			
23	Страхування ризиків Фонду та позичальників у період будівництва (реконструкції) житла здійснюється Фондом або за його дорученням регіональними управліннями Фонду відповідно до законодавства	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла» від 29 травня 2001 р. №584	Ні	Кошти, що виділяються Фондом на будівництво житла є коштами Фонду, хоч і надійшли вони з різних джерел, в тому числі і з державного та/або місцевого бюджету. З огляду на те, що коштами Фонду є здебільшого бюджетні кошти, здійснювати Фондом страхування недоцільно, тим більше, що ці кошти включаються у розмір кредиту, який видається громадянам. Не повинна держава страхувати власні ризики, як і власне майно. Доцільно передбачити відповідальність забудовника перед третіми особами.	Ні	Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу.	Виключити з Постанови норму про обов'язкове страхування ризиків Фонду та позичальників у період будівництва (реконструкції) житла. Розглянути питання про запровадження відповідальності забудовників, що використовують для будівництва кошти Фонду.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
24	Страхування позичальником зобов'язань за кредитом на збудоване (реконструйоване) і придбане житло	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла» від 29 травня 2001 р. №584	Ні	Громадяни, отримуючи кредит на будівництво (реконструкцію) та придбання житла, укладають з Фондом договір іпотеки та передають збудоване (реконструйоване), придбане майно в заставу. Отже, їх зобов'язання за кредитом вже забезпечені іпотекою, договір страхування укласти недоцільно, це подвійне навантаження на громадян, що збільшує вартість житла.	Ні	Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу.	Виключити з Постанови норму про обов'язкове страхування позичальниками зобов'язань за кредитом на збудоване (реконструйоване) і придбане житло.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
25	Страхування зерна, прийнятого на зберігання за простим або подвійним складським свідоцтвом, від ризиків випадкової загибелі, пошкодження або втрати	-	-	Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні»	Ні	Згідно статті 37 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні», зерновий склад повинен застрахувати зерно, прийняте на зберігання за простим або подвійним складським свідоцтвом, від ризиків випадкової загибелі, пошкодження або втрати за рахунок коштів покладавця. Зобов'язання щодо страхування зерновим складом своїх же ризиків має здійснюватися у добровільному порядку, адже вказувати суб'єкту господарювання, в даному випадку зерновому складу, коли і в яких випадках йому страхувати свої зобов'язання не є доцільним. Особливої уваги заслуговує те, що дане страхування здійснюється не за рахунок зернового складу, а за рахунок іншої особи - покладавця. Таким чином, зважаючи на вищезазначене та на господарські правовідносини зернового складу та покладавця, страхування зерна, прийнятого на зберігання за простим або подвійним складським свідоцтвом слід здійснювати у добровільному порядку.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити з Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» норму про обов'язкове страхування зерна, прийнятого на зберігання за простим або подвійним складським свідоцтвом, від ризиків випадкової загибелі, пошкодження або втрати.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
26	Обов'язкове страхування музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань Музейного фонду України та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до Музейного фонду України, які тимчасово вивозяться за межі України для експонування, реставрації або проведення наукової експертизи	-	-	Закон України «Про музеї та музейну справу»	Ні	Кошти, що виділяються Музейному фонду України для здійснення обов'язкового страхування музейних предметів, які тимчасово вивозяться за межі України для експонування, реставрації або проведення наукової експертизи, є коштами держави, тому здійснювати Музейним Фондом страхування недоцільно. Не повинна держава страхувати власні ризики, як і власне майно, адже страховий випадок може ніколи й не статися. У разі настання нещасного випадку у держави є інші способи відшкодування власних матеріальних збитків. Наявність страхування не впливає на збереження музейних предметів, краще використати ці кошти для створення умов для збереження цих цінностей.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло суб'єктів господарювання, що підлягає страхуванню, незначне, оскільки музейні предмети рідко вивозяться з території України. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити з Закону України «Про музеї та музейну справу» положення про обов'язкове страхування музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань Музейного фонду України та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до Музейного фонду України, які тимчасово вивозяться за межі України для експонування, реставрації або проведення наукової експертизи.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
27	Страхування власниками документів або уповноваженими ними особами унікальних документів, що передаються з метою створення копій для страхового фонду і фонду користування, проведення реставрації, ремонту або консервації	-	-	Наказ Мін'юсту від 28.09.2015 №1829/5 «Про затвердження Порядку створення копій унікальних документів для страхового фонду і фонду користування, реставрації, ремонту або консервації унікальних документів»	Ні	Власники унікальних документів передають їх до Страхового фонду для створення ним копій таких документів. Копії створюються з метою поповнення Страхового фонду цими унікальними документами. Страховий фонд виготовляє копії і протягом цього часу повинен відповідати за збереження переданих йому власниками документів. Відповісти за збереження унікальних документів він повинен і під час проведення їх реставрації, ремонту або консервації. Чому власник, передаючи унікальні документи, в тому числі і для потреб держави, має ще й їх страхувати за власні кошти? Доцільніше Страховому фонду страхувати власну відповідальність перед власниками унікальних документів.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло суб'єктів господарювання, що підлягає страхуванню, незначне, оскільки унікальних документів не багато. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити з Наказу положення про обов'язкове страхування унікальних документів, що передаються з метою створення копій для страхового фонду і фонду користування, проведення реставрації, ремонту або консервації.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
28	Страхування виставкових об'єктів (приміщень, площ) організаторами та розпорядниками виставок і ярмарків	-	-	Постанова Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні» від 22 серпня 2007 р. №1065	Ні	Не зрозуміло від яких ризиків страхуються приміщення та площі, де проходять виставки, якщо від знищення пожежою, то це інше страхування. Стосовно страхування виставкових об'єктів, то наврядчи всі виставкові об'єкти слід страхувати. Доцільно було б страхувати тільки цінні об'єкти. Крім того, таке страхування мати бути тільки як відповідальність організаторів та розпорядників виставок та ярмарків перед третіми особами, наприклад, за незбереження цінних виставкових об'єктів.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло суб'єктів господарювання, що підлягає страхуванню, незначне, оскільки наврядчи цінних виставкових об'єктів багато. Крім того, ймовірність настання страхових випадків не може бути значною, оскільки організаторами та розпорядниками виставок та ярмарків здебільшого вживаються охоронні заходи для збереження переданих виставкових об'єктів. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Залишити обов'язкове страхування тільки цінних виставкових об'єктів і тільки через страхування відповідальності організаторів та розпорядників виставок та ярмарків.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
29	Страхування власниками документів Національного архівного фонду України, віднесені до унікальних, після погодження ЦЕПК анованого переліку унікальних документів НАФ і внесення їх до Державного реєстру національного культурного надбання	-	-	Наказ Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України»	Ні	Відповідно до пункту 9.1. Наказу Мін'юста від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України» обов'язковому страхуванню власниками підлягають документи НАФ, віднесені до унікальних, після погодження ЦЕПК анованого переліку унікальних документів НАФ і внесення їх до Державного реєстру національного культурного надбання. Таке страхування є недоцільним, адже держава не може зобов'язувати власника майна страхувати його. Власник має самостійно розпоряджатися власним майном, що належить йому на праві власності та ризиками щодо такого майна. Одночасно, у тому випадку, коли власником таких документів є держава або територіальна громада, то застосовувати даний вид страхування також недоцільно. Адже, держава або територіальна громада має у своєму постійному розпорядженні бюджетні, місцеві кошти і може завдяки цим коштам покривати свої ризики та боргові зобов'язання.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло об'єктів, що підлягає страхуванню, незначне. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити з Наказу Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України» обов'язок щодо страхування власниками документів Національного архівного фонду України, віднесені до унікальних, після погодження ЦЕПК анованого переліку унікальних документів НАФ і внесення їх до Державного реєстру національного культурного надбання.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
30	Страхування власниками документів Національного архівного фонду України, що передаються на депоноване зберігання до архіву	-	-	Наказ Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України»	Ні	Відповідно до пункту 9.1. Наказу Мін'юста від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України» обов'язковому страхуванню власниками підлягають документи, що передаються на депоноване зберігання до архіву. Таке страхування є недоцільним, адже держава не може зобов'язувати власника майна страхувати його. Власник має самостійно розпоряджатися власним майном, що належить йому на праві власності та ризиками щодо такого майна. Чому власник, передаючи документи на депоноване зберігання має ще й їх страхувати за власні кошти? Можливо доцільніше архівним установам страхувати власну відповідальність перед такими власниками за шкоду, що може бути спричинена внаслідок неналежного зберігання?	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло об'єктів, що підлягає страхуванню, незначне. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити з Наказу Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України» обов'язок щодо страхування власниками документів Національного архівного фонду України, що передаються на депоноване зберігання до архіву.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
31	Страхування власниками документів Національного архівного фонду України, які надані в тимчасове користування за межами архіву для реставрації, експонування чи іншого користування	-	-	Наказ Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України»	Ні	Відповідно до пункту 9.1. Наказу Мін'юста від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України» обов'язковому страхуванню власниками підлягають документи, надані в тимчасове користування за межами архіву для реставрації, експонування чи іншого користування. Таке страхування є недоцільним, адже держава не може зобов'язувати власника майна страхувати його. Власник має самостійно розпоряджатися власним майном, що належить йому на праві власності та ризиками щодо такого майна. Одночасно, у тому випадку, коли власником таких документів є Національний архівний фонд України, то застосовувати даний вид страхування також недоцільно. Адже, держава має у своєму постійному розпорядженні бюджетні кошти і може завдяки цим коштам покривати свої ризики та боргові зобов'язання.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло об'єктів, що підлягають страхуванню - незначне. Згідно офіційної інформації Державної служби статистики України, упродовж 2015-2017 років державними архівами видано у тимчасове користування за межами архіву 5014 од. зб. та 127 документів НАФ. Страхові випадки за договорами страхування документів, що уклалися одержувачами документів НАФ, не наставали. Особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Виключити з Наказу Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України» обов'язок щодо страхування власниками документів Національного архівного фонду України, які надані в тимчасове користування за межами архіву для реставрації, експонування чи іншого користування.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
32	Страхування документів богослужбового характеру (предметів культу) Національного архівного фонду України, які надаються релігійним організаціям в тимчасове користування на строк, що не перевищує одного року	-	-	Наказ Мін'юста від 19.11.2013 №2438/5 «Про затвердження Порядку користування документами Національного архівного фонду України, що належать державі, територіальним громадам»	Так	Відповідно до Наказу Мін'юста від 19.11.2013 №2438/5 «Про затвердження Порядку користування документами Національного архівного фонду України, що належать державі, територіальним громадам» з архівосховища релігійним організаціям документи богослужбового характеру (предмети культу) можуть видаватися в тимчасове користування на строк, що не перевищує одного року, за умови проведення їх грошової оцінки, а також страхування одержувачем. Таке страхування є доцільним з огляду на наступне. В даному випадку предмети культу (богослужбового характеру) становлять частину предмета Національного архівного фонду та переходять у тимчасове користування певної релігійної організації. Тож, в даному випадку, саме інтереси держави потребують захисту та застосування обов'язкового страхування, через передачу третім особам майна, що становить для держави особливу культурну цінність. Тому, при страхуванні документів богослужбового характеру релігійними організаціями, останні страхують свою відповідальність перед НАФ, державою.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло об'єктів, що підлягає страхуванню, незначне. Випадків передачі документів богослужбового характеру релігійним організаціям також не багато. Так, за інформацією Державної архівної служби України у державних архівах перебуває на обліку 317 од.зб. документів богослужбового характеру, віднесених до НАФ (сувоїв Тори та їх фрагментів). У 2015 році з дотриманням нормативних вимог було передано Єврейській релігійній громаді м. Києва у тимчасове користування строком на один рік 13 од. зб.ю документів НАФ (сувоїв Тори). Строк перебування цих документів за межами архіву було продовжено у 2016.2017 рр. Впродовж строку їх перебування за межами архіву було складено три договори страхування терміном на 1 рік. Страхові випадки за цими договорами не наступали. Тож, особливих вимог до діяльності страховиків не вимагається.	Залишити страхування документів богослужбового характеру (предметів культу) Національного архівного фонду України, які надаються релігійним організаціям в тимчасове користування на строк, що не перевищує одного року. Внести даний вид страхування до Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
33	Страхування діяльності, пов'язаної з ГМО	1	страхування діяльності, пов'язаної з апробацією (випробуванням) генетично модифікованого організму	Постанова Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2009 р. №308 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі »	Ні	<p>Причин страхувати діяльність, пов'язану з апробацією (випробуванням) ГМО, немає. Це пов'язано з тим, що:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. копія договору страхування надається при поданні клопотання про отримання дозволу на проведення державної апробації (випробування) ГМО у відкритій системі; 2. до видачі дозволу суб'єктом проводиться дослідження безпечності ГМО для здоров'я людини та навколишнього природного середовища; 3. для перевірки відомостей про безпеку ГМО, що містяться у поданих суб'єктом регулювання документах, Мінприроди може утворити робочу групу із залученням представників заінтересованих центральних органів виконавчої влади та наукових установ; 4. підрахувати ризик від вивільнення ГМО неможливо, бо наявність ризику та негативний вплив на навколишнє природне середовище та людину поки що науково не доведено; 5. довести наявність шкоди та її підрахувати неможливо. 	Ні	<p>Низька ймовірність настання страхового випадку; неможливо підрахувати шкоду, а отже і страхову суму, що буде підлягати виплаті; страхування тимчасове, лише протягом певного часу; суб'єктів, що здійснюють діяльність, пов'язану з ГМО, наразі, немає; аналіз на вміст ГМО не проводиться в Україні, бо відсутні необхідні лабораторії; дозволи не видаються, реєстру дозволів немає; страхування не здійснюється.</p> <p>Отже, особливих вимог до діяльності страховиків немає.</p>	Виключити з постанови норму про страхування діяльності, пов'язаної з ГМО.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
		2	Страхування діяльності, пов'язаної з транзитним переміщенням генетично модифікованих організмів	Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2009 р. №423 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на транзитне переміщення не зареєстрованих в Україні генетично модифікованих організмів» від 28 квітня 2009 року №423	Ні	<p>При поданні клопотання на отримання дозволу на транзитне переміщення не зареєстрованих в Україні ГМО подаються (щодо кожного ГМО):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. копії договору страхування діяльності, пов'язаної з транзитним переміщенням ГМО; 2. план заходів із запобігання та ліквідації наслідків неконтрольованого вивільнення генетично модифікованих організмів у навколишнє природне середовище, надзвичайної ситуації, а також перелік і опис методів обмеження контактів з генетично модифікованими організмами, забезпечення високого рівня екологічної безпеки під час їх транзитного переміщення; 3. інструкція із застосування методів виявлення і знищення генетично модифікованих організмів і тари, в якій вони транспортуються, а також методів, що забезпечують біологічну і генетичну безпеку в процесі транспортування таких організмів. Отже, суб'єктом господарювання вже розроблені заходи з метою мінімізації та ліквідації наслідків 	Ні	Низька ймовірність настання страхового випадку; неможливо підрахувати шкоду, а отже і страхову суму, що буде підлягати виплаті; страхування тимчасове, лише протягом певного часу. Отже, особливих вимог до діяльності страховиків немає.	Виключити з постанови норму про страхування діяльності, пов'язаної з транзитним переміщенням ГМО.

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
						<p>неконтрольованого вивільнення ГМО, тобто ймовірність настання страхового випадку досить низька.</p> <p>Крім того, підрахувати ризик від вивільнення ГМО неможливо, бо наявність ризику та негативний вплив на навколишнє природне середовище та людину поки що науково не доведено;</p> <p>5. довести наявність шкоди та її підрахувати неможливо.</p>			

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
34	Страхування технологій та їх складових за договорами про трансфер технологій	-	-	Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»	Ні	Статтю 19 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» визначається, що умовами укладення договорів про трансфер технологій є страхування технологій та їх складових. Згідно даного Закону договором про трансфер технології є договір, укладений у письмовій формі між особами, яким належать та/або яким повністю чи частково передаються майнові права на технологію або її складові. Укладення такого договору відбувається у порядку визначеному Цивільним кодексом України, щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, та з урахуванням вимог статті 19 цього Закону. Таким чином, правовідносини щодо розпорядження майновими правами є суто господарськими правовідносинами. Страхування предмету договору (технологій та їх складових) має відбуватися на розсуд сторін договору та не має бути закріплено на імперативному рівні.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло об'єктів, що підлягає страхуванню, незначне.	Виключити страхування технологій та їх складових за договорами про трансфер технологій з Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
35	Страхування керуючою компанією активів ініціатора створення індустріального парку	-	-	Закон України «Про індустріальні парки»	Ні	Статтею 22 Закону України «Про індустріальні парки» визначається, що істотними умовами договору про створення та функціонування індустріального парку є порядок та умови страхування керуючою компанією активів ініціатора створення, отриманих у користування. Договір про створення та функціонування індустріального парку укладається між ініціатором створення та вибраною згідно з цим Законом юридичною особою, яка після підписання цього договору набуває статусу керуючої компанії (шляхом організації і проведення відкритого конкурсу з вибору такої компанії). Правовідносини щодо страхування активів, які ініціатор створення передає керуючій компанії у користування для створення і функціонування індустріального парку є суто господарськими правовідносинами і власним фінансовим ризиком ініціатора створення. Таким чином, не є доцільним в обов'язковому порядку зобов'язувати здійснювати страхування керуючою компанією активів ініціатора створення, отриманих у користування. Це має бути добровільним страхуванням та здійснюватися на розсуд суб'єктів господарювання.	Ні	Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу. Коло об'єктів, що підлягає страхуванню, незначне.	Виключити страхування керуючою компанією активів ініціатора створення індустріального парку з Закону України «Про індустріальні парки».

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
36	Страховання екологічного ризику діяльності, пов'язаної з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортуванням та використанням	1	ввезення на територію України пестицидів і агрохімікатів	Закон України «Про пестициди і агрохімікати»	Так	Законом України «Про пестициди та агрохімікати» встановлено страхування екологічного ризику діяльності,	Ні	Коло осіб, що може підлягати страхуванню, незначне, тому страховик не повинен мати труднощі із виплатами страхових відшкодувань. Страхування тимчасове, лише протягом певного періоду часу.	Залишити страхування даного виду у Законі України «Про пестициди і агрохімікати», виклавши його у наступній редакції: страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час ввезення, транспортування, зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів. Так само відобразити даний вид страхування у Законі про страхування.
		2	транспортування пестицидів та агрохімікатів	Закон України «Про пестициди і агрохімікати»	Так	пов'язаної з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів. Як нами було зазначено в попередньому розділі таке страхування є доцільним, зважаючи, транспортуванням та використанням. В той же час, Законом України «Про страхування» визначається такий вид ОС страхування, як страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання зокрема на наступне: зазначений вид ОС спрямований на страхування відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю, тобто навколишньому природному середовищу, задовільний стан якого є загальним суспільним благом; здоров'ю людей, їх життю, тобто таке страхування є страхуванням відповідальності суб'єктів господарювання перед третіми особами. До того ж, пестициди – токсичні речовини, їх сполуки або	Ні		

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
						<p>суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуючи видів риби; Агрохімікати – органічні, мінеральні і бактеріальні добрива, хімічні меліоранти, регулятори росту рослин та інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості рослинницької продукції.</p> <p>Діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогненебезпечних та інших речовин є джерелом підвищеної небезпеки, тому поводження з пестицидами і агрохімікатами може бути досить небезпечною діяльністю для здоров'я людини та навколишнього природного середовища. Одночасно діяльність, пов'язана з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортуванням та використанням також є ризиковою.</p>			

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду	Вказати НПА, яким передбачено даний вид ОС	Доцільність запровадженого обов'язкового страхування	Пояснення	Необхідність застосування додаткових вимог до страхових компаній, які здійснюють даний вид ОС	Пояснення	Пропозиції
						<p>Зважаючи на вищезазначене, даний вид страхування слід залишити в Законі України «Про пестициди і агрохімікати», одночасно уніфікувати його з Законом про страхування, а саме виклавши його як: «страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час ввезення, транспортування, зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів». А у Законі України «Про страхування» даний вид обов'язкового страхування слід доповнити страхуванням цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час ввезення на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортування.</p>			

ДОДАТКИ

ТАБЛИЦЯ №1 ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЛІКУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
1	Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду	Конвенція	Міжнародне агентство з атомної енергії		21-05-1963
2	Кодекс цивільного захисту України	Кодекс України	Верховна Рада України	5403-VI	02-10-2012
3	Повітряний кодекс України	Кодекс України	Верховна Рада України	3393-VI	19-05-2011
4	Кодекс торговельного мореплавства України	Кодекс України	Верховна Рада України	176/95-BP	23-05-1995
5	Про технічні регламенти та оцінку відповідності	Закон	Верховна Рада України	124-VIII	15-01-2015
6	Про державні лотереї в Україні	Закон	Верховна Рада України	5204-VI	06-09-2012
7	Про екстрену медичну допомогу	Закон	Верховна Рада України	5081-VI	05-07-2012
8	Про індустріальні парки	Закон	Верховна Рада України	5018-VI	21-06-2012
9	Про систему гарантування вкладів фізичних осіб	Закон	Верховна Рада України	4452-VI	23-02-2012
10	Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	Закон	Верховна Рада України	4391-VI	09-02-2012
11	Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності	Закон	Верховна Рада України	3687-VI	08-07-2011
12	Про волонтерську діяльність	Закон	Верховна Рада України	3236-VI	19-04-2011
13	Про регулювання містобудівної діяльності	Закон	Верховна Рада України	3038-VI	17-02-2011
14	Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року	Закон	Верховна Рада України	2818-VI	21-12-2010
15	Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності	Закон	Верховна Рада України	2624-VI	21-10-2010
16	Про засади внутрішньої і зовнішньої політики	Закон	Верховна Рада України	2411-VI	01-07-2010
17	Про газ (метан) вугільних родовищ	Закон	Верховна Рада України	1392-VI	21-05-2009
18	Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України	Закон	Верховна Рада України	639-VI	31-10-2008
19	Про приєднання України до Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням	Закон	Верховна Рада України	803-XIV	01-07-1999
20	Про оздоровлення та відпочинок дітей	Закон	Верховна Рада України	375-VI	04-09-2008
21	Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій	Закон	Верховна Рада України	143-V	14-09-2006

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
22	Про захист тварин від жорстокого поводження	Закон	Верховна Рада України	3447-IV	21-02-2006
23	Про теплопостачання	Закон	Верховна Рада України	2633-IV	02-06-2005
24	Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення	Закон	Верховна Рада України	2288-IV	23-12-2004
25	Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Закон	Верховна Рада України	1961-IV	01-07-2004
26	Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю	Закон	Верховна Рада України	978-IV	19-06-2003
27	Про іпотеку	Закон	Верховна Рада України	898-IV	05-06-2003
28	Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	Закон	Верховна Рада України	755-IV	15-05-2003
29	Про зерно та ринок зерна в Україні	Закон	Верховна Рада України	37-IV	04-07-2002
30	Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення	Закон	Верховна Рада України	2893-III	13-12-2001
31	Про дипломатичну службу	Закон	Верховна Рада України	2728-III	20-09-2001
32	Про нафту і газ	Закон	Верховна Рада України	2665-III	12-07-2001
33	Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг	Закон	Верховна Рада України	2664-III	12-07-2001
34	Про політичні партії в Україні	Закон	Верховна Рада України	2365-III	05-04-2001
35	Про автомобільний транспорт	Закон	Верховна Рада України	2344-III	05-04-2001
36	Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів	Закон	Верховна Рада України	2333-III	22-03-2001
37	Про об'єкти підвищеної небезпеки	Закон	Верховна Рада України	2245-III	18-01-2001
38	Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років	Закон	Верховна Рада України	2238-III	18-01-2001
39	Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні	Закон	Верховна Рада України	1954-III	14-09-2000
40	Про захист населення від інфекційних хвороб	Закон	Верховна Рада України	1645-III	06-04-2000
41	Про перевезення небезпечних вантажів	Закон	Верховна Рада України	1644-III	06-04-2000
42	Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії	Закон	Верховна Рада України	1370-XIV	11-01-2000
43	Гірничий закон України	Закон	Верховна Рада України	1127-XIV	06-10-1999
44	Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей	Закон	Верховна Рада України	1068-XIV	21-09-1999
45	Про угоди про розподіл продукції	Закон	Верховна Рада України	1039-XIV	14-09-1999
46	Про концесії	Закон	Верховна Рада України	997-XIV	16-07-1999
47	Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині	Закон	Верховна Рада України	1007-XIV	16-07-1999

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
48	Про відходи	Закон	Верховна Рада України	187/98-ВР	05-03-1998
49	Про видобування і переробку уранових руд	Закон	Верховна Рада України	645/97-ВР	19-11-1997
50	Про космічну діяльність	Закон	Верховна Рада України	502/96-ВР	15-11-1996
51	Про лікарські засоби	Закон	Верховна Рада України	123/96-ВР	04-04-1996
52	Про туризм	Закон	Верховна Рада України	324/95-ВР	15-09-1995
53	Про поводження з радіоактивними відходами	Закон	Верховна Рада України	255/95-ВР	30-06-1995
54	Про музеї та музейну справу	Закон	Верховна Рада України	249/95-ВР	29-06-1995
55	Про донорство крові та її компонентів	Закон	Верховна Рада України	239/95-ВР	23-06-1995
56	Про пестициди і агрохімікати	Закон	Верховна Рада України	86/95-ВР	02-03-1995
57	Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку	Закон	Верховна Рада України	39/95-ВР	08-02-1995
58	Про транспорт	Закон	Верховна Рада України	232/94-ВР	10-11-1994
59	Про фізичну культуру і спорт	Закон	Верховна Рада України	3808-XII	24-12-1993
60	Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів	Закон	Верховна Рада України	3781-XII	23-12-1993
61	Про нотаріат	Закон	Верховна Рада України	3425-XII	02-09-1993
62	Про охорону праці	Закон	Верховна Рада України	2694-XII	14-10-1992
63	Про ветеринарну медицину	Закон	Верховна Рада України	2498-XII	25-06-1992
64	Про оренду державного та комунального майна	Закон	Верховна Рада України	2269-XII	10-04-1992
65	Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів	Закон	Верховна Рада України	1403-VIII	02-06-2016
66	Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації	Закон	Верховна Рада України	1965-VIII	21-03-2017
67	Про ринок електричної енергії	Закон	Верховна Рада України	2019-VIII	13-04-2017
68	Про деякі заходи щодо розвитку ринку зерна	Указ	Президент України	890/2007	18-09-2007
69	Про Положення про Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю	Указ	Президент України	1468/99	12-11-1999
70	Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	Указ	Президент України	7/94	15-01-1994
71	Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки	Указ	Президент України	276/2015	20-05-2015
72	Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	Указ	Президент України	1070/2011	23-11-2011
73	Про проведення експерименту щодо впровадження обов'язкового соціального медичного страхування в місті Києві та Київській області	Указ	Президент України	1223/2000	14-11-2000

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
74	Про затвердження Порядку акредитації суб'єктів державної реєстрації та моніторингу відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації	Постанова	Кабінет Міністрів України	1130	25-12-2015
75	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса	Постанова	Кабінет Міністрів України	624	19-08-2015
76	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою	Постанова	Кабінет Міністрів України	981	13-11-2013
77	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ	Постанова	Кабінет Міністрів України	980	13-11-2013
78	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»	Постанова	Кабінет Міністрів України	979	13-11-2013
79	Про затвердження Порядку визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення	Постанова	Кабінет Міністрів України	841	15-08-2012
80	Про затвердження Порядку та умов надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій) і переліку сільськогосподарських культур та видів страхових ризиків (продуктів), на які у 2012 році надається компенсація вартості страхових платежів (премій)	Постанова	Кабінет Міністрів України	813	15-08-2012
81	Про затвердження Порядку формування загальнодержавної бази даних про результати обов'язкового технічного контролю транспортних засобів, доступу до неї та встановлення розміру плати за надання таких послуг	Постанова	Кабінет Міністрів України	512	31-05-2012
82	Про затвердження Порядку передачі фонду фінансування будівництва або фонду операцій з нерухомістю в управління іншій фінансовій установі за рішенням суду	Постанова	Кабінет Міністрів України	490	11-05-2011
83	Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування	Постанова	Кабінет Міністрів України	358	06-04-2011
84	Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності	Постанова	Кабінет Міністрів України	1033	10-11-2010
85	Про затвердження Порядку видачі дозволу на транзитне переміщення не зареєстрованих в Україні генетично модифікованих організмів	Постанова	Кабінет Міністрів України	423	28-04-2009
86	Про затвердження Порядку видачі дозволу на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі	Постанова	Кабінет Міністрів України	308	02-04-2009
87	Про затвердження Порядку розрахунку резервів незароблених премій, що проводиться за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Постанова	Кабінет Міністрів України	671	23-07-2008

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
88	Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами	Постанова	Кабінет Міністрів України	1372	28-11-2007
89	Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні	Постанова	Кабінет Міністрів України	1065	22-08-2007
90	Про проведення експертизи цінності документів	Постанова	Кабінет Міністрів України	1004	08-08-2007
91	Про запровадження державних форвардних закупівель зерна	Постанова	Кабінет Міністрів України	736	16-05-2007
92	Про затвердження максимальних розмірів страхових платежів за договорами міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Постанова	Кабінет Міністрів України	5	06-01-2005
93	Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента	Постанова	Кабінет Міністрів України	124	04-02-2004
94	Про затвердження Порядку обчислення тарифів при обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності за ядерну шкоду	Постанова	Кабінет Міністрів України	1307	20-08-2003
95	Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду	Постанова	Кабінет Міністрів України	953	23-06-2003
96	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків	Постанова	Кабінет Міністрів України	590	23-04-2003
97	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру	Постанова	Кабінет Міністрів України	1788	16-11-2002
98	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів	Постанова	Кабінет Міністрів України	1219	19-08-2002
99	Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів	Постанова	Кабінет Міністрів України	1211	17-08-2002
100	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам	Постанова	Кабінет Міністрів України	944	09-07-2002
101	Про затвердження форми декларації страховика про операції з перестраховання	Постанова	Кабінет Міністрів України	821	13-06-2002
102	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів	Постанова	Кабінет Міністрів України	733	01-06-2002
103	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї	Постанова	Кабінет Міністрів України	402	29-03-2002

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
104	Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла	Постанова	Кабінет Міністрів України	584	29-05-2001
105	Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції	Постанова	Кабінет Міністрів України	1642	16-10-1998
106	Про здійснення контролю за наявністю договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів під час перетину державного кордону України	Постанова	Кабінет Міністрів України	1024	06-07-1998
107	Про затвердження Тимчасового положення про товариство взаємного страхування	Постанова	Кабінет Міністрів України	132	01-02-1997
108	Про порядок провадження діяльності страховими посередниками	Постанова	Кабінет Міністрів України	1523	18-12-1996
109	Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	Постанова	Кабінет Міністрів України	959	14-08-1996
110	Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування посадових осіб Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації і його територіальних органів	Постанова	Кабінет Міністрів України	196	12-02-1996
111	Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій	Постанова	Кабінет Міністрів України	378	31-05-1995
112	Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	Постанова	Кабінет Міністрів України	232	03-04-1995
113	Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування посадових осіб інспекцій державного архітектурно-будівельного контролю	Постанова	Кабінет Міністрів України	227	31-03-1995
114	Про удосконалення механізму державного регулювання тарифів у сфері страхування	Постанова	Кабінет Міністрів України	358	04-06-1994
115	Про затвердження Умов обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	Постанова	Кабінет Міністрів України	116	22-02-1994
116	Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам	Постанова	Кабінет Міністрів України	751	04-10-2017
117	Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації	Постанова	Кабінет Міністрів України	676	06-09-2017
118	Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	Постанова	Кабінет Міністрів України	1127	25-12-2015

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
119	Про затвердження Технічного регламенту з електромагнітної сумісності обладнання	Постанова	Кабінет Міністрів України	1077	16-12-2015
120	Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів залізничним транспортом	Постанова	Кабінет Міністрів України	1168	09-12-2015
121	Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом	Постанова	Кабінет Міністрів України	1001	02-12-2015
122	Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності	Постанова	Кабінет Міністрів України	991	11-11-2015
123	Про затвердження Порядку використання працівниками закордонних дипломатичних установ України власних легкових автомобілів у службових цілях	Постанова	Кабінет Міністрів України	901	04-11-2015
124	Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних	Постанова	Кабінет Міністрів України	835	21-10-2015
125	Про затвердження Порядку здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для внутрішньо переміщених осіб	Постанова	Кабінет Міністрів України	696	08-09-2015
126	Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України	Постанова	Кабінет Міністрів України	460	30-06-2015
127	Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки	Постанова	Кабінет Міністрів України	390	04-06-2015
128	Про затвердження Положення про Державне космічне агентство України	Постанова	Кабінет Міністрів України	281	14-05-2015
129	Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України	Постанова	Кабінет Міністрів України	520	08-10-2014
130	Про затвердження Положення про Міністерство культури України	Постанова	Кабінет Міністрів України	495	03-09-2014
131	Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають або тимчасово перебувають на території України, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту	Постанова	Кабінет Міністрів України	121	19-03-2014
132	Про затвердження Типового положення про відомчу пожежну охорону	Постанова	Кабінет Міністрів України	5	09-01-2014
133	Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту	Постанова	Кабінет Міністрів України	616	21-08-2013
134	Про затвердження Порядку функціонування добровільної пожежної охорони	Постанова	Кабінет Міністрів України	564	17-07-2013
135	Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту	Постанова	Кабінет Міністрів України	152	29-02-2012
136	Про проведення конкурсу на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Олеська	Постанова	Кабінет Міністрів України	1297	30-11-2011

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
137	Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки	Постанова	Кабінет Міністрів України	1107	26-10-2011
138	Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва	Постанова	Кабінет Міністрів України	1130	12-09-2011
139	Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва	Постанова	Кабінет Міністрів України	794	27-07-2011
140	Деякі питання центрів з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»	Постанова	Кабінет Міністрів України	766	20-07-2011
141	Про затвердження Порядку визначення граничного розміру тарифу на проведення експертизи стану безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання	Постанова	Кабінет Міністрів України	1251	04-11-2009
142	Про затвердження Переліку документів, необхідних для здійснення перевезення вантажу автомобільним транспортом у внутрішньому сполученні	Постанова	Кабінет Міністрів України	207	25-02-2009
143	Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках	Постанова	Кабінет Міністрів України	1102	17-12-2008
144	Деякі питання перевезення радіоактивних матеріалів	Постанова	Кабінет Міністрів України	1196	03-10-2007
145	Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян	Постанова	Кабінет Міністрів України	1064	22-08-2007
146	Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки (НПАОП 0.00-6.21-02), (НПАОП 0.00-6.22-02)	Постанова	Кабінет Міністрів України	956	11-07-2002
147	Про затвердження Програми розвитку страхового ринку України на 2001 - 2004 роки	Постанова	Кабінет Міністрів України	98	02-02-2001
148	Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів	Постанова	Кабінет Міністрів України	1120	13-07-2000
149	Про утворення спеціалізованої акціонерної страхової компанії «Спецексімстрах»	Постанова	Кабінет Міністрів України	1919	04-12-1998
150	Про затвердження Програми розвитку вітчизняного страхового ринку на 1998-2000 роки	Постанова	Кабінет Міністрів України	1428	14-09-1998
151	Про створення Національної акціонерної страхової компанії «Оранта»	Постанова	Кабінет Міністрів України	709	07-09-1993
152	Про ставки платежів по державному обов'язковому страхуванню врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у радгоспах та інших державних сільськогосподарських підприємствах на 1993 рік	Постанова	Кабінет Міністрів України	282	19-04-1993
153	Про затвердження Порядку відшкодування непередбачуваних витрат державного службовця у зв'язку з його відкликанням із щорічної основної або додаткової відпустки	Постанова	Кабінет Міністрів України	231	25-03-2016
154	Про затвердження Порядку видачі або відмови у видачі рішення про призначення, його переоформлення та видачі його дубліката, розширення та обмеження сфери призначення, тимчасового припинення і поновлення дії рішення про призначення та анулювання такого рішення та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України	Постанова	Кабінет Міністрів України	96	27-01-2016

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
155	Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів річковим, морським транспортом	Постанова	Кабінет Міністрів України	1186	23-12-2015
156	Про затвердження Порядку призначення, відмови у призначенні та анулювання призначення органу із сертифікації для індивідуального затвердження колісних транспортних засобів, партій частин та обладнання	Постанова	Кабінет Міністрів України	419	01-07-2016
157	Деякі питання надання інформації про зареєстровані транспортні засоби та їх власників	Постанова	Кабінет Міністрів України	260	25-03-2016
158	Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики	Постанова	Кабінет Міністрів України	285	02-03-2016
159	Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)	Постанова	Кабінет Міністрів України	913	07-12-2016
160	Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів	Постанова	Кабінет Міністрів України	753	02-10-2013
161	Про затвердження Технічного регламенту безпеки машин	Постанова	Кабінет Міністрів України	62	30-01-2013
162	Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі	Постанова	Кабінет Міністрів України	104	13-02-2012
163	Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання кредитів на будівництво (придбання) житла для науково-педагогічних та педагогічних працівників	Постанова	Кабінет Міністрів України	453	14-05-2008
164	Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку	Постанова	Кабінет Міністрів України	261	21-02-2007
165	Про затвердження Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію	Постанова	Кабінет Міністрів України	118	01-03-2017
166	Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України	Постанова	Верховна Рада України	26-VIII	11-12-2014
167	Про застосування іноземної валюти в страховій діяльності	Постанова	Національний банк України	135	11-04-2000
168	Про затвердження Правил з організації захисту приміщень банків в Україні	Постанова	Національний банк України	63	10-02-2016
169	Про затвердження Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації	Постанова	Національний банк України	926	24-12-2015
170	Про затвердження Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп	Постанова	Національний банк України	254	20-06-2012
171	Про затвердження Інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення, використання і застосування бойової вогнепальної зброї та боєприпасів у системі Національного банку України	Постанова	Національний банк України	229	11-05-2010
172	Про затвердження Правил використання готівкової іноземної валюти на території України та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України	Постанова	Національний банк України	200	30-05-2007

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
173	Про затвердження Положення про порядок видачі індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України для оплати банківських металів та проведення окремих валютних операцій	Постанова	Національний банк України	266	17-06-2004
174	Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України	Постанова	Національний банк України	129	01-03-2016
175	Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні	Постанова	Національний банк України	29	31-03-2017
176	Про проведення експерименту із запровадження страхування відповідальності санаторно-лікувальних закладів за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю громадян під час санаторно-курортного лікування	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	165-р	04-03-1996
177	Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 рік	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	1406-р	16-12-2015
178	Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	37-р	22-01-2014
179	Про затвердження плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	605-р	22-08-2012
180	Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	577-р	25-05-2011
181	Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг в Україні	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	135-р	20-01-2010
182	Деякі питання забезпечення закладів охорони здоров'я транспортними засобами для надання медичної допомоги населенню	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	1616-р	23-12-2009
183	Деякі питання надання у користування мисливських угідь і відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	1472-р	25-11-2009
184	Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	680-р	17-06-2009
185	Про схвалення Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	1656-р	27-12-2008
186	Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку внутрішнього ринку на період до 2012 року	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	1249-р	17-09-2008
187	Про затвердження переліку заходів з розвитку космічної діяльності та виробництва космічної техніки на 2008 рік	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	991-р	14-11-2007
188	Про затвердження плану заходів щодо забезпечення проведення комплексу осінньо-польових робіт	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	671-р	22-08-2007
189	Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	369-р	23-08-2005
190	Про закріплення у державній власності на новий строк пакета акцій ВАТ «Національна акціонерна страхова компанія «Оранта»	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	478-р	06-08-2003
191	Про закріплення у державній власності пакета акцій ВАТ «Національна акціонерна страхова компанія «Оранта»	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	308-р	26-07-2001

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
192	Про заходи щодо впровадження системи медичного страхування на залізницях України	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	773-р	18-12-1995
193	Про створення на базі структурних підрозділів Національної акціонерної страхової компанії «Оранта»	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	438-р	14-06-1994
194	Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	1437-р	30-12-2015
195	Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій	Розпорядження	Кабінет Міністрів України	61-р	25-01-2017
196	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю соняшнику з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2285	24-09-2015
197	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю ярих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2284	24-09-2015
198	Про затвердження Порядку реєстрації договорів перестрахування та надання страховиками (цедентами, перестраховальниками) інформації про укладені договори перестрахування з страховиками (перестраховиками) нерезидентами	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2201	15-09-2015
199	Про затвердження Порядку засвідчення довідок для проведення розрахунків за договорами страхування та перестрахування з нерезидентами, дія яких поширюється на іноземну територію, та визнання таким, що втратило чинність, розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09 липня 2010 року № 568	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2200	15-09-2015
200	Про деякі питання здійснення страхування посівів та майбутнього врожаю озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1501	21-05-2014
201	Про затвердження Вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	484	13-02-2014
202	Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	295	04-02-2014
203	Про затвердження Кваліфікаційних вимог до страхових агентів, необхідних для здійснення посередницької діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2401	23-07-2013
204	Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядку їх підтвердження та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2262	11-07-2013

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
205	Про затвердження Порядку реєстрації страхових агентів, які мають право здійснювати посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, у Моторному (транспортному) страховому бюро України	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1270	18-04-2013
206	Про затвердження Порядку та умов ведення страховиками персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2677	11-12-2012
207	Про затвердження Положення про застосування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, заходів впливу за порушення законодавства про фінансові послуги, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2319	20-11-2012
208	Про деякі питання здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1968	30-10-2012
209	Про затвердження Вимог щодо участі страхових компаній (страховиків) у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1671	09-10-2012
210	Про затвердження максимальних розмірів страхової виплати за шкodu, заподіяну майну потерпілих, у разі оформлення документів про дорожньо-транспортну пригоду без участі уповноважених на те працівників Державтоінспекції МВС України	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	698	17-11-2011
211	Про затвердження Положення про особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	673	27-10-2011
212	Про затвердження Кваліфікаційного мінімуму для осіб, які здійснюють діяльність із визначення причин настання страхового випадку та розміру збитків (аварійних комісарів) при страхуванні наземних транспортних засобів (крім засобів залізничного транспорту)	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	544	18-08-2011
213	Про затвердження Кваліфікаційного мінімуму для осіб, які здійснюють діяльність з визначення причин настання страхового випадку в сільському господарстві (аварійних комісарів)	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	327	02-06-2011
214	Про затвердження Кваліфікаційних вимог до осіб, які здійснюють діяльність з визначення причин настання страхового випадку та розміру збитків (аварійних комісарів)	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	285	19-05-2011
215	Положення про єдину централізовану базу даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	566	09-07-2010
216	Про затвердження форми повідомлення страхового та/або перестрахового брокера-нерезидента про намір здійснювати діяльність на території України та Порядку заповнення форми повідомлення страхового та/або перестрахового брокера-нерезидента про намір здійснювати діяльність на території України	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	1001	21-08-2008

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
217	Про затвердження Вимог до порядку укладання договорів із страховиками-нерезидентами	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	8197	01-11-2007
218	Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення посередницької діяльності на території України з укладання договорів страхування зі страховиками-нерезидентами	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	8170	25-10-2007
219	Про затвердження зразка і технічного опису спеціального знака, що видається страховальнику при укладенні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, та порядку його заповнення і використання	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	7495	19-06-2007
220	Про затвердження Порядку укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	7114	05-04-2007
221	Про затвердження Порядку ліквідації філій страховиків-нерезидентів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	6504	07-12-2006
222	Про затвердження Положення про здійснення нагляду за діяльністю філій страховиків-нерезидентів та застосування заходів впливу за порушення ними законодавства про фінансові послуги та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	6426	16-11-2006
223	Про затвердження вимог до гарантійного депозиту філії страховика-нерезидента	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	6244	19-09-2006
224	Про затвердження Порядку реєстрації філій страховиків-нерезидентів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	6021	19-07-2006
225	Про затвердження Порядку залучення Моторним (транспортним) страховим бюро України аварійних комісарів, експертів або юридичних осіб, у штаті яких є аварійні комісари чи експерти, для визначення причин настання страхових випадків та розміру збитків	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	5417	23-02-2006
226	Про затвердження Вимог щодо програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання для ведення страховиками персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування життя і Змін до Положення про порядок та умови ведення страховиками персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування життя	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	4620	15-09-2005
227	Про затвердження Порядку складання та подання звітності страхових та/або перестрахових брокерів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	4421	04-08-2005
228	Про затвердження Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	3981	26-04-2005
229	Про затвердження Положення про порядок та умови ведення страховиками персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування життя	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	3197	28-12-2004

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
230	Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	3104	17-12-2004
231	Про затвердження Положення про порядок, умови видачі та розміри кредитів страховальникам, які уклали договори страхування життя	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	2883	03-12-2004
232	Про затвердження Положення про особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	913	04-06-2004
233	Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	736	28-05-2004
234	Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	39	03-02-2004
235	Про затвердження Методики формування резервів із страхування життя	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	24	27-01-2004
236	Про Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	155	05-12-2003
237	Про затвердження Порядку і правил формування, розміщення та обліку страхових резервів з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	123	13-11-2003
238	Про перевірку відповідності формування розміру статутних фондів страховиків вимогам чинного законодавства	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	56	16-09-2003
239	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю цукрового буряку з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	3050	10-12-2015
240	Про затвердження Положення про розкриття фінансовими установами інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних про фінансові установи та на веб-сайтах (веб-сторінках) фінансових установ та про внесення змін до Положення про Державний реєстр фінансових установ	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	825	19-04-2016
241	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весняно-літній період вирощування	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	718	07-04-2016
242	Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика та визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	396	23-02-2016
243	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю кукурудзи на зерно з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1276	16-06-2016

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
244	Про затвердження Додаткових вимог до договорів страхування життя	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2172	01-06-2017
245	Про затвердження Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2724	12-11-2015
246	Про затвердження Порядку застосування санкцій, передбачених Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», пред'явлення вимог та здійснення контролю за їх виконанням Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2372	01-10-2015
247	Про затвердження Порядку погодження набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	2531	04-12-2012
248	Про затвердження Порядку застосування підпунктів 165.1.27 та 165.1.28 пункту 165.1 статті 165 розділу IV Податкового кодексу України щодо страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум та пенсійних виплат, отримуваних платником податку за договорами страхування, недержавного пенсійного забезпечення, пенсійного вкладу та довірчого управління	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	997	24-12-2010
249	Про затвердження Положення про делегування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, окремих повноважень об'єднанню страховиків	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	1000	21-08-2008
250	Щодо порядку внесення інформації про страховиків до Державного реєстру фінансових установ	Розпорядження	Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України	1224	24-06-2004
251	Про затвердження уніфікованих форм актів, складених за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері господарської діяльності з надання фінансових послуг	Розпорядження	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	290	16-02-2017
252	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю сої з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Розпорядження	Міністерство аграрної політики та продовольства України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	1430 220	30-06-2016
253	Про затвердження Порядку створення копій унікальних документів для страхового фонду і фонду користування, реставрації, ремонту або консервації унікальних документів	Наказ	Міністерство юстиції України	1829/5	28-09-2015

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
254	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю соняшнику з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	371	24-09-2015
255	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю ярих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	374	24-09-2015
256	Про затвердження Порядку підготовки архівними установами документів Національного архівного фонду до експонування на виставках та в інших інформаційних заходах	Наказ	Міністерство юстиції України	1445/5	01-09-2014
257	Про деякі питання здійснення страхування посівів та майбутнього врожаю озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	184	21-05-2014
258	Про затвердження Правил спортивних змагань з військово-спортивних багатоборств	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	1283	22-04-2014
259	Про затвердження Правил спортивних змагань зі змішаних єдиноборств (ММА)	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	15	05-06-2013
260	Про затвердження Правил роботи архівних установ України	Наказ	Міністерство юстиції України	656/5	08-04-2013
261	Про деякі питання здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	660	30-10-2012
262	Про затвердження Вимог щодо участі страхових компаній (страховиків) у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	611	09-10-2012
263	Про затвердження Положення про Центральний державний історичний архів України, м. Київ	Наказ	Міністерство юстиції України	761/5	21-05-2012
264	Про затвердження Положення про Центральний державний науково-технічний архів України	Наказ	Міністерство юстиції України	758/5	21-05-2012
265	Про затвердження Положення про Центральний державний архів вищих органів влади та управління України	Наказ	Міністерство юстиції України	756/5	21-05-2012
266	Про затвердження Положення про Центральний державний архів громадських об'єднань України	Наказ	Міністерство юстиції України	755/5	21-05-2012
267	Про затвердження Положення про Центральний державний історичний архів України, м. Львів	Наказ	Міністерство юстиції України	754/5	21-05-2012
268	Про затвердження Положення про Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України	Наказ	Міністерство юстиції України	753/5	21-05-2012
269	Про затвердження Інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення і використання спортивної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї суб'єктами сфери фізичної культури і спорту	Наказ	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України	227	15-03-2011

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
270	Про затвердження Вимог до підрозділу фізичного захисту і персоналу підрозділу фізичного захисту	Наказ	Національна Академія наук України, Міністерство палива та енергетики України, Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи	128/146/58	03-03-2009
271	Про затвердження форми форвардного біржового контракту	Наказ	Міністерство аграрної політики України	77	21-02-2008
272	Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) та Переліку робіт з підвищеною небезпекою	Наказ	Державний комітет України з нагляду за охороною праці	15	26-01-2005
273	Про затвердження Положення про здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері страхування при перевезенні небезпечних вантажів залізничним транспортом	Наказ	Міністерство транспорту України	898	19-11-2003
274	Про затвердження Порядку складання та подання декларації страховика про операції з перестраховування	Наказ	Міністерство фінансів України	582	25-07-2002
275	Про затвердження Порядку укладання договорів страхування морських суден, що перебувають у державній власності і передаються судновласниками у фрахт, оренду, лізинг	Наказ	Міністерство транспорту України	260	17-05-1999
276	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю цукрового буряку з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	472	10-12-2015
277	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весняно-літній період вирощування	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	131	07-04-2016
278	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю сої з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	220	30-06-2016
279	Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	1395	07-11-2015
280	Про затвердження Порядку погодження із Державною службою фінансового моніторингу України суб'єктами первинного фінансового моніторингу строків подання запитуваної інформації	Наказ	Міністерство фінансів України	628	08-07-2015
281	Про затвердження Порядку підтвердження зв'язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов'язків	Наказ	Міністерство охорони здоров'я України	148	17-03-2015

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
282	Про затвердження Інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання відомчої зброї та бойових припасів до неї в спеціальних адміністраціях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що належать до сфери управління Міністерства екології та природних ресурсів України	Наказ	Міністерство екології та природних ресурсів України	30	17-02-2015
283	Про затвердження Правил експлуатації власних вантажних вагонів	Наказ	Міністерство інфраструктури України	17	29-01-2015
284	Про затвердження Положення про перелік документів, що подаються експлуатуючою організацією для отримання ліцензії на провадження діяльності на окремому етапі життєвого циклу ядерної установки	Наказ	Державна інспекція ядерного регулювання України	12	28-01-2015
285	Про затвердження Інструкції про порядок проведення спортивних заходів у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України	Наказ	Міністерство оборони України	28	19-01-2015
286	Про затвердження Авіаційних правил України «Порядок надання і анулювання прав на експлуатацію повітряних ліній»	Наказ	Державна авіаційна служба України	686	24-10-2014
287	Про затвердження Положення про відомчу пожежну охорону Державної кримінально-виконавчої служби України	Наказ	Міністерство юстиції України	1334/5	12-08-2014
288	Про затвердження Порядку затвердження проектно-технічної документації на ведення підричних робіт	Наказ	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	425	12-06-2014
289	Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства	Наказ	Міністерство юстиції України	357/5	17-02-2014
290	Про затвердження Правил спортивних змагань з веслування на байдарках і каное	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	272	30-01-2014
291	Про затвердження Порядку користування документами Національного архівного фонду України, що належать державі, територіальним громадам	Наказ	Міністерство юстиції України	2438/5	19-11-2013
292	Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов'язків	Наказ	Міністерство охорони здоров'я України	955	05-11-2013
293	Деякі питання організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства	Наказ	Міністерство освіти і науки України	1541	01-11-2013
294	Про затвердження Правил спортивних змагань з вертолітного спорту	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	608	14-10-2013
295	Про затвердження форм та порядків ведення реєстрів культурних цінностей	Наказ	Міністерство культури України	819	03-09-2013
296	Про затвердження Правил спортивних змагань з парашутного спорту	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	47	21-08-2013
297	Про затвердження Правил спортивних змагань з фрі-файту	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	34	23-07-2013
298	Про затвердження Тимчасового порядку розгляду заяв для оформлення посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	681	15-07-2013
299	Про затвердження Правил спортивних змагань з веслування академічного	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	28	08-07-2013

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
300	Про затвердження Правил спортивних змагань з гирьового спорту	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	27	08-07-2013
301	Про затвердження Методики розрахунку тарифів на перевезення пасажирів денними швидкісними поїздами класу Інтерсіті+ (IC+)	Наказ	Міністерство інфраструктури України	452	05-07-2013
302	Про затвердження Положення про перевезення державною авіацією України	Наказ	Міністерство оборони України	425	25-06-2013
303	Про затвердження Методики розрахунку тарифів на перевезення пасажирів залізничним транспортом	Наказ	Міністерство інфраструктури України	412	19-06-2013
304	Про затвердження Правил безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення	Наказ	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	355	12-06-2013
305	Про затвердження Порядку оформлення розрахункових і звітних документів при здійсненні продажу проїзних і перевізних документів на залізничному транспорті	Наказ	Міністерство інфраструктури України, Міністерство доходів і зборів України	331/137	30-05-2013
306	Про затвердження Правил аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів у цивільній авіації України	Наказ	Міністерство інфраструктури України	286	07-05-2013
307	Про затвердження Правил спортивних змагань з тайландського боксу Муей Тай	Наказ	Міністерство молоді та спорту України	3	01-04-2013
308	Про затвердження Положення про капітана морського порту та службу капітана морського порту	Наказ	Міністерство інфраструктури України	190	27-03-2013
309	Про затвердження Переліку обов'язкових питань, за якими проводиться навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора)	Наказ	Міністерство юстиції України	128/5	18-01-2013
310	Про затвердження Положення про перелік та вимоги щодо форми та змісту документів, що подаються для отримання ліцензії на провадження окремих видів діяльності у сфері використання ядерної енергії	Наказ	Державна інспекція ядерного регулювання України	153	06-08-2012
311	Про затвердження Інструкції про службові відрядження військовослужбовців Державної прикордонної служби України в межах України та за кордон	Наказ	Адміністрація Державної прикордонної служби України	582	30-07-2012
312	Про організацію надання послуг консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію, гепатити В і С, інфекції, що передаються статевим шляхом, у мобільних пунктах та мобільних амбулаторіях	Наказ	Міністерство охорони здоров'я України	114	14-02-2012
313	Про затвердження Порядку видачі довідки про дорожньо-транспортну пригороду та її форми	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	389	04-07-2011
314	Про затвердження Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса	Наказ	Міністерство юстиції України	871/5	22-03-2011
315	Про затвердження Інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної зброї та боєприпасів до неї працівниками відомчої воєнізованої охорони на підприємствах, в установах і організаціях системи держрезерву України	Наказ	Державний комітет України з державного матеріального резерву	428	01-12-2010
316	Про затвердження Правил проведення службового розслідування актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	804	02-11-2010

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
317	Про затвердження Правил охорони праці для виробництв основної хімічної промисловості	Наказ	Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду	162	26-08-2010
318	Про затвердження Правил охорони праці під час виробництва неорганічних хімічних реактивів	Наказ	Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду	157	19-08-2010
319	Про затвердження Правил сертифікації експлуатантів, що здійснюють експлуатацію цивільних повітряних суден (літаків) з метою виконання комерційних транспортних перевезень згідно з вимогами OPS 1 (Додатки 4-8)	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	430	05-07-2010
320	Про затвердження Правил сертифікації експлуатантів, що здійснюють експлуатацію цивільних повітряних суден (літаків) з метою виконання комерційних транспортних перевезень згідно з вимогами OPS 1	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	430	05-07-2010
321	Про затвердження Правил безпечної експлуатації магістральних газопроводів	Наказ	Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду	11	27-01-2010
322	Про затвердження Положення про придбання, перевезення, облік, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боєприпасів до неї підрозділами відомчої воєнізованої охорони на залізничному транспорті	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	1336	24-12-2009
323	Про затвердження Порядку погодження Мінрегіоном умов конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів, що використовуються для здійснення діяльності у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення	Наказ	Міністерство з питань житлово-комунального господарства України	386	08-12-2009
324	Про затвердження Порядку оформлення пасажирських перевезень на транспорті	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	450	23-04-2009
325	Про затвердження Інструкції з приймання, зберігання, відпуску, транспортування та обліку спирту етилового (Форми П-18, П-21, П-23, П-20, П-22, П-24, П-29, П-28, П-27, П-26)	Наказ	Міністерство аграрної політики України	264	13-04-2009
326	Про затвердження Правил пожежної безпеки для об'єктів зберігання, транспортування та реалізації нафтопродуктів	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	658	24-12-2008
327	Про затвердження Правил охорони праці для виробництв електроізоляційних матеріалів	Наказ	Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду	100	12-05-2008
328	Про забезпечення перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом (Додаток 5)	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	130	21-03-2008
329	Про забезпечення перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	130	21-03-2008
330	Про затвердження державних санітарних норм і правил «Організація роботи лабораторій при дослідженні матеріалу, що містить біологічні патогенні агенти I-IV груп патогенності молекулярно-генетичними методами»	Наказ	Міністерство охорони здоров'я України	26	24-01-2008

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
331	Про затвердження Інструкції з організації діяльності підрозділів Державтоінспекції МВС України щодо контролю за наявністю у водіїв полісів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та страхових сертифікатів «Зелена картка» при нагляді за дорожнім рухом (Додатки 1, 2, 3)	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	451	29-11-2007
332	Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань тканинних і клітинних трансплантатів та експертизи матеріалів клінічних випробувань й унесення змін до Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13.02.2006 N 66, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.03.2006 за N 252/12126	Наказ	Міністерство охорони здоров'я України	630	10-10-2007
333	Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях	Наказ	Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи	557	15-08-2007
334	Про затвердження Інструкції про порядок обліку дорожньо-транспортних пригод і осіб, які в них постраждали, та обміну інформацією між закладами охорони здоров'я і органами внутрішніх справ	Наказ	Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ України	205/353	25-06-2007
335	Про затвердження Програми контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	329	20-04-2007
336	Про затвердження Правил медичної сертифікації авіаційного персоналу, крім членів льотного екіпажу	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	243	27-03-2007
337	Про затвердження Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	71	14-02-2007
338	Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	1196	27-12-2006
339	Про затвердження Правил організації та виконання авіаційних робіт у сільському та лісовому господарстві	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	1179	22-12-2006
340	Про затвердження бланків типових реєстраційних судових документів	Наказ	Міністерство транспорту та зв'язку України	1151	13-12-2006
341	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004
342	Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів	Наказ	Міністерство транспорту України	644	21-11-2000
343	Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	622	21-08-1998
344	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів [ЗМІСТ]	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
345	Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів [ЗМІСТ]	Наказ	Міністерство транспорту України	644	21-11-2000
346	Про забезпечення перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом [ЗМІСТ]	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	130	21-03-2008
347	Про затвердження Порядку оформлення розрахункових і звітних документів при здійсненні продажу проїзних і перевізних документів на залізничному транспорті (Продовження)	Наказ	Міністерство інфраструктури України, Міністерство доходів і зборів України	331/137	30-05-2013
348	Про затвердження Порядку оформлення розрахункових і звітних документів при здійсненні продажу проїзних і перевізних документів на залізничному транспорті [ЗМІСТ]	Наказ	Міністерство інфраструктури України, Міністерство доходів і зборів України	331/137	30-05-2013
349	Про затвердження Порядку формування та ведення реєстру призначених органів з оцінки відповідності і визнаних незалежних організацій та Порядку формування та ведення баз даних, одержаних органом, що призначає, від призначених органів з оцінки відповідності	Наказ	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	224	10-02-2016
350	Про затвердження Порядку здійснення контролю за діяльністю працівників органів державної виконавчої служби, приватних виконавців	Наказ	Міністерство юстиції України	3004/5	21-10-2016
351	Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження	Наказ	Міністерство юстиції України	2432/5	05-08-2016
352	Про затвердження Інструкції про відрядження військовослужбовців Збройних Сил України	Наказ	Міністерство оборони України	105	20-02-2017
353	Про затвердження Інструкції з організації перевірок діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування щодо виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	92	06-02-2017
354	Про затвердження Інструкції з організації роботи Служби пожежної безпеки МВС	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	1359	27-12-2016
355	Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів пожежної безпеки Національної поліції України	Наказ	Міністерство внутрішніх справ України	1227	22-11-2016
356	Про затвердження Порядку забезпечення коштами в іноземній валюті в системі Міністерства оборони України	Наказ	Міністерство оборони України	85	09-02-2017
357	Про затвердження Правил перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами України	Наказ	Міністерство інфраструктури України	126	04-04-2017
358	Про затвердження Інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання зброї та боєприпасів до неї на державних підприємствах, що належать до сфери управління Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України	Наказ	Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України	559	24-10-2013
359	Про затвердження Положення про Державну воєнізовану гірничорятувальну службу у вугільній промисловості України	Наказ	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	815	19-10-2012

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер	Дата
360	Про затвердження форм документів та надання інформації для здійснення державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом здешевлення страхових платежів	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	600	04-10-2012
361	Про затвердження Положення про комісію Мінагрополітики України з питань надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом здешевлення страхових платежів	Наказ	Міністерство аграрної політики та продовольства України	599	04-10-2012
362	Про затвердження Методики визначення відновної вартості зелених насаджень	Наказ	Міністерство з питань житлово-комунального господарства України	127	12-05-2009
363	Про деякі питання здійснення страхування майбутнього врожаю кукурудзи на зерно з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування	Акт	Всеукраїнська Рада колективних сільськогосподарських підприємств	210 1276	16-06-2016
364	Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками	Рішення	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	1597	01-10-2015
365	Про затвердження Положення про порядок здійснення емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу	Рішення	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	578	29-04-2014
366	Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів	Рішення	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	2826	03-12-2013
367	Про затвердження Положення про іпотечне покриття звичайних іпотечних облігацій, порядок ведення реєстру іпотечного покриття та управління іпотечним покриттям звичайних іпотечних облігацій	Рішення	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	1902	27-12-2012
368	Про затвердження Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку	Рішення	Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	2	05-07-2012
369	Про затвердження Порядку регулювання тарифів на загальнодоступні телекомунікаційні послуги	Рішення	Національна комісія з питань регулювання зв'язку України	1438	02-04-2009
370	Договір про «Правила користування вантажними вагонами в міжнародному сполученні (ПВВ)»	Договір	Організація співробітництва залізничних шляхів (железних доріг)		01-05-2008
371	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів (Додаток 13)	Інші	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004
372	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів (Додаток 9)	Інші	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004
373	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів (Додаток 6)	Інші	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004
374	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів (Додаток 5)	Інші	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004
375	Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів (Додаток 2)	Інші	Міністерство внутрішніх справ України	822	26-07-2004
376	Про затвердження Положення про реєстрацію випуску сертифікатів фонду операцій з нерухомістю, проспекту емісії, звіту про результати розміщення сертифікатів фонду операцій з нерухомістю, погашення сертифікатів фонду операцій з нерухомістю та скасування реєстрації випуску	Рішення	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	1174	29-11-2016
377	Про затвердження Порядку реєстрації випуску опціонних сертифікатів та проспекту їх емісії	Рішення	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку	209	23-03-2017

ТАБЛИЦЯ №2

ПЕРЕЛІК НЕАКТУАЛЬНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

№ п/п	Неактуальні нормативно-правові акти
1	Закон України «Про страхування»
2	Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
3	Указ Президента України «Про Положення про Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю» від 12.11.1999 №1468/99
4	Указ Президента України «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів» від 15.01.1994 №7/94
5	Постанова Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні» від 22.08.2007 №1065
6	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування посадових осіб Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації і його територіальних органів» від 12.02.1996 №196
7	Постанова Кабінету Міністрів України «Про здійснення контролю за наявністю договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів під час перетину державного кордону України» від 06.07.1998 №1024
8	Постанова Кабінету Міністрів України «Про ставки платежів по державному обов'язковому страхуванню врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у радгоспах та інших державних сільськогосподарських підприємствах на 1993 рік» від 19.04.1993 №282
9	Постанова Кабінету Міністрів України «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду» від 23.06.2003 №953
10	Постанова Кабінету Міністрів України «Про удосконалення механізму державного регулювання тарифів у сфері страхування» від 04.06.1994 №358
11	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо впровадження системи медичного страхування на залізницях України» від 18.12.1995 №773-р
12	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про проведення експерименту із запровадження страхування відповідальності санаторно-лікувальних закладів за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю громадян під час санаторно-курортного лікування» від 04.03.1996 №165-р
13	Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності підрозділів Державтоінспекції МВС України щодо контролю за наявністю у водіїв полісів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та страхових сертифікатів «Зелена картка» при нагляді за дорожнім рухом (Додатки 1, 2, 3)» від 29.11.2007 №451
14	Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Правил спортивних змагань зі змішаних єдиноборств (ММА)» від 05.06.2013 №15
15	Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Положення про застосування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, заходів впливу за порушення законодавства про фінансові послуги, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» від 20.11.2012 №2319

№ п/п	Нормативно-правові акти, які мають ознаки незаконності
1	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування посадових осіб Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації і його територіальних органів» від 12.02.1996 №196
2	Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження форми форвардного біржового контракту» від 21.02.2008 №77
3	Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Порядку засвідчення довідок для проведення розрахунків за договорами страхування та перестрахування з нерезидентами, дія яких поширюється на іноземну територію, та визнання таким, що втратило чинність, розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09 липня 2010 року №568» від 15.09.2015 №2200

ТАБЛИЦЯ №3

ЗАТВЕРДЖЕНІ ПОРЯДКИ ТА ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ, ФОРМИ ТИПОВОГО ДОГОВОРУ, РОЗМІРИ СТРАХОВИХ СУМ ТА МАКСИМАЛЬНІ РОЗМІРИ СТРАХОВИХ ТАРИФІВ АБО МЕТОДИКИ АКТУАРНИХ РОЗРАХУНКІВ

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методику актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
1	Медичне страхування	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
2	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків	Немає	Немає	Так	Так	Ні	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції» від 16 жовтня 1998 р. №1642

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методика актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
3	Особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	Немає	Немає	Так	Так	Ні	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)» від 3 квітня 1995 р. №232
4	Страхування спортсменів вищих категорій	Немає	Немає	Так	Так	Ні	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій» від 31.05.1995 №378
5	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	Немає	Немає	Так	Так	Ні	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Умов обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини» від 22 лютого 1994 р. №116
6	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	Немає	Немає	Так	Так	Ні	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» від 14 серпня 1996 р. №959

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методичку актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
7	Авіаційне страхування цивільної авіації	1	Страхування цивільних повітряних суден	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		2	Страхування відповідальності авіаційного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, вантажу і пошти	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		3	Страхування осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		4	Страхування членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		5	Страхування працівників замовника авіаційних робіт, працівників інших організацій, задіяних у виконанні авіаційних робіт, та осіб, які забезпечують технологічний процес під час виконання авіаційних робіт	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методичку актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
		6	Страхування відповідальності експлуатанта цивільного повітряного судна комерційної авіації за шкоду, заподіяну третім особам	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		7	Страхування відповідальності експлуатанта або власника повітряних суден авіації загального призначення, у тому числі легких, надлегких, аеростатичних та аматорських, за шкоду, заподіяну третім особам	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		8	Страхування відповідальності розробників, виробників цивільної авіаційної техніки, організацій з технічного обслуговування, що мають право проводити випробувальні польоти, за шкоду, заподіяну третім особам	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		9	Страхування відповідальності навчального закладу під час виконання навчально-тренувальних польотів за шкоду, заподіяну третім особам	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676
		10	Страхування відповідальності експлуатанта аеропорту (аеродрому, вертодрому, постійного злітно-посадкового майданчика) та сертифікованих суб'єктів наземного обслуговування за шкоду, заподіяну третім особам	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. №676

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методика актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
11	Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкodu, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкodu» від 23.06.2003 №953
12	Страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
13	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкodu, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру (об'єкти підвищеної небезпеки)	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкodu, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру» від 16 листопада 2002 р. №1788 П

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методику актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
		2	Страхування життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
17	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»	1	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках завдання екологічної шкоди внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»» від 13 листопада 2013 р. №979
		2	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках пошкодження державного майна протягом строку розробки нафтогазового родовища, наданого в користування	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»» від 13 листопада 2013 р. №979

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методика актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
18	Страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
19	Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів» від 19 серпня 2002 р. №1219

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методика актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
20	Страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
21	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
22	Страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності» від 10 листопада 2010 р. №1033
23	Страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності» від 10 листопада 2010 р. №1033
24	Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів» від 1 червня 2002 р. №733

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методика актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
25	Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
26	Страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» від 9 липня 2002 р. №944
27	Страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї» від 29 березня 2002 р. №402

№п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону про страхування	№п/п	Назва підвиду страхування за статтею 7 Закону про страхування	Чи встановлено порядок проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено правила проведення ОС (так/ні)	Чи встановлено форми типового договору ОС (так/ні)	Чи встановлено розміри страхових сум ОС (так/ні)	Чи встановлено максимальні розміри страхових тарифів ОС або методичку актуарних розрахунків ОС (так/ні)	НПА яким встановлено
37	Страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ» від 13 листопада 2013 р. №980
38	Страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса» від 19 серпня 2015 р. №624
39	Страхування ризику невиплати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей	Немає	Немає	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє	Регулювання відсутнє
40	Страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам	Немає	Немає	Так	Так	Так	Так	Так	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам» від 4 жовтня 2017 р. №751

ТАБЛИЦЯ №4 ДИНАМІКА УКЛАДАННЯ ДОГОВОРІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ЗА 2008–2017 РОКИ

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону України «Про страхування»	Дата, коли запроваджено страхування	Чи затверджено порядок та правила ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків?	Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду									
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	Медичне страхування	07.03.1996	Регулювання відсутнє	107 226	55 269	48 060	9 870	0	8 052	7	0	1	0
2	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків	07.03.1996	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції» від 16 жовтня 1998 р. №1642	105 473	102 333	109 861	10 751	23 107	18 962	24 542	23 397	19 526	15 062
3	Особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	07.03.1996	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)» від 3 квітня 1995 р. №232	25 859	21 122	74 100	23 593	21 400	23 904	17 795	16 383	15 868 042	13 125

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону України «Про страхування»	Дата, коли запроваджено страхування	Чи затверджено порядок та правила ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків?	Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду									
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
4	Страхування спортсменів вищих категорій	07.03.1996	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій» від 31.05.1995 № 378	7 184	6	2	0	1	94	21	0	0	0
5	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	07.03.1996	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Умов обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини» від 22 лютого 1994 р. №116	1 784	1 460	1 227	101	79	56	66	41	52	40
6	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	07.03.1996	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» від 14 серпня 1996 р. №959	653 168 827	552 628 982	592 771 451	5,88E+08	1,43E+08	97 951 952	98 737 476	93 322 521	1,18E+08	114 824 695
7	Авіаційне страхування цивільної авіації	07.03.1996	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 6 вересня 2017 р. № 676	2 857	3 020	3 164	3 000	3 085	3 017	2 150	2 140	2 086	2 485
8	Страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам	07.11.2001	Регулювання відсутнє	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону України «Про страхування»	Дата, коли запроваджено страхування	Чи затверджено порядок та правила ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків?	Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду									
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
16	Страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку	12.07.2001	Регулювання відсутнє	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»	12.07.2001	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування майнових ризиків під час промислової розробки родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»» від 13 листопада 2013 р. № 979	0	0	1	0	0	0	6	18	9	16
18	Страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб	07.11.2001	Регулювання відсутнє	0	4	4	125	0	0	0	0	0	0

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону України «Про страхування»	Дата, коли запроваджено страхування	Чи затверджено порядок та правила ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків?	Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду									
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
19	Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів	07.11.2001	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів» від 19 серпня 2002 р. №1219	31	12	21	27	42	21	14	9	12	7
20	Страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності	07.11.2001	Регулювання відсутнє	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
21	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності	07.11.2001	Регулювання відсутнє	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	Страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	07.11.2001	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності» від 10 листопада 2010 р. №1033	0	0	0	0	5	2	1	0	0	0

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону України «Про страхування»	Дата, коли запроваджено страхування	Чи затверджено порядок та правила ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків?	Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду									
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
23	Страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	07.11.2001	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності» від 10 листопада 2010 р. №1033	0	0	0	0	1	0	1	702	468	523
24	Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів	07.11.2001	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів» від 1 червня 2002 р. №733	287 480	162 440	143 986	181 191	134 338	132 048	96 452	75 468	77 752	83 853
25	Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України	07.11.2001	Регулювання відсутнє	10	0	8	9	5	9	1	254	73	121
26	Страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам	07.11.2001	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» від 9 липня 2002 р. №944	2 101	1 570	1 709	1 704	840	366	355	24 420	16 766	19 796

№ п/п	Назва виду страхування за статтею 7 Закону України «Про страхування»	Дата, коли запроваджено страхування	Чи затверджено порядок та правила ОС, форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків?	Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду										
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
31	Страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб	07.11.2001	Регулювання відсутнє	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
32	Страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам	15.11.2001	Регулювання відсутнє	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування	05.06.2003	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування» від 6 квітня 2011 р. №358	0	0	0	184	4 874	10 690	12 770	11 521	10 947	11 734	
34	Страхування майна, переданого у концесію	03.02.2004	Регулювання відсутнє	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	0	0	0	
35	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів	18.03.2004	Регулювання відсутнє	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	страхування не здійснювалося	3	0	1	

ТАБЛИЦЯ №5

СФЕРИ ОBOB'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
Види обов'язкового страхування, передбачені статтею 7 Закону про страхування					
1	Медичне страхування	Немає	Немає	Так	
2	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків	Немає	Немає	Так	
3	Особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	Немає	Немає	Так	
4	Страхування спортсменів вищих категорій	Немає	Немає	Так	
5	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	Немає	Немає	Так	
6	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	1	Страхування від нещасних випадків на транспорті пасажирів залізничного, морського, внутрішнього водного, автомобільного і електротранспорту, крім внутрішнього міського, під час поїздки або перебування на вокзалі, в порту, на станції, пристані	Так	
		2	Страхування від нещасних випадків на транспорті працівників транспортних підприємств незалежно від форм власності та видів діяльності, які безпосередньо зайняті на транспортних перевезеннях (далі – водії), а саме: водіїв автомобільного, електротранспорту: машиністів і помічників машиністів поїздів (електровозів, тепловозів, дизель-поїздів); машиністів поїздів метрополітену, провідників пасажирських вагонів, начальників (бригадирів) поїздів; поїзних електромонтерів; кондукторів; працівників вагонів-ресторанів, водіїв дрезин та інших одиниць рухомого складу; механіків (начальників) рефрижераторних секцій (поїздів); працівників бригад медичної допомоги	Так	

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
7	Авіаційне страхування цивільної авіації	1	Страхування цивільних повітряних суден	Так	
		2	Страхування відповідальності авіаційного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, вантажу і пошти	Так	
		3	Страхування осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків	Так	
		4	Страхування членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу	Так	
		5	Страхування працівників замовника авіаційних робіт, працівників інших організацій, задіяних у виконанні авіаційних робіт, та осіб, які забезпечують технологічний процес під час виконання авіаційних робіт	Так	
		6	Страхування відповідальності експлуатанта цивільного повітряного судна комерційної авіації за шкоду, заподіяну третім особам	Так	
		7	Страхування відповідальності експлуатанта або власника повітряних суден авіації загального призначення, у тому числі легких, надлегких, аеростатичних та аматорських, за шкоду, заподіяну третім особам	Так	
		8	Страхування відповідальності розробників, виробників цивільної авіаційної техніки, організацій з технічного обслуговування, що мають право проводити випробувальні польоти, за шкоду, заподіяну третім особам	Так	
		9	Страхування відповідальності навчального закладу під час виконання навчально-тренувальних польотів за шкоду, заподіяну третім особам	Так	
		10	Страхування відповідальності експлуатанта аеропорту (аеродрому, вертодрому, постійного злітно-посадкового майданчика) та сертифікованих суб'єктів наземного обслуговування за шкоду, заподіяну третім особам	Так	
		11	Страхування відповідальності організацій, що надають послуги з аеронавігаційного обслуговування, за шкоду, заподіяну третім особам	Так	

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
8	Страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам	Немає	Немає	Так	
9	Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	1	Внутрішнє обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Так	
		2	Міжнародне обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	Так	
10	Страхування засобів водного транспорту	Немає	Немає	Так	
11	Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту	Немає	Немає	Так	
12	Страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади	Немає	Немає	Так	
13	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру (об'єкти підвищеної небезпеки)	Немає	Немає	Так	
14	Страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою	Немає	Немає	Так	
15	Страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції» (1039-14)	Немає	Немає	Так	

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
16	Страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку	1	Страхування фінансової відповідальності тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку	Так	
		2	Страхування життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку	Так	
17	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ»	1	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках завдання екологічної шкоди внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища	Так	
		2	Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках пошкодження державного майна протягом строку розробки нафтогазового родовища, наданого в користування	Так	
18	Страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб	Немає	Немає	Так	
19	Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів	Немає	Немає	Так	

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
20	Страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності	Немає	Немає	Так	
21	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності	Немає	Немає	Так	
22	Страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	Немає	Немає	Так	
23	Страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	Немає	Немає	Так	
24	Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів	Немає	Немає	Так	
25	Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України	Немає	Немає	Так	
26	Страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам	Немає	Немає	Так	
27	Страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї	Немає	Немає	Так	
28	Страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України	Немає	Немає	Так	

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
29	Страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну	Немає	Немає	Так	
30	Страхування відповідальності морського судновласника	Немає	Немає	Так	
31	Страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб	Немає	Немає	Так	
32	Страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам	Немає	Немає	Так	
33	Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування	Немає	Немає	Так	
34	Страхування майна, переданого у концесію	Немає	Немає	Так	
35	Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів	Немає	Немає	Так	
36	Страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт	Немає	Немає	Так	
37	Страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ	Немає	Немає	Так	
38	Страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса	Немає	Немає	Так	
39	Страхування ризику невиконання гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей	Немає	Немає	Так	
40	Страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам	Немає	Немає	Так	

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
Види обов'язкового страхування, НЕ передбачені статтею 7 Закону про страхування					
1	Обов'язкове державне страхування посадових осіб органів державного архітектурно-будівельного контролю	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 №3038-VI
2	Обов'язкове особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що не фінансуються з державного бюджету) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними службових обов'язків	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. №1372
3	Обов'язкове особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що не фінансуються з державного бюджету) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. №1372
4	Обов'язкове державне особисте страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про природно-заповідний фонд України»
5	Страхування персоналу енергетичних установок, який перебуває в зоні впливу радіаційного, теплового і електромагнітного випромінювання, а також інших шкідливих і небезпечних факторів	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про ринок електричної енергії»
6	Обов'язкове страхування персоналу теплогенеруючих енергетичних установок, який перебуває в зоні впливу теплового і електромагнітного випромінювання, а також інших шкідливих факторів, за рахунок коштів підприємств	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про тепlopостачання»
7	Страхування життя інкасаторів, інкасаторів-водіїв, страхування валютних цінностей у повному обсязі, що інкасуються та перевозяться, у випадку самостійного визначення керівником банку (юридичної особи) необхідних заходів охорони в разі здійснення інкасації коштів та перевезення валютних цінностей в обсягах до 250 мінімальних заробітних плат включно	1	Страхування життя інкасаторів, інкасаторів-водіїв, у випадку самостійного визначення керівником банку (юридичної особи) необхідних заходів охорони в разі здійснення інкасації коштів та перевезення валютних цінностей в обсягах до 250 мінімальних заробітних плат включно	ні	Постанова правління Нацбанку 31.03.2017 №29 «Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні»
		2	Страхування валютних цінностей у повному обсязі, що інкасуються та перевозяться, у випадку самостійного визначення керівником банку (юридичної особи) необхідних заходів охорони в разі здійснення інкасації коштів та перевезення валютних цінностей в обсягах до 250	Ні	Постанова правління Нацбанку 31.03.2017 №29 «Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
8	Страхування життя та здоров'я персоналу банківського пункту дистанційного обслуговування	Немає	Немає	Ні	Постанова Правління Нацбанку від 10.02.2016 №63 «Про затвердження Правил з організації захисту приміщень банків в Україні»
9	Страхування життя інкасаторів, інкасаторів-водіїв, юридична особа, яка надає банкам послуги з інкасації	Немає	Немає	Ні	Постанова Правління Нацбанку від 24.12.2015 №926 «Про затвердження Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації»
10	Страхування юридичною особою, яка надає банкам послуги з інкасації, про повне відшкодування банкам та їх клієнтам збитків, що виникли внаслідок утрати готівки під час надання послуг з інкасації	Немає	Немає	Ні	Постанова Правління Нацбанку від 24.12.2015 №926 «Про затвердження Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації»
11	Страхування життя та здоров'я уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»
12	Страхування дітей від нещасного випадку під час оздоровлення та відпочинку	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»
13	Страхування спортсменів, які беруть участь у спортивних змаганнях	1	Особисте страхування від спортивної травми спортсменів, які беруть участь в спортивних змаганнях з військово-спортивних багатоборств	Ні	Наказ Мінмолодьспорт від 22.04.2014 №1283 «Про затвердження Правил спортивних змагань з військово-спортивних багатоборств»
		2	Особисте страхування від спортивної травми спортсменів, які беруть участь в спортивних змагань з фрі-файту	Ні	Наказ Мінмолодьспорту від 23.07.2013 №34 «Про затвердження Правил спортивних змагань з фрі-файту»
		3	Медичне страхування спортсменів вищих категорій	Ні	Закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні»
		4	Медичного страхування спортсменів, які беруть участь у змаганнях з веслування на байдарках і каное	Ні	Наказ Мінмолодьспорт 30.01.2014 №272 «Про затвердження Правил спортивних змагань з веслування на байдарках і каное»
		5	Медичне страхування спортсменів, які беруть участь у спортивних змаганнях з парашутного спорту	Ні	Наказ Мінмолодьспорту від 21.08.2013 №47 «Про затвердження Правил спортивних змагань з парашутного спорту»
		6	Страхування спортсменів, які беруть участь у спортивних змаганнях зі змішаних єдиноборств (ММА)	Ні	Наказ Мінмолодьспорту від 05.06.2013 №15 «Про затвердження Правил спортивних змагань зі змішаних єдиноборств (ММА)»
14	Страхування життя та здоров'я пацієнта(добровольця) клінічних випробувань лікарського засобу	Немає	Немає	ні	Закон України «Про лікарські засоби»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
15	Страхування учасників клінічних досліджень (оцінювань) медичних виробів відповідно до Технічного регламенту щодо медичних виробів	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2013 р. №753 «Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів»
16	Страхування інвестиційних зобов'язань по об'єктам оренди чи концесії паливно-енергетичного комплексу	немає	Немає	Ні	Закон України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»
17	Страхування орендованого державного та комунального майна	1	Страхування орендованих об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності	Ні	Закон України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»
		2	Страхування орендованих об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності	Ні	Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності»
		3	Страхування орендарем взятого ним в оренду майна	Ні	Закон України «Про оренду державного та комунального майна»
18	Страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця перед третіми особами	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»
19	Страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом	1	Страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	Ні	Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»
		2	Страхування цивільно-правової відповідальності акредитованим суб'єктом у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	Ні	Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»
20	Страхування відповідальності аудиторської фірми перед третіми особами (щодо відшкодування можливих збитків у зв'язку з провадженням професійної діяльності) у разі проведення зовнішнього незалежного фінансового аудиту політичної партії, яка була суб'єктом виборчого процесу на виборах Президента України, виборах народних депутатів України або брала участь у чергових чи позачергових місцевих виборах, а також політичної партії, яка отримує державне фінансування	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про політичні партії в Україні»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
21	Страхування відповідальності аудиторських фірм у разі залучення їх до проведення аудиту фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання державного сектору економіки першої групи (крім Національного банку України, державних банків та банків з державною часткою у статутному капіталі) перед третіми особами щодо відшкодування можливих збитків у зв'язку із провадженням професійної діяльності	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. №390 «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки»
22	Страхування відповідальності підприємств, установ та організацій, які отримали дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду для компенсації шкоди, заподіяної на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду внаслідок стихійних природних явищ чи промислових аварій і катастроф	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про природно-заповідний фонд України»
23	Страхування ризиків Фонду та позичальників у період будівництва (реконструкції) житла та виконання позичальниками зобов'язань за кредитами здійснюється Фондом або за його дорученням регіональними управліннями Фонду відповідно до законодавства	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла» від 29 травня 2001 р. №584
24	Страхування позичальником зобов'язань за кредитом на збудоване (реконструйоване) і придбане житло	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла» від 29 травня 2001 р. №584
25	Страхування зерна, прийнятого на зберігання за простим або подвійним складським свідоцтвом, від ризиків випадкової загибелі, пошкодження або втрати	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні»
26	Обов'язкове страхування музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань Музейного фонду України та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до Музейного фонду України, які тимчасово вивозяться за межі України для експонування, реставрації або проведення наукової експертизи	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про музеї та музейну справу»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
27	Страхування власниками документів або уповноваженими ними особами унікальних документів, що передаються з метою створення копій для страхового фонду і фонду користування, проведення реставрації, ремонту або консервації	Немає	Немає	Ні	Наказ Мін'юсту від 28.09.2015 №1829/5 «Про затвердження Порядку створення копій унікальних документів для страхового фонду і фонду користування, реставрації, ремонту або консервації унікальних документів»
28	Страхування виставкових об'єктів (приміщень, площ) організаторами та розпорядниками виставок і ярмарків	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні» від 22 серпня 2007 р. N 1065
29	Страхування власниками документів Національного архівного фонду України, віднесені до унікальних, після погодження ЦЕПК анотованого переліку унікальних документів НАФ і внесення їх до Державного реєстру національного культурного надбання	Немає	Немає	Ні	Наказ Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України»
30	Страхування власниками документів Національного архівного фонду України, що передаються на депоноване зберігання до архіву	Немає	Немає	Ні	Наказ Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України»
31	Страхування власниками документів Національного архівного фонду України, які надані в тимчасове користування за межами архіву для реставрації, експонування чи іншого користування	Немає	Немає	Ні	Наказ Мін'юсту від 08.04.2013 №656/5 «Про затвердження Правил роботи архівних установ України»
32	Страхування документів богослужбового характеру (предметів культу) Національного архівного фонду України, які надаються релігійним організаціям в тимчасове користування на строк, що не перевищує одного року	Немає	Немає	Ні	Наказ Мін'юста від 19.11.2013 №2438/5 «Про затвердження Порядку користування документами Національного архівного фонду України, що належать державі, територіальним громадам»
33	Страхування діяльності, пов'язаної з ГМО	1	Страхування діяльності, пов'язаної з апробацією (випробуванням) генетично модифікованого організму	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2009 р. N 308 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі»
		2	Страхування діяльності, пов'язаної з транзитним переміщенням генетично модифікованих організмів	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2009 р. N 423 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на транзитне переміщення не зареєстрованих в Україні генетично модифікованих організмів» від 28 квітня 2009 року N 423
34	Страхування технологій та їх складових за договорами про трансфер технологій	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
35	Страхування керуючою компанією активів ініціатора створення індустріального парку	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про індустріальні парки»
36	Страхування екологічного ризику діяльності, пов'язаної з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортуванням та використанням	1	Ввезення на територію України пестицидів і агрохімікатів	Ні	Закон України «Про пестициди і агрохімікати»
		2	Транспортування пестицидів та агрохімікатів	Ні	Закон України «Про пестициди і агрохімікати»
Неактуальні види обов'язкового страхування					
1	Страхування життя і здоров'я волонтерів на період провадження ними волонтерської діяльності відповідно до Закону України «Про страхування»	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про волонтерську діяльність»
2	Обов'язкове державне страхування життя і здоров'я працівників суду і правоохоронних органів за рахунок коштів відповідних бюджетів	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»
3	Страхування персоналу уранових об'єктів від впливу іонізуючого випромінювання та інших негативних факторів під час виробничої діяльності за рахунок коштів підприємств	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про видобування і переробку уранових руд»
4	Обов'язкове державне медичне страхування персоналу, який працює з радіоактивними відходами	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами»
5	Обов'язкове державне страхування донора на випадок його смерті, зараження інфекційною хворобою, виникнення інших хвороб чи розладів здоров'я у зв'язку з виконанням ним донорської функції	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про донорство крові та її компонентів»
6	Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється державними сільськогосподарськими підприємствами, а стосовно врожаю зернових культур і цукрових буряків - сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років»
7	Страхування нерухомості від ризиків загибелі або пошкодження, набутої від здійснення управління Фондом операцій з нерухомістю	Немає	Немає	Ні	Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»

№ п/п	Назва виду страхування	№ п/п	Назва підвиду страхування	Чи передбачено статтею 7 Закону про страхування?	Якщо не передбачено статтею 7 Закону про страхування, вказати яким НПА передбачено даний вид обов'язкового страхування
Види обов'язкового страхування, передбачені програмними документами					
1	Страхування відповідальності за недоліки, пов'язані з конструктивною безпекою будівлі після її введення в експлуатацію	Немає	Немає	Ні	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. №1406-р «Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу»»
2	Медичного страхування біженців та осіб, які потребують додаткового захисту	Немає	Немає	Ні	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. №605-р «Про затвердження плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року»
3	Страхування ризиків під час реалізації інноваційних проектів малого та середнього бізнесу	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2011 р. №1130 «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва»
4	Страхування ризиків компаній під час здійснення ними технологічних інвестицій на початкових стадіях їх розвитку	Немає	Немає	Ні	Постанова Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2011 р. №1130 «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва»
5	Страхування сільськогосподарських посівів від збитків, завданих мисливськими тваринами	Немає	Немає	Ні	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 р. №1472-р «Деякі питання надання у користування мисливських угідь і відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами»
6	Державне страхування інвестиційних та інноваційних ризиків під час створення нових типів авіаційної техніки	Немає	Немає	Ні	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2008 р. №1656-р «Про схвалення Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року»
7	Страхування ризиків під час реалізації високотехнологічних інноваційних проектів	Немає	Немає	Ні	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. №680-р «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи»
8	Страхування професійної цивільної відповідальності адвокатів	Немає	Немає	Ні	Указ Президента України 20 травня 2015 року №276/2015 «Про Стратегію реформування судової структури, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки»

ТАБЛИЦЯ №6

ОБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СТРАХУВАННЯ

Назва виду ОС	Дійсне/ Втратило чинність	НПА, яким було врегульовано даний вид ОС	Дата, коли регулювання втратило чинність	НПА, на підставі якого регулювання втратило чинність	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм	Чи змінено механізм в подальшому? (так/ні)	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм
Державне особисте страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори	Втратило чинність	Постанова КМУ «Про Умови державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядок виплат їм та членам їх сімей страхових сум» від 19 серпня 1992 р. №8	24.01.2014	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» від 25 грудня 2013 р. №975	Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» від 25 грудня 2013 р. №975	Ні	Досі діє механізм одноразової грошової допомоги	
Державне особисте страхування осіб рядового, начальницького та вільнонайомного складу органів і підрозділів ВС	Втратило чинність	Постанова КМУ УРСР «Про порядок і умови державного обов'язкового особистого страхування осіб рядового, начальницького та вільнонайомного складу органів і підрозділів внутрішніх справ республіки» від 29 червня 1991 року №59	12.05.2007	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції, податкової міліції» від 12 травня 2007 р. №707	Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції, податкової міліції	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції, податкової міліції» від 12 травня 2007 р. №707	Ні	Досі діє механізм одноразової грошової допомоги	«

Назва виду ОС	Дійсне/ Втратило чинність	НПА, яким було врегульовано даний вид ОС	Дата, коли регулювання втратило чинність	НПА, на підставі якого регулювання втратило чинність	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм	Чи змінено механізм в подальшому? (так/ні)	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм
Державне обов'язкове особисте страхування працівників митних органів	Втратило чинність	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов державного обов'язкового особистого страхування працівників митних органів» від 19 серпня 1992 р. №487	26.05.2004	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку здійснення компенсації шкоди, заподіяної працівникам митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій під час виконання або пов'язаної з виконанням ними службових обов'язків» від 26 травня 2004 р. №678	Компенсація шкоди в разі загибелі, інвалідності або іншого ушкодження здоров'я працівника митного органу, спеціалізованої митної установи чи організації, що сталися внаслідок нещасного випадку або були заподіяні йому умисно (далі – нещасний випадок) під час виконання чи були пов'язані з виконанням таким працівником службових обов'язків (далі – компенсація шкоди) за рахунок Державного бюджету України	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку здійснення компенсації шкоди, заподіяної працівникам митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій під час виконання або пов'язаної з виконанням ними службових обов'язків» від 26 травня 2004 р. №678	Так	Працівники органів доходів і зборів підлягають загально- обов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загально- обов'язкове державне соціальне страхування	Митний кодекс України (стаття 590)
Державне обов'язкове особисте страхування працівників прокуратури	Втратило чинність	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов державного обов'язкового особистого страхування працівників прокуратури» від 19 серпня 1992 р. №486	02.03.2010	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов виплати компенсації у разі каліцтва чи інвалідності працівника прокуратури або одноразової допомоги у разі його загибелі» від 24 лютого 2010 р. №174	Компенсація у разі каліцтва чи інвалідності працівника прокуратури або одноразова допомога у разі його загибелі у зв'язку з виконанням службових обов'язків за рахунок коштів державного бюджету	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов виплати компенсації у разі каліцтва чи інвалідності працівника прокуратури або одноразової допомоги у разі його загибелі» від 24 лютого 2010 р. №174	Так	Прокурор підлягає загаль- нообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загально- обов'язкове державне соціальне страхування	Закон України «Про прокура- туру» (стаття 84)
Державне страхування життя і здоров'я народних депутатів	Втратило чинність	Постанова КМУ «Про затвердження Умов обов'язкового державного страхування життя і здоров'я народних депутатів України та порядку виплати їм і членам їхніх сімей страхових сум» від 27 листопада 1993 р. №969	26.02.2016	Постанова КМУ «Про внесення змін до пункту 1 постанови Ка- бінету Міністрів України від 28 листопада 2007 р. №1372 та визнання такими, що втратили чинність, деяких поста- нов Кабінету Міністрів України» від 18 лютого 2016 р. №87	Такого механізму немає	Закон України «Про статус народного депутата України»	Ні		

Назва виду ОС	Дійсне/ Втратило чинність	НПА, яким було врегульовано даний вид ОС	Дата, коли регулювання втратило чинність	НПА, на підставі якого регулювання втратило чинність	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм	Чи змінено механізм в подальшому? (так/ні)	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм
Державне особисте страхування службових осіб державної контрольно-ревізійної служби в Україні	Втратило чинність	Постанова Кабінету Міністрів України «Питання державної контрольно-ревізійної служби в Україні» від 05.07.1993 №515	09.06.2015	Постанова Кабінету Міністрів України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 04.06.2015 №358	Службові особи органу державного фінансового контролю підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Збитки, завдані майну службової особи органу державного фінансового контролю або членів її сім'ї у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків, компенсуються в повному обсязі за рахунок коштів державного бюджету з наступним стягненням цієї суми з винних осіб	Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» (стаття 17)	Ні	Досі діє механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування	
Обов'язкове державне особисте страхування посадових осіб органів державної податкової служби	Втратило чинність	Постанова Кабінету Міністрів України «ро затвердження Порядку та умов обов'язкового державного особистого страхування посадових осіб органів державної податкової служби» від 3 червня 1994 р. №349	18.12.2015	Постанова Кабінету Міністрів України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 2 грудня 2015 р. №1010	Працівники контролюючого органу підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Податковий кодекс України (стаття 346)	Ні	Досі діє механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування	

Назва виду ОС	Дійсне/ Втратило чинність	НПА, яким було врегульовано даний вид ОС	Дата, коли регулювання втратило чинність	НПА, на підставі якого регулювання втратило чинність	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм	Чи змінено механізм в подальшому? (так/ні)	Механізм, яким замінено	НПА, яким передбачено такий механізм
Державне особисте страхування службових осіб державних органів у справах захисту споживачів	Втратило чинність	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов державного обов'язкового страхування службових осіб державних органів у справах захисту прав споживачів» від 11 червня 1994 р. №385	26.02.2016	Постанова КМУ «Про внесення змін до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2007 р. №1372 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 18 лютого 2016 р. №87	Службові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Закон України «Про захист прав споживачів» (стаття 32)	Ні	Досі діє механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування	
Державне страхування посадових осіб інспекцій державного архітектурно-будівельного контролю	чинне	Постанова Кабінету Міністрів України «Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами» від 28 листопада 2007 р. №1372							
Державне страхування спортсменів вищих категорій	Чинне	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій» від 31.05.1995 №378							

ПЕРЕЛІК ПЕРЕГЛЯНУТИХ РИНКІВ ТА ЗАПЛАНОВАНИХ НА ЦЕЙ РІК

ПЕРЕГЛЯНУТІ:

- Проектування об'єктів будівництва
- Виробництво електричної енергії
- Ринок меду
- Ринок OTT-відеоконтенту
- Ринок E-learning
- Ринок Криптовалют
- Ринок поводження з побутовими відходами
- Державне цінове регулювання
- Розроблення містобудівної документації
- Ринок насіння
- Вимоги з безпеки авіації при новому будівництві житлових та громадських будівель
- Аналіз регулювання сфери обов'язкового страхування**

ЗАПЛАНОВАНІ:

- Будівництво житла та комерційної нерухомості (формування та отримання земельної ділянки при новому будівництві)
- Діяльність з організації будівництва
- Виробництво цукру
- Ринок біопалива
- Ринок послуг з E-ідентифікації
- Ринок м'яса та м'ясопродуктів
- Видобуток нафти
- Доступ до спільного ресурсу
- E-commerce
- Видобуток природного газу
- Будівництво житла та комерційної нерухомості (за виключенням земельних та історичних інструментів)
- Ринок енергетичного вугілля
- Ринок молока та молокопродуктів

